

<https://doi.org/10.15388/vu.thesis.532>

<https://orcid.org/0009-0005-6565-6283>

VILNIAUS UNIVERSITETAS

LIETUVIŲ LITERATŪROS IR TAUTOSAKOS INSTITUTAS

Veslava Sidaravičienė

Neoficialiųjų Vilniaus urbanonimų sudarymo polinkiai lietuvių jaunimo kalboje

DAKTARO DISERTACIJA

Humanitariniai mokslai,
filologija (H 004)

VILNIUS 2023

Disertacija rengta 2014–2023 metais Vilniaus universitete.

Doktorantūra buvo finansuojama ES struktūrinių fondų lėšomis.

Mokslinė vadovė – prof. dr. Daiva Sinkevičiūtė-Villanueva Svensson
(Vilniaus universitetas, humanitariniai mokslai, filologija – H 004).

<https://doi.org/10.15388/vu.thesis.532>

<https://orcid.org/0009-0005-6565-6283>

VILNIUS UNIVERSITY

INSTITUTE OF LITHUANIAN LITERATURE AND FOLKLORE

Veslava Sidaravičienė

Trends of Forming Unofficial Urbanonyms of Vilnius in the Language of Lithuanian Youth

DOCTORAL DISSERTATION

Humanities,
Philology (H 004)

VILNIUS 2023

This dissertation was prepared in 2014–2023 at Vilnius University.

The doctoral studies were financed by EU structural funds.

Scientific advisor – Prof. Dr. Daiva Sinkevičiūtė-Villanueva Svensson
(Vilnius University, Humanities, Philology – H 004).

SANTRUMPOS

a. – aikštė	pan. – panašiai
ang. – anglų	pard. – parduotuvė
ar. – arena	pic. – picerija
avd. – asmenvardis	plg. – palyginti
bar. – baras	pr. – pradžia
g. – gatvė	prek. c. – prekybos centras
gim. – gimnazija	pic. – picerija
el. – elektroninė	pvz. – pavyzdžiui
gr. m. r. – greitojo maisto restoranas	r. – rajonas
restoranas	rest. – restoranas
graik. – graikų	rus. – rusų
k. – kalba	sklpt. – skulptūra
kav. – kavinė	sport. kl. – sporto klubas
kt. – kiti	st. – stotelė
la. – latvių	Šv. – šventasis
lenk. – lenkų	t. – tiltas
liet. – lietuvių	teatr. – teatras
lot. – lotynų	t.t. – taip toliau
m. – metai	vyn. – vyninė
mikr. – mikrorajonas	žarg. – žargonas
nakt. kl. – naktinis klubas	žr. – žiūrėti

ŽENKLAI

→	darybos ryšys tarp vedinio ir pamatinio (-u) žodžio (-u)
	užrašymo arba formų variantai
[]	trumpinamos oficialiojo pavadinimo dalys
—	sutampančios pamatų dalys
:	lyginami du žodžiai
x	dažnumas

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Klausimyno struktūra.....	20
2 lentelė. NU teikimo duomenų bazėje pavyzdys	21
3 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį.....	21
4 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių.....	22
5 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal kalbų mokėjimą.....	22
6 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal dažniausiai mokamas kalbas	22
7 lentelė. Chronimų, hodonimų, oronimų, mnemonimų struktūra	25
8 lentelė. Ergonimų struktūra	26
9 lentelė. Vilniaus NU klasifikacija	48
10 lentelė. Adaptaciniai NU pagal pavadinamas vietas ir objektus	65
11 lentelė. Dažniausi adaptaciniai NU	65
12 lentelė. Pamatinių urbanonimų adaptavimo būdai	66
13 lentelė. Dezintegraciniai NU pagal pavadinamas vietas ir objektus.....	74
14 lentelė. Dažniausi trumpiniai.....	74
15 lentelė. Dažniausi priesaginiai trumpiniai	75
16 lentelė. Trumpinių priesagų produktyvumas.....	77
17 lentelė. Akroniminiai NU pagal pavadinamas vietas ir objektus	82
18 lentelė. Dažniausi akroniminiai NU	83
19 lentelė. Mišriųjų NU klasifikacija	85
20 lentelė. Mišrieji NU pagal pavadinamas vietas ir objektus	92
21 lentelė. Dažniausi mišrieji NU	93
22 lentelė. Elipsiniai NU pagal pavadinamas vietas ir objektus.....	98
23 lentelė. Dažniausi elipsiniai NU.....	98
24 lentelė. Priesaginiai NU pagal pavadinamas vietas ir objektus.....	105
25 lentelė. Dažniausi priesaginiai NU	105
26 lentelė. Dažniausi sudurtiniai NU.....	106
27 lentelė. Motyvuotieji NU pagal sudarymo būdus.....	108
28 lentelė. Dažniausi motyvuotieji NU	109
29 lentelė. Asociaciniai NU pagal pavadinamas vietas ir objektus.....	129
30 lentelė. Dažniausi asociaciniai NU.....	130
31 lentelė. Asociaciniai NU pagal leksemų skaičių	132
32 lentelė. Motyvuotieji-asociaciniai NU pagal pavadinamas vietas ir objektus	137
33 lentelė. Žodžių žaismo NU pagal pavadinamus objektus ir vietas	143
34 lentelė. Kontaminaciniai NU pagal pavadinamus objektus ir vietas	147
35 lentelė. Verstiniai NU pagal pavadinamus objektus ir vietas.....	150
36 lentelė. Dažniausi verstiniai NU.....	151

37 lentelė. Aprašomieji NU pagal pavadinamas vietas ir objektus	154
38 lentelė. Pusiau oficialieji urbanonimai pagal pavadinamas vietas ir objektus	160
39 lentelė. Dažniausi pusiau oficialieji urbanonimai	161

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 paveikslas. Priesaginiai NU pagal priesagas	107
2 paveikslas. Asociaciniai NU pagal motyvacinės grupes	131

TURINYS

SANTRUMPOS	5
ŽENKLAI.....	6
LENTELIŲ SĄRAŠAS.....	7
PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS.....	9
1. ĮVADAS.....	13
2. TYRIMO MEDŽIAGA IR METODAI.....	19
2.1. Darbo metodologinės priegios.....	19
2.2. Oficialiųjų urbanonimų tipologija	24
2.3. NU užrašymo ypatumai.....	28
2.4. NU pateikimas.....	30
3. NU SAMPRATA IR JŲ TYRIMAI.....	32
3.1. Terminų urbanonimas ir neoficialusis urbanonimas samprata	32
3.2. NU tyrimų apžvalga	36
4. NU KLASIFIKACIJA.....	43
4.1. NU klasifikacijų apžvalga	43
4.2. Vilniaus NU klasifikacija	46
4.3. Vilniaus lietuvių jaunimo kalboje vartojamų NU žemėlapis.....	49
4.4. Vilniaus lietuvių jaunimo kalboje vartojamų NU sąvadas	51
5. MOTYVUOTIEJI NU.....	53
5.1. Motyvuotųjų NU samprata ir pagrindiniai bruožai	53
5.2. Adaptaciniai NU.....	55
5.2.1. Adaptacinių NU samprata ir pagrindiniai bruožai.....	56
5.2.2. Viena leksema besiremiantys adaptaciniai NU	57
5.2.3. Akronimu besiremiantys adaptaciniai NU	62
5.2.4. Keliomis leksemomis besiremiantys adaptaciniai NU	63
5.2.5. Adaptacinių NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis ir jų dažnumo polinkiai	64
5.2.6. Apibendrinimas	65
5.3. Dezintegraciniai NU.....	66
5.3.1. Dezintegracinių NU samprata ir pagrindiniai bruožai.....	67
5.3.2. Trumpiniai	68
5.3.3. Priesaginiai trumpiniai	71

5.3.4. Dezintegracinių NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis ir jų dažnumo polinkiai	74
5.3.5. Apibendrinimas	76
5.4. Akroniminiai NU.....	77
5.4.1. Akroniminių NU samprata ir pagrindiniai bruožai.....	77
5.4.2. Inicialiniai akronimai	79
5.4.3. Fonetiniai akronimai.....	80
5.4.4. Skiemeningieji akronimai.....	80
5.4.5. Kiti akroniminiai NU.....	81
5.4.6. Akroniminių NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis ir jų dažnumo polinkiai	82
5.4.7. Apibendrinimas	83
5.5. Mišrieji NU	84
5.5.1. Mišriųjų NU samprata ir pagrindiniai bruožai	84
5.5.2. Dviem žodžiais besiremiantys mišrieji NU	87
5.5.3. Trimis ar keturiais žodžiais besiremiantys NU.....	92
5.5.4. Mišriųjų NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis ir jų dažnumo polinkiai	92
5.5.5. Apibendrinimas	93
5.6. Elipsiniai NU.....	94
5.6.1. Elipsinių NU samprata ir pagrindiniai bruožai.....	94
5.6.2. Elipsinių NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis ir jų dažnumo polinkiai	98
5.6.3. Apibendrinimas	99
5.7. Derivaciniai NU	99
5.7.1. Derivacinių NU samprata ir pagrindiniai bruožai	100
5.7.2. Viena leksema besiremiantys derivaciniai NU.....	101
5.7.3. Dviem leksemomis besiremiantys derivaciniai NU	104
5.7.4. Derivacinių NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis ir jų dažnumo polinkiai	104
5.7.5. Apibendrinimas	106
5.8. Motyvuotųjų NU sudarymo dėsninumas ir jų paplitimas	108
6. ASOCIACINIAI NU	111
6.1. Asociacinių NU samprata ir pagrindiniai bruožai	111
6.2. Tiesioginiai asociaciniai NU	115
6.3. Perkeltiniai asociaciniai NU	124
6.4. Asociacinių NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis ir jų dažnumo polinkiai	129

6.5. Apibendrinimas	130
7. MOTYVUOTIEJI-ASOCIACINIAI NU	133
7.1. Motyvuotųjų-asociacinių NU samprata ir pagrindiniai bruožai	133
7.2. Motyvuotųjų-asociacinių NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis	137
7.3. Apibendrinimas	137
8. ŽODŽIŲ ŽAISMO NU	139
8.1. Žodžių žaismo NU samprata ir pagrindiniai bruožai.....	139
8.2. Žodžių žaismo NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis.....	143
8.3. Apibendrinimas	143
9. KONTAMINACINIAI NU	145
9.1. Kontaminacinių NU samprata ir pagrindiniai bruožai	145
9.2. Kontaminacinių NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis	147
9.3. Apibendrinimas	148
10. VERSTINIAI NU.....	149
10.1. Verstinių NU samprata ir pagrindiniai bruožai	149
10.2. Verstinių NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis ir jų dažnumo polinkiai	150
10.3. Apibendrinimas	151
11. APRAŠOMIEJI NU	152
11.1. Aprašomųjų NU samprata ir pagrindiniai bruožai	152
11.2. Aprašomųjų NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis	154
11.3. Apibendrinimas	155
12. PUSIAU OFICIALIEJI URBANONIMAI	156
12.1. Pusiau oficialiųjų urbanonimų samprata ir pagrindiniai bruožai...	156
12.2. Pusiau oficialiųjų urbanonimų ryšys su pavadinamais objektais, vietomis ir jų dažnumo polinkiai.....	160
12.3. Apibendrinimas	161
IŠVADOS.....	162
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	167
PADĖKOS ŽODIS.....	186

1. ĮVADAS

1. Darbo problema ir aktualumas. Neoficialieji urbanonimai – gyventojų pasaulėvaizdžio atspindys, atskleidžiantis miesto charakterį, sudėtingą istorinę bei kultūrinę raidą. Šie pavadinimai – svarbus šaltinis, perteikiantis gyventojų kalbinę kultūrą, požiūrį į miesto objektus ir vietas. Sparčiai kintantiems neoficialiesiems urbanonimams fiksuoti ir analizuoti užsienyje skiriama nemažai dėmesio: leidžiami žodynai (SM 1; SM 2; Groblińska 2020 ir kt.), kuriamos duomenų bazės, interaktyvūs žemėlapiai, vyksta internetinės apklausos, skelbiami straipsniai, kuriuose dažniausiai darybiniai (Padalak 1997, 92–102; Jaracz 2004, 237–247; Umińska-Tytoń 2007, 116–342; Ainiala 2008, 101; Majkowski 2010, 143–154; Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2012, 107–109 ir kt.) ir socionomastiniai (Ainiala 2009, 67–75; 2016b, 1–11; Protassova, Reponen 2011, 45–65; Gyórfy 2016, 153–361; Ainiala, Halonen 2017, 203–226 ir kt.) aspektais tiriami neoficialieji urbanonimai. Taigi gyventojų sukurtas naujasis leksikonas yra fonetinių, morfologinių, darybinių, socionomastinių, leksinių tyrimų pagrindas.

Neoficialieji Vilniaus urbanonimai toponimikos literatūroje nėra sistemiškai tirti ir aprašyti. Laimutė Balodė (2014a, 66–67) pirmoji pristatė dalį neoficialiųjų Kauno ir Vilniaus urbanonimų sudarymo būdų. Ji išskyrė kelianario pavadinimo trumpinimą, pamato trumpinimą, priesaginę darybą, dūrybą, minėjo metaforizacijos, istorinių paralelių formų vartojimo atvejus. Šie pavadinimai atspindi bendras lietuvių urbanonimų sudarymo tendencijas.

Ši disertacija yra pirmasis darbas, kuriame kompleksiskai analizuojami Vilniaus lietuvių jaunimo kalbos neoficialiųjų urbanonimų sudarymo būdai, vartosenos ypatumai ir ryškinamas produktyvumas. Sudarytas interaktyvus žemėlapis ir publikuotas neoficialiųjų urbanonimų sąvadas suteikia galimybę didinti duomenų sklaidą ir prieinamumą moksliniams tyrimams. Urbanoniminis kraštovaizdis yra permainingas (Groblińska 2020, 125), todėl svarbu fiksuoti neoficialiuosius pavadinimus, lyginti atskirų urbanonimų grupių sudarymo polinkius su šnekamosios kalbos žodžių tyrimų rezultatais, kitų šalių neoficialiųjų pavadinimų vartosenos ir sudarymo dėsniniais. Tipologinė, struktūrinė-gramatinė neoficialiųjų urbanonimų analizė sudaro tokių tyrimų kaip socionomastika, kuri tiria pavadinimų vartosenos ir varijavimo ypatumus, priklausančius nuo socialinių, kultūrinių ir situacinių veiksnių, pagrindą (Ainiala 2016b, 1–3).

Dėl kintančios neoficialiųjų urbanonimų vartosenos ir ekstralingvistinių veiksnių neįmanoma pateikti baigtinio sąrašo ir jų analizės. Šie pavadinimai gali būti nustoti vartoti išnykus pačiam objektui, pvz., nevartojami baro

Vingrių 17, paminklo Petrui Cvirkai pavadinimai vieną jų uždarius, kitą – nukėlus. Pervadinus objektą, pvz., *Vilniaus pedagoginis universitetas, Forto dvaras*, išlieka polinkis tam tikrą laiką vartoti paralelius neoficialiuosius variantus. Kaip pastebi Terhi Ainiala (2016b, 5), šnekamojoje kalboje nevertojami pavadinimai išnyksta (dar žr. Ainiala, Östman 2017, 9).

Neoficialiesiems urbanonimams būdinga pamatinių žodžių įvairovė. Vilniaus oficialieji pavadinimai, kurių pamatą sudaro anglų, prancūzų, italų ir kt. kilmės žodžiai, yra integruoti į lietuvių kalbos sistemą. Objektų ir vietų pavadinimai bei jų užrašymai linkę varijuoti, pvz., *Charli* || *Charlie* || *Charlie's* || *Charlis* || *Charly* || *Čarli* || *Čarlie* || *Čiarli* || „*Čarlis*“ || *Čarlis* || *Čarly* || *Cherlis* || *Čerlis* || *Čiarlis* || *Čcharlis* (*Charlie pizza, pic.*). Dėl spartėjančios globalizacijos ir urbanizacijos atsiradę neoficialiųjų urbanonimų variantai priklauso nuo kalbos sistemos, individo ar grupės poreikių, kalbėtojų socialinių tinklų, konteksto ar ekstralingvistinių veiksnių, tokių kaip poreikis išreikšti nuomonę apie pavadinamą objektą ar vietą. Dėl to svarbu nustatyti, kokie variantai įsigali, kas lemia jų pasirinkimą ir kokias šnekamosios lietuvių kalbos vartojimo tendencijas jie rodo.

Neoficialieji urbanonimai skiriasi vartojimo dažnumu. Vieni pavadinimai yra produktyvūs, žinomi platesniam vartotojų ratui, paplitę kalboje, pvz., *Fabai 249x*, (*Fabijoniškės*, mikr.), o kiti gali būti reti ir siauros vartosenos, pvz., *Akra 2x* (*Akropolis*, prek. c.), perteikiantys nedidelio socio ar vieno, kelių asmenų kalbą. Dažnai užrašyti neoficialieji urbanonimai gali rodyti įsigalėjusius pavadinimus, o pavieniai – retus, sudarytus išskirtiniais būdais. Analizuojant neoficialiuosius urbanonimus, sunkumų kyla tada, kai nėra aišku, ar sukurtas neoficialusis pavadinimas, ar leksika išreikštas į jį požiūris, pvz., *Chujnia* (*Krantinės arka*, sklpt.): *chuinia* (‘skulptūra vertinama neigiamai, vulgariai vadinama *chuinia* (LŽBe; LŽŽ 36; LKŽŽ 111–112)‘), *Murrr...* (*Cat cafe*, kav.): *mur* (‘garsažodžiu nurodoma, kad kavinėje gyvena katės; gali būti susijęs su maloniu įspūdžiu’). Išsamesni kokybiniai tyrimai suteiktų galimybę nustatyti skirtį tarp žodžių, išreiškiančių nuomonę, nuo naujų atsiradusių neoficialiųjų pavadinimų, bei atskleistų neoficialiojo sluoksnio onimų kaitą bei raidą.

Dėl nežinomo neoficialiųjų pavadinimų inventoriaus nėra aišku, koks yra jų santykis su oficialiuoju urbanonimu. Iki šiol nenustatyta, kuris oficialiojo pavadinimo dėmuo dažniausiai tampa pamatu, kas lemia jo pasirinkimą. Darbe svarstoma, ar urbanonimo poklasis turi įtakos pasirenkant neoficialiojo pavadinimo sudarymo būdą ir pamatinį kamieną. Šie klausimai toponimikos darbuose iki šiol nebuvo svarstyti Lietuvoje ar užsienio šalyse.

Lietuvių toponimų analizė tradiciškai pradedama nuo darybos, kuri išaiškina vietovardžių struktūrą ir ryšius su kitais onimais ir apeliatyvais (Vanagas 1970; Bilkis 1998, 31; Razmukaitė 1998, 4 ir kt.). Vis dėlto Aleksandro Vanago (1970) sudaryta tradicinė struktūrinė-darybinė klasifikacija, kuria remiasi lietuvių onimų tyrėjai, neatspindi neoficialiųjų urbanonimų sudarymo būdų įvairovės. Derivaciniu būdu atsiradę urbanonimai apima nedidelę visų neoficialiųjų pavadinimų dalį. Tiriamųjų neoficialiųjų urbanonimų pamatas yra aiškus, todėl disertacijoje svarstoma, kokiais būdais atsiranda naujų urbanonimų, kokie yra jų sudarymo dėsningumai ir specifika, koks naujo pavadinimo santykis su oficialiosiomis formomis, ryšys su kitais onimais ir apeliatyvais.

Tiriant neoficialiuosius urbanonimus užfiksuoti lietuvių toponimikoje plačiau netirti jų sudarymo būdai, pvz., abreviatūrizacija, kurios rezultatai plečiami formantais, pvz., *Vėgėtuškė (Vilniaus Gedimino technikos universitetas)*. Taip pat pastebėti neoficialieji dėl žodžių žaismo atsiradę urbanonimai, pvz., *Pelėnų g. (Pelynų gatvė)*, kontaminaciniai pavadinimai, pvz., *Fabibiškės (Fabijoniškės, mikr.)*, kurie yra ekspresyvūs ir perteikia poreikį individualizuoti miesto erdvę.

Pagal neoficialiųjų urbanonimų dažnumą matyti produktyvios jų sudarymo strategijos, rodančios gyventojų poreikius – tiksliai, ir trumpai pavadinti vietą ar objektą, suteikiant pavadinimui ekspresyvumo ir emocionalumo. Disertacijoje sudaryta neoficialiųjų urbanonimų klasifikacija gali būti pagrindas kitiems šnekamosios kalbos onimų tyrimams, nes jų sistema – savita, pasižymi tik jai būdingais sudarymo dėsningumais.

2. Darbo objektas – neoficialiųjų Vilniaus urbanonimų, vartojamų lietuvių jaunimo kalboje, sudarymo būdai ir vartosenos ypatumai. Neoficialiesiems urbanonimams priskirti įvairių miesto dalių (choronimai, Podolskaja 1978, 160¹), laisvalaikio praleidimo vietų, įstaigų, įmonių ar statinių (ergonimai, Gałkowski 2021, 61), gatvių, prospektų (hodonimai, Podolskaja 1978, 51; Gałkowski 2021, 63; ICOSe), kalnų, kalvų (oronimai, Podolskaja 104; ICOSe), memorialinių statinių (mnemonimai, Gałkowski 2021, 62) pavadinimai, sudarantys miesto urbanonimijos sistemą. Empirinę medžiagą, rinktą kiekybinės apklausos būdu 2014–2018 m., sudaro 3087 pasikartojantys neoficialieji urbanonimai. Disertacijoje užrašymo variantai teikti paraleliai, pvz., *Basanafkės gimnazija || Basanavkės (Vilniaus Jono Basanavičiaus gimnazija)*; iš viso tirtos atskiros 1828 neoficialiosios formos.

¹ Apie urbanonimų klasių prieskyros, terminologijos problemas žr. 3.1.

Neišplitę neoficialieji urbanonimai analizuoti kartu su išplitusiais neoficialiaisiais pavadinimais. Šie okazionalizmai išryškino šnekamojoje kalboje vartojamų formų ir jų sudarymo būdų įvairovę, padėjo nustatyti bendrus neoficialiųjų urbanonimų sudarymo polinkius ir buvo naudingi tiriant atskiroms onimų grupėms būdingas sudarymo ypatybes.

Neoficialieji urbanonimai rodo platų respondentų kalboje vartojamų pavadinimų spektrą – nuo kalboje priimtinių, pasižyminčių stilistiniu neutralumu, pvz., *Angelas (Užupio angelas, sklpt.)*, iki pavadinimų, sudarančių (ne)oficialiųjų urbanonimų paribį ir išėinančių už sistemos ribų, pvz., *Aprūdijęs vamzdis kur atseit menas (Krantinės arka, sklpt.)*. Kadangi gyventojai gali skirtingus pavadinimus vartoti tame pačiame komunikaciniame akte (Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2012, 110), disertacijoje jie analizuoti kaip jaunimo kalboje vartojamų urbanonimų visumos dalis.

3. Darbo tikslas ir uždaviniai. Disertacijos **tikslas** – nustatyti neoficialiųjų Vilniaus urbanonimų sudarymo būdus ir vartosenos ypatumus lietuvių jaunimo kalboje. Tikslui pasiekti kelti **uždaviniai**:

- 1) remiantis kiekybinės apklausos duomenimis sudaryti neoficialiųjų urbanonimų, vartojamų lietuvių jaunimo kalboje, sąvadą ir žemėlapi;
- 2) pateikti literatūros apžvalgą apie neoficialiųjų urbanonimų tyrimus;
- 3) identifikuoti neoficialiųjų urbanonimų sudarymo būdus pagal santykį su oficialiaisiais urbanonimais ir išskirti vartosenos polinkius;
- 4) ištirti, kokią įtaką pasirenkant neoficialiųjų urbanonimų pamatus daro oficialieji urbanonimai;
- 5) išnagrinėti sudarymo būdų pasirinkimo ir urbanonimų poklasių santykį;
- 6) pagal neoficialiuosius urbanonimus išryškinti lietuvių jaunimo požiūrį į Vilniaus objektus ir vietas.

4. Ginamieji teiginiai:

1. Lietuvių neoficialiųjų urbanonimų, kurių sudarymo būdai yra tokie patys kaip ir kitų kalbų, pamatu dažniausiai tampa vienažodžiai oficialieji pavadinimai arba iš oficialiųjų urbanonimų ar jų dalių perimtos leksemos.
2. Nuo oficialiųjų urbanonimų žodžių skaičiaus nepriklauso, kurie pavadinimų nariai ar jų dalys tampa naujų urbanonimų pamatu. Neoficialiuosius urbanonimus linkstama sudaryti iš vienažodžio

pavadinimo ar keliažodžio pavadinimo reikšminės leksemos, kuri determinuoja objektą ar vietą iš kitų.

3. Labiausiai išplitę ir dažniausi neoficialieji urbanonimai rodo poreikį jaunimo šnekamojoje lietuvių kalboje vartoti trumpąsias formas, kurios dažniausiai yra vienažodžiai ar dvižodžiai urbanonimai, susidarę trumpinant oficialiuosius pavadinimus, jų narius ar asociacijomis grįstus urbanonimus.
4. Neoficialieji urbanonimai – lietuvių jaunimui svarbių aplinkos požymių, iš kurių matyti dažniau neigiamas nei teigiamas požiūris į Vilniaus vietas ir objektus, atspindys. Nauji pavadinimai dažniausiai kuriami pagal miesto vaizdinės aplinkos – objektų, vietų išorines ar vidines ypatybes, o ekonominiai, politiniai, socialiniai, kultūriniai reiškiniai nėra reikšmingi.
5. Dalies neoficialiųjų urbanonimų sudarymo būdai priklauso nuo urbanonimų poklasių: memorialiniai statiniai dažniausiai pavadinami asociaciniu ir aprašomuoju būdais, mokslo, maitinimo, valstybinės įstaigos, apsipirkimo vietos pavadinimų pamatu tampa iš oficialiųjų urbanonimų ar jų narių perimtos leksemos.

5. Darbo struktūra. Disertacijos pirmame skyriuje išryškintas darbo naujumas ir problematika, pristatyta objektas, tikslas ir uždaviniai, ginamieji teiginiai, pateiktas struktūros aprašas, darbo aprobavimas. Tyrimo metodika, kiekybinės apklausos duomenys, oficialiųjų urbanonimų tipologija, užrašymo ypatumai pristatyti antrame skyriuje. Neoficialiųjų urbanonimų tyrimų apžvalga aptarta trečiame skyriuje. Ketvirtame skyriuje pateikta jų klasifikacija, pristatyta interaktyvus žemėlapis, urbanonimų sąvadas. Penktame–dvyliktuose skyriuose aptarti neoficialiųjų urbanonimų sudarymo būdai: išskirti motyvuotieji, asociaciniai, motyvuotieji-asociaciniai, žodžių žaismo, kontaminaciniai, verstiniai, aprašomieji NU bei pusiau oficialieji urbanonimai. Skyrių lentelėse pateikti dažniausi neoficialieji urbanonimai, nurodytas sudarymo būdo ir pavadinamų vietų kiekybinis santykis. Pabaigoje pateikta išvados, literatūros sąrašas. Darbas turi penkiolika priedų, publikuotų nacionaliniame atviros prieigos mokslinių tyrimų duomenų archyve (MIDAS), juose urbanonimai pateikti pagal sudarymo būdus, pridėta dažniausiai užrašytų NU sąrašas, klausimynas.

6. Darbo aprobavimas.

Disertacijos tema paskelbti **straipsniai**:

1. Sidaravičienė Veslava 2023, Neoficialieji Vilniaus choronimai – jaunimo kalbos atspindys. *Respectus Philologicus* Nr. 44 (49) (priimtas spausdinti).
2. Sidaravičienė Veslava 2019, Dwujęzyczność i nieoficjalne urbanonimy w języku młodzieży polskiego pochodzenia w Wilnie, w *Kresy Wschodnie Rzeczypospolitej – ludzie stamtąd*. Wydawnictwo LTW, Łomianki, 183–198.
3. Sidaravičienė Veslava 2018, Multilingualism and Unofficial Urban Place Names of Vilnius in the Languages of Lithuanian and Polish Youth. *Onomastica Uralica*, Nr. 10, 85–96.

Darbo tema skaityti **pranešimai** konferencijose:

1. Sidaravičienė Veslava, Prof. Arturo Ozolo 58-oji tarptautinė mokslinė konferencija *Gramatika ir žodžių daryba*, 2023 m. kovo 16–17 d., Ryga (Latvija). Pranešimo tema: *Neoficialieji Vilniaus choronimai – jaunimo šnekamosios kalbos atspindys*.
2. Sidaravičienė Veslava, *XXVI International Congress of Onomastic Sciences*, 2017 m. rugpjūčio 27 – rugsėjo 1 d., Debrecenas (Vengrija). Pranešimo tema: *Multilingualism and Unofficial Urban Place Names of Vilnius in the Languages of Lithuanian and Polish Youth*.
3. Sidaravičienė Veslava, *Perspectives of Baltic Philology III: Apokalipsė ir pasaulių pabaigos*, 2016 m. birželio 16–17 d., Poznanė (Lenkija). Pranešimo tema: *Tendencies of the Research of the Unofficial Urban Place names*.
4. Sidaravičienė Veslava, *XII Tarptautinis baltistų kongresas*, 2015 m. spalio 28–31 d., Vilnius. Pranešimo tema: *Neoficialiųjų Vilniaus miesto ergonimų darybos polinkiai*.
5. Sidaravičienė Veslava, Tarptautinė mokslinė konferencija profesoriui Aleksandrui Vanagui atminti *Onomastikos dabartis: inovacijos ir tradicijos*, 2014 m. lapkričio 20–21 d., Vilnius. Pranešimo tema: *Dėl neoficialiųjų Vilniaus miesto urbanonimų sudarymo būdų*.

2. TYRIMO MEDŽIAGA IR METODAI

Šiame skyriuje supažindinta su medžiagos rinkimo būdais, klausimyno struktūra, pateikta oficialiųjų urbanonimų tipologija, pristatyti neoficialiųjų urbanonimų užrašymo ypatumai bei tyrimo metodai.

2.1. Darbo metodologinės priegigos

Kadangi lietuvių jaunimo kalboje vartojami neoficialieji urbanonimai (toliau – NU) iki šiol nėra sistemiškai tirti, nežinomas jų inventorių, siekta sukaupti kuo didesnę ir įvairesnę NU duomenų bazę, atskleidžiančią neoficialiąją Vilniaus toposistemą. Kiekybinė medžiaga rinkta pagal autorės sudarytą klausimyną *Neoficialiųjų Vilniaus miesto objektų pavadinimai*, kuris pildytas internetu² ir popierinėse anketose³, atsakymus. Klausimynas sudarytas remiantis socionomastiniuose tyrimuose (Koivukoski 2006; Ainiala 2010, 102–103; 2016a, 106–108; Berezkina 2016, 121–123; Györffy 2016, 154 ir kt.) taikoma metodologija ir teoriniais metodikos aprašais (Gillham 2000a; 2000b; 2005; Houtkoop-Steenstra 2000).

Anketos klausimyną sudaro 36 klausimai, apimantys sociolingvistinę informaciją apie respondentus ir NU vartoseną. Anketos įvade paaiškinta, kodėl atliekamas tyrimas, pateikta trumpa klausimyno pildymo instrukcija ir rinkta informacija apie tyrimo dalyvius (žr. 1 lentelę). Sociolingvistinėje klausimyno dalyje pagal formą naudoti uždarieji, pusiau uždarieji ir vienas atvirasis klausimas, nustatantis NU vartosenos kontekstą. Skirtingo pobūdžio klausimai susiję su analizuojama medžiaga: atvirojo tipo klausimai taikyti tiriamojame anketos dalyje, uždarieji klausimai leido respondentams rinktis iš numatytų atsakymų, o pusiau uždarojo tipo suteikė galimybę apklausos dalyviams pateikti ir savo atsakymus. Atvirojo pobūdžio klausimai turinio požiūriu buvo išsamesni, individualesni, nes atsakydami į juos respondentai rėmėsi asmenine patirtimi.

² https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSeQ1e4ZMoJnN-pxgeRIstfPwJViz5xn5oYQBAGcuHPu8fh_L4Q/viewform?c=0&w=1

³ Anketą žr. 15 priede.

1 lentelė. Klausimyno struktūra

Klausimai	Duomenys
1–3, 7, 8	Informacija apie respondentą (kiek laiko gyvena Vilniuje, amžius, lytis, tautybė, kokioje mokslo įstaigoje mokosi (-ėsi))
4–6	Kalbų mokėjimas (kokias kalbas moka, kokia kalba bendrauja su broliais, seserimis, tėvais, seneliais, draugais)
1,4, 6, 7, 9, 14–20, 22, 23, 25, 28, 29, 31, 33	Klausimai su nurodytais oficialiaisiais urbanonimais
2, 3, 5, 8, 11–13, 24, 26, 27, 34–36	Klausimai be nurodytų oficialiųjų urbanonimų
10, 21, 30, 32	Nuotraukos
10, 13, 18	Kontroliniai klausimai

Klausimyno validumas patikrintas bandomuoju testavimu. Interneto apklausa nepasiteisino – iš 20 anketų buvo užpildytos 3. Kadangi disertacijos tikslas – surinkti reprezentatyvų, įvairų neoficialiųjų pavadinimų inventorių, anketos neefektyvumas neatitiko darbo uždavinių. Internetu surinkta medžiaga neatspindėjo respondentų ir NU santykio, pvz., buvo neatskleista, kurios neoficialiosios formos yra būdingos lenkų, rusų jaunimui, kurios – lietuvių, neišskus tos pačios neoficialiosios lyties užrašymo dažnumas, todėl nuspręsta tyrimui medžiagą rinkti anketuojant respondentus popierinėmis anketomis.

Anketos kontroliniai klausimai susiję su hipoteze, kad dalis NU jaunimo kalboje suvokiami ir vartojami kaip oficialieji pavadinimai (toliau – OP), nes nėra žinomas jų tikrasis pavadinimas. Ši prielaida kelta atlikus bandomąjį testavimą, todėl anketoje respondentų prašyta parašyti, kaip jie vadina nurodytais urbanonimais pavadintus objektus (11, 17 klausimai) ir nuotraukose pateiktus objektus (10, 21, 30, 32 klausimai). Iš atsakymų matyti, kad NU *Kiaušinis* (*Margutis*, sklpt.), *Vamzdis* (*Krantinės arka*, sklpt.), *Barbakanas* (*Vilniaus gynybinės sienos bastėja*), *Niujorkas* (*Šešioliakaukščių bendrabučių kompleksas Saulėtekyje*) ir *Kamčiatka* (*Penkiaaukščių bendrabučių kompleksas Saulėtekyje*) yra šnekamojoje kalboje prigiję pavadinimai. Šią hipotezę grindžia vartosenos dažnumas ir pamatinių formų darumas.

Pagrindinis anketos trūkumas – didelė apimtis. Respondentų susidomėjimas atsakinėjant į anketos klausimus mažėjo ir tai darė įtakos surinktos medžiagos kokybei ir kiekybei. Dėl to skirtingi klausimų tipai buvo pateikti pagal sudėtingumą. Valstybinių įstaigų pavadinimai (mokyklų,

ministerijų, universitetų ir kt.) nurodyti pirmoje anketos dalyje, o antroje pateikti klausimai apie vietų pavadinimus, susijusius su jaunimo laisvalaikiu.

Tyrimas atliktas 2014–2018 m. 17-oje Vilniaus mokslo įstaigų (mokyklose, gimnazijose, universitetuose, profesinėje mokykloje). Tikslinė apklausos grupė – jaunimas nuo 16 iki 25 m. Tokį laiko tarpsnio pasirinkimą lėmė praktiniai aspektai – be tėvų sutikimo galima anketuoti vaikus nuo 16 m. (apklausti 11–12 klasių moksleiviai), studentai universitetus baigia apie 25 m. Tokiu būdu buvo surinkta medžiaga, atspindinti įvairią neoficialiųjų pavadinimų vartoseną. Iš viso tyrime dalyvavo 440 respondentų. Darbo medžiaga rankiniu būdu suvesta iš 419 anketų (21 anketa gražinta neužpildyta) į duomenų bazę *Microsoft Excel formatu*. Iš 419 anketų – 81 priklausė save lenkais, rusais laikančiam jaunimui. Rusų ir lenkų jaunimo užrašyti NU surašyti į duomenų bazę, bet neanalizuoti disertacijoje. Vietinių lenkų ir rusų jaunimo vartojami pavadinimai pasižymi savita sistema, nors pastebėta lietuvių kalbos įtaka ortografiniu, morfologiniu, sintaksiniu, leksiniu lygmenimis (Sidaravičienė 2019, 183–198). Dėl to nuspręsta apsiriboti lietuvių jaunimo pateiktų urbanonimų analize. Taigi darbe disponuojama medžiaga, surinkta iš 338 anketų, kuriose fiksuoti 1828 skirtingi NU.

Sudarytoje duomenų bazėje pirmiausia nurodyta neoficialioji forma, jos užrašymų skaičius, OP, objektas, institucija, kurioje užfiksuotas neoficialusis pavadinimas (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. *NU teikimo duomenų bazėje pavyzdys*

Neoficialusis pavadinimas	Dažnumas	Oficialusis pavadinimas	Objektas	Institucija
<i>MC</i>	24	<i>McDonald's</i>	rest.	X1–8, X4–11, X7–10, X8–1, X12–2, X14–1, X15–2

Pagal anketoje pateiktą sociolingvistinę informaciją apie respondentų lytį ir amžių matyti, kad daugiau anketų užpildė moterų nei vyrų, ir dažniau 16–19 m., jaunimas nei 20–25 m. (žr. 3, 4 lenteles).

3 lentelė. *Respondentų pasiskirstymas pagal lytį*

Respondentai pagal lytį	Skaičius	Procentai
Vyrai	95	28 %
Moterys	243	72 %
Iš viso	338	100 %

4 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių

Respondentai pagal amžių	Skaičius	Procentai
16–19 m.	222	66 %
20–25 m.	116	34 %
Iš viso	338	100 %

Klausimyne respondentų prašyta užrašyti informaciją apie kalbų mokėjimą. Statistiškai daugelis apklaustų lietuvių vartoja tris (46 %) ar dvi (32 %) kalbas, iš kurių lietuvių ir anglų, taip pat lietuvių, anglų ir rusų minėtos dažniausiai (žr. 5, 6 lenteles).

5 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal kalbų mokėjimą

Kalbų mokėjimas		
Kalba	Skaičius	Procentai
Viena kalba	19	6 %
Dvi kalbos	109	32 %
Trys kalbos	157	46 %
Ketrios kalbos	40	12 %
Penkios kalbos	11	3 %
Šešios kalbos	2	1 %
Iš viso	338	100 %

6 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal dažniausiai mokamas kalbas

Nr.	Dažniausiai mokamos kalbos	Skaičius	Procentai
1.	Lietuvių ir anglų kalbos	106	31 %
2.	Lietuvių, anglų ir rusų kalbos	80	27 %
3.	Lietuvių kalba	16	5 %
4.	Lietuvių, anglų ir vokiečių kalbos	15	4 %
5.	Lietuvių, anglų, rusų ir ispanų kalbos	15	4 %
6.	Lietuvių, anglų, lenkų ir rusų kalbos	12	3 %
7.	Lietuvių, lietuvių ir prancūzų kalbos	11	3 %
8.	Lietuvių, anglų ir ispanų kalbos	11	3 %
9.	Lietuvių, lenkų ir rusų kalbos	8	2 %
10.	Lietuvių ir rusų kalbos	7	2 %
11.	Kiti (reti) kalbų deriniai	57	16 %
	Iš viso	338	100 %

NU neskirti pagal amžiaus, lyties grupes, vietinį ir nevietinį jaunimą ar mokamas kalbas, kadangi lietuvių respondentai traktuoti kaip vientisa tyrimo

grupė, sąveikaujanti toje pačioje teritorijoje. NU tyrimai identiteto konstravimo kontekste – atskiros analizės objektas.

Disertacijoje taikyti *lyginamasis* ir *aprašomasis* metodai. Jų pasirinkimą nulėmė darbo pobūdis, kadangi tiriamoji medžiaga išsamiai analizuota ir aprašyta, o sudarymo būdų grupės lygintos tarpusavyje ir su kitomis aktualiomis lietuvių ar kitų šalių toponimų tyrėjų darbuose išskirtomis pavadinimų grupėmis. Lyginamuoju metodu siekta išskirti NU poklasių sudarymo būdų panašumus bei skirtumus.

Tiriant NU darbe taikyta *kiekybinė duomenų analizė*: disertacijoje NU sudarymo būdai pateikti ir aprašyti pagal produktyvumą, kiekviename skyriuje pagal užrašymo dažnumą anketose nurodyti pagrindiniai aptariamojo tipo NU, analizuotas kiekybinis NU pasiskirstymas pagal pavadinamas vietas ir objektus, teikti produktyviausi formantai ir kt. Remiantis kiekybiniais kriterijumi ryškinti pagrindiniai sudarymo būdų polinkiai, turint omenyje, kad kiekybinė reprezentacija gali kisti priklausomai nuo surinktų duomenų ir nuolatinės pavadinimų kaitos.

Dalis tiriamosios medžiagos analizuota *darybiniu aspektu* laikantis sinchroniniuose NU tyrimuose (Ainiala 2005, 271; 2010, 101; 2012, 105–109 ir kt.) taikoma neoficialiųjų pavadinimų analize pagal NU santykį su pamatiniu žodžiu bei atsižvelgus į NU specifiką. Aleksandro Vanago (1970) sudaryta struktūrinė-gramatinė klasifikacija, pagal kurią skirstomi lietuvių hidronimai, taip pat oikonimai (Razmukaitė 1981, 199–205; 1988, 88–104; 1989a, 77–83; 1989b, 138–147; 1998, 88–104; 2002, 121–130; 2003, 63–80; 2008a; 2008b; 2009, 34–40), oronimai (Vanagas 1973a, 209–219; Kačinė 2009), helonimai (Bilkis 1999, 51–95; 2008) ar atskirų regionų toponimai (Mickienė 2001; Endzelytė 2005; Sviderskienė 2006a, 49–62; 2007, 99–122; 2010, 62–63, 97–127; 2012, 180–197; 2016, 243–273; 2017, 78–102; 2019, 108–138; 2022, 43–65; Bartkutė 2008; Mickienė, Bankauskaitė-Sereikienė 2012, 161–179; Mickienė, Baranauskienė 2019, 60–72 ir kt.) taikoma analizuojant susiformavusias, nekintančias toponimų sistemas. Dėl šios priežasties ja remtasi tik atskirais atvejais.

Darbe *socionomastiniu aspektu* tirti pavadinimų vartosenos ir variavimo ypatumai. Ši onomastikos sritis pradėjo plėtotis skandinavijos šalyse XX amžiaus antrojoje pusėje (Ainiala 2008, 3; 2016b, 2; Ainiala, Östman 2017, 7). NU analizuojami socialinio ir kultūrinio identiteto konstravimo kontekste (Ainiala 2009, 67; 2010, 101; 2012, 7), tiriamas NU ir socialinio identiteto, etniškumo santykis (Reponen 2003; Protassova, Reponen 2011, 45–65; Ainiala, Halonen, 2011, 193–220; 2017, 203–226), vartotojų požiūris į (neoficialiuosius) pavadinimus, (Ainiala, 2008, 11; Györfy 2016, 153–361)

(išsamiau žr. 3.2.). Socionomastinė analizė atskleidė lietuvių jaunimo pasaulėvaizdį, požiūrį į miesto aplinką ir oficialiuosius pavadinimus, išryškino vartosenos polinkius, pavadinimų varijavimo tendencijas ir priežastis.

Disertacijoje atlikta NU kokybinė ir kiekybinė analizė suteikia galimybę nustatyti NU vartojimo tendencijas – išskirti pagrindinius ir produktyviausius sudarymo būdus, išryškinti urbanoniminį kraštovaizdį bei suvokti jaunimo pasaulėvaizdį.

2.2. Oficialiųjų urbanonimų tipologija

Tipologiškai onomastikos literatūroje oficialieji urbanonimai skiriami pagal objektų grupes. Skirtinga miesto erdvės objektų ir vietų klasifikacija priklauso nuo tyrėjų išsiktų kriterijų. Milanas Majtánas (1988, 164) išskyrė šešias objektų ir vietų grupes: pirmai grupei priskyrė mikrorajonus, rajonus, gyvenamuosius kvartalus; antrai – gatves, aikštes ir kitas viešąsias erdves; trečią grupę sudarė tiltai, fontanai, paminklai, metro; ketvirtos grupės objektai – (ne)gyvenamieji pastatai, įstaigos, miesto įtvirtinimo dalys; penktai grupei priskyrė sales ir kitas patalpas, šeštai – takelius, stoteles. Šia klasifikacija remiasi ir kiti tyrėjai (Vaculík 2014, 5; Šrámek 1990, 73; Knappová 2003, 299).

Kwiryna Handkė (1993, 66; 1998a, 294–296; 1998b, 7; 2011, 16–17) pagal miesto objektų ypatybes išskyrė tris pagrindines grupes: sritis (rajonai, gyvenvietės, priemiesčiai), kelius (gatvės, alėjos, greitkeliai, pakrantės ir kt.) ir punktus arba objektus, kuriuos riboja tam tikra erdvė (aikštės, turgūs, skverai, dvarai ir kt.). Šio skirstymo trūkumas – neįtraukta dalis miesto urbanonimijai priskirtinų onimų, pvz., vandens ar smulkesni objektai, tokie kaip tiltų pavadinimai.

Atsižvelgęs į Handkės (1993, 66; 1998a, 294–296; 1998b, 7; 2011, 16–17) ir čekų, slovakų onomastų klasifikacijas (pvz., Šrámek 1990, 73; Knappová 2003, 299 ir kt.), Zygmuntas Zagórkis (2002, 93; 2008, 12) miesto objektus ir vietas perskirstė į šešias grupes. Pirmai grupei priskyrė miesto dalis (rajonus, kvartalus, priemiesčius), į antrą grupę pateko linijiniai ir komunikaciniai objektai (gatvės, tiltai, stotys ir kt.), trečioje atsidūrė negyvenamosios, žaliosios erdvės (parkai, skverai ir kt.), ketvirtą sudarė pastatai ir išskirtos vietos (bažnyčios, viešbučiai, kavinės ir kt.), penktą – kapinės, šeštą – vandens objektai (upės). Tai – išsami miesto erdvės objektų ir vietų klasifikacija.

Atsižvelgus į Majtáno (1988, 164), Zagórschio (2002, 93; 2008, 12) ir į Vilniaus erdvės pavadinimų specifika, tiriamųjų objektų ir vietų pavadinimai sugrupuoti į penkias grupes: *choronimus*, *hodonimus*, *ergonimus*, *oronimus*, *mnemonimus*. Šių grupių oficialieji urbanonimai struktūriškai yra skirtingi. Urbanonimų narių skaičius varijuoja nuo vieno iki devynių ir priklauso nuo poklasio ypatumų, pvz., choronimus sudaro vienas, rečiau – du nariai (1a), (1b), hodonimams būdingi du–keturi nariai (2a–c), oronimus sudaro du arba trys nariai (3a), (3b), mnemonimus – 1–3, rečiau – 5 nariai (4a–d) (žr. 7 lentelę). Vilniaus ergonimus sudarančių narių skaičius įvairuoja labiausiai (žr. 8 lentelę). Maitinimo įstaigų, barų, klubų, įmonių pavadinimai yra trumpi, patogūs vartoti ir greitai įsimenami (4a–c). Šis reiškinys pastebimas sudarant ir kitų šalių ergonimus. Kaip nurodo Renata Przybylska (1996, 116), vietoj ilgų, kelianarių OP barų, klubams, įmonėms, maitinimo vietoms suteikiami trumpi pavadinimai. Pagrindinė šio reiškinio priežastis – kalbos ekonomija (Przybylska 1996, 117; Burkacka 2007, 134). Adamas Siwiecec (2003, 552) šį procesą apibrėžia kaip „poreikį minimaliomis kalbinėmis struktūromis išreikšti maksimalų informacijos kiekį“. Įvairių valstybinių įstaigų pavadinimai nurodo jų tipą, priklausomybę, todėl sudaromi ilgi sudėtiniai pavadinimai. Taigi, pavadinimų grupių ir narių skaičius yra susijęs su urbanonimų poklasio funkcijomis ir paskirtimi.

7 lentelė. *Choronimų, hodonimų, oronimų, mnemonimų struktūra*

Poklasis	Objektų grupė	Skaičius	Pavyzdžiai
Choronimai	rajonų, mikrorajonų pavadinimai	1–2	1. (a) <i>Baltupiai, mikr.</i> (b) <i>Naujoji Vilnia, mikr.</i>
Hodonimai	gatvių, prospektų, alėjų pavadinimai	2–4	2. (a) <i>Gedimino prospektas</i> (b) <i>Jono Basanavičiaus gatvė</i> (c) <i>Mikalojaus Konstantino Čiurlionio gatvė</i>
Oronimai	kalnų pavadinimai	2–3	3. (a) <i>Gedimino kalnas</i> (b) <i>Trijų kryžių kalnas</i>
Mnemonimai	skulptūrų, paminklų pavadinimai	1–3, 5	4. (a) <i>Margutis, sklpt.</i> (b) <i>Krantinės arka, sklpt.</i> (c) <i>Paminklas Adomui Mickevičiui</i> (d) <i>Paminklas LDK didžiajam kunigaikščiui Gediminui</i>

8 lentelė. Ergonimų struktūra

Objektų grupės	Pogrūpiai	Skaičius	Pavyzdžiai
Maitinimo įstaigų pavadinimai	barai, klubai, kavinės, picerijos, prekybos centrai, parduotuvės, restoranai, užkeigos, valgyklos, vyninės	1–3	1. (a) <i>Akivarai</i> , bar. (b) <i>Bernelių užkeiga</i> , kav. (c) <i>Panama food garden</i> , rest. (d) <i>Čili pica</i> , pic. (e) <i>Tarantino</i> , nakt. kl. (f) <i>Akropolis</i> , prek. c. (g) <i>Bernelių užkeiga</i> (h) <i>Saint Germain</i> , vyn.
Mokslo, švietimo, sporto įstaigų pavadinimai	akademijos, bibliotekos, gimnazijos, katedros, komisijos, konservatorijos, mokyklos, teatrai, universitetai, universitetų fakultetai	2–7	2. (a) <i>Vilniaus universitetas</i> (b) <i>Vilniaus „Gabijos“ gimnazija</i> (c) <i>Lietuvos nacionalinis dramos teatras</i> (d) <i>Vilniaus Jono Pauliaus II gimnazija</i> (e) <i>Nacionalinė Mikalojaus Konstantino Čiurlionio menų mokykla</i> (f) <i>Lietuvos edukologijos universiteto Kūno kultūros teorijos katedra</i>
Gydymo įstaigų pavadinimai	ligoninės, poliklinikos, klinikos	2, 4–5	3. (a) <i>Šeškinės poliklinika</i> (b) <i>Vilniaus universitetinė Antakalnio ligoninė</i> (c) <i>Vilniaus universiteto ligoninės Santariškių klinikos</i>
Bendrabučių pavadinimai	bendrabučiai, bendrabučių kompleksai	2, 5	4. (a) <i>Baltupių bendrabutis</i> (b) <i>Čiurlionio gatvės bendrabučių kompleksas</i>
Valstybės įstaigų pavadinimai	ministerijos, komisariatai	2–3, 5	5. (a) <i>Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija</i> (b) <i>Lietuvos Respublikos Krašto apsaugos ministerija</i> (c) <i>Vilniaus miesto trečiasis policijos komisariatas</i>

Objektų grupės	Pogrupiai	Skaičius	Pavyzdžiai
Laisvalaikio praleidimo vietų pavadinimai	arenos, sporto klubai	1–3, 9	6. (a) <i>Impuls</i> , sport. kl. (b) <i>Victoria Gym</i> , sport. kl. (c) <i>Siemens arena</i>
Religinės paskirties objektų pavadinimai	bažnyčios, arkikatedra bazilika		7. (a) <i>Šv. Kotrynos bažnyčia</i> (b) <i>Vilniaus Šv. vysk. Stanislovo ir Šv. Vladislovo arkikatedros bazilika</i>

Dažniausiai oficialiuosius Vilniaus urbanonimus sudaro vienas ar du žodžiai – A (apibrėžiamasis narys arba determinatas) ir B (apibrėžiantysis narys arba determinantas⁴) komponentai. A narys sietinas su bendro pobūdžio žodžiais, kurie identifikuoja objektą ar vietą (Ainiala 2012, 67) ir priklauso nuo miesto kraštovaizdžio, pvz., *gatvė, teatras, parkas, ministerija, universitetas*. B narys sietinas su objekto išskyrimu, konkretinimu (Handke 1993, 54), tai – specifinė pavadinimo dalis (Ainiala 2012, 67), kuri apibrėžia, paaiškina, nurodo skiriamąjį požymį (priklausomybę, ypatybę). Remiantis pamatinių žodžių santykiu – pirmasis pavadinimo narys determinuoja antrąjį, tokiu būdu siaurindamas jo reikšmę (dar žr. Vanagas 1970, 258–259).

Komponentui B gali būti būdinga kelianarė struktūra (žr. lenkų urbanonimų struktūrą, Handke 1993, 80; Biolik 2010, 33). Žodžiai, vartojami prieš determinantą, pastarąjį siaurina, tikslina, pvz., *Simono Daukanto aikštė* → B (Ba + Bb) + A, *Vilniaus Mykolo Biržiškos gimnazija* → B (Ba + Bb + Bc) + A. Pavadinimo *Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras* determinantai *opera* ir *baletas* yra lygiavėrciai nariai. Užfiksuota atvejų, kai determinantas yra pirmoje pozicijoje, determinatas – antroje, pvz., *Pabo Latino* → A + B, ar narys B, esantis po nario A, yra išplėstas, pvz., *Paminklas Vincui Kudirkai* → A + B (Ba + Bb). Daugiausia narių turi OP *Vilniaus Šv. vyskupo Stanislovo ir Šv. Vladislovo arkikatedros bazilika*.

OP skiriasi leksikos pobūdžiu. Oficialieji hodonimai, choronimai, oronimai ir mnemonimai – dažniausiai žodžiai, kurių pamatą sudaro lietuvių kalbos apeliatyvai (1a) ir onimai (1b). Ergonimų poklasiui priskirti maitinimo įstaigų (parduotuvių, barų, klubų, kavinių, užėigų, valgyklų ir kt.) pavadinimai dažnai sudaryti iš skolintos leksikos, pvz., *McDonald's*, gr. m. r.; *Cat Café*, kav.; *Mojito Night*, bar.; *Impuls*, sport. kl. ir kt. Polinkis suteikti anglų kalbos kilmės pavadinimus pastebimas ir kitų šalių ergonimikone (Przybylska 1996, 122; 2002, 253–254; Burkacka 2007, 143). Kaip teigia Ewa Rzetelska-

⁴ Dėl terminų žr. KTŽ 196, Urbutis (2009, 173).

Feleszko (1994, 137), anglų kalbos pavadinimai vartojami dvigubai dažniau nei kitos kilmės. Šis reiškiny sietinas su anglų kalbos kaip prestižinės statusu (Rzetelska-Feleszko 1994, 137; Siwec 2003, 549).

1. (a) *Arka* (*Krantinės arka*, sklpt.)
- (b) *Mickevičius* (*Paminklas Adomui Mickevičiui*)

2.3. NU užrašymo ypatumai

Anketose nurodyti NU perrašyti į duomenų bazę taip, kaip pateikė respondentai. Taip elgtasi dėl kelių priežasčių – pirmiausia norėta pažiūrėti, kurie užrašymo variantai yra dažnesni, pvz., NU *Krasnucha* ar *Krasnūcha* (*Savonorių prospektas*), *Hesas* ar *Hezas* (*Hesburger*, greit. m. r.). Kita vertus, manyta, kad variantai gali atspindėti tam tikrus dėsningumus, pvz., kaip adaptuojama skolinta leksika, nes šiuo metu intensyviai analizuojamas skolinių pritaikymas prie lietuvių kalbos, žr. Jurgio Pakerio (2016, 236–269), Roberto Kudirkos (2020, 21–32; 2021, 35–47) ir kt. tyrimus. Analizuojant NU pastebėta, kad dalis jų greičiausiai perteikia šnekamosios kalbos ypatybes, pvz., *Jūstai* (*Justiniškės*, mikr.), kur balsio <u> užrašymas gali būti sietinas su vilniečių polinkiu ilginti trumpuosius kirčiuotus kamieno balsius (Grumadienė 1989, 292–296). Kadangi užfiksuota atvejų, kai nėra aiški pagrindinė NU forma, pvz., *Aesemas* || „*aisemas*“ || *Aisemas* || „*I es emas*“ || *I-es-em-as* || *I es emas* || *Iesemas* || *Ai sy emas* || *Ajesemas* || *ISEMAS* (*ISM Vadybos ir ekonomikos universitetas*), skirtingai užrašyti NU interpretuoti kaip jaunimo kalbos ypatybė ir teikti paraleliai.

Dažniausiai pasitaikė grafinės NU užrašymo variacijos. Užrašant urbanonimus vartoti diakritiniai ženklai (1a), (1b), jausmaženkliai (1c), skaitmenys (1d), (1e), dvigubintos (trigubintos) grafemos (1f), kirčiuota (1g). Minėti respondentų užrašyti ženklai suteikė NU emocionalumo, ekspresyvumo ir perteikė požiūrį į pavadinamus objektus, pvz., kabutėmis (1a) išreikšta ironiška nuomonė apie skulptūrą.

1. (a) „*Meno kūrinys*“ (*Krantinės arka*, sklpt.)
- (b) *Big'as* (*BIG*, prek. c.)
- (c) *Rusų mokykla tiesiog :D* (*Vilniaus Vasilijaus Kačialovo gimnazija*)
- (d) *3 bobos* (*Trys mūzos*, sklpt.)
- (e) *Jono P. II gimnazija* (*Vilniaus Jono Pauliaus II gimnazija*)
- (f) *Maxéé* || *Maxe* (*Maxima*, pard.)
- (g) *Gārai* (*Gariūnų turgus*)

Iš NU užrašymų matyti, kad respondetai linksta grafiškai trumpinti determinatą, pvz., užrašyta pirmoji grafema (2a), dvi grafemos (2b), pirmasis skiemuo (2c), pirmieji du skiemensys (2d), determinato šaknis (2e) ar pirmoji vardo grafema (2f), determinatas gali būti praleistas (2g). Toks urbanonimų pateikimas sietinas su siekiu išskirti reikšminę dalį trumpinant pavadinimą.

2. (a) *Univero g.* (*Universiteto gatvė*)
- (b) *Čiurlionkės st.* (*Mikalojaus Konstantino Čiurlionio stotelė*)
- (c) *Basanavičiaus gim.* (*Vilniaus Jono Basanavičiaus gimnazija*)
- (d) *Edukologijos uni.* (*Lietuvos edukologijos universitetas*)
- (e) *Verslo koleg.* (*Vilniaus verslo kolegija*)
- (f) *V. Kudirka* (*Paminklas Vincui Kudirkai*)
- (g) *Mickevičiaus* (*Vilniaus Adomo Mickevičiaus gimnazija*)

Remiantis oficialiuoju OP, pastebėti deformuoti ir perdirbti pavadinimai. Balsis <è> užrašytas [e] (3a), <y> – [i] (3b), <ū> – [u] (3c), vienu atveju <i> perteiktas [j] (3d). Dvibalsis <ie> užrašytas [e] (3e), priebalsiai <ch> – [x] (3f), <č> – [c] (3g) ir <š> – [s] (3h). Viena vertus, tai yra pavieniai užrašymo variantai, ir įvertinus visus NU, nėra reikšmingi. Kita vertus, ne visuomet aiški skirtis, kurie užrašymai yra atsitiktiniai ar užrašymo riktai, o kurie jų atspindi požiūrį į pavadinimus ar atsirado paveikus daugiakalbei aplinkai.

3. (a) *Maxe* (*Maxima*, pard.)
- (b) *Savivaldibes aikštė* (*Paminklas Vincui Kudirkai*)
- (c) *Lušnynas* (*Šnipiškės*, mikr.)
- (d) *Njujorkas* (*Penkiaaukščių bendrabučių kompleksas Saulėtekyje*)
- (e) *3 venuolės* (*Trys mūzos*, sklpt.)
- (f) *Šanxajus* (*Kalvarijų gatvė*)
- (g) *Ciliakas* (*Čili kaimas*, pic.)
- (h) *Kiausinis* (*Margutis*, sklpt.)

Rašytinė apklausos forma neatskleidė urbanonimų tarimo ypatumų. Tokiais atvejais, kai, pvz., NU užrašytas *Cup'as* (*VCUP*, prek. c.), pavadinimas interpretuotas dvejopai, nes užfiksuotos dvi jo formos – *Cupas* ir *Kupas*. Galima spėti, kad neoficialusis pavadinimas adaptuotas pagal lietuvių kalbos tarimą, nes akronimo pamatas yra lietuvių kalbos pavadinimas – (*Vilniaus*) *Centrinė universalinė parduotuvė*, arba asociacijos būdu susietas su anglų žodžiu *cup*, tariamu /kʌp/ (OLDe), pvz., *Kapas* (*CUP*, prek. c.).

2.4. NU pateikimas

Tekste NU pateikti tokia tvarka: po NU ir/arba jo užrašymo varianto skliaustuose nurodyta jo oficialioji forma su objekto santrumpa (1a). Santrumpa neteikta, kai objektas sutapo su OP determinatu (1b). Homonimiškų pavadinimų objektai nurodyti skliaustuose (1c).

1. (a) *Baltupkė (Baltupiai, mikr.)*
(b) *Save || Savė (Vincu Kudirkos aikštė)*
(c) *Centriukas (1. Vilniaus rotušės aikštė; 2. Senamiestis, mikr.)*

Tolesnis neoficialiųjų pavadinimų pateikimas priklausė nuo tirtos urbanonimų grupės. Analizuojant asociacinius NU, po oficialiosios leksemos ir/arba objekto santrumpos nurodytas (-i) pamatinis (-iai) pavadinimo (-y) žodis (-iai) ir NU atsiradimo motyvacija (1d). Analizuojant šio tipo NU, atsižvelgta į šnekamosios kalbos leksiką, pateiktą DLKŽe, LKŽe, LŽŽ, LKŽŽ ir LŽBe.

- (d) *Smirdalynė (Norfa, pard.): smirdalynė* ('parduotuvėje tvyro nemalonus kvapas')

Pamatinio pavadinimo ir antrojo dėmens (apeliatyvo ar onimo) sutampantys fragmentai pabraukti žodžių žaismo (1e) ir kontaminacinių (1f) urbanonimų; paryškintos tos žodžių dalys, kurios atitinka kontaminantą, žodžių žaismo pamatinių žodžių dalis. Laužtiniuose skliaustuose nurodyti kontaminanto ar žodžių žaismo NU nesudarantys elementai ar segmentai, jungiami dėmenys žymėti pliuso ženklų (1f).

- (e) *Prostitucijos konspektas (Konstitucijos prospektas): konstitucija : prostitutija* ('seksu paslaugų teikimas už atlygį'): *prospektas : konspektas* ('santrauka')
- (f) *Pašikai (Pašilaičiai, mikr.): Pašilaičiai → Paši[l][ai + pašikti* ('tuštintis')

Pristatant žodžių žaismo neoficialiuosius pavadinimus, atsiradusius verčiant, ir verstinius NU, po oficialiosios formos ir objekto santrumpos nurodytas jų atitikmuo (-enys) kita kalba (1g) pagal dvikalbius žodynus DALKŽ, DRLKŽ, DVLKŽ, LLKŽ.

- (g) *Skardinė skardinė (Can Can Pizza, pic.): ang. Can 'skardinė' (DALKŽ 131)*

Remiantis kiekybiniais rodikliais, nurodytas pagrindinių urbanonimų formų skaičius. Užrašymo variantai neskaičiuoti, bet teikti paraleliai su kitais to paties kamieno variantais (1h). Formų variantai skaičiuoti kaip atskiri vienetai (1i–n). Taip siekta atskleisti pavadinimų sudarymo būdų įvairovę bei variantiškumą.

- (h) *BIG'as* || *Big'as* || *Bigas* (*BIG*, prek. c.)
- (i) *Rimė* (*Rimi*, pard.)
- (j) *Rimis* (*Rimi*, pard.)
- (k) *Rimiakas* || *Rimekas* (*Rimi*, pard.)
- (l) *Rimiaške* (*Rimi*, pard.)
- (m) *Rimiukas* (*Rimi*, pard.)
- (n) *Rimiškis* (*Rimi*, pard.)

NU grupuoti pagal produktyvumą, pvz., *Rimiakas* 100x, *Rimekas* 22x, *Rimė* 6x, *Rimiukas* 3x, *Rimis* 2x, *Rimiuške* 1x, *Rimiškis* 1x. Pasikartojusių NU užrašymų skaičius nurodytas kiekvieno poskyrio pabaigoje pateikus dažniausiai anketose užrašytų analizuojamojo tipo pavadinimų lentelę, išskyrus motyvuotuosius-asociacinius, žodžių žaismo ir kontaminacinius NU, kurių pavadinimai yra užrašyti po vieną, retai – du kartus. Tokia kiekybinė analizė suteikia galimybę atskleisti NU inventorių ir išskirti kalboje prigijusius pavadinimus.

Pagal santykį su pamatu skirti pagrindiniai NU sudarymo būdai bei jų pogrupiai, kurie nurodyti pagal kiekybinį kriterijų nuo gausiausio iki rečiausio. Poskyriuose ryškintos pogrupiams būdingos ypatybės ir skirtumai. Kiekvieno poskyrio pabaigoje pateikti duomenys apie NU užrašymo dažnumą, sudarymo būdo ir pavadinamų objektų santykį bei apibendrinimas.

3. NU SAMPRATA IR JŲ TYRIMAI

Šiame skyriuje pristatyta terminų *urbanonimas* ir *neoficialusis urbanonimas* samprata, aptarti pagrindiniai neoficialiųjų pavadinimų tyrimai, atlikti Europoje ir kitose šalyse, NU analizės kryptys, tematika bei ryškinti NU būdingi ypatumai, jų atliekamos funkcijos.

3.1. Terminų *urbanonimas* ir *neoficialusis urbanonimas* samprata

3.1.1. Urbanonimai⁵ (ang. *Urban Place Names, Urbanonyms*) yra miesto topografinių (geografinių) objektų pavadinimai (Podolskaja 1978, 154; VPSV 2007, 413; Šrámek 2010, 39–40; Vaculík 2014, 5; Myszka 2016, 42–45; Klímenko, Rut 2018, 211; Gałkowski 2021, 64 ir kt.), išsiskiriantys iš toponimų klasės kaip tarpusavyje susijusių elementų visuma (Handke 1993, 12; 1998b, 7; 2011, 15). Terminas *urbanonimas* kilo iš lot. *urbānus* ‘miesto, miestiškas’ (Vaculík 2014, 4 ir kt.) ir skirtinas nuo urbonimo⁶ (iš lot. *urbs, urbis* ‘miestas’, žr. Myszka 2016, 43; Mrózek 2010, 38), įvardijančio miestų pavadinimus (Šrámek 2010, 41). Įvairių miesto dalių (choronimai), laisvalaikio praleidimo vietų, įstaigų, įmonių ar statinių (ergonimai), gatvių, prospektų (hodonimai), kalnų, kalvų (oronimai), memorialinių statinių (mnemonimai) pavadinimai nurodo objektus ar vietas, susijusias su miesto erdve, ir sudaro urbanonimų poklasius (Podolskaja 1978; ICOSe). Lietuvių toponimikoje *urbanonimo* terminas vartojamas nuo XX amžiaus aštuntojo dešimtmečio siaurąja prasme vienam iš jų poklasių – gatvėvardžiams – pavadinti (Jurkštas 1979a, 97; 1985, 61–65).

Toponimikos darbuose urbanonimija yra analizuojama sinchroniškai ir diachroniškai (Handke 1970; HK1; HK2; HK3; Supranowicz 1995; Azaryahu 1996, 311–330; Alderman 2003, 163–173; Light 2004, 154–172; Palonen 2008, 219–203; Balode, Bušs 2008, 75–87; Berg, Vuolteenaho 2009; David 2013 53–61; Mácha, Lassak, Krtička 2018, 303–329; Kravchenko 2019, 240–252; Ostash 2023, 112–130 ir kt.). Tyrimuose atskleidžiama, kaip istoriniai

⁵ Atitinkamai *urbanonimija* yra urbanonimų visuma, *urbanonimika* – mokslas, tiriantis urbanonimus (Vaculík 2014, 4).

⁶ Tiriant toponimus nemažai dėmesio skirta neoficialiųjų urbonimų analizei, publikuoti jų žodynai (Achmetova 2015; Room 2011; Widawski, Kowalczyk 2011 ir kt.), internetiniai sąrašai (pvz., Jungtinės Karalystės, el. prieiga: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_city_nicknames_in_the_United_Kingdom), kuriuose nurodyti skirtingų šalių (valstybių) neoficialieji pavadinimai ir jų vartosenos pavyzdžiai.

faktai bei politinės miesto gyventojų nuostatos atspindi suteikiant gatvių ar aikščių pavadinimus (Mácha 2023, 88–89). Kaip pastebi Liubova Ostash (2023, 112), urbanonimų kaita – šalyje ir visuomenėje vykstančių pokyčių atspindys, rodantis, kad urbanonimija yra atvira toponimų sistema, kurioje nuolat vyksta dinamiški procesai.

Lietuvos urbanonimai pradėti tirti XX amžiaus septintame dešimtmetyje. Vitalija Maciejauskienė (1973, 4–5) pristatė Vilniaus dalių, priemiesčių, naujų gyvenamųjų rajonų kilmę. Pasak Maciejauskienės (1973, 4), vieni choronimai kilo iš oikonimų, pvz., *Kirtimai*, *Viršuliškės*, jie yra anksčiau buvusios gyvenvietės, prijungtos prie miesto. Kiti choronimai atsirado iš hidronimų, pvz., *Vilnia*, oronimų, pvz., *Belmontas*, ir kt. Vilniaus gatvių semantika aptarta Aleksandro Vanago (1973b, 5–9), teigusio, kad daugiausia gatvių vardų kilo iš oikonimų, pvz., *Žirmūnų g.*, memorialinių vardų, pvz., M. K. *Čiurlionio g.*, o šios kilmės pavadinimai sudaro daugiau nei pusę visų to meto Vilniaus gatvėvardžių (Vanagas 1973b, 6). Taip pat nustatytos transporto stotelių pavadinimų suteikimo priežastys⁷, kilmė, struktūra. Aldonas Pupkis (1973, 10) pažymi, kad šios grupės pavadinimai laikytini atskirais vietovardžiais, nes atlieka orientacinę funkciją.

Išsamiausiai aptarta egzistuojančių ir išnykusių istorinių Vilniaus vietovardžių kilmė ir raida (Jurkštas 1973, 13–24; 1975a, 49–51; 1975b, 207–211; 1978, 63–101; 1979a, 67–122; 1979b; 1985). Jonas Jurkštas (1978, 93) nustatė, kad Vilniaus vietovardžiai formavosi XVI amžiuje. Daugiausia vietovardžių yra asmenvardinės kilmės. Jurkštas (1978, 93) sieja šį reiškinį su miesto istorija bei ten gyvenusiais žmonėmis. Daugelis šių pavadinimų turi priesagą *-išk-* (Jurkštas 1978, 100; 1985, 89), kurios pirminė reikšmė – vietos ar posesyvinė, rodanti žemės savininko gyvenamą vietą. Vilniaus vietovardžių kilmei ir darybai būdingi požymiai, kuriais pasižymi ir kiti lietuvių toponimai (Jurkštas 1985, 89). Dalis oficialiųjų choronimų, oronimų, hodonimų sudaro paveldėtąjį urbanonimų sluoksnį.

Darbuose apie kitų šalių toponimus terminų *urbanonimas* ir *urbanonimija* vartoseną varijuoja. Onomastikos darbuose vartojami savakilmiai terminai, pvz., lenk. *nazewnictwo miejskie* (Myszka 2016, 43), bei lotynų, graikų kilmės žodžiai, pvz., *plateonimija*⁸, *urbanimija*, *hodonimija* (Handke 1993, 12;

⁷ Pupkis (1973, 9²) stotelių pavadinimus pagal atliekamą orientacinę funkciją priskyrė prie urbanonimų.

⁸ Terminai *plateonimas* ir *hodonimas* turi siaurą, apibrėžtą referenciją. Terminas *plateonimija* kildinamas iš lot. *platea* ‘gatvė’ ir nurodo gatvių pavadinimus. Terminas *hodonimija* siejamas su graik. *hodos* ‘kelias’ ir pavadina kelius (Myszka

1998a, 283; Myszka 2016, 43). Vis dėlto problemiška yra šių terminų vartoseną plačiaja ir siaurąja prasmėmis (Harvalík 1996, 247). Skirtingos terminų vartosenos pagrindas yra susijęs su trimis pagrindinėmis priežastimis. Pirma, keli terminai vartojami, kai apibrėžiamas tas pats fenomenas ar vieno tipo vardai. Antra, vienam terminui gali būti būdingas reikšmių skirtumas, ir, trečia, kaip terminai vartojami paralelūs savos kalbos ir tarptautiniai žodžiai (Harvalík 2005, 163; 2007, 6). Kaip pabrėžia Maria Biolik (2010, 31), miesto objektų ir vietų sisteminis atskirtumas priklauso nuo priimtų taisyklių bei normų. Terminų daugiareikšmiškumas būdingas visiems onomastikos poklasiams ir aptariamas daugelio tyrėjų darbuose (išsamiau žr. Harvalík 2005, 161–171; 2007, 6 ir kt.). Disertacijoje atsižvelgus į tarptautinę praktiką, vartojamas *urbanonimo* terminas, urbanonimą suvokiant plačiaja prasme kaip visų miesto objektų ir vietų pavadinimą.

Atskirų urbanonimų klasių prieskyros problema yra susijusi su pavadinamo objekto ir termino santykiu (Vaculík 2014, 4). Vieningos nuomonės, kuriam onimų poklasiui priskirti įmonių, parduotuvių, mokyklų, valstybinių institucijų ar laisvalaikio praleidimo (kinas, teatrai, muziejai, klubai), paslaugų teikimo vietų pavadinimus, nėra. Šie pavadinimai gali būti laikomi urbanonimais arba chrematonimais (Myszka 2016, 48). Anot Agnieszkos Myszkos (2016, 50), vienų ar kitų miesto vietų ar objektų pavadinimų priskyrimas tam tikrai kategorijai priklauso nuo tyrimo tikslų ir metodologijos. Čekų, lenkų, slovakų darbuose chrematonimais įvardijami objektų ar vietų, pvz., institucijų (institucionimai), transporto (porejonimai), automobilių markių (serijonimai), įmonių, prekybos centrų, mokyklų (ergonimai) pavadinimai, susiję su žmonių veikla (Breza 1998, 343; 2005, 345; Knappová 2003, 375–376; Majtán 2003, 381–382; Harvalík 2007, 7; Gałkowski 2011, 18–21; 2018, 1). Anot Milano Harvalíko (2007, 6), chrematonimų terminui būdingo daugiareikšmiškumo priežastis – sistemos naujumas ir analizės tradicijos nebuvimas. Robertas Mrózekas (2010, 37) teigia, kad „šie pavadinimai iš tipinių urbanonimų išsiskiria savo formaliomis-funkcinėmis ypatybėmis“. Skirties pagrindas – objektų genetinė įvairovė, t. y., nurodytų pavadinimų motyvacija atskleidžia subjektyvią nuomonę ir neišryškina pastato ir pavadinimo ryšio, kadangi pirminė šių pavadinimų funkcija – institucijos įvardijimas, antrinė – vietos nuoroda (Mrózek 2010, 34). Jie yra pavadinimai iš „urbanonimijos apibrėžto toponiminio paribio“ (Mrózek 2010, 51), kurių

2016, 43). Dėl objektų mažumo *plateonimai* ir *hodonimai* laikytini urbanonimų poklasiais.

ypatybė – heterogeniškumas (Gałkowski 2018, 8). Kadangi disertacijoje siekiama atskleisti poklasių pavadinimus kaip miesto erdvės visumos ir urbanonimų sistemos dalį, todėl kavinių, barų ir kt. pavadinimai laikyti *ergonimais* ir tirti kaip Vilniaus urbanoniminio kraštovaizdžio dalis, nors *ergonimais* vadinami ir produkto ar prekės ženklo pavadinimai (ICOSe).

Problemiška yra termino *choronimas* vartoseną. Disertacijoje, remiantis Natalija Podolskaja (1978, 160–161), choronimus suskirsčiusios pagal teritorijos tipą į *administracinius* (respublikos, valstybės, šalys ir kt.), *miesto* (mikrorajonai, parkai, kapinės ir kt.) ir *gamtinis choronimus* (dykumos, žemumos, pakrantės ir kt.), tikriniai miesto dalių pavadinimai vartoti siaurąja prasme kaip *miesto choronimai*. Vis dėlto mažesni miesto dalių pavadinimai onomastikos terminologijoje nėra apibrėžti, o *choronimais* plačiąja prasme laikomi *tikriniai didesnių geografinių ar administracinių teritorijų pavadinimai* (Gałkowski 2021, 60; ICOSe). Iš Vilniaus neoficialiųjų pavadinimų analizės matyti, kad šis urbanonimų poklasis yra produktyvus ir pasižymi savitais sudarymo dėsniniais, todėl jie išskirti į atskirą pogrupį.

3.1.2. Literatūroje varijuojama termino neoficialusis urbanonimas vartojimas. NU apibrėžiami kaip „neoficialūs vietovardžiai, vartojami miesto aplinkoje (terpėje)“ (Ainiala 2012, 105; Šaripova 2012, 203), laikomi „vietovardžiais, spontaniškai atsiradusiais miesto kalboje, ir nepriklausančiais planuotai vietų vardų nomenklatūrai ar kitiems toponimams“ (Ainiala 2005, 271), vadinami „specifine šnekamosios kalbos vardų klase, kuriama pačių miestiečių“ (Klimenko 2011, 6). NU nurodomi atsižvelgus į skirtingas ypatybes, tokias kaip funkcionavimo aplinka, žmonės, kalbos pobūdis, bei jų raiškos forma.

NU analizuojantys onomastikos tyrėjai diskutuoja dėl terminų *neoficialieji urbanonimai* ir *slengo urbanonimai* sinonimiškumo. Iš tiesų ne visi neoficialieji vietovardžiai priklauso slengui, tačiau visi slengo pavadinimai gali būti suvokti kaip neoficialieji pavadinimai (Ainiala 2010, 103; 2012, 105–106). *Slengo urbanonimai* – tai tikriniai (ne)gyvenamųjų vietų pavadinimai, neformalūs, dažniau vartojami šnekamojoje nei rašytinėje kalboje, ir yra priklausomi nuo tam tikro konteksto ar žmonių grupės (VPSV 413). Neoficialiųjų (slengo) urbanonimų vartoseną būdinga skirtingų kartų atstovams, tačiau onomastikos tyrėjai slengą ir slengo pavadinimus dažniausiai priskiria jaunimo kalbai (Ainiala 2008, 10; Eskelinen 2009, 351; Šaripova 2012, 85; Balode 2014b, 70; Balode, Doniņa 2015, 77 ir kt.). Slengas yra protesto ir neigimo išraiška prieš vyraujančios kalbos kultūrą, jos taisyklingumą ir kalbos standartus (Ernstson, Tidriķe 2006, 101). Tyrimai rodo, kad jaunimas vartoja daugiau slengo žodžių nei vidurinės kartos atstovai

(Ainiala 2008, 10 ir kt.). Slengo pavadinimai disertacijoje analizuoti kaip NU visumos dalis.

Kitose kalbose greta *neoficialiųjų urbanonimų* linkstama vartoti ir kitokius pavadinimus, pvz., *Potoczne nazwy*⁹ (Bieńkowska 1992, 5; Handke 1994, 453; Padalak 1997, 93–102), *Slenga vietvārdi, toponīmi* (Balode 2014a, 59–68; Balode, Doniņa 2015, 77–91), *Slang Urban Place Names || Unofficial Urban Place Names* (Ainiala 2010, 101–125) ir kt. Minėti pavadinimai išryškina neoficialiosios kalbos pobūdį ir rodo priklausymą toponimų klasei. Neoficialiaisiais urbanonimais (ang. *Unofficial Urban Place Names, Unofficial Urbanonyms*) disertacijoje vadinami tikriniai miesto aplinkai priklausantys topografinių (geografinių) objektų pavadinimai, funkcionuojantys šnekamojoje kalboje.

3.2. NU tyrimų apžvalga

NU intensyviai ir sistemiškai pradėti analizuoti 2003 m. Suomijoje, įgyvendinant projektą¹⁰, kuriuo siekta ištirti Helsinkio onomastinį kraštovaizdį (Ainiala 2005, 272; 2010, 101–102; 2012, 8). Šio projekto pagrindu sukurta NU duomenų bazė¹¹ paskatino internetinių apklausų atsiradimą Suomijoje¹². Pagal jas Heikki Paunonenas (SM 1; SM 2) sudarė ir išleido išsamiausią ir didžiausią žodyną, skirtą neoficialiesiems Suomijos urbanonimams. Žodyno straipsniuose prie antraštinio neoficialiojo pavadinimo nurodyti tos pačios vietos ar objekto NU variantai, pateiktas OP ir supažindinta su vietos istorija. Šių darbų pagrindas – kiekybinėmis ir kokybinėmis apklausomis nuolat renkamas neoficialusis miesto vardų inventorių, fiksuojama jų formų kaita, rodanti visuomenės pokyčius.

⁹ Dar žr. lenkų kalboje vartojamus terminus: *šnekamosios kalbos toponimai* (lenk. *Toponimy potoczne*; Ignatowicz-Skowrońska 2003, 293), *šnekamosios kalbos onimai* (lenk. *Potoczna onimia*; Piotrowicz, Witaszek-Samborska, Walczak 2013, 173–181), *spontaniški pavadinimai* (lenk. *Nazwy spontaniczne*; Ignatowicz-Skowrońska 2003, 293).

¹⁰ *Transformation of onomastic landscape in the sociolinguistically diversifying neighborhoods of Helsinki.*

¹¹ *Slangipaikannimien keruukilpailun koko aineisto.* El. prieiga: <http://kaino.kotus.fi/www/koulukeruu/>.

¹² *Lähetä epävirallinen paikannimi.* El. prieiga: https://www.kotus.fi/kotus/yhteystiedot/yhteydenottolomakkeet/laheta_epavirallinen_paikannimi. *Urbaani sanakirja.* El. prieiga: <https://www.urbaanisanakirja.com/>.

Kitose šalyse NU analizė taip pat sulaukia vis daugiau dėmesio. Minėtini Stafano Nyströmo (2009, 772–776) tyrimai Švedijoje, Laimutės Balodės (2009, 4; 2014a, 59–68; 2014b, 69–79), Balodės, Sintijos Doniños (2015) – Latvijoje, Erzsebetos Györffy (2016, 153–161) – Vengrijoje, Januszio Padalako, Henrykos Sędziak (2007, 35–45) ir kt. – Lenkijoje, Marijos Achmetovos (2010, 53–68) – Rusijoje ir kt. Lenkijoje Justyna Groblińska (2020) publikavo Lodžės neoficialiųjų pavadinimų žodyną, kuriame su nuotraukomis pristatė objektus ar vietas, nurodė jų lokalizaciją, sudarymo būdus ir pavadinimų suteikimo motyvus. Taigi poreikis fiksuoti jaunimo kalbos pavadinimus, analizuoti jų kaitą bei į miesto realijas atspindimą požiūrį, didesniu ar mažesniu mastu būdingas XXI amžiaus Europos urbanonimijos tyrimams.

3.2.1. Iš darbų apie NU ryškėja dvi tyrimų kryptys. Vienose publikacijose analizuojama NU struktūra ir sudarymas, ryškinamos pavadinimams būdingos ypatybės. Šiuose tyrimuose dažniausiai apsiribojama nurodyti pagrindinius darybos būdus (Bieńkowska 1992, 5–9; Handke 1997, 445–454; Malicki 2005, 33–41; Majkowski 2010, 33–41; Balode 2014a, 59–68; Zujeva 2014, 151–155 ir kt.), pastebimas polinkis atskirti neoficialiuosius pavadinimus, kurie remiasi oficialiosiomis formomis, nuo formalaus ryšio neturinčių pavadinimų (Ignatowicz-Skowrońska 2003, 293–303; Balode, Doniņa 2015, 77–91). Pagal tai NU skirstomi į pirminius ir antrinius (Ainiala 2005, 271; 2008, 105–109; 2010, 101). Pirminių NU pamatą sudaro su OP kamieniu struktūrinio ryšio neturintys pavadinimai (Ainiala 2008, 107–109; 2010, 101). Antrinių NU pagrindas – OP ar jo dalis. Šio tipo urbanonimai toliau smulkiau analizuojami pagal darybos būdą, pvz., trumpinimas, sufiksacija ir kt. (Ainiala 2008, 106–108; Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2012, 101) (plačiau žr. 4.).

Iš darbų apie NU ryškėja ir jų specifinės savybės, kuriomis jie skiriasi nuo oficialiųjų urbanonimų. Viena jų – oficialieji ir neoficialieji urbanonimai skiriasi vartojimo sferomis (Bieńkowska 1992, 5; Jaracz 2004, 237; Afeltowicz 2007, 339; Nyström 2009, 772; Ainiala 2005, 271; 2010, 101; Majkowski 2010, 145 ir kt.). Anot Stafano Nyströmo (2009, 772), oficialieji miesto topografinių objektų pavadinimai dažniausiai yra susiję su sąmoningu priėmimu, formalizuotais veiksmais ir politiniais sprendimais. Neoficialieji pavadinimai, priešingai, kuriami spontaniškai (Juszczak 2018, 65), dažniausiai būna lingvistiškai žaismingi, sudaromi atsiradus tam tikros grupės ar individo poreikiui pavadinti objektą ar vietą. Kaip teigia Małgorzata Jaracz (2004, 237), šie pavadinimai yra nepaliudyti

ir nepatvirtinti teisiniuose dokumentuose, bet vartojami vietos gyventojų šnekamojoje kalboje.

Kita tyrėjų pastebėta NU savybė – nuolat besikeičianti jų sistema (Ainiala, Östman 2017, 9). Neoficialieji pavadinimai greitai kinta (Bieńkowska 1992, 5; Jaracz 2004, 240; Nyström 2009, 772; Ainiala 2005, 271 ir kt.). Jie funkcionuoja šnekamojoje kalboje (Bieńkowska 1992, 5; Jaracz 2004, 240; Klimenko 2011, 6; Achmetova 2010, 55; Myszka 2013, 105; Siegfried 2017, 538), yra vartojami nedidelio kolektyvo (Klimenko 2006, 9; Afeltowicz 2007, 339; Balode, Doniņa 2015, 89; Juszczak 2018, 65; Klimenko, Rut 2018, 212) ir konkrečioje teritorijoje (Klimenko 2011, 6; Achmetova 2010, 55; Klimenko, Rut 2018, 212). Jiems yra būdingas leksinių vienetų nepastovumas, formų variantiškumas (Klimenko 2006, 9; Šaripova 2014, 204), ekspresyvumas, emocionalumas, miesto realijų individualizavimas (Klimenko 2011, 6; Afeltowicz 2007 339–340; Zujeva 2014, 153; Šaripova 2014, 204; Klimenko, Rut 2018, 212), nestandartiškumo siekis (Klimenko 2011, 6; 2018, 220). Sistemos nepastovumas – NU ypatybė, išskirianti juos iš kitų toponimų klasių. Šis pavadinimų sluoksnis yra jautrus kultūrinės, ekonominės, socialinės aplinkos kaitai (Ainiala 2016b, 1), jį veikia vidiniai ir išoriniai kalbos dėsniai, nuolat pildomas naujais vienetais.

Dar viena specifinė NU ypatybė – komunikacinėje situacijoje gali koegzistuoti neoficialiosios ir oficialiosios kalbos pavadinimai. Urbanimų variantiškumo, paralelių formų vartosenos priežastis – pavadinimų kategorijų¹³ ir formų įvairovė (Myszka 2013, 103). Dažniausiai tai yra tos pačios motyvacijos pavadinimai su skirtinga leksine, darybine, struktūrine forma (Ignatowicz-Skowrońska 2003, 296) arba skirtingos motyvacijos pavadinimai, įvardijantys tą patį objektą (Mrózek 1998, 240; Siegfried 2017, 543). Elżbieta Umińska-Tytoń (2007, 117) leksines paralelias formas skirsto į dvi grupes: istorinius pavadinimus, kurie šnekamojoje kalboje funkcionuoja šalia naujų, ir naujus pavadinimus, kurie neturi oficialaus atitiktens ir atsirado dėl poreikio nurodyti vietą ar objektą. Tokio pobūdžio formos fiksuojamos daugelio tyrėjų darbuose (Handke 1994, 221–222; Padalak 1997, 95; Ignatowicz-Skowrońska 2003, 296; Jaracz 2004, 242; Balode 2004, 236; Malicki 2005, 36; Afeltowicz 2007, 442, 444; Sędziak 2007, 44; Majkowski 2010, 147–148 ir kt.).

Kita tyrėjų išskirta NU ypatybė, būdinga jaunimo kalbos vartosenai, – elipsė, t. y., sudėtinio OP trumpinimas (Bieńkowska 1992, 7; Padalak 1997,

¹³ Tyrėja mini tokio tipo atvejus, kaip lietuvių *Nacionalinė Mikalojaus Konstantino Čiurlionio menų mokykla, Mikalojaus Konstantino Čiurlionio gatvė, Čiurlionio gatvės bendrabučių kompleksas*.

95; Malicki 2005, 36; Sędziak 2007, 43; Umińska-Tytoń 2007, 116; Afeltowicz 2007, 446–447; Balode 2004, 237; Balode, Doniņa 2015, 83; Siegfried 2017, 541–542; Juszczak 2018, 70; Jelonek 2022, 106–107 ir kt.), kai nomenklatūrinis žodis dėsningai praleidžiamas (Ignatowicz-Skowrońska 2003, 296; Balode, Doniņa 2015, 84; Jelonek 2022, 107). Šio proceso priežastis – kalbos ekonomija (Ignatowicz-Skowrońska 2003, 296; Umińska-Tytoń 2007, 116; Majkowski 2010, 149), nes ilgi, nepatogūs vartoti OP yra trumpinami.

Kita tyrimų kryptis susiformavo Suomijoje. NU laikomi socionomastikos tyrimų dalimi. Pirmą sykį terminas pavartotas 1971 m. Hanso Walthero (1971, 45, cituojama iš Ainiala 2016b, 2; Ainiala, Östman 2017, 7). Sociolingvistinė onomastika (ang. *Sociolinguistic Onomastic*, vok. *Namensoziologie*) arba socionomastika (ang. *Socio-onomastic*, vok. *Sozioonomastik*) tiria pavadinimų vartosenos ir variavimo ypatumus, kurie priklauso nuo socialinių, kultūrinių ir situacinių veiksnių (Ainiala 2008, 3; 2012, 110; 2016b, 1–3; Ainiala, Östman 2017, 6–7). Skandinavijos šalyse XX amžiaus antrojoje pusėje atlikta tipologinė, struktūrinė ir semantinė visų onimų grupių analizė suteikė galimybę plėtoti *socionomastikos tyrimams* (Ainiala 2008, 3; 2016b, 2; Ainiala, Östman 2017, 7).

Socionomastikoje tematiškai vyrauja trejopo pobūdžio darbai. Vienuose NU nagrinėjami socialinio ir kultūrinio identiteto konstravimo kontekste (Ainiala 2009, 67; 2010, 101; 2012, 7). Ainiala (2009, 67) teigia, kad socialinis identitetas yra susijęs su respondento santykiu su tam tikra vieta (dar žr. Klimenko, Rut 2018, 210–211). Pagal (ne)vartojamą ar (ne)pasirenkamą (ne)vartoti slengo urbanonimo formą matoma saviidentifikacija su tam tikra grupe (Ainiala 2005, 275–276; 2009, 67; 2010, 101, 123–124; 2012, 7) ar noru atsiskirti, išsiskirti iš kitų, pvz., vietinių ar nevietinių gyventojų (Ainiala 2005, 273; 2009, 67; 2010, 123; 2012, 7).

Kitiems mokslininkams yra aktualūs NU socialinio identiteto ir etniškumo santykio tyrimai (Reponen 2003; Protassova, Reponen 2011, 45–65; Ainiala, Halonen, 2011, 193–220; 2017, 203–226). Nustatyta, kad jaunimas kalboje linksta perimti vietinių gyventojų slengo pavadinimus. Poreikis vartoti savos kalbos pavadinimus atsiranda tuomet, kai tam tikra vieta yra svarbi ar neturi kito pavadinimo. Šis pasirinkimas atspindi jaunimo identitetą: viena vertus, jie suvokia save kaip vietinius gyventojus, kita vertus, identifikuoja save ir kaip atitinkamos etninės grupės narius (Ainiala, Halonen 2011, 220; Protassova, Reponen 2011, 50).

Dar kituose darbuose tiriamas vartotojų požiūris į (neoficialiusius) pavadinimus, atskleidžiantis santykį su vieta ir vietiniais gyventojais (Ainiala,

2008, 11; Györffy 2016, 153–361). Nuomonė apie objektus dažniausiai išreiškiama neigiamai ir yra susijusi su ironija ir humoristinėmis formomis, o teigiamas požiūris reiškiamas rečiau (Ainiala 2008, 15; Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2012, 109, 121–123; Balode 2014b, 72). Keliamo prielaida, kad šis reiškinytis gali būti interpretuojamas kaip jaunimo kalbos ypatybė (Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2012, 109; Balode, Doniņa 2015, 77; Klimenko, Rut 2018, 211, 219). Šie tyrimai priskirti folklorinei sociolingvistikai (ang. *Folk linguistics*), kuri yra viena iš sociolingvistikos sričių (Ainiala 2008, 11; 2016b, 1; Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2012, 118; Györffy 2016, 154).

3.2.2. NU vartoseną siejama su kalboje atliekamomis jų funkcijomis. Pagrindinė laikoma identifikavimo funkcija: pavadinimas vartojamas tada, kai atsiranda poreikis jį nurodyti (Afeltowicz 2007, 448; Jaracz 2004, 239; Ainiala 2008, 12; Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2012, 109; Györffy 2016, 159). Kitos funkcijos yra šalutinės. Su kalbos ekonomija siejama praktinė funkcija – vartojami sutrumpinti, dažniausiai vienanariai pavadinimai (Eskelinen 2009, 350; Klimenko 2011, 7; Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2012, 119; Ainiala 2016b, 8). Socialinė, bendruomenės stiprinimo (Ainiala 2008, 12–16; 2016b, 8; Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2012, 109, 120; Györffy 2016, 159; Siegfried 2017, 545) ar kolektyvinė (Eskelinen 2009, 350) funkcijos atspindi vartotojo poreikį save identifikuoti kaip tam tikros grupės narį. Afektinė NU funkcija atskleidžia gyventojų požiūrį į miesto realijas, vietą ar vartotoją, išreiškia idėjas ir vietos reikšmę (Eskelinen 2009, 350; Klimenko 2011, 7; Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2012, 109, 121–122). Informavimo funkcija suteikia žinių apie pačią vietą (Ainiala 2008, 12–16; Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2012, 123; Eskelinen 2009; Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2012, 121–123). Kaip pastebi Terhi Ainiala (2008, 13; 2016b, 8), tas pats urbanonimas gali atlikti kelias funkcijas tuo pačiu metu, priklausomai nuo to, ką respondentas nori pasakyti (dar žr. Ainiala, Östman 2017, 10). Problemiški yra atvejai, kai neoficialusis pavadinimas turi paralelių formų, kai daugiau nei vienas pavadinimas nurodo tą patį objektą ar vietą. Dėl šios priežasties pažeidžiama pagrindinė – identifikavimo – funkcija (Myszka 2013, 103).

3.2.3. Neoficialieji lietuvių urbanonimai pradėti tirti XXI amžiuje antrajame dešimtmetyje. Balodė (2014a, 66–67) glaustai pristatė neoficialiųjų Kauno ir Vilniaus urbanonimų sudarymo būdus. Vienas jų yra kelianario pavadinimo trumpinimas, kai vartojamas kuris nors jo narys, pvz., *Laisvė* (= *Laisvės alėja*). Šis būdas skiriasi nuo pamatinio žodžio trumpinimo, pvz., *Fabai* (= *Fabijoniškės*, mikr.). Balodė (2014a, 67) pastebėjo, kad NU būdinga priesaginė daryba, pvz., prie pamatinio urbanonimo pridėdama

priesaga *-eika*, pvz., *Salom-eika* (=Vilniaus Salomėjos Nėries gimnazija), užfiksavo sudarytus sudurtinius NU, pvz., *Liud-giris* (< *Liudo Giros gatvė*), minėjo metaforizaciją, pvz., *Niujorkas* (= studentų bendrabutis Antakalnyje, Vilnius), ir istorinių paralelių formų vartoseną, pvz., *Krasnuha* < rus. *красный* ‘raudonas’ (anksčiau vadintas *Raudonosios armijos prospektu*). Šie sudarymo būdai ir Balodės (2014a, 67) pristatyti restoranų *McDonald’s* ir *Hesburger* neoficialieji pavadinimai, vartojami Suomijos, Latvijos ir Lietuvos jaunimo kalboje, aktualūs tiriamajam darbui, nes leidžia minimaliai palyginti Balodės (2014a, 66–67) užfiksuotus NU su disertacijoje analizuojamais NU.

NU sociolingvistiniu aspektu analizuojami trijose darbo autorės publikacijose. Pirmojoje publikacijoje apžvelgta lietuvių kalbos įtaka lenkų jaunimo NU (Sidaravičienė 2019a, 183–198). Tyrimas parodė, kad lenkų jaunimas žino ne vien lietuvių ir lenkų kalbos NU, bet vartoja ir abiejų kalbų paralelius pavadinimus, pvz., *Arklys* ir *Koņ* (*Paminklas LDK didžiajam kunigaikščiui Gediminui*), *Fabai* ir *Faby* (*Fabijoniškės*, mikr.), *Kažkoks vamzdis* ir *Jakaš trąba* (*Krantinės arka*, sklpt.), *Raganos* ir *Wiedzmy* ir *Wiedzmy* (*Trys mūzos*, sklpt.) ir kt. Nustatyta, kad lietuvių kalbos įtaka pasireiškia ortografiniu, morfologiniu, leksiniu ir sintaksiniu lygmenimis, būdinga kodų kaita.

Antrojoje publikacijoje aptarti Vilniaus lietuvių ir lenkų jaunimo kalbos neoficialieji pavadinimai, vartojami daugiakalbėje aplinkoje (Sidaravičienė 2019b, 85–96). Nustatyta, kad daugiakalbystės įtaka NU lietuvių ir lenkų etninėse grupėse skiriasi: iš lenkų jaunimo užrašytų pavadinimų matyti, kad ypač paveikta yra pavadinimų morfologinė sistema, o iš lietuvių jaunimo – leksikos sluoksnis. Abiejų etninių grupių pavadinimai užfiksuoti su kokybiškai ir kiekybiškai pakitusiais kamienų balsiais. Taigi NU perteikia dabartinės vilniečių lietuvių ir lenkų jaunimo šnekamųjų kalbų garsyno, struktūros ir žodyno pokyčius. Abu šie tyrimai parodo kontekstą, kuriame funkcionuoja disertacijoje tiriami NU, supažindina su inventoriumi bei atskleidžia vartosenos polinkius.

Išsamiai aptarti neoficialiųjų Vilniaus choronimų sudarymo būdai (Sidaravičienė 2023). Neoficialieji choronimai sudaromi remiantis oficialiuoju choronimu (ar jo dalimi), pvz., *Fabai* (*Fabijoniškės*), pavadinama vieta, pvz., *Bomžynas* (*Naujininkai*): *bomžynas* (LKŽŽ 90) ‘gyvena nepasiturintys žmonės’, ir oficialiuoju choronimu ir pavadinama vieta, pvz., *Seilėtekis* (*Saulėtekis*) ← *S[au]lėtekis* + *seilė*. Iš jaunimo kalbos matyti polinkis vartoti OP pagrindu sudaromų choronimų trumpąsias formas, atspindinčias kalbos ekonomiją. Kitas reiškinys, svarbus sudarant naują pavadinimą, – poreikis suteikti pavadinimams emociinį, ekspresyvų atspalvį.

Bandymų tirti neoficialiųjų toponimų sluoksnį buvo ir anksčiau. Nerija Bartkutė (2008), tyrusi oficialiųjų ir neoficialiųjų Joniškio rajono toponimų darybą, nustatė, kad neoficialiųjų toponimų daryba kinta laikui bėgant: vietoje darinių linkstama vartoti pirminius vietovardžius, o vietovardžiai, atsiradę iš onimų, nustelbia apeliatyvinius darinius (Bartkutė 2008, 227). Priesaginė Joniškio neoficialiųjų pavadinimų daryba produktyvi visu tiriamuoju laikotarpiu, o tarp darinių vyrauja naujesni sudėtiniai pavadinimai (Bartkutė 2008, 227). Kadangi Bartkutės tyrimo objektas – istoriniai ir šnekamosios kalbos toponimai, abejonių sukėlė jiems analizuoti taikytos Vanago (1970) sudarytos struktūrinės-gramatinės klasifikacijos, pagal kurią tiriami istoriniai lietuvių toponimai, pagrįstumas. Kaip pabrėžia Maciejauskienė (2001, 167), tiriant onimus, svarbu atskirti gyvąją darybą, kai tarp pamatinio žodžio ir darinio yra išlikę ar egzistuoja darybos motyvacijos santykiai, ir istorinę darybą, kuri siejama su morfeminiu skaidymu.

Dėl šnekamosios kalbos tendencijų svarbūs dvikamienių asmenvardžių trumpinių ir naujų savos kilmės vardų darybos polinkių tyrimai, kuriuos atliko Daiva Sinkevičiūtė (2002, 317–341; 2006). Jos tyrimais atskleista, kokie trumpinių sudarymo tipai yra būdingiausi, analizuota, kaip dvikamienius asmenvardžius trumpina vilniečiai ir Vilniuje gyvenantys lenkai, rusai. Atlikta sisteminė dvikamienių asmenvardžių trumpinių analizė suteikė galimybę juos palyginti su neoficialiųjų pavadinimų sluoksniu, nustatyti skirtingų onimų klasių sudarymo polinkius ir palyginti skirtingas onimų sistemas.

3.2.4. Iš darbų apie NU matyti, kad nėra susiformavusios vienos tyrimų tradicijos, nes įvairūs pavadinimai vartojami skirtingų asmenų ir priklauso nuo komunikacinės situacijos (Ainiala 2005, 272). Sisteminė NU analizė XXI amžiaus pradžioje Suomijoje paskatino duomenų bazių, žodynų atsiradimą, kurių pagrindas – nuolat renkamas, sisteminamas ir analizuojamas NU inventorių, ir paskatino NU tyrimus kitose šalyse.

Toponimikos darbuose ryškinamos pagrindinės NU ypatybės, remiantis išskirtais kriterijais, NU yra skirstomi, aprašomi, sudaromi jų sąvadai. Taigi ryškėja tendencija stebėti NU kaitą, registruoti urbanonimikoną bei iš jų matomas visuomenės, kultūros kaitos ypatybės. Kaip pastebi Ainiala (2005, 273), net maža gyventojų grupė gali vartoti savus pavadinimus, kurie įvardija jiems aktualias vietas. NU – tai miesto kultūros, istorijos ir kolektyvinio identiteto dalis (Balode 2014a, 67).

4. NU KLASIFIKACIJA

Šiame skyriuje pateikta kitų tyrėjų taikomų NU klasifikacijų apžvalga ir išskirti kriterijai, pagal kuriuos darbe skirstyti NU, vartojami Vilniaus lietuvių jaunimo kalboje. Toliau pristatyti sparčiai kintantiems NU fiksuoti sudarytas interaktyvus *Vilniaus lietuvių jaunimo kalboje vartojamų NU žemėlapis* ir prieduose pateiktas *Vilniaus lietuvių jaunimo kalboje vartojamų NU sąvadas*.

4.1. NU klasifikacijų apžvalga

Vieningos nuomonės, kokia turėtų būti sisteminė neoficialiųjų pavadinimų klasifikacija, nėra. Janusz Padalakas (1997, 92) sudarė NU klasifikaciją, pagal kurią sugrupavo Poznanės NU. Į pirmą grupę jis išskyrė darybiškai, fleksiškai ir fonetiškai pakitusius pavadinimus, kuriems būdingas elipsiškumas. Į antrą grupę įtraukė pavadinimus, kurių forma, palyginus ją su oficialiąja, – skiriasi. Trečiai grupei priskyrė NU, neturinčius oficialiojo atitiktens. Remiantis šia klasifikacija analizuoti Bydgosčiaus (Jaracz 2004, 237–247), Lodzės (Umińska-Tytoń 2007, 116–342) ir Čenstakavos (Majkowski 2010, 143–154) neoficialieji pavadinimai.

Ainiala (2008, 101) pavadinimus skirsto į pirminius (ang. *Primary*) ir antrinius (ang. *Secondary*) pagal NU pamatą (dar žr. Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2012, 105–109). Pirminiais NU laikomi su OP kamieniu formalaus ryšio neturintys pavadinimai (Ignatowicz-Skowrońska 2003, 296; Ainiala 2005, 271; 2008, 101; Afeltowicz 2007, 443; Sędziak 2007, 44; Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2012, 107–109). Antrinių NU pamatą sudaro OP arba jo dalis. *Pirminių* ir *antrinių* pavadinimų samprata sinchroniškai tiriant NU (Ainiala 2008, 101) ir darybiškai analizuojant lietuvių toponimus (Vanagas 1970 28, 53) skiriasi. Lietuvių toponimikoje nusistovėjo tradicija tyrimą pradėti nuo topoderivacinės analizės (Razmukaitė 1998, 4; Bilkis 2008, 31; Bartkutė 2008, 19; Kačinitaitė 2008, 275 ir kt.). Pagrindinė tokios analizės priežastis sietina su toponimų struktūra, atskleidžiančia darybos pamato ir vedinio santykius (Bilkis 2008, 31). Ši tendencija matoma nuo Kazimiero Būgos (1958 [1911]), Antano Salio (1983) tyrimų ir išplėta struktūrinėje-gramatinėje hidronimų klasifikacijoje (Vanagas 1964, 207–220; 1970). Pagal šią klasifikaciją darybiškai analizuojami oikonimai (Razmukaitė 1981, 199–205; 1988, 88–104; 1989a, 77–83; 1989b, 138–147; 2002, 121–130; 1998, 88–104; 2003, 63–80; 2008a; 2008b; 2009, 34–40), oronimai (Vanagas 1973a, 209–219), helonimai (Bilkis 1999, 51–95; 2008), agronimai (Sideravičiūtė-Mickienė 2006, 27–30), atskirų regionų toponimai (Mickienė

2001; Endzelytė 2005; Sviderskienė 2006a, 49–62; 2007, 99–122; 2010, 62–63, 97–127; 2012, 180–197; 2016, 243–273; 2017, 78–102; 2019, 108–138; 2022, 43–65; Bartkutė 2008; Mickienė, Bankauskaitė-Sereikienė 2012, 161–179; Mickienė, Baranauskienė 2019, 60–72 ir kt.).

Aleksandras Vanagas pagal toponimų struktūrinę-gramatinę sandarą lietuvių vandenvardžius suskirstė į pirminius (1970, 28) ir antrinius (ten pat 53). Pirminiais laikomi toponimai, kurie toponimizacijos metu neįgijo darybinių požymių ir kilo iš bendrinių arba tikrinių žodžių (Vanagas 1970, 28). Šie hidronimai struktūriškai laikomi lygiaverčiais, bet formaliai skirstomi pagal kalbos dalį ir leksines grupes. Priešingai nei pirminiai, antriniai vandenvardžiai – darybinių požymių turintys toponimai, kurie pagal susidarymo būdus skirti į vedinius, sudurtinius ir sudėtinius hidronimus (Vanagas 1970, 53). Priesaginiai vietovardžiai yra išsamiausiai ištirta lietuvių onimų grupė (Vanagas 1970, 70–215; Razmukaitė 1981, 199–206; 1983, 146–153; 1988, 88–104; 1989b, 138–147; 1994, 152–162; Bilkis 2008 ir kt.).

Hidronimų sistema yra susidariusi ir nekintanti (Vanagas 1964, 207), o šnekamosios kalbos pavadinimų – permaininga ir nenusistovėjusi (Groblińska 2020, 125). Šios dvi toponimų sistemos susiformavo skirtingais būdais, o jų analizės kriterijai, sudarymo būdai bei klasifikacija yra nevienodi. Onomastikos darbuose ši problema sprendžiama skirtingai. Jolanta Ignatowicz-Skowrońska (2003, 296), atsižvelgusi į NU sudarymo motyvą, nurodo dvi jų grupes: 1) su OP susiję NU; 2) pavadinimai, neturintys formalaus ryšio su OP, ir atspindintys įvairius topografinius miesto elementus, veiklą, miestiečių kilmę ir t.t. Beata Afeltowicz (2007, 443), remdamasi Ignatowicz-Skowrońskos (2003, 296) NU klasifikacija, skiria 1) kalbinio pagrindo pavadinimus, atsiradusius iš oficialiųjų formų; 2) pavadinimus, atsiradusius dėl nekalbinių priežasčių. Groblińska (2021, 147–155) klasifikuoja NU į pavadinimus 1) be formalaus sudarymo ir 2) formaliai sudarytus pavadinimus. Taigi skirstant NU kreipiamas dėmesys į NU santykį su OP, bet dėl sistemos naujumo ir nesusiformavus jų analizės tradicijoms, neoficialiųjų pavadinimų grupės nurodytos aprašomuoju būdu.

Su pamatu neturinčių ryšio pavadinimų klasifikacija varijuoja priklausomai nuo skirstymo pagrindu pasirinktų semantinių (motyvacinių) požymių, inventoriaus įvairovės ir pobūdžio. Marija Strelcova (2011, 26–28) išskiria dvi NU grupes: vizualinius ir situacinius pavadinimus. Vizualiniais laikomi pavadinimai, atsiradę dėl denotato išorės: formos, dydžio, spalvos, medžiagos ir kt. Situacinių NU išskyrimas grindžiamas asociacijomis, kilusiomis dėl toje teritorijoje įvykusių, vykstančių įvykių, esančių pastatų, žmonių, atsižvelgiama, kaip gyventojai lokalizuojami objekto

viduje. Šiai grupei taip pat priskirti perfrazuoti, perkurti oficialieji ir nauji urbanonimai (Strelcova 2011, 28). Tatjana Vasiljeva (2011, 266) nurodo vizualinius ir asociacinius pavadinimus, kurių grupės sutampa su Strelcovos (2011, 26–28) grupėmis, o antrosios grupės skirtumas yra terminologinio pobūdžio. Šių pavadinimų pagrindas – metoniminis ir metaforinis perkėlimas (Strelcova 2011, 26; Vasiljeva 2011, 266; Zujeva 2014, 153; Balode 2014a, 65; Balode, Doniņa 2015, 87).

Kita vertus, Ainiala, Saarelma ir Sjöblom (2012, 107) neoficialiuosius pavadinimus, neturinčius formalaus ryšiu su pamatu, klasifikuoja pagal vietos tipą (pvz., *kioskas*) ir ypatybes, kurios žymi vietos lokalizaciją, taip pat toje vietoje egzistuojantį ar atsiradusį objektą, apibūdinamą vietą ar santykį su žmonėmis. NU sudarymo priežastys gali būti kelios ir tarpusavyje (ne)susijusios (Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2012, 107). Išskirtos pavadinimų grupės atspindi gyventojams svarbias ypatybes, požiūrį į miesto objektus bei realijas.

Urbanonimikos tyrimuose NU pagal ryšį su pamatiniu (*-iais*) žodžiu (*-iais*) skirstomi į pamatinio kamieno trumpinius (Afeltowicz 2007, 444¹⁴; Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2012, 106; Balode 2011, 3; 2014, 63; Balode, Doniņa 2015, 83), priesaginius pavadinimus (Ignatowicz-Skowrońska 2003, 298–299; Afeltowicz 2007, 443; Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2012, 106; Balode 2014a, 64–65; Balode, Doniņa 2015, 85–87), priesaginius trumpinius (Ignatowicz-Skowrońska 2003, 297; Afeltowicz 2007, 443¹⁵; Majkowski 2010, 149; Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2012, 106), dūrinius (Balode 2014a, 65; Balode, Doniņa 2015, 84), akronimus (Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2012, 106; Balode, Doniņa 2015, 84–85), adaptuotus pavadinimus (Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2012, 106; Afeltowicz 2007, 443) ir NU, kuriems būdinga giminės, skaičiaus kategorijos ar fleksijos kaita (Afeltowicz 2007, 444; Umińska-Tytoń 2007, 116; Majkowski 2010, 149). Autorių išskirtų antrinių pavadinimų sudarymo būdų skaičius skiriasi, bet dalis jų kartojasi – pamatinio kamieno trumpiniai, priesaginiai trumpiniai ir priesaginiai NU. Kiti sudarymo būdai yra reti ir priklauso nuo NU ištirtumo.

Taigi iš onomastų darbų, skirtų NU, išryškėjo polinkis skirti pavadinimus, turinčius ryšį su oficialiuoju urbanonimu, nuo NU, sudarytų ekstralingvistiniu pagrindu. Dėl NU sistemos naujumo ir nesusiformavusios klasifikavimo tradicijos pavadinimų sudarymo būdų skaičius darbuose skiriasi, bet bendros

¹⁴ Vartojamas terminas *dezintegracija* (Ignatowicz-Skowrońska 2003, 297; Afeltowicz 2007, 444).

¹⁵ Vartojamas terminas *dezintegruoti priesaginiai pavadinimai* (Afeltowicz 2007, 443).

urbanonimų sudarymo tendencijos – vienodos. NU sudarymo būdai yra universalūs ir atspindi bendrus sudarymo polinkius, būdingus ir daugelio šalių neoficialiesiems pavadinimams (Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2012, 105–109; Balode 2014, 59–68; Balode, Doniņa 2015, 77–91; Groblińska 2020 ir kt.).

4.2. Vilniaus NU klasifikacija

Iš empirinės darbo medžiagos matyti, kad skiriasi (ne)oficialiųjų urbanonimų pobūdis. Analizuojant respondentų pateiktus duomenis, susidurta su netipiškais pavadinimais, kurie vartojami kaip tam tikri nenusistovėję kelianariai junginiai, todėl yra (neoficialiųjų) urbanonimų sistemos paribyje. Tai – pavadinimai, kurių denotacinė reikšmė nusakyta arba perteikta žodžių junginiu, išreiškiančiu esminius objekto ar vietos požymius (1a), (1b). Šio tipo pavadinimai laikyti aprašomaisias NU. Iš užrašymų dažnumo matyti, kad jie yra gan produktyvūs pavadinimai, rodantys, kad jaunimui svarbu tiksliai perteikti nurodomą objektą ar vietą, išryškinant ypatybes, o jų vartojimas priklauso nuo konteksto, individo poreikio ir komunikacinių tikslų. Greičiausiai aprašomieji NU, kaip ir slengo pavadinimai, yra protesto ir neigimo išraiška prieš vyraujančios kalbos kultūrą, jos taisyklingumą ir kalbos standartus (Ernstson, Tidriķe 2006, 101).

1. (a) *Panos su auksiniais veidais (Trys mūzos, sklpt.)*
- (b) *Sėdintis vyras prie Katedros muziejaus (Paminklas karaliui Mindaugui)*

Kita pavadinimų grupė, kuri skiriasi nuo NU pagal vartojimo sferą, yra pusiau oficialieji urbanonimai (2a), (2b). Handkė (1994, 452–453; 1998b, 54), atsižvelgusi į onimų funkcionavimo plotmes, pirmoji skyrė urbanonimus į oficialiuosius, pusiau oficialiuosius ir šnekamosios kalbos pavadinimus. Anot Handkės (1994, 452–453; 1998b, 54), oficialiajai sričiai priskirtini urbanonimai, kurių forma struktūriškai-morfologiškai yra nepakitusi. Šie urbanonimai gali būti vartojami teisiniuose dokumentuose, oficialiuose sąrašuose (Umińska-Tytoń 2007, 115). Pusiau oficialieji urbanonimai – dviejų (rečiau – trijų, keturių) žodžių pavadinimai, kurie struktūriškai-gramatiškai nepakitę yra perimti iš keliažodžio OP. Formaliai pakeisti pavadinimai sudaro šnekamosios kalbos sritį ir atskirą urbanonimų sluoksnį. Handkės (1994, 452–453; 1998b, 54) sudaryta klasifikacija remiasi Małgorzata Jaracz (2004, 242), Henryka Sędziak (2007, 43), Beata Afeltowicz (2007, 440), Elżbieta Umińska-Tytoń (2007, 115). Kaip pastebi Umińska-Tytoń (2007, 115), šios sritys atsiranda dėl gyventojų

poreikio suteikti kitus – trumpesnius – pavadinimus vietoms, įstaigoms ar memorialiniams statiniams, kurių oficialiosios formos yra patvirtintos.

2. (a) *Kryžių kalnas (Trijų kryžių kalnas)*
(b) *Operos teatras (Lietuvos nacionalinis operos ir baletų teatras)*

Vilniaus jaunimo kalbai būdingi pusiau oficialieji urbanonimai (3a), neoficialieji NU (3b) ir aprašomieji NU (3c). Didžiąją dalį tirtų pavadinimų sudaro NU – 80 % (1391 iš 1722 NU), rečiau vartojami aprašomieji NU, jie siekia 11 % (182 iš 1722 NU), rečiausiai – pusiau oficialieji urbanonimai, kurie apima 9 % (149 iš 1722 NU) visų užfiksuotų pavadinimų. Skirtingų pavadinimų vartojimo sritys yra susijusios. Iš OP NU gali būti sudaromi tiesiogiai, pvz., *Užupio angelas, Angelas, Angeliukas* (oficialusis urbanonimas, pusiau oficialusis urbanonimas, neoficialusis urbanonimas), arba netiesiogiai, pvz., *Paminklas karaliui Mindaugui, Mindės statula prie Mindės tilto* (oficialusis urbanonimas, aprašomasis urbanonimas), *Krantinės arka, Vamzdis, Architektūrinis vamzdis neries upėje* (oficialusis urbanonimas, neoficialusis urbanonimas, aprašomasis urbanonimas). Šių NU vartoseną priklauso nuo komunikacinės situacijos, adresanto ir adresato santykio, individo poreikių ar tikslų.

3. (a) *Gedimino bokštas (Gedimino pilies bokštas)*
(b) *Fabai (Fabijoniškės, mikr.)*
(c) *Gedimino skulptūra Katedros aikštėje, kur su arkliu ir vilku (Paminklas LDK didžiajam kunigaikščiui Gediminui)*

Sisteminė NU klasifikacija priklauso nuo neoficialiųjų pavadinimų inventoriaus ir nusistovėjusios tyrimų tradicijos. Remiantis anksčiau minėtais darbais (žr. 4.1.), Vilniaus NU pagal neoficialiųjų formų santykį su pamatiniais pavadinimais skirti į *motyvuotuosius, asociacinius, motyvuotuosius-asociacinius, žodžių žaismo, kontaminacinius, verstinius urbanonimus* (žr. 9 lentelę). NU, kurių pamatas susidaro iš OP ar jo dalies, laikyti motyvuotaisiais pavadinimais (4a)¹⁶. Asociaciniai NU –

¹⁶ *Motyvuotiesiems ir asociaciniams NU* apibrėžti Ignatowicz-Skowrońska (2003, 296) vartoja išplėstinius terminus – OP motyvuoti šnekamosios kalbos toponimai (lenk. *toponimy potoczne motywowane nazwą oficjalną*) ir nekalbinės motyvacijos toponimai, nurodantys įvairius faktus, susijusius su vietovės topografija, giminėmis ir gyventojų kilme (lenk. *toponimy motywacji pozajęzykowej nawiązującej do różnych faktów związanych z topografią terenu, zjáciami i pochodzeniem jego mieszkańców*).

pavadinimai, atsiradę dėl asociacijų su pavadinama vieta ar objektu (4b). Jų atsiradimo pagrindas yra susijęs su nekalbiniais reiškiniiais ir ekstralingvistinėmis priežastimis. Motyvuotieji-asociaciniai NU sudaryti iš OP nario ir asociaciniu būdu atsiradusios leksemos (4c). Žodžių žaismo pavadinimų kilo dėl fonetinio OP nario ir asociacinės leksemos sąskambio (4d). Kontaminaciniai NU padaryti sumišus OP nariui ir asociacinei leksemai ar jų morfeminėms dalims (4e). Verstinių NU pamatas – vienas (rečiau – du) OP žodis, išverstas iš vienos kalbos į kitą (4f). Ši NU sudarymo būdų įvairovė rodo jaunimo poreikį skirtingomis kalbinėmis priemonėmis išreikšti santykį su miesto aplinka.

4. (a) *Pilė (Pilaitė, mikr.)*
- (b) *Lietvamzdis (Krantinės arka, sklpt.): lietvamzdis* (‘skulptūros forma panaši į lietvamzdį’)
- (c) *Trys maniakės (Trys mūzos, sklpt.): trys, maniakas* (‘skulptūros figūros panašios į tris manijos apimtas moteris’)
- (d) *Fakas (Fokus pica, pic.): Foccus : fuck* (liet. ‘pistis, lytiškai santykiauti (DALKŽ 369)’)
- (e) *Bardakanas (Vilniaus gynybinės sienos bastėja): Bar[b]akanas + bardaka[s]* (LKŽŽ 64)
- (f) *Greenbridgas (Žalioasis tiltas): ang. Green ‘žalias’ (DALKŽ 398), ang. Bridge ‘tiltas’ (DALKŽ 114)*

9 lentelė. Vilniaus NU klasifikacija

I. NEOFICIALIEJI URBANONIMAI	
1. MOTYVUOTIEJI NU	
1.1. Adaptaciniai NU	1.2. Dezintegraciniai NU
1.3. Akroniminiai NU	1.4. Mišrieji NU
1.5. Elipsiniai NU	1.6. Derivaciniai NU
2. ASOCIACINIAI NU	
2.1. Tiesioginiai NU	2.2. Perkeltiniai NU
3. MOTYVUOTIEJI-ASOCIACINIAI NU	
4. ŽODŽIŲ ŽAISMO NU	
5. KONTAMINACINIAI NU	
6. VERSTINIAI	
II. APRĄŠOMIEJI NEOFICIALIEJI URBANONIMAI	
III. PUSIAU OFICIALIEJI URBANONIMAI	

Toliau visi NU skirti¹⁷ pagal 1) sudarymo būdus, kurie priklauso nuo grupei priskirtų pavadinimų santykio su OP ar pavadinamu objektu ar vieta; 2) pamatinių leksemų skaičių – NU grupuoti į pavadinimus, kuriuos sudaro vienas žodis ir kelių žodžių junginiai. Sudarymo būdams ir patiems NU būdingas heterogeniškumas, todėl analizė priklauso nuo pogrupio specifikos, pvz., priesagų, dėmenų sintaksinio santykio, adaptacijos pobūdžio ir kt. NU skirstyti siekiant atskleisti pagrindinius tiriamosios grupės ypatumus ir skirtumus nuo kitų NU grupių. Disertacijoje pristatyti urbanonimų sudarymo būdai atspindi jaunimo poreikį vartoti skirtingo pamato neoficialiuosius pavadinimus, liudijančius komunikacinius poreikius – išreikšti požiūrį ar tiksliai nurodyti pavadinamą objektą ar vietą. Sudaryta NU klasifikacija gali būti pagrindas kitiems neoficialiosios kalbos onimų tyrimams.

Iš 1828 užfiksuotų Vilniaus lietuvių jaunimo pavadinimų darbe atsiribota nuo neoficialiųjų formų (106 junginiai), kuriose nenurodyta pavadinama vieta ar objektas. Šiais junginiais išskiriama jų buvimo vieta (5a–c).

5. (a) *Gedo prospekte prie dramos teatro (Trys mūzos, sklpt.)*
(b) *Kažkur netoli stoties (Margutis, sklpt.)*
(c) *Netoli katedros aikštės (Paminklas karaliui Mindaugui)*

4.3. Vilniaus lietuvių jaunimo kalboje vartojamų NU žemėlapis

Interneto žemėlapiai yra neatsiejami nuo šiuolaikinės visuomenės. Jie suteikia didelės apimties, įvairios tematikos bei paskirties erdvinių duomenų srautų vizualizavimo ir publikavimo galimybes (Balčiūnas 2014, 5; su literatūra). Andrius Balčiūnas (2014, 15) interaktyvų žemėlapių apibrėžia kaip skaitmeninę, dinamišką grafinių, informacinių bei matematinio pagrindo parametrų kartografinę sistemą, kurios turinio elementus, duomenis ir vaizdą, pagal poreikius ir tikslus, grafinėje sąsajoje (aplikacijoje), taikant interaktyvias funkcijas, peržiūri, analizuoja ir valdo naudotojas. Sparčiai kintantiems NU fiksuoti sudarytas interaktyvus *Vilniaus lietuvių jaunimo*

¹⁷ Darbe atsiskyta grupuoti pamatinius apeliatyvus pagal kalbos dalis (kaip lietuvių onimų darybos tyrėjai Vanagas, Razmukaitė ir kt.) dėl kelių priežasčių. OP dažniausiai sudaro daiktvardinė leksika, iš kitų kalbos dalių – skaitvardžių, pvz., *Būsi trečias, bar.*, būdvardžių, pvz., *Žaliasis tiltas*, atsiradusių pavadinimų yra mažai. Nepriklausomai nuo apeliatyvo kalbos dalies, urbanonimų sudarymo būdai yra tapatūs, todėl juos skirti pagal OP kalbos dalis netikslinga nei kiekybiškai, nei kokybiškai.

kalboje vartojamų neoficialiųjų urbanonimų žemėlapis¹⁸, kuriame pažymėtieji 280 skirtingų Vilniaus objektų ir vietų turi 1422 jaunimo kalbos pavadinimus. Tokie žemėlapiai kuriami ir kitose šalyse, pvz., bendroje skandinavų interneto svetainėje¹⁹ pateikti *Turku, Helsinkio, Porvo, Mariehamno, Ekeneso, Kariso, Vasos, Lovysos, Kokkolos* ir *Jakobstado* NU rinkiniai, kuriuose užfiksuoti didelių bendruomenių ir mažų socialinių grupių vartojami neoficialieji pavadinimai, atspindintys ir skirtingų kartų vartojamus urbanonimus. Šiame žemėlapyje nurodytas neoficialusis pavadinimas ir paralelios jo formos, pateiktas komentaras apie objektą, vietą, įkeltos nuotraukos, padedančios išaiškinti NU atsiradimo motyvą.

Vilniaus lietuvių jaunimo kalboje vartojamų neoficialiųjų urbanonimų žemėlapyje pirmiausia pateiktas OP, tada pagal abėcėlę nurodytos neoficialiosios formos, iš kurių matyti, kad, pvz., *Valstybinis jaunimo teatras* vadinamas *Čiuvakų teatru, Jaunimu, Jaunimke, Jaunymke, Jaunimkės teatru, Jaunymkės teatru, Jaunimo teatru, Jaunimteatriu, Jaunymteatriu, Jaunimtetriu, Teatru, VJT*. Žemėlapyje nurodyti fonetiniai (1a), (1b), struktūriniai-morfologiniai (1c-e), istoriniai (1f) variantai perteikia pavadinimų įvairovę, skirtingus sudarymo būdus ir NU būdingus polinkius, pvz., pamato trumpinimą (1a–e). Ortografiniai variantai (1g) svetainėje nėra išskirti, nes jie žymi tą patį neoficialųjį pavadinimą. Tokiais atvejais užrašyta pagrindinė pavadinimo forma (1h).

1. (a) *Justai* || *Jūstai* (*Justiniškės*, mikr.),
- (b) *Koralai* || *Karolai* (*Karoliniškės*, mikr.)
- (c) *Justai* ir *Justanai* (*Justiniškės*, mikr.)
- (d) *Justiškės* || *Justinkės* (*Justiniškės*, mikr.)
- (e) *Justos* || *Justai* (*Justiniškės*, mikr.)
- (f) *Vingrių 17* (*Psichbaris*, bar.)
- (g) *Chiliakas* || *Ciliakas* || *Čiliakas* (*Čili pica*, pic.)
- (h) *Čiliakas* (*Čili pica*, pic.)

Pusiau oficialieji urbanonimai, kurių pamatas – OP determinatas (2a) ir determinanto-determinato junginys (2b), nurodyti kartu su kitomis neoficialiosiomis lytimis. Žemėlapyje atsisakyta teikti sudėtinius NU be OP determinato (3a), kadangi jo poziciją gali užimti (ne)modifikuotas OP

¹⁸ El. prieiga:

<https://www.google.com/maps/d/u/0/edit?mid=1fK5IRvsltKY9wRcG0BdpjyY2Q N9VnbM&ll=54.76670040631146%2C24.663059499999999&z=10>

¹⁹ *Nammen i våra städer*. El. prieiga: <https://stadsnamn.sls.fi/start/>.

determinatas (3c) (3d) arba asociacijos būdu atsiradusi leksema (3b). Kita pavadinimų grupė, kuri nenurodyta žemėlapyje, – aprašomieji NU (4), nes jie yra nepastovių ir labai įvairių pavadinimų grupė, sudaranti NU paribį.

2. (a) *Teatras (Valstybinis jaunimo teatras)*
(b) *Kačialovo gimnazija (Vilniaus Vasilijaus Kačialovo gimnazija)*
3. (a) *Gedo (Vilniaus Gedimino technikos universitetas)*
(b) *Gedo gatvė (Gedimino prospektas)*
(c) *Gedo prospektas (Gedimino prospektas)*
(d) *Gedo prospos (Gedimino prospektas)*
4. *Architektūrinis vamzdis neries upėje (Krantinės arka, sklpt.)*

Vilniaus lietuvių jaunimo kalboje vartojamų neoficialiųjų urbanonimų žemėlapis suteikia galimybę susipažinti su Lietuvos sostinės neoficialiais pavadinimais, jų įvairove, atspindi Vilniaus lietuvių jaunimo pasaulėvaizdį. Žemėlapyje paskelbti NU – Vilniaus urbanonimikono tyrimų, susijusių su neoficialiaja leksika, pagrindas.

4.4. Vilniaus lietuvių jaunimo kalboje vartojamų NU sąvadas

Vilniaus lietuvių jaunimo kalboje vartojamų NU sąvadas (toliau – *Sąvadas*) yra publikuotas nacionaliniame atviros prieigos mokslinių tyrimų duomenų archyve (MIDAS) (El. prieiga: <https://www.midas.lt/public-app.html#/research/overview?resourceId=209009&uuid=ccf1a697-6fef-4bbd-8281-347ac59f0ea2&lang=lt>), kuris skirtas kaupti, tvarkyti, saugoti, analizuoti visų mokslo sričių mokslinių tyrimų duomenis. *Sąvadas* nepažeidžiant autorių ir intelektualinės nuosavybės teisių yra visiems pasiekiamas internetu. MIDAS suteikia galimybę didinti duomenų sklaidą ir prieinamumą, užtikrina patikimą mokslinių duomenų saugojimą ir efektyvų keitimąsi duomenimis tarp mokslo ir studijų institucijų.

Sąvade sukaupta empirinė medžiaga, rinkta 2014–2018 m. 17-oje Vilniaus mokslo įstaigų (mokyklose, gimnazijose, universitetuose, profesinėje mokykloje). Tikslinė apklausos grupė – jaunimas nuo 16 iki 25 m. Užfiksuoti 1722 skirtingi Vilniaus neoficialieji urbanonimai, kurie, remiantis naujo pavadinimo santykiu su oficialiuoju pavadinimu, suklasifikuoti pagal sudarymo būdus į priedus. Pirmas priedas skirtas *Adaptaciniams NU*, antras – *Dezintegraciniams NU*, trečias – *Akroniminiams NU*, ketvirtas – *Mišriesiems*, penktas – *Elipsiniams NU*, šeštas – *Derivaciniams NU*, septintas – *Asociaciniams tiesioginiams ir perkeltiniams NU*, aštuntas – *Motyvuotiesiems-asociaciniams NU*, devintas – *Žodžių žaismo NU*, dešimtas

– *Kontaminaciniams NU*, vienuoliktas – *Verstiniamis NU*, dvyliktas – *Aprašomiesiems NU*, tryliktas – *Pusiau oficialiesiems urbanonimams*. Keturioliktame priede pateikti produktyviausi Vilniaus lietuvių jaunimo vartojami pavadinimai. Kiekybinės apklausos metu teiktas klausimynas yra penkioliktame priede (dėl jo žr. 2.1.).

Sqvade Vilniaus lietuvių jaunimo kalboje vartojami pavadinimai užrašyti ta pačia tvarka, kuri taikyta disertacijoje (žr. 2.3.). Skirstant duomenis pasitaikė atveju, kai objekto ar vietos tipas matomas iš OP (1a). Dėl to disertacijoje neteikta OP objekto ar vietos tipo santrumpa, nes ją nurodo determinatas – būtų pakartota ta pati informacija. Prieduose šalia visų OP yra nurodytas objekto ar vietos tipas, kadangi siekta parodyti sisteminių NU vaizdą. Homonimiški skirtingų objektų ir vietų urbanonimai prieduose pateikti atskirose eilutėse (1b–d). Analizuojant NU remtasi šnekamojoje kalboje vartojama leksika, pateikta DLKŽe, LKŽe, LKŽŽ, LŽBe, LŽŽ, dvikalbiuose žodynuose DALKŽ, DRLKŽ, DVLKŽ, LLKŽ.

1. (a) *Gabšės gimnazija (Vilniaus „Gabijos“ gimnazija)*
(b) *Gedas (1. Gedimino prospektas)*
(c) *Gedas (2. Paminklas LDK didžiajam kunigaikščiui Gediminui)*
(d) *Gedas (3. Gedimino pilies bokštas)*
(e) *Gedas (4. Gedimino kalnas)*

Sqvade sistemiškai pristatyti XXI amžiaus pradžios Vilniaus lietuvių šnekamosios kalbos pavadinimai, atskleidžia jų sudarymo ir vartosenos ypatumus. Pateiktų duomenų sklaida ir prieinamumas suteikia galimybę stebėti neoficialiosios leksikos kaitą bei raidą, išryškinti jaunimo pavadinimų specifiką kitų miestų, pvz., Kauno, Klaipėdos ar kitų šalių, pvz., Suomijos, Lenkijos ir kt., kontekste. *Sqvade* sukaupta medžiaga nėra baigtinė, kadangi šnekamoji kalba – besikeičianti, nuolat papildoma naujais kalbiniais vienetais.

5. MOTYVUOTIEJI NU

Šiame skyriuje pristatyta NU, sudarytų perėmus leksemas ar jų dalis iš OP, samprata, išryškinti kriterijai pagal kuriuos išskirti pagrindiniai sudarymo būdai, supažindinta su jų įvairove ir diferencinėmis ypatybėmis. Atskirai aptartos skirtingų sudarymo būdų NU grupės, pamato pasirinkimo dėsningumai bei vartosenos ypatumai. Poskyrių pabaigoje ryškintas grupių NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis ir jų dažnumo polinkiai, skyriaus pabaigoje pateikta susisteminta informacija apie motyvuotųjų NU sudarymo dėsningumus ir jų paplitimą.

5.1. Motyvuotųjų NU samprata ir pagrindiniai bruožai

Motyvuotieji NU – antrinės toponimizacijos²⁰, transtoponimizacijos²¹ ir/ar tranonimizacijos²² būdais sudaryti pavadinimai iš oficialiojo (-*iujų*) pavadinimo (-*u*) arba jo (-*u*) dalies (-*iu*). Tretinės toponimizacijos²³ arba transtoponimizacijos²⁴ būdu atsiradę pavadinimai pagal sudarymo būdus nesiskiria nuo antriniu būdu kilusių OP, pvz., *Žaliasis tiltas* → *Žaliukas* ir *Žaliojo tilto stotelė* → *Žaliukas*. Keliems objektams pavadinti pavartoti tie patys pamatiniai žodžiai sudaro pagrindą homonimams atsirasti (1).

1. *Čiurlionkė* (1. *Vilniaus Mikalojaus Konstantino Čiurlionio menų gimnazija*;
2. *Čiurlionio gatvės bendrabučių kompleksas*; 3. *Mikalojaus Konstantino Čiurlionio gatvė*;
4. *Mikalojaus Konstantino Čiurlionio stotelė*)

Iš NU santykio su jų pamatu matyti, kad pavadinimų pagrindu tampa oficialusis (-*ieji*) pavadinimas (-*ai*) arba jo (*jū*) dalis (-*ys*). Motyvuotieji NU apima daugiau nei pusę visų užfiksuotų NU – 61 % (849 iš 1391 NU). Pagrindinė priežastis sudaryti motyvuotuosius NU susijusi su identifikacine pavadinimų funkcija – iš OP perimtomis leksemomis ar jų dalimis siekiama tiksliai nurodyti pavadinamą vietą ar objektą, todėl naujas pavadinimas siejamas su oficialiuoju urbanonimu.

²⁰ *Apeliatyvas* → oficialusis urbanonimas → neoficialusis urbanonimas.

²¹ *Toponimas* → oficialusis urbanonimas → neoficialusis urbanonimas.

²² *Antroponimas* → oficialusis urbanonimas → neoficialusis urbanonimas.

²³ *Apeliatyvas* → oficialusis urbanonimas → oficialusis urbanonimas → neoficialusis urbanonimas, pvz., *žalias tiltas* → *Žaliasis tiltas* → *Žaliojo tilto stotelė* → *Žaliukas*.

²⁴ *Antroponimas* → oficialusis urbanonimas → oficialusis urbanonimas → neoficialusis urbanonimas, pvz., *Mikalojus Konstantinas Čiurlionis* → *Mikalojaus Konstantino Čiurlionio gatvė* → *Mikalojaus Konstantino Čiurlionio stotelė* → *Čiurlionkė*.

Motyvuotieji NU pagal sudarymo būdą suskirstyti į šešias grupes. Pagal pamato pokyčius išskirti adaptaciniai (2a), dezintegraciniai (2b), akroniminiai (2c), mišrieji (2d), elipsiniai (2e), derivaciniai (2f) neoficialieji pavadinimai. Šie NU skiriasi pagal pamatinio (-*iu*) žodžio (-*iu*) (ne)modifikavimo pobūdį: vienų pamatas išlieka nepakitęs, o kitų – keičiamas (ar pritaikomas) fonetiškai, morfologiškai ar struktūriškai. Skirtingais būdais atsiradusių pavadinimų vartoseną priklauso nuo komunikacinės situacijos, socialinio konteksto bei individo intencijų. Sudarymo būdų įvairovė rodo, kad pavadinimams linkstama suteikti individualumo ir ekspresyvumo.

2. (a) *Magdas (McDonald's, greit. m. r.)*
- (b) *Kirtai (Kirtimai, mikr.)*
- (c) *Kamas (Lietuvos Respublikos Krašto apsaugos ministerija)*
- (d) *Kalvarų turgus (Kalvarijų turgus)*
- (e) *Tauras (Tauro kalnas)*
- (f) *Tuskulėnkė (Tuskulėnų gatvė)*

Motyvuotiesiems neoficialiesiems pavadinimams būdingos keturios pamatinių žodžių pasirinkimo strategijos. Šių NU pamatu tampa: 1) vienažodis OP (3a–c); 2) keliažodžio OP determinantas (4a) ar determinatas (4b), OP determinantas ir determinatas (5a), (5b) ar OP determinantas, NU pakeitęs poziciją, ir determinatas (6a), (6b). Pamatinio (-*iu*) žodžio (-*iu*) pasirinkimas priklauso nuo lingvistinių, pvz., kalbos ekonomija, pavadinimo atpažįstamumas, ir ekstralingvistinių priežasčių, pvz., poreikis vietai suteikti išskirtinį pavadinimą.

3. (a) *Fabai (Fabijoniškės, mikr.)*
- (b) *Lidlas (Lidl, pard.)*
- (c) *Žvėrynkė (Žvėrynas, mikr.)*
4. (a) *Keistuoliai (Vilniaus keistuolių teatras)*
- (b) *Aikštelė (Vilniaus rotušės aikštė)*
5. (a) *Gabės gimnazija (Vilniaus „Gabijos“ gimnazija)*
- (b) *Fabų gatvė (Fabijoniškių gatvė)*
6. (a) *Ged. p. || Gedemyno pilis || Gedimino pilis (Gedimino pilies bokštas)*
- (b) *Čiurlionkės bendrikas (Čiurlionio gatvės bendrabučių kompleksas)*

Visus motyvuotuosius NU, atsiradusius iš kelių žodžių, sieja bendra ypatybė – kelianario OP trumpinimas (7a–f). Sudarant motyvuotuosius NU, vienas ar keli OP nariai gali būti praleisti, fiksuota NU su trūktinu determinatu, kurį rodo kilmininko konstrukcijos ir su antruoju (ne)sutrumpintu (7c), (7d)

dėmeniu užrašyti NU. Praleistas ar sutrumpintas OP nomenklatūrinis žodis atlieka praktinę funkciją – padeda išvengti ilgų, sudėtingų urbanonimų. Identifikuojant tokius pavadinimus sunkumų kyla tada, kai determinanto vienskaitos kilmininko galūnė sutampa su daugiskaitos vardininko galūne - *ės* (8a) ar baigmeniu -*o* (8b). Baigmuo -*o* taip pat fiksuotas Vilniaus lenkų jaunimo teiktuose pavadinimuose, pvz., *Mando* (*Mandarinas*, prek. c.), *Katedro* (*Vilniaus šv. Stanislovo ir šv. Vladislovo arkikatedra bazilika*). NU (8a) pagal analogiją su kitais šio tipo pavadinimais (plg. 7c), (7d) traktuotas kaip dvižodžio pavadinimo narys. Kadangi daugiau dvižodžių NU, kurių pamatas – skolinta leksika, neužfiksuota, NU (8b) priskirtas prie adaptacinių pavadinimų, kuriems būdingas baigmuo -*o*, plg. dar NU (8c).

7. (a) *Micke* (*Vilniaus Adomo Mickevičiaus gimnazija*)
 (b) *Mambas* (*Mambo pizza*, pic.)
 (c) *Basankės* || *Basankės gimnazija* (*Vilniaus Jono Basanavičiaus gimnazija*)
 (d) *Gediminkės* || *Gediminkės kalnas* (*Gedimino kalnas*)
 (e) *JP2* (*Vilniaus Jono Pauliaus II gimnazija*)
 (f) *Jaunymteatris* (*Valstybinis jaunimo teatras*)
8. (a) *Pasakėlės* (*Pasakų parkas*)
 (b) *Cancano* (*Can Can Pizza*, pic.)
 (c) *Bigo* (*BIG*, prek. c.)

Kelianario OP trumpinimą skiria ir kitų kalbų urbanonimų tyrėjai (Bieńkowska 1992, 7; Padalak 1997, 95; Malicki 2005, 36; Sędziak 2007, 43; Umińska-Tytoń 2007, 116; Afeltowicz 2007, 446–447; Balode 2004, 237; Balode, Doniņa 2015, 83 ir kt.). Dėl polinkio vartoti trumpus pavadinimus dažniausi yra motyvuotieji NU, sudaryti iš vieno ar dviejų narių (reti iš trijų, keturių narių sudaryti NU). Šis procesas susijęs su kalbos ekonomija (Ignatowicz-Skowrońska 2003, 296; Umińska-Tytoń 2007, 116; Majkowski 2010, 149).

5.2. Adaptaciniai NU

Šiame poskyryje supažindinta, kaip NU, kurių pamatas – skolinta leksika, pritaikomi prie lietuvių kalbos. Pirmiausia aptarta adaptacinių NU samprata ir pagrindiniai jų bruožai, toliau analizuoti NU, kurie remiasi vienu, dviem pamatiniais žodžiais ar akronimu, adaptacijos būdai. Pabaigoje pristatytas adaptacinių NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis ir jų dažnumo polinkiai.

5.2.1. Adaptacinių NU samprata ir pagrindiniai bruožai

Adaptaciniais NU²⁵ laikomi pavadinimai, kurių pamatas – oficialusis (-ieji) pavadinimas (-ai) arba jo (jų) dalis (-ys) – pasiskolintas (-i) iš vienos kalbos į kitą, visiškai arba iš dalies pritaikius prie kitos kalbos sistemos (Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2012, 106). Adaptaciniai NU sudaro 21 % (182 iš 849 NU) visų motyvuotųjų pavadinimų. Kiekybiškai šios grupės NU daugumą sudaro neoficialieji pavadinimai, kurie remiasi vienu žodžiu (1a) – 82 % (150 iš 182 NU) visų adaptacinių NU. Rečiau adaptuojami pamatiniai akronimai (1b), jie apima 12 % (21 iš 182 NU) pavadinimų. Keli pamatinio urbanonimo žodžiai naujo pavadinimo pagrindu tampa retai (1c), tokie NU apima 6 % (11 iš 182 NU) pavadinimų. Pamato pasirinkimas susijęs su OP struktūra: OP, kurių pamatą sudaro anglų, prancūzų, italų ar kitos kilmės žodžiai, dažniausiai yra vienažodžiai ar dvižodžiai. Tokia tendencija pastebima ir kitų šalių ergonimikone, kai barams, klubams, įmonėms, maitinimo vietoms suteikiami trumpi pavadinimai (Przybylska 1996, 116). Adaptaciniai NU rodo polinkį vartoti trumpus pavadinimus.

1. (a) *Magdas (McDonald's, greit. m. r.)*
(b) *Tsupas (VCUP, prek. c.)*
(b) *Skaidžymas (Sky gym, sport. kl.)*

Iš lietuvių kalbos skolinių daugiausia analizuoti iš kitų kalbų perimti daiktavardžiai, būdvardžiai, veiksmažodžiai (Pakerys 2014, 1–20; 2016, 236–269; Girčienė 2005; 2012; Lanza 2011, 202–213; Banuševičienė 2019). Išsamiai tirta lietuvių kalbos žargono prieviksnių morfologinė adaptacija (Kudirka 2020, 21–32) ir hibridinių anglų kalbos kilmės veiksmažodžių su priesaga *-inti* lietuvių kalbos žargone morfologija ir adaptacinės ypatybės (Kudirka, 2021b, 25–50). Šiuose darbuose skoliniai į lietuvių kalbą pagal adaptacijos laipsnį skirstomi į: 1) visiškai neadaptuotus, 2) adaptuotus tik grafiškai ir fonetiškai, 3) adaptuotus grafiškai, fonetiškai ir morfologiškai. Pagal skolinio morfologinės adaptacijos į kalbos sistemą pobūdį, skoliniai gauna: kaitybinę galūnę, darybinę priesagą ar darybinę priesagą gali būti pakeista (išsamiau žr. Pakerys 2016, 236–269; Kudirka 2020, 21–32). Pagal nurodytus skolinių adaptacijos laipsnius klasifikuoti adaptaciniai NU.

Vilniaus vietų OP ar vienas iš OP narių, kurių pamatą sudaro anglų, prancūzų, italų ar kitos kilmės žodžiai, yra integruojami į lietuvių kalbos sistemą. NU būdingos penkios skolintų pamatinių žodžių adaptavimo

²⁵ Daugiau šio tipo NU žr. 1 priede.

strategijos: nulinė morfologinė adaptacija, kai NU pamatas išlieka nepakitęs (2a), gaunama galūnė (2b), priesaga (2c), skolintas pamatinis žodis prie lietuvių kalbos pritaikomas sujungus du pamato narius (2d) arba prie sutrumpinto pamatinio kamieno prijungus galūnę (2e).

2. (a) *Mambo*²⁶ (*Mambo pizza*, pic.)
- (b) *Lemonas* (*Lemon Gym*, sport. kl.)
- (c) *Veriakas* (*Vero Cafė*, kav.)
- (d) *Pitstopė* (*Pit stop pizza*, pic.)
- (e) *Magdas* (*McDonald's*, greit. m. r.)

Disertacijoje neaptariama galima fonetinė adaptacija, kadangi klausimyne nurodyti OP veikė NU pateikimą. Adaptacinių NU užrašymas varijuoja, nes perteikia skolinto žodžio rašybą ir/ ar atspindi tarimo ypatybes (3a). Manytina, kad dėl šios priežasties respondentų užrašyti NU išlaikė pamatinio urbanonimo ortografinę išraišką (3b) arba buvo ortografiškai neadaptuoti, o pamatinis žodis priskirtas prie tam tikros fleksinės klasės (3c), (3d). Nors pavadinimai rodo, kad NU ortografinė forma perteikia fonetinę adaptaciją, reali neoficialiojo pavadinimo forma gali būti kitokia nei pateikta respondentų (3d), (3e).

3. (a) *Charli* || *Charlie* || *Charlie's* || *Charlis* || *Charly* || *Čarli* || *Čarlie* || *Čiarli* || „*Čarlis*“ || *Čarlis* || *Čarly* || *Cherlis* || *Čerlis* || *Čiarlis* || *Čharlis* (*Charlie pizza*, pic.)
- (b) *CanCan* || *CanCan* (*Can Can Pizza*, pic.)
- (c) *BIG'as* || *Big'as* || *Bigas* (*BIG*, prek. c.)
- (d) *Jazas* || *Jazz'as* || *Jazzas* || *Jazzaz* (*Pizza Jazz*, pic.)
- (e) *Džiazas* (*Pizza Jazz*, pic.)

5.2.2. Viena leksema besiremiantys adaptaciniai NU

Viena leksema besiremiančių adaptacinių NU pamatą sudaro vienažodis OP (4a), (4b), keliažodžio OP determinantas (4c), (4d) ar determinatas (4e). NU pamatu dažniausiai tampa OP esantis determinantas, šie pavadinimai apima 52 % (78 iš 152 NU), ir vienažodis OP, šie urbanonimai sudaro 41 % (61 iš 152 NU) pavadinimų, kurie remiasi vienu žodžiu. Determinatinio pagrindo

²⁶ Nulinės adaptacijos urbanonimai, atsiradę iš kitos kalbos pavadinimo, pvz., *Latino* (*Pabo Latino*, bar.) turi pusiau oficialiųjų urbanonimų požymių, kadangi pamatas naujame pavadinime išlieka nepakitęs. Vis dėlto, remiantis skolintos leksikos adaptavimo būdų skyrimo kriterijais, tokie urbanonimai priskirti prie adaptacinių NU.

NU sudaromi retai, jie siekia 7 % (13 iš 152 NU) šios grupės pavadinimų, nes dėl pasikartojančios leksikos gali susidaryti homonimų (4e).

4. (a) *Bixas* (*Bix*, bar.)
(b) *Maxe* || *Maxè* || *Maxèè* (*Maxima*, pard.)
(c) „*Kaifas*“ || *Kaifas* (*Caif Café*, kav.)
(d) *Cherlis* || *Čerlis* || *Čiarlis* (*Charlie pizza*, pic.)
(e) *Pubas* (1. *Universiteto Pub*, bar.; 2. *Brodvėjus Pub*, bar.)

NU, atsiradusiems iš vienažodžių OP, OP determinanto ar determinato, būdinga nulinė adaptacija (5a), prie pamatinio urbanonimo ar jo nario jungiamos galūnės (5b), priesagos (5c), pamatinis kamienas gali būti sutrumpintas ir išplėstas galūne (5d). Daugumą viena leksema besiremiančių urbanonimų sudaro NU, kurie adaptuoti prie OP ar jo nario jungiant galūnę; apima 58 % (87 iš 150 NU) vienažodžių OP besiremiančių pavadinimų. Rečiau prie OP ar jo nario dedama priesaga, šie onimai sudaro 24 % (37 iš 150 NU) urbanonimų. NU, prie kurių sutrumpintų OP kamienų jungiama priesaga, ir NU, kuriems būdinga nulinė adaptacija, yra rečiausi: apima po 9 % (13 iš 150 NU) šios grupės pavadinimų. Taigi vienu žodžiu besiremiantys adaptaciniai NU dažniausiai sudaromi perėmus išlaikytą skolintą pamatą, kuris integruojamas pridėjus lietuvių kalbos baigmenis.

5. (a) *Charlie* (*Charlie pizza*, pic.)
(b) *Peperis* (*Soul & Peper*, rest.)
(c) *Iekas* || *Ikiakas* (*Iki*, pard.)
(d) *Makdas* (*McDonald's*, greit. m. r.)

NU, kurių pamatinis žodis į lietuvių kalbos sistemą integruojamas fleksiškai, adaptuojami dvejopai. Prie pamatinių urbanonimų, kurių kamienas neturi baigmens, dažniausiai pridedamos galūnės: dažniau *-as* (6a) (29 iš 82 NU), rečiau – *-is* (6b) (6 iš 82 NU), *-è* (užrašoma ir *-e*) (6c) (4 iš 82 NU), *-ai* (6d) (4 iš 82 NU), *-o* (6e) (2 iš 82 NU). Tokie NU gali būti sudaryti pagal kitų urbanonimų analogiją, pvz., *Mambo* (*Mambo pizza*, pic.), *Latino* (*Pabo Latino*, bar.). Taip pat vienas NU (6e) gali būti traktuojamas ir kaip sudėtinio kilmininkinio pavadinimo su nenurodytu antruoju dėmeniu *narys*, plg. *CanCano Pizza* (*Can Can Pizza*, pic.).

6. (a) *CanCan'as* || *CanCanas* || *Cancanas* (*Can Can Pizza*, pic.)
(b) *Hesburgeris* (*Hesburger*, greit. m. r.)
(c) *Jazze* (*Pizza Jazz*, pic.)
(d) *Bigsai* (*Bix*, bar.)

(e) *CanCano* (*Can Can Pizza*, pic.)

Kiti NU susidaro iš OP perimto pamato baigmenį *-o* keičiant *-as* (7a), (7b) arba *-a* (7c). Vis dėlto NU gavę galūnes *-as* 5x ir *-a* 1x yra reti.

7. (a) *Mambas* (*Mambo pizza*, pic.)
- (b) *Latinas* (*Pabo Latino*, bar.)
- (c) *Latina* (*Pabo Latino*, bar.)

Pamatinio urbanonimo baigmuo *-i* keičiamas *-ė(s)* (8a), (8b), *-is* (8c), *-(i)ai* (8d). Šie NU su galūnėmis *-ė* 5x, *-(i)ai* 2x ir *-is* 1x nėra dažni.

8. (a) *Rime* || *Rimė* (*Rimi*, pard.)
- (b) *Ikės* (*Iki Cento*, pard.)
- (c) *Čilis* (*Čili pica*, pic.)
- (d) *Paparacai* (*Paparazzi*, bar.)

Kiti šios grupės NU atsirado iš OP perimto pamato *-e* pakeitus *-a* (9a) ir *-as* (9b). Fiksuoti reti NU su galūne *-a* 2x ir *-as* 2x.

9. (a) *Activa* (*Active gym*, sport. kl.)
- (b) *Cofas* || *C'ffas* || *Coffas* (*Coffe Inn*, kav.)

Vienu atveju iš OP perimto pamato baigmuo *-us* pakeistas *-as* (10).

10. *Fokas* (*Fokus pica*, pic.)

NU, kurio pamatas – iš ergonimo kilęs antroponimas *Charlie*, būdinga baigmenų įvairovė. OP determinantas adaptuotas pridėjus baigmenis – *-is* (11a), *-i* (11b), *-y* (11c). Dėl poreikio tiksliai užrašyti ir perteikti ištariamą onimą, atsirado hiperkorekcijos atvejų (12a), (12b). Tai rodo rašomųjų oficialiųjų pavadinimų formų įtaką neoficialiesiems pavadinimams atsirasti.

11. (a) *Charlis* (*Charlie pizza*, pic.)
- (b) *Čarli* || *Čiarli* (*Charlie pizza*, pic.)
- (c) *Čarly* (*Charlie pizza*, pic.)
12. (a) *Čarlie* (*Charlie pizza*, pic.)
- (b) *Čcharlis* (*Charlie pizza*, pic.)

Iš adaptacinių NU matyti, kad prie OP, kurie neturi baigmens, ir kurių pamato baigmenys pakeisti kitais, t. y., dažniausiai lietuvių kalbai būdingomis

galūnėmis, dažniausiai pridedama galūnė *-as*. Šis polinkis siejamas su fleksinės klasės produktyvumu (Valeckienė 1967, 128).

NU dažnai adaptuojami pridedant priesagas. Dažniau fiksuoti NU su priesagomis *-iakas* (*-ekas*) (13a) (10 iš 37 NU), *-(i)ukas* (13b) (9 iš 37 NU), rečiau – *-inė* (13c) (4 iš 37 NU), *-ka(-ė)* (13d) (4 iš 37 NU), *-ikas* (13e) (3 iš 37 NU). Kiti atvejai yra pavieniai: tai – NU su priesagomis *-ikė* (13f) (1 iš 37 NU), *-iaškė* (13g) (1 iš 37 NU), *-iuškė* (13h) (1 iš 37 NU), *-ynė* (13i) (1 iš 37 NU), *-ytė* (13j) (1 iš 37 NU), *-utė* (13k) (1 iš 37 NU), *-uškę* (*-ūškė*) (13l) (1 iš 37 NU). Taigi prie skolinio pamato dažniausiai linkstama jungti priesagą *-iakas*.

13. (a) *Chiliakas* || *Ciliakas* || *Čilekas* || *Čiliakas* (1. *Čili pica*, pic.; 2. *Čili kaimas*, kav.)
- (b) *Kofukas* (*Coffe Inn*, kav.)
- (c) *Ikinė* (*Iki*, pard.)
- (d) *Maximka* (*Maxima*, pard.)
- (e) *Čilikas* (*Čili pica*, pic.)
- (f) *Maximikė* (*Maxima*, pard.)
- (g) *Rimiaškė* (*Rimi*, pard.)
- (h) *Rimiuške* (*Rimi*, pard.)
- (i) *Ikynė* (*Iki*, pard.)
- (j) *Maximytė* (*Maxima*, pard.)
- (k) *Verutė* (*Vero Café*, kav.)
- (l) *Veruškę* || *Verūškė* (*Vero Café*, kav.)

Kaip matyti iš kitų motyvuotųjų NU sudarymo polinkių, priesaginiai trumpiniai (žr. 5.2.2.) ir priesaginiai (žr. 5.6.1.) NU dažniausiai sudaromi su priebalsine priesaga *-k-*. Slaviškos priesagos *-ka(-ė)* ir *-(i)akas* yra produktyvios žargone: skolinta žargoninė leksika dažniausiai turi priesagas *-ka*, *-kė*, *-akas* ir *-iakas* (Kudirka 2022, 4). Palyginus iš ergonimo *Rimi* atsiradusius NU, kuriuos vartoja lietuviai ir latviai, matyti, kad latvių kalboje šis pamatinis urbanonimas plečiamas priesagomis *-iks*, pvz., *Rimiks* (Balode 2014b, 72; Balode, Doniņa 2015, 86), *-čiks*, pvz., *Rimčiks* (2004, 232; 2011, 3; Balode 2014a, 60; 64; Balode, Doniņa 2015, 86), *-ītis*, pvz., *Rimītis* (Balode 2014a, 65; 2014b, 72). Latvių kalboje OP esantis žodis *Čili* (*Čili pica*, pic.) dažniausiai plečiamas priesagomis *-ik*, pvz., *Čīlik* (Balode, Doniņa 2015, 87) ir *-enne*, pvz., *Čīllene* (Balode 2014, 64). Taigi abiejose kalbose šis NU adaptuojamas pridedant priesagas, kurios, viena vertus, yra slavų kilmės, plg. pavadinimus su priebalsine priesaga *-k-*, kita vertus, vartojamos ir savo kilmės priesagos, plg. liet. *-inė*, *-ytė*, latvių *-ītis*, *-enne*. Kaip pastebi Kudirka (2022,

7), sistemoje atsiradus daug vienos priesagos vedinių, ta priesaga pradeda figūruoti kaip produktyvus darybinis afiksas.

Retesniais atvejais OP ar jo narys integruojamas į lietuvių kalbą trumpinant pamatinį kamieną ir prie jo jungiant galūnę. Tokie NU dažniau išlaiko pamatinio urbanonimo pradžią (14a–c), (14e), (14f), rečiau – pabaigą (14d). Pamatinio kamieno pirmąją dalį linkstama greičiausiai išlaikyti dėl poreikio atpažinti pavadinamą vietą. Iš šiuo būdu atsiradusių dažniausių urbanonimų matyti, kad formos *Hesas* 76x ir *Hezas* 71x, *Maksė* 37x, *Maxė* 59x ir *Maxe* 19x yra produktyvios lietuvių jaunimo kalboje.

14. (a) *Hesas* || *Hezas* (*Hesburger*, greit. m. r.)
- (b) *Hesa* || *Heza* (*Hesburger*, greit. m. r.)
- (c) *Hesbas* (*Hesburger*, greit. m. r.)
- (d) *Burgeris* (*Hesburger*, greit. m. r.)
- (e) *Maksė* || *Maxe* || *Maxė* || *Maxėė* (*Maxima*, pard.)
- (f) *Mac'as* || *Macas* || *Makas* (*McDonald's*, greit. m. r.)

Iš OP *Hesburger* atsiradusios trumpinių, pvz., *Hese* || *Hessu* (Balode 2014, 60), ir priesaginių trumpinių, pvz., *Hesītis* (Balode 2011, 4; 2014, 65; Balode, Doniņa 2015, 79), bei iš OP *Maxima* atsiradusios trumpinio *Maksis* (Balode 2011, 3; 2014, 62) formos fiksuotos ir latvių kalboje. Tai rodo, kad trumpinimas – universalus reiškinys, tokiu būdu sudaromos formos būdingos ir latvių kalbai.

Kaip matyti (žr. 5.1.1.1.– 5.1.1.3.), labiausiai išplitę prie lietuvių kalbos sistemos pritaikyti NU, kurių pamatą sudaro skolinta leksika. Nulinės morfologinės adaptacijos NU, kurių pamato forma išlaikyta juos užrašant (15a) arba pakeista ortografiškai (15b), sudaro nedidelę dalį adaptuotų NU.

15. (a) *Cancan* || *CanCan* (*Can Can Pizza*, pic.)
- (b) *Kankan* (*Can Can Pizza*, pic.)

Tarp skirtingu būdu adaptuotų to paties pamato urbanonimų pasitaiko formos variantų. Tai ypač būdinga iš OP *McDonald's* atsiradusiems NU (16a–i). Pamatinis urbanonimas yra sutrumpintas (16a), (16e–i), išplėstas priesaga *-ukas* (16c), sudaryti trumpiniai su priesaga *-akas* (16b), ortografiškai pakeitus pamatą. Pasikartojantys NU užrašymai rodo, kad Vilniaus jaunimas *McDonald's* dažniausiai vadina *Makas* 85x, *Magdas* 39x ir *Makdakas* 35x²⁷.

²⁷ Vietinių lenkų ir rusų kalbose vartojami variantai *Magdas* 3x, *Makdak* 6x ir *Makdakas* 11x.

16. (a) *Magdė* || *Makdė*²⁸ (*McDonald's*, greit. m. r.)
- (b) *MacDacas* || *Macdakas* || *Mackdakas* || *Magdakas* || *Makdakas* || *Mcduckas* (*McDonald's*, greit. m. r.)
- (c) *Macdonaldukas* (*McDonald's*, greit. m. r.)
- (d) *Macdas* || *Makdas* (*McDonald's*, greit. m. r.)
- (e) *Magdas* (*McDonald's*, greit. m. r.)
- (f) *Mac'as* || *Macas* || *Makas* (*McDonald's*, greit. m. r.)
- (g) *Mekas* (*McDonald's*, greit. m. r.)
- (h) *Maka* || *MAKIS* (*McDonald's*, greit. m. r.)
- (i) *MCDys* (*McDonald's*, greit. m. r.)

Variantų gausa būdinga ir latvių vartojamiems NU, atsiradusiems iš OP *McDonald's*, iš kurių dažnesni priešaginiai trumpiniai, plg. *Mačītis* || *Mahītis* || *Makčīks* || *Makdaks* || *Makījs* || *Maķīks* || *Maķīts* (Balode 2011, 4; Balode 2014b, 72; Balode, Doniņa 2015, 79), taip pat užfiksuota trumpinio forma *Maķis* (Balode 2014b, 72; Balode, Doniņa 2015, 79). Iš Latvijoje atliktų tyrimų ir Vilniaus jaunimo adaptacinių NU pastebima tendencija dėl kalbos ekonomijos vartoti sutrumpintus pavadinimus. Viena vertus, lietuviai dažniau sudaro trumpinius, latviai – trumpinius, išplėstus priešagomis.

5.2.3. Akronimu besiremiantys adaptaciniai NU

Iš akroniminio pagrindo NU matyti, kaip adaptuojami oficialieji akronimai: OP *ISM Vadybos ir ekonomikos universitetas* pirmasis dėmuo, taip pat *VCUP* (dabar – *CUP*), *KFC*, *H & M*. Iš akronimų atsiradę NU gauna galūnę (17a–c), priesagą (18), gali turėti sutrumpintą akroniminį pamatą (19). Dažniausiai akronimai gauna galūnes, iš kurių būdingiausia yra *-as* (17a) (7 iš 21 NU), o kitos yra *-ė* (užrašoma *-e*) (17b) (1 iš 21 NU), *-a* (17c) (1 iš 21 NU). Rečiau pamatinis akronimas yra trumpinamas (7 iš 21 NU), pasitaikė pavienis atvejis, kai prie pamato prijungta priesaga *-ekas* (19). Oficialieji akronimai yra nepatogūs vartoti, todėl dažniausiai lietuvių jaunimo kalboje juos adaptuojant jungiamos galūnės, kad būtų galima linksniuoti.

17. (a) *Aesemas* || „*aisemas*“ || *Aisemas* || „*I es emas*“ || *I-es-em-as* || *I es emas* || *Iesemas* || *Ai sy emas* || *Ajesemas* || *ISEMAS* (*ISM Vadybos ir ekonomikos universitetas*)
- (b) *Keefce* (*KFC*, greit. m. r.)

²⁸ *Magdė* (*McDonald's*) gali būti sietinas su vardu *Magdė*, nors greičiausiai tai yra atsitiktinis sutapimas.

- (c) *VCUPa* (*VCUP*, prek. c.)
- 18. *Kiefcekas* (*KFC*, greit. m. r.)
- 19. *Kefas* (*KFC*, greit. m. r.)

Akroniminio pagrindo NU yra variantiški. Variantiškai užrašyti iš OP *ISM Vadybos ir ekonomikos universitetas* (17a), *VCUP* (20a–j) ir *KFC* (21a–c) atsiradę urbanonimai. Šio pagrindo pavadinimai jaunimo kalboje yra produktyvūs, pvz., *Cupas* 74x, *CUPAS* 3x, *Cup'as* 24x, *CUP'as* 6x, *Cup* 11x, *Kapas* 41x, *Kupas* 26x, *Vcupas* 3x, *VCUP'as* 3x. Kai NU užrašytas *Cup'as* (*CUP*, prek. c.), pavadinimas traktuotinas dvejopai, nes užfiksuotos dvi formos – *Cupas* ir *Kupas*. Kaip minėta (žr. 2.3), galima spėti, kad NU adaptuotas pagal lietuvių kalbos tarimą, nes akronimo pamatas yra lietuvių kalbos junginys – (*Vilniaus*) *Centrinė universalinė parduotuvė* (20a), (20c), (20e), (20f), (20h), (20j). Kita vertus, jis asociacijos būdu galėjo būti susietas su anglų kalbos žodžiu *cup*, tariamu /kap/ (OLDe) (20b), (20d), (20g), (20i). Dar plg. verstinį NU *Puodelis* (*VCUP*, prek. c.).

- 20. (a) *CUP'as* || *CUPAS* || „*Cupas*“ || *Cup'as* || *Cupas* (*VCUP*, prek. c.)
- (b) *Kupas* || *Kūpas* (*VCUP*, prek. c.)
- (c) *Capas* (*VCUP*, prek. c.)
- (d) *Kapas* (*VCUP*, prek. c.)
- (e) *Tsupas* (*VCUP*, prek. c.)
- (f) *Vcupas* || *Vcup'as* || *VCUP'as* (*VCUP*, prek. c.)
- (g) *Vkupas* (*VCUP*, prek. c.)
- (h) *Vėcupas* (*VCUP*, prek. c.)
- (i) *Vėkapas* (*VCUP*, prek. c.)
- (j) *VCUPa* (*VCUP*, prek. c.)
- 21. (a) *Kefecas* || *KFC'as* (*KFC*, kav.)
- (b) *Kiefcekas* (*KFC*, kav.)
- (c) *Kefas* (*KFC*, kav.)

Neoficialiojoje vartosenoje išlaikytų akronimų adaptacija atspindi kalbos ekonomiją, nes trumpas formas patogu vartoti. Dėl poreikio lietuvių kalboje linksniuoti žodžius linkstama jungti galūnes. Taip pat akronimai yra trumpinami atsižvelgus į lietuvių kalbos fonotaktiką, pvz., iš OP *VCUP* nelieka pirmojo garso (20a–d), iš OP *KFC* – paskutinio (21i).

5.2.4. Keliomis leksemomis besiremiantys adaptaciniai NU

Sudurtinių adaptuotų NU pamatą sudaro du iš OP perimti nariai, kurie yra (ortografiškai) morfologiškai adaptuoti (22a), (22b). Užfiksuoti du

kontrakciniai NU (23a), (23b), kurie sudaryti iš pirmojo OP dėmens inicialės ir antrojo dėmens.

- 22. (a) *Skaidžymas (Sky gym, sport. kl.)*
- (b) *Kešeiker (Cash & Carry, pard.)*
- 23. (a) *Cinnas (Coffe Inn, kav.)*
- (b) *PJazz (Pizza Jazz, pic.)*

Adaptacinių NU formos yra nenusistovėjusios. Tai rodo užfiksuoti 173 pagrindiniai NU ir 257 NU su užrašymo variantais. Iš to paties OP atsiradusio NU kamienas gali varijuoti ortografiniu (24a), struktūriniu (24b), morfologiniu (24c) lygmenimis. Paralelios formos funkcionuojančios jaunimo kalboje yra produktyvios, pvz., *Magdas* 39x, *Makdas* 15x (*McDonald's*, greit. m. r.), *Čilė* 5x, *Čilis* 1x, *Čili* 37x (*Čili pica*, pic.). Užrašymo dažnumas rodo vieną ar keliais formas įsigalėjus kitų atžvilgiu. Greičiausiai variantų vartoseną priklauso nuo socialinių grupių, komunikacinės situacijos ar kitų ekstralingvistinių priežasčių.

- 24. (a) *Magdas* || *Makdas* (*McDonald's*, greit. m. r.)
- (b) *Mac'as* || *Macas* || *Makas* || *Mekas* || *Mcas* ir *MacDacas* || *Macdakas* || *Mackdakas* || *Magdakas* || *Makdakas* || *Mcduckas* (*McDonald's*, greit. m. r.)
- (c) *Čilė* || *Čilis* || *Čili* (*Čili pica*, pic.)

5.2.5. Adaptacinių NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis ir jų dažnumo polinkiai

Lietuvių jaunimo kalboje dažniausiai adaptuojami maitinimo ir laisvalaikio praleidimo vietų OP (žr. 10 lentelę). Iš jų atsiradę NU sudaro daugiau nei pusę visų šio tipo pavadinimų. Rečiau adaptuojami oficialieji apsipirkimo vietų pavadinimai. Tai rodo, kad oficialiųjų formų adaptacija priklauso nuo urbanonimų poklasio. Kaip minėta, kavinių, barų, klubų OP pagrindą dažnai sudaro skolinta leksika, dažniausiai – iš anglų kalbos. Kaip pastebi Rzetelska-Feleszko (1994, 137) ergonimai, kurių pamatas – anglų kilmės žodžiai, siejami su prestižiškumu, teigiamomis asociacijomis, elegancija.

10 lentelė. Adaptaciniai NU pagal pavadinamas vietas ir objektus

Objektų grupė	Skaičius	Procentai
Maitinimosi ir laisvalaikio praleidimo vietos	128	70 %
Apsipirkimo vietos	44	24 %
Kiti objektai	10	6 %
Iš viso	182	100 %

Adaptaciniai NU yra produktyvūs ir intensyviai vartojami Vilniaus jaunimo kalboje. Tai rodo užrašymų dažnumas (žr. 11 lentelę). Lietuvių jaunimo kalboje vartojami dažni NU, kurių pamatas adaptuotas pridėjus priesagą *-iakas* (Nr. 1, 3), NU gauna galūnes *-as* (Nr. 2, 7, 8), taip pat *-is* (Nr. 4). Sudarant NU trumpinami pamatiniai urbanonimai (Nr. 5, 6, 9, 10). Kiekybiškai dažniausiai pamatinis urbanonimas pritaikomas prie lietuvių kalbos pridėjus galūnę ir sutrumpinus pamatinį kamieną. Taigi adaptuojant Vilniaus urbanonimus, iš kurių dažniausi yra ergonimai, linkstama išlaikyti nepakitusių pamatą ar jo dalį.

11 lentelė. Dažniausi adaptaciniai NU

Nr.	Neoficialusis urbanonimas	Oficialusis urbanonimas	Dažnumas
1.	<i>Čiliakas</i>	<i>Čili pica</i>	179
2.	<i>Bigas</i>	<i>BIG</i>	133
3.	<i>Rimiakas</i>	<i>Rimi</i>	100
4.	<i>Čarlis</i>	<i>Charlie pizza</i>	90
5.	<i>Makas</i>	<i>McDonald's</i>	85
6.	<i>Hesas</i>	<i>Hesburger</i>	76
7.	<i>Kankanas</i>	<i>Can Can Pizza</i>	76
8.	<i>Cupas</i>	<i>VCUP</i>	74
9.	<i>Hezas</i>	<i>Hesburger</i>	71
10.	<i>Maxė</i>	<i>Maxima</i>	59

5.2.6. Apibendrinimas

Adaptacija yra produktyviausias motyvuotųjų neoficialiųjų urbanonimų sudarymo būdas: šie urbanonimai apima 21 % visų grupės pavadinimų. Dažniausiai adaptacinių NU atsiranda iš pamato perimtą skolintą leksiką sistemiskai pritaikius prie lietuvių kalbos. Iš 12 lentelės (žr.) matyti, kad lietuvių šnekamojoje kalboje morfologiškai linkstama adaptuoti didžiąją dalį skolintos leksikos, nes tik 13 % adaptacinių urbanonimų iš OP perėmė nepakitusių pamatą. Vyraujanti skolinto pamato adaptacijos strategija – prie

pamatinio urbanonimo jungti ar keisti iš pamato perimtą baigmenį. Dažniausiai adaptaciniai NU gauna galūnę *-as* (91 iš 182 NU), kurios produktyvumas sietinas su šios fleksinės klasės dažnumu lietuvių kalboje. Tuo tarpu labiausiai paplitę NU (žr. 11 lentelę) pritaikomi prie lietuvių kalbos dažnai sutrumpinus jų pamatinius kamienus ir pridėjus priesagą *-iakas* ar galūnę *-as*. Šie NU rodo, kad trumpinimas ir priesaginė daryba – produktyvūs skolintos leksikos adaptavimo būdai.

12 lentelė. *Pamatinųjų urbanonimų adaptavimo būdai*

Adaptacijos tipas	Skaičius	Procentai
Nulinė adaptacija	24	13 %
Pridėta galūnė	91	50 %
Sutrumpintas pamatinis urbanonimas su pridėta galūne	22	12 %
Pridėta priesaga	35	19 %
Dūryba (maišyba)	10	6 %
Iš viso	182	100 %

Iš tirtų šios grupės pavadinimų matyti, kad kiekybiškai dažniausiai adaptacinių NU pamatą sudaro vienažodžiai OP, apimantys 82 % (150 iš 182 NU) visų adaptacinių NU. Rečiau adaptuojami pamatiniai akronimai (1b), jie apima 12 % (21 iš 182 NU) pavadinimų. Keli pamatinio urbanonimo žodžiai naujo pavadinimo pagrindu tampa retai, tokie NU apima 6 % (11 iš 182 NU) pavadinimų. Šias tendencijas perteikia ir dažniausiai užrašyti NU (žr. 11 lentelę), kurių didžiąją dalį sudaro vienažodžiai OP (8 iš 10 NU). Šis pamato pasirinkimas yra susijęs su poklasio specifika – barų, klubų, pasilinksimo vietų ir kt. pavadinimai dažniausiai yra vienažodžiai ar dvižodžiai.

5.3. Dezintegraciniai NU

Šiame poskyryje aptarti pavadinimai, atsiradę trumpinant oficialiuosius pavadinimus, kurių dalis turi priesagomis išplėstus kamienus. Pirmiausia supažindinta su dezintegracinių NU samprata ir pagrindiniais jų bruožais, toliau išskirtos trumpinių ir priesaginių trumpinių sudarymo ypatybės. Pabaigoje pristatytas dezintegracinių NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis ir jų dažnumo polinkiai.

5.3.1. Dezintegracinių NU samprata ir pagrindiniai bruožai

Dezintegraciniai NU²⁹ yra pavadinimai, kurių pamatas – oficialusis pavadinimas arba jo dalis (-ys) – yra sutrumpintas. Šie NU sudaro 20 % (167 iš 849 NU) visų motyvuotųjų neoficialiųjų pavadinimų. Struktūriškai skiriami trumpiniai (1a) ir priesaginiai trumpiniai (1b)³⁰. Daugiau nei pusę visų dezintegracinių NU sudaro trumpiniai – 59 % (99 iš 167 NU), priesaginiai trumpiniai siekia 41 % (68 iš 167 NU). Taigi jaunimo kalboje dažniau linkstama vartoti trumpus, patogius vartoti pavadinimus, o trumpinimas yra produktyvus neoficialiųjų pavadinimų sudarymo būdas³¹. Pagrindinė pamatinių urbanonimų trumpinimo priežastis sietina su praktine urbanonimų vartojimo funkcija ir kalbos ekonomija (Eskelinen 2009, 350). Pamatinių žodžių dezintegracija yra būdinga ir kitų kalbų NU darybai (Afeltowicz 2007, 444; Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2012, 106; Balode 2011, 3; 2014a, 63; Balode, Doniņa 2015, 83 ir kt.).

1. (a) *Justos* (*Justiniškės*, mikr.)
(b) *Justiškės* (*Justiniškės*, mikr.)

Dezintegraciniai NU daromi iš vienažodžio OP (2a), (2b), keliažodžiam OP esančio determinanto (3a), (3b), vieno iš OP determinantų (4a), (4b) ar OP determinato (5a), (5b). Dažniausiai dezintegracinių NU pamatą sudaro OP determinantas ar determinantinio junginio narys: tokie urbanonimai siekia daugiau nei pusę visų šio tipo pavadinimų – 50 % (83 iš 167 NU). NU, atsiradę iš vienažodžio pamatinio urbanonimo, apima 44 % (74 iš 167 NU) pavadinimų. Determinatas dezintegracinių neoficialiųjų pavadinimų pagrindu tampa retai – 6 % (10 iš 167 NU) šios grupės NU. Tai rodo, kad dėsningai jaunimo kalboje vartojami dezintegraciniai pavadinimai, kilę iš reikšminio OP nario, nurodančio pavadinamą vietą ar objektui būdingą skiriamąją ypatybę, ir vienažodžių OP.

2. (a) *Pilai* (*Pilaitė*, mikr.)
(b) *Karolinkė* (*Karoliniškės*, mikr.)

²⁹ Daugiau šio tipo NU žr. 2 priede.

³⁰ Darbe *dezintegracija* ir *trumpinimas* suvokiami kaip pamatinio kamieno trumpinimas. Terminas *dezintegraciniai* vartojamas visai sudarymo grupei pavadinti, trumpinimas – sudarymo būdo pogrupiui.

³¹ Šis reiškinytis atspindi tendenciją jaunimo kalboje trumpinti ilgus ir nepatogius vartoti žodžius, plg. dvikamienių asmenvardžių *Gediminas*, *Mindaugas* ir kt. trumpinius (Sinkevičiūtė 2002, 317–341; 2006).

3. (a) *Kotrė (Šv. Kotrynos bažnyčia)*
(b) *Filarkė (Filaretų stotelė)*
4. (a) *Salama || Saloma (Vilniaus Salomėjos Nėries gimnazija)*
(b) *Geroskė (Gerosios Vilties gatvė)*
5. (a) *Filharma (Lietuvos nacionalinė filharmonija)*
(b) *Unikas (Vilniaus universitetas)*

5.3.2. Trumpiniai

Trumpinių pamatą gali sudaryti vienažodis OP (6a), pamatinio urbanonimo memorialinę (6b), atributinę (6c) ar lokalinę (6d) reikšmę turintys determinantai ar OP determinatas (6e). Iš užrašytų NU matyti, kad jaunimo kalboje dažnesni trumpiniai, atsiradę iš vienažodžio oficialiojo urbanonimo, jie sudaro daugiau nei pusę visų šio tipo pavadinimų – 52 % (51 iš 99 NU). NU tapę determinantai, perimti iš keliažodžio OP, apima 40 % (40 iš 99 NU), iš OP perimti determinatai – 8 % (8 iš 99 NU) trumpinių. Dažniausiai trumpinami vienažodžiai pavadinimai priklauso choronimų klasei. Šie trumpiniai atsirado dėl poreikio glaustai ir ekonomiškai patenkinti kasdienės komunikacijos poreikius (Sidaravičienė 2023).

6. (a) *Šnipai (Šnipiškės, mikr.)*
(b) *Žukas (Silvestro Žukausko gatvė)*
(c) *Koopas (Vilniaus kooperacijos kolegija)*
(d) *Buivydai (Buivydiškių gatvė)*
(e) *Konserva (Juozo Tallat-Kelpšos konservatorija)*

NU daromi iš sutrumpėjusio pamatinio kamieno išlaikant pradinę jo dalį: pirmąjį pamatinio urbanonimo skiemenį ir antrojo pradžią (7a–e), pirmuosius du skiemenis ir antrojo pradžią (7f), (7g). Kiekybiškai daugumą sudaro trumpiniai iš pirmojo pamatinio urbanonimo skiemens ir antrojo pradžios – 67 % (66 iš 99 NU), retesni NU, atsiradę iš pirmųjų dviejų skiemenų ir trečiojo pradžios – 33 % (33 iš 99 NU) trumpinių. Nors ir pastebėtas polinkis paraleliai vartoti struktūriškai skirtingas trumpinių formas (7d) ir (7g), (7e) ir (7f), vis dėlto užrašytų NU skaičius rodo, kad ilgesnės formos gali būti ir dažnesnės, pvz., NU formos *Viršulai* 100x, *Viršūlai* 10x dažnesnės už *Viršai* 4x, *Viršiai* 1x, *Viršės* 1x. Tai rodo, kad NU trumpinių sudarymą veikia formų atpažįstamumo principas³²: komunikacijos akte nurodomi tikslūs, struktūriškai adresantui ir adresatui aiškūs neoficialieji pavadinimai.

³² Formos atpažįstamumas svarbus sudarant ir kontaminantus, plačiau žr. Griesas (2004, 661), Beliaeva (2019, 6).

7. (a) *Fabai* (*Fabijoniškės*, mikr.)
- (b) *Pašai* (*Pašilaičiai*, mikr.)
- (c) *Užė* (*Užupis*, mikr.)
- (d) *Savai* (*Savanorių prospektas*)
- (e) *Viršai* || *Viršiai* || *Viršės* (*Viršuliškės*, mikr.)
- (f) *Viršulai* || *Viršūlai* (*Viršuliškės*, mikr.)
- (g) *Savanai* (*Savanorių prospektas*)

Šnekamojoje kalboje varijuoja to paties kamieno trumpinių galūnės (8a–e). Jos gali skirtis nuo pamatinio urbanonimo galūnės. Skirtingų galūnių NU, atsiradę iš to paties OP, rodo, kad jų formos yra nenusistovėjusios, nors iš užrašymo dažnumo matyti, kad NU su vienomis galūnėmis vartojami dažniau už kitus. Iš trumpinių užrašymo dažnumo (žr. 15 lentelę) matyti, kad NU, kurių pamatas – choronimai, dažniausiai yra *pluralia tantum* formų, pvz., *Fabai* 249x, *Pašilai* 191x. Iš kitų pogrupių NU išryškėjo vienos – pagrindinės lyties – dažnumas, pvz., NU *Akras* 235x dominuoja formų *Akra* 2x, *Akrė* 6x atžvilgiu. Paralelios formos liudija poreikį suteikti pavadinimams ekspresyvumo bei priklauso nuo individo komunikacinės intencijos. Tokiu būdu taip pat greičiausiai vengiama ir homonimų (9a–c).

8. (a) *Antai* || *Antas* || *Antė* (*Antakalnis*, mikr.)
- (b) *Šnipa* || *Šnipai* (*Šnipiškės*, mikr.)
- (c) *Akra* || *Akrė* || *Akras*³³ (*Akropolis*, prek. c.)
- (d) *Mandas* || *Mandė* || *Mandis*³⁴ (*Mandarinas*, prek. c.)
- (e) *Pilai* || *Pilas* || *Pilė* (*Pilaitė*, mikr.)
9. (a) *Gedas* (1. *Gedimino prospektas*; 2. *Paminklas LDK didžiajam kunigaikščiui Gediminui*; 3. *Gedimino pilies bokštas*; 4. *Gedimino kalnas*)
- (b) *Gedė* (*Gedimino prospektas*)
- (c) *Gedis* (*Gedimino kalnas*)

Antrinės toponimizacijos metu neoficialieji choronimai yra linkę išlaikyti daugiskaitinę ir giminės formą (10a–c), perimti *pluralia tantum* galūnę dėl analogijos su kitais pavadinimais (10d–f) arba gauti galūnę, kuri skiriasi nuo pamatinio urbanonimo pagal giminės, skaičiaus ir paradigmos raišką (10g–i). Tipiški choronimų trumpiniai yra pavadinimai su daugiskaitos galūnėmis, nes jie vyrauja pagal užrašymo įvairovę ir vartojimo dažnumą (žr. 15 lentelę).

10. (a) *Baltai* (*Baltupiai*, mikr.)

³³ Vietos lenkai, rusai šalia NU *Akras* vartoja formą *Akro* 7x (*Akropolis*, prek. c.).

³⁴ Plg. vietos lenkų, rusų vartojamą formą *Mando* (*Mandarinas*, prek. c.).

- (b) *Pilė (Pilaitė, mikr.)*
- (c) *Viršės (Viršuliškės, mikr.)*
- (d) *Santarai || Santorai (Santariškės, mikr.)*
- (e) *Šeškai (Šeškinė, mikr.)*
- (f) *Šnipai (Šnipiškės, mikr.)*
- (g) *Šnipa (Šnipiškės, mikr.)*
- (h) *Pilas (Pilaitė, mikr.)*
- (i) *Justos (Justiniškės, mikr.)*

Daugiskaitiniai³⁵ choronimai yra laikomi daugiskaitinės formos raiškos tipu, kuris reiškia kuopinį vieneta, be formalių pakitimų perėjusį į kitą onimų klasę (dėl lietuvių daugiskaitinių oikonimų apibrėžimo žr. Razmukaitė 1993, 133–165; 1998, 5; 2008, 64, 66). Greičiausiai dėl analogijos su lietuvių daugiskaitiniais pavadinimais (plg. *Bajorai, Naujininkai, Pašilaičiai* ir kt.) vartojamos ir daugiskaitinės neoficialiųjų choronimų galūnės.

Trumpinant OP deformuojamas pamatinis kamienas: kinta pamatinio balsio kokybė, kai <o> užrašytas [a] (11a), <i> keistas [a] (11b), <i> teiktas vietoje [e] (11c), <a> užrašytas [o] (11d). Užfiksuoti balsių pokyčiai būdingi ir sudėtiniais pavadinimams, kurių pirmąjį dėmenį sudaro choronimo trumpiniai (12). NU užrašymo dažnumas rodo, kad vienos formos yra prigijusios ir išplitusios, plg. *Naujanai* 117x, *Santarai* 99x, o kitos – pasitaiko rečiau, plg. *Naujenai* – 1x, *Santorai* – 4x.

- 11. a) *Karalai (Karoliniškės, mikr.)*
- (b) *Naujanai (Naujininkai, mikr.)*
- (c) *Naujenai (Naujininkai, mikr.)*
- (d) *Santorai (Santariškės, mikr.)*
- 12. *Santarų || Santorų st. (Stotelė „Santariškės“)*

Užfiksuoti pamatinio kamieno balsio <u> užrašymo netolygumai (13) gali būti siejami su polinkiu ilginti trumpuosius kirčiuotus žodžio kamieno balsius vilniečių šnekamoje kalboje (Grumadienė 1989, 292–296). Kita vertus, šie užrašymai yra pavieniai, todėl gali būti interpretuoti ir kaip užrašymo riktai.

- 13. *Justai || Jūstai (Justiniškės, mikr.)*

Minėtų kamienų trumpinius produktyviai vartoja vietos lenkų, taip pat rusų jaunimas (išsamiau apie lenkų vartojamus NU žr. Sidaravičienė 2019,

³⁵ *Pliuralizacija* – produktyviausias oikonimų formalusis pakitimas (Razmukaitė 1993, 133–165; 1994, 152–162; 1998, 5).

183–198). Lenkų ir rusų vartojami NU nuo lietuvių skiriasi baigmenimis. Lenkų ir rusų kalboje vartojamiems trumpiniams būdingi baigmenys *-i* ir *-y*, rečiau – *-o*, pvz., *Fabi* || *Faby* (*Fabijoniškės*, mikr.), *Justi* || *Justy* (*Justiniškės*, mikr.), *Mando* (*Mandarinas*, prek. c.), anketose pasitaikė trumpinių variantų, nebūdingų lietuvių jaunimo kalbai, pvz., *Fabijony* (*Fabijoniškės*, mikr.), *Jusy* (*Justiniškės*, mikr.). Taigi lietuvių jaunimas linksta vartoti dezintegracinius pamatinio urbanonimo trumpinius, bet dėl kalbų poveikio, lietuvių, rusų, lenkų jaunimo kalboje atsirado skirtingų baigmenų pavadinimų. Neatmestinos ekstralingvistinės priežastys: poreikis išsiskirti iš kitų socialinių grupių, priklausyti tam tikram kolektyvui.

5.3.3. Priesaginiai trumpiniai

Sudarant NU, priesagos jungiamos prie sutrumpintų vienažodžių pamatinių urbanonimų (14a), iš OP perimtų atributinės (14b), memorialinės (14c), lokalinės (14d) reikšmės determinantų ir vienu atveju – iš OP perimto determinato (14e). Iš užrašymų skaičiaus matyti, kad jaunimo kalboje dažniausiai vartojami priesaginiai trumpiniai, atsiradę iš keliažodžio pavadinimo determinanto, jie sudaro 76 % (52 iš 68 NU) priesaginių trumpinių. NU, atsiradę iš vienažodžio OP, apima 21 % (14 iš 68 NU), ir NU, atsiradę iš keliažodžio OP determinato, – 3 % (2 iš 68 NU) pavadinimų. Taigi priesaginių trumpinių pamatu dėsningai tampa skiriamasis OP narys – determinantas.

Trumpinant pamatą, dažnai nelieka priesagos ar žodžio šaknies dalies (14a–e). OP esančio žodžio priesaga keičiama kita, būdinga neoficialiajai kalbai ar suteikiančia neoficialiajai formai ekspresyvumo. Ši ypatybė būdinga ir antroponimų trumpiniams (Sinkevičiūtė 2006, 23) bei žargoninei leksikai (Kudirka 2022, 4; 2023, 38).

14. (a) *Šnīpkės* (*Šnīpiškės*, mikr.)
- (b) *Fīlarkė* (*Fīlaretų stotelė*)
- (c) *Gabeika* (*Vilniaus „Gabijos“ gimnazija*)
- (d) *Kalvarka* (*Kalvarijų turgus*)
- (e) *Unikas* (*Vilniaus universitetas*)

Trumpinių priesagos jungiamos prie pamatinio urbanonimo kamieno, sudaryto iš pirmojo skiemens ir antrojo pradžios (15a–d)³⁶, pirmųjų dviejų skiemenų ir trečiojo pradžios (15e). Struktūriškai skirtingi priesaginiai trumpiniai neoficialiojoje kalboje funkcionuoja paraleliai, pvz., (16a), (16b), nors formų vartojimo produktyvumas nėra lygiavertis, plg. NU *Basankė* 20x, *Basanafkė* 8x, vartojamus jaunimo kalboje.

15. (a) *Akriukas* (*Akropolis*, prek. c.)
(b) *Riomkė* || *Romkė* (*Mykolo Romerio universitetas*)
(c) *Gedzka* (*Paminklas LDK didžiajam kunigaikščiui Gediminui*)
(d) *Gedckos* (*Gedimino pilies bokštas*)
(e) *Pedagoškė* (*Vilniaus pedagoginis universitetas*)
16. (a) *Basanke* || *Basankė* (*Vilniaus Jono Basanavičiaus gimnazija*)
(b) *Basanafkė* || *Basanavkė* (*Vilniaus Jono Basanavičiaus gimnazija*)

Priesaginiai trumpiniai iš atributinės reikšmės determinantų daromi su priesagomis *-k-a/-ė(s)* (17a), *-ošk-a/-ė(s)* (17b), *-aškė* (17c), *-ynas* (17d), *-ovkė* (17e), *-(i)ukas* (17f), *-iakas (-ekas)* (17g), *-inas* (17h), *-inis* (17i), *-iusė (-iuse)* (17j), *-ikas* (17k). Kiekybiškai dažnesni yra NU, turintys priebalsinę priesagą *-k-* (10 iš 33 NU), o kitos priesagos būdingos pavieniams pavadinimams. Šios grupės NU priesagų įvairovės priežastis – nenusistovėjęs pamatinių pavadinimų formos. Tai akivaizdžiai matyti iš dviejų apeliatyvinio pamato pavadinimų – *Žaliojo* (17f), (17g), (17j) ir *Baltojo* (17e), (17h) *tiltų* – priesaginių formų. Vis dėlto kiekybiškai jie yra vienetiniai užrašymai, atspindintys skirtingų respondentų vartojamus urbanonimus.

17. (a) *Geroska* (*Gerosios Vilties gatvė*)
(b) *Pedagoškė* (*Vilniaus pedagoginis universitetas*)
(c) *Pedagaškė* (*Vilniaus pedagoginis universitetas*)
(d) *Filosofynas* (*Vilniaus universiteto Filosofijos fakultetas*)
(e) *Baltovkė* (*Baltasis tiltas*)
(f) *Žaliukas* (*Žaliojo tiltas*)
(g) *Žalekas* || *Žaliakas* (*Žaliojo tiltas*)
(h) *Baltinas* (*Baltasis tiltas*)
(i) *Edukologinis* (*Lietuvos edukologijos universitetas*)
(j) *Žaliuse* (*Žaliojo tiltas*)
(k) *Unikas* (*Vilniaus universitetas*)

³⁶ NU (15d), (15e) užrašymo variantai rodo, kad yra asimiliuotas asmenvardžio *Gediminas* pirmojo sando pabaigos priebalsis ir pridėta priesaga, žr. formą *Gecka* su priebalsine priesaga *-ka* (Sinkevičiūtė 2002, 328).

Priesaginiai trumpiniai iš pamatiniuose urbanonimuose esančių memorialinės reikšmės antroponimų daromi su priesagomis *-k-a/ė* (18a), (18b), *-aik-a/ė* (18c), (18d), *-oškė* (18e), *-ynas* (18f), *-yšša* (18g), *-ukas* (18h), *-iankė* (18i). Dažniausiai sutrumpėję kamienai plečiami priesaga *-k-* (12 iš 20 NU). NU priesagų įvairovė susijusi su to paties pamato priesagų variantais. Jie būdingi NU, kurių pamatiniai asmenvardžiai yra *Gabija* (18d), (18f), (18g), *Salomėja* (18c), (18j), *Gediminas* (18h) ir *Basanavičius* (18e). To paties kamieno NU jaunimo kalboje paraleliai vartojami su skirtingomis priesagomis, pvz., NU *Gabyša*, *Gabynas* ir *Gabeika* (*Vilniaus „Gabijos“ gimnazija*), žr. 18d, 18f, 18g.

18. (a) *Guciavkė* (*Lauryno Stuokos Gucevičiaus skveras*)
- (b) *Kačialka* (*Vilniaus Vasilijaus Kačialovo gimnazija*)
- (c) *Salomeikė* (*Vilniaus Salomėjos Nėries gimnazija*)
- (d) *Gabeika* (*Vilniaus „Gabijos“ gimnazija*)
- (e) *Basanoškė* || *Basan[o]škė*³⁷ (*Vilniaus Jono Basanavičiaus gimnazija*)
- (f) *Gabynas* (*Vilniaus „Gabijos“ gimnazija*)
- (g) *Gabyša* (*Vilniaus „Gabijos“ gimnazija*)
- (h) *Gedukas* (*Gedimino 9, prek. c.*)
- (i) *Salamiankė* (*Vilniaus Salomėjos Nėries gimnazija*)

Sutrumpinti lokalinės reikšmės choronimai plečiami priesagomis *-kė(s)* (19a), (19b), *-iškės* (19c)³⁸, *-eika* (19d), *-ušė* (19e). Ergoniminiais trumpiniams būdingos priesagos *-ikas* (20a), *-iukas* (20b), *-kė* (20c).

19. (a) *Karolinkė* (*Karoliniškės, mikr.*)
- (b) *Šnipkės* (*Šnipiškės, mikr.*)
- (c) *Justiškės* (*Justiniškės, mikr.*)
- (d) *Vileika* (*Naujoji Vilnia, mikr.*)
- (e) *Baltušė* (*Baltupiai, mikr.*)
20. (a) *Akrikas* (*Akropolis, prek. c.*)
- (b) *Akriukas* (*Akropolis, prek. c.*)
- (c) *Panorkė* (*Panorama, prek. c.*)

³⁷ Formaliai šis NU sutampa su skoliniu *basanoškė* ‘basutė’ (LŽBe).

³⁸ NU (19c) greičiausiai atsirado sinkopės būdu arba sutrumpinus pamatinį urbanonimą ir pridėjus priesagą *-iškės*, plg. *Justiškės* ← *Just-* ← *Justiniškės*.

5.3.4. Dezintegracinių NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis ir jų dažnumo polinkiai

Dezintegraciniais NU dažniausiai pavadinamos gyvenamosios vietos, mokslo įstaigos, apsipirkimo vietos (žr. 13 lentelę). Vis dėlto trumpinių ir priesaginių trumpinių pavadinamų objektų santykis skiriasi. Iš tyrimo medžiagos matyti, kad dėsningai trumpinami gyvenamųjų ir lankytinų vietų pavadinimai (41 iš 99 NU), o priesagomis išplėstų pamatą daugiausia sudaro mokslo įstaigų pavadinimai (28 iš 68 NU).

13 lentelė. *Dezintegraciniai NU pagal pavadinamas vietas ir objektus*

Objektų grupė	Skaičius	Procentai
Memorialiniai statiniai	2	1 %
Gyvenamosios ir lankytinos vietos	52	31 %
Mokslo įstaigos	35	21 %
Apsipirkimo vietos	18	11 %
Maitinimosi ir laisvalaikio praleidimo vietos	2	1 %
Kiti objektai	58	35 %
Iš viso	167	100 %

Trumpiniai intensyviai vartojami šnekamojoje kalboje, tai rodo jų užrašymo dažnumas (žr. 14 lentelę). Dėsningai linkstama trumpinti choronimus: tarp 15 dažniausių trumpinių 12 atsirado sutrumpinus choronimus; jie padaryti iš pradinės pamato dalies. Trumpiniai turi *pluralia tantum* formų galūnes, kurių vienos yra išlaikytos (Nr. 3, 4, 11), o kitos perimtos pagal analogiją su kitais lietuvių onimais (Nr. 1, 3, 5–10, 12, 13, 15). Taigi dažniausiai trumpinami mikrorajonų pavadinimai, kurių trumpinimas pasižymi specifiniais ortografiniais, morfologiniais ir struktūriniais bruožais, palyginus su kitais motyvuotųjų NU pogrūpiais.

14 lentelė. *Dažniausi trumpiniai*³⁹

Nr.	Neoficialusis urbanonimas	Oficialusis urbanonimas	Dažnumas
1.	<i>Fabai</i>	<i>Fabijoniškės</i>	249
2.	<i>Akras</i>	<i>Akropolis</i>	235
3.	<i>Pašilai</i>	<i>Pašilaičiai</i>	191
4.	<i>Naujanai</i>	<i>Naujininkai</i>	117
5.	<i>Koralai</i>	<i>Karoliniškės</i>	116

³⁹ Siekiant parodyti choronimų trumpinių dažnumą lentelėje pateikta daugiau pavyzdžių.

Nr.	Neoficialusis urbanonimas	Oficialusis urbanonimas	Dažnumas
6.	<i>Justai</i>	<i>Justiniškės</i>	110
7.	<i>Viršulai</i>	<i>Viršuliškės</i>	100
8.	<i>Santarai</i>	<i>Santariškės</i>	99
9.	<i>Šeškai</i>	<i>Šeškinė</i>	86
10.	<i>Karolai</i>	<i>Karoliniškės</i>	36
11.	<i>Lazdai</i>	<i>Lazdynai</i>	26
12.	<i>Pilai</i>	<i>Pilaitė</i>	24
13.	<i>Šnipai</i>	<i>Šnipiškės</i>	22
14.	<i>Salama</i>	<i>Vilniaus Salomėjos Neries gimnazija</i>	18
15.	<i>Karalai</i>	<i>Karoliniškės</i>	17

Dažniausi priesaginiai trumpiniai rodo, kad linkstama vartoti NU su priesaga *-eika* (Nr. 1, 3, 4, 8), *-kė* (Nr. 2, 6, 10), *-uša* (Nr. 9), *-ynas* (Nr. 5), *-oškė* (Nr. 7). Taigi NU, turinčių priesagą *-k-*, dažnumas neatspindi jų vartojimo dažnumo. Tyrimas parodė, kad be NU, turinčių priesagą *-k-*, produktyvios yra formos su priesaga *-eika* (žr. 15 lentelę). Šis neoficialusis pavadinimas gali būti perimtas iš vietinių lenkų kalbos, plg. *Nowa Wilejka* (*Naujoji Vilnia*).

15 lentelė. Dažniausi priesaginiai trumpiniai

Nr.	Neoficialusis urbanonimas	Oficialusis urbanonimas	Dažnumas
1.	<i>Vileika</i>	<i>Naujoji Vilnia</i>	99
2.	<i>Kalvarkė</i>	<i>Kalvarijų turgus</i>	54
3.	<i>Salomeika</i>	<i>Vilniaus Salomėjos Neries gimnazija</i>	47
4.	<i>Gabeika</i>	<i>Vilniaus Gabijos gimnazija</i>	31
5.	<i>Filologynas</i>	<i>Vilniaus universiteto Filologijos fakultetas</i>	30
6.	<i>Basankė</i>	<i>Vilniaus Jono Basanavičiaus gimnazija</i>	20
7.	<i>Pedagoškė</i>	<i>Vilniaus pedagoginis universitetas</i>	14
8.	<i>Salomeikė</i>	<i>Vilniaus Salomėjos Neries gimnazija</i>	13
9.	<i>Baltuša</i>	<i>Baltupiai</i>	10
10.	<i>Basanaškė</i>	<i>Vilniaus Jono Basanavičiaus gimnazija</i>	8

5.3.5. Apibendrinimas

Neoficialieji pavadinimai labai dažnai atsiranda sutrumpinus jų pamatus arba sutrumpintus kamienus praplėtus priesagomis: dezintegraciniai NU apima 20 % motyvuotųjų urbanonimų. Dažniausiai jų pamatą sudaro OP determinantas ar determinantinio junginio narys: tokie urbanonimai siekia daugiau nei pusę visų šio tipo pavadinimų – 50 % (83 iš 167 NU). NU, atsiradę iš vienažodžio pamatinio urbanonimo, apima 44 % (74 iš 167 NU) pavadinimų. Determinantas dezintegracinių neoficialiųjų pavadinimų pagrindu tampa retai. Tai rodo, kad dažnesnis dezintegracinių NU pamatas – keliažodžių pavadinimų reikšminis narys.

Trumpinių ir priesaginių trumpinių pamatas skiriasi. Jaunimo kalboje šiek tiek dažnesni trumpiniai, atsiradę iš vienažodžio oficialiojo urbanonimo, jie sudaro daugiau nei pusę visų trumpinių – 52 % (51 iš 99 NU). Priesaginių trumpinių pamatu dėsningai tampa skiriamasis OP narys – determinantas, jie sudaro 76 % (52 iš 68 NU) priesaginių trumpinių. Taigi jaunimo kalboje dėsningai vartojami priesaginiai trumpiniai dažniau daromi iš reikšminio kelianario OP nario, nurodančio pavadinamai vietai ar objektui būdingą skiriamąją ypatybę, o priesagų neturintys trumpiniai – ir iš vienažodžių OP, ir iš keliažodžių OP narių. Šį polinkį liudija ir dažniausiai užrašyti NU (žr. 14, 15 lenteles): trumpiniai dėsningai daromi iš vienažodžių OP (9 iš 10 NU), priesaginiai trumpiniai – iš determinanto ar determinantinio junginio nario (8 iš 10 NU).

Sudarant trumpinius atsižvelgiama į pavadinimo funkcionalumą: nurodomi tikslūs, struktūriškai adresantui ir adresatui aiškūs neoficialieji pavadinimai. Kiekybinę daugumą sudaro trumpiniai, atsiradę iš pirmojo pamatinio urbanonimo skiemens ir antrojo pradžios – 67 % (66 iš 99 NU), retesni yra NU, atsiradę iš pirmųjų dviejų skiemenų ir trečiojo pradžios, apimantys 33 % (33 iš 99 NU) trumpinių. Trumpinių priesagos jungiamos prie pamatinio urbanonimo kamieno, sudaryto iš pirmojo skiemens ir antrojo pradžios, pirmųjų dviejų skiemenų ir trečiojo pradžios. Nors ir linkstama sudaryti trumpesnio kamieno pavadinimus, vis dėlto užrašytų NU skaičius rodo, kad ilgesnės formos gali būti ir dažnesnės.

Priesaginiams NU būdinga priesagų įvairovė, nors labiausiai paplitę yra trumpiniai su priebalsine priesaga *-k-a/-ė(s)* (žr. 16 lentelę). NU formantas *-k-* gali būti produktyvus dėl šnekamojoje kalboje paplitusių apeliatyvų su priesaga *-k-* vartosenos bei tradicijos darytis asmenų vardus su šia priesaga (Sinkevičiūtė 2002, 331). Priesaga *-k-* būdinga dvikamienių asmenvardžių trumpiniams ir šnekamosios kalbos žodžiams, pvz., *kaimynka, vagilka*

(Sinkevičiūtė 2002, 331), taip pat žargono leksikai, plg. *kačialka* ‘treniruoklių salė’ (LŽŽ 71; LKŽŽ 245). Kaip pažymi Robertas Kudirka (2022, 4; 2023, 38), iš lietuvių kalbos žargono žodyno surinktų žodžių daugiau yra skolinių iš rusų (retai – iš lenkų) kalbos su priesaga *-ka*, kuri dažniausiai turi adaptuotą formą *-kė*. Vis dėlto dažniausiai vartojami priesaginiai NU (žr. 15 lentelę), kurių daugelis turi priesagą *-k-*, neatspindi šios įvairovės: produktyvumu pasižymi NU su priesaga *-eika*, greičiausiai perimtas iš vietinių lenkų kalbos, plg. *Nowa Wilejka (Naujoji Vilnia)*. Taigi jaunimo kalboje greičiausiai dėl pavadinimų objektų svarbos išplitusios kitas priesagas turinčių trumpinių formos, nors produktyvumu pasižymi ir priesaga *-k-a/-ė(s)*.

16 lentelė. *Trumpinių priesagų produktyvumas*

Priesagos	Skaičius	Procentai
<i>-k-a/-ė(s)</i>	30	44 %
<i>-ošk-a/-ė(s)</i>	6	9 %
<i>-(i)ukas</i>	4	6 %
<i>-eik-a/ė</i>	4	6 %
kitos	24	35 %
Iš viso	68	100 %

5.4. Akroniminiai NU

Šiame poskyryje pateikti NU, atsiradę abreviatūrizacijos būdu. Pirmiausia supažindinta su akroniminių NU samprata ir pagrindiniais jų bruožais, išskirti inicialiniai, fonetiniai, skiemeniniai ir kitos struktūros NU. Pabaigoje pristatytas akroniminių NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis ir jų dažnumo polinkiai.

5.4.1. Akroniminių NU samprata ir pagrindiniai bruožai

Lietuvių kalbotyroje egzistuoja akronimų apibrėžties problema (Marcinkevičienė 2003, 89). Akronimais laikomos raidinės santrumpos (KTŽ 15) iš ilgesnių žodžių ar frazių (Fandrych 2008, 109). Santrumpos LKE (553–554) skirstomos į abreviatūras ir sutrumpinimus. Abreviatūromis⁴⁰ laikomi „sudėtinių (dviejų ar daugiau žodžių) pavadinimų sutrauktiniai (raidiniai ar skiemeniniai) pakaitalai, jau galintys turėti ne tik grafinį, bet ir atskirą garsinį pavidalą“ (Urbutis 2009, 350–352). Tipiškos yra inicialinės

⁴⁰ Daugiau šio tipo NU žr. 3 priede.

abreviatūros, arba akronimai, kurių pamatą sudaro pirmosios sudėtinio pavadinimo raidės, o garsinis akronimo pavidalas priklauso nuo raidžių komplekso pobūdžio, nes pastarieji gali perteikti tarimą (Urbutis 2009, 251; Jörg-Schmid 2015, 7). Kaip teigia Vincas Urbutis (2009, 351), akronimai nepriskirtini darybai, kadangi nenurodo kalbamojo dalyko, o perteikia to dalyko sudėtinį (sudurtinį) pavadinimą. Kadangi akronimai nelaikytini atskirais žodžiais, jų sudarymas nepriklauso žodžių darybai (LKE 553; Fandrych 2008, 108; Urbutis 2009, 352; Jörg-Schmid 2015, 6).

Akroniminiais NU laikomi sudėtiniai (dviejų ar daugiau žodžių, skiemenų) oficialiųjų urbanonimų sutrauktiniai pakaitalai, turintys grafinį arba garsinį pavidalą. Handkė (1994, 452–453; 1998, 54), atsižvelgusi į onimų funkcionavimo plotmes, oniminius akronimus priskyrė prie pusiau oficialiųjų urbanonimų grupės, nes pavadinimų akronimai vartojami viešojoje erdvėje kaip OP santrumpos, nors ir neturi oficialaus statuso. Kita vertus, šie akronimai fonetiškai, morfologiškai ar struktūriškai pritaikyti prie šnekamosios kalbos. Dėl to akroniminio pagrindo NU traktuoti kaip neoficialiųjų pavadinimų dalis, turinti savitų susidarymo ypatybių.

Abreviatūrizacija – produktyvus motyvuotųjų NU sudarymo būdas. Akroniminiai NU sudaro 17 % (145 iš 849 NU) visų motyvuotųjų NU. Akronimai skiriami pagal jų garsinį pavidalą į pavadinimus, kurie tariami kaip žodžiai, arba fonetinius akronimus (ang. *orthoepic acronyms*) (1a), inicialinius akronimus (ang. *inicialism/alphabetical acronyms*) (Jörg-Schmid 2015, 7; Steinhauer 2015, 359), kurių pamatą sudaro pirmosios sudėtinio pavadinimo raidės (1b) ir skiemeninius akronimus, kurių pagrindas – pirmieji (ir/arba dalis antrųjų) dviejų pamatinių žodžių skiemenys (1c). Pasitaikė ir keli nedėsningos struktūros NU (1d). Akroniminių NU, kurie yra produktyvūs, atsiranda dėl šnekamosios kalbos įtakos. Trumpinant ilgą OP sudaromos abreviatūros, kurios komunikacijos akte įgyja galūnes ar priesagas.

1. (a) *GMF'as* || *GMFas* (*Vilniaus universiteto Gamtos mokslų fakultetas*)
- (b) *GMF* (*Vilniaus universiteto Gamtos mokslų fakultetas*)
- (c) *Žurfakas* (*VU Komunikacijos fakulteto Žurnalistikos ir audiovizualinių medijų katedra*)
- (d) *VGTuškė* || *Vėgėtuškė* || *VGTU'škė* (*Vilniaus Gedimino technikos universitetas*)

Inicialinės abreviatūros apima daugiau nei pusę visų akroniminių pavadinimų – 60 % (86 iš 145 NU). Inicialinių abreviatūrų vyravimas sietinas su rašytinės kalbos įtaka – siekiama greitai ir trumpai nurodyti pavadinamą vietą. Rečiau vartojamos fonetinės, kurios apima 16 % (24 iš 145 NU), ir

skiemėnėnė, sėkėnėnė 14 % (20 iš 145 NU), abrevėtėros. Netėpinėnė struktėros akronėmai yra pavėnėai (sudaro 10 % (15 iš 145 NU) šėos grupėnė NU).

5.4.2. Inėialėnėai akronėmai

Inėialėnėms abrevėtėroms bėdėngė dvėjė (2a), trėjė (2b), keturėjė (2c), penkėjė (2d) ir šešėjė (2e) pirmėjė OP raidėjė akronėmai. Trėraidėjai akronėmai sudaro beveėk pusė visė šėo tipo pavadinėmė – 50 % (43 iš 86 NU). Apylygėai daromasi retesnėjė neofėcialėjė akronėmė iš keturėjė ir dvėjė OP raidėjė: keturraidėjė NU fėksuota 27 % (23 iš 86 NU), dvėraidėjė – 21 % (18 iš 86 NU) inėialėnėjė abrevėtėrė. Ilgėsnė akronėnėnė pavadinėmai, sudarėti iš penkėjė ir šešėjė raidėjė, yra reti, apėma 2 % (2 iš 86 NU) pavadinėmė. Galėma įtarti, kad inėialėnėjė akronėmė produktėvumė lemė rašėtinė kalba.

Inėialėnėai akronėmai dėsnėngė atsėranda pagal modelė: *dvėgrafėmis NU* ← *dvėleksemė OP*; *trėgrafėmis NU* ← *trėleksemė OP*; *ketėgrafėmis NU* ← *ketėrleksemė OP*; *penkėgrafėmis NU* ← *penkėaleksemė OP*; *šešėgrafėmis NU* ← *šešėaleksemė OP*. Daėnėnėsnėai akronėnėnė NU grafėnė pavėdaldas prėklauso nuo OP leksemė skėiėnė.

2. (a) *AM (Lėtuvos Respublėkos aplėnkos mėnėsterėja)*
- (b) *VKT (Vėlnėaus kėstuolėjė teatras)*
- (c) *VSDG (Vėlnėaus Sėmono Dėukanto gėmnėzėja)*
- (d) *LNOBT (Lėtuvos nacionalėnė operos ir baletos teatras)*
- (e) *VMKČMG (Vėlnėaus Mėkalojėus Konstantėno Čėurlėnėo menė gėmnėzėja)*

Neofėcialėjė akronėmė pagrėndu yra tapė ir atskėrė (reėkšmėnėjė) žodėjė iš OP pirmosės raidėnė. Šėo tipo pavadinėmai sudaro ketvėrtadalė visė inėialėnėjė akronėmė – 21 % (18 iš 86 NU). Pagal tai, kas yra akronėmo pamatas, NU skėrti į pogrupėus. Išskėrti NU: 1) sudarėti iš pirmėjė raidėjė, pėrėmtė iš dvėjė OP dėtėrėnantė ir jo dėtėrėnato (3a), (3b); 2) sudarėti iš pirmėjė reėkšmėnėjė OP narėjė pirmėjė raidėjė (3c); 3) sudarėti iš OP dėtėrėnantė, kurėjė vėnas galė bėti praleėstas, ir dėtėrėnato (3d), (3e) ar jė praleėdus (3f). Taėgė jaunėmo kalboje pastėbėma tendencėja iš maėzėu raidėjė nei OP narėjė skėiėnė sudarėtus akronėmus, o jė pamatu tampa reėkšmėnėjė žodėjė, kurė leidėja išskėrtė objektė ar vėtė, iš kėtė šėo tipo objektė ar vėtė, pirmosės raidėnė. Kaip pastėbė Ingrida Fandrych (2008, 109), kurėnt akronėmė svarbus funkcionalumas – abrevėtėros turė bėti lengvai ištarėmos ir vartojėmos šnėkos akte, dėl šėos prėžastėes galė bėti praleėsta dalėis žodėjė inėialėjė.

3. (a) *GMF (Vilniaus universiteto Gamtos mokslų fakultetas)*
- (b) *VEU (ISM Vadybos ir ekonomikos universitetas)*
- (c) *MKČ (Vilniaus Mikalojaus Konstantino Čiurlionio menų gimnazija)*
- (d) *VAG (Vilniaus Adomo Mickevičiaus gimnazija)*
- (e) *VDG (Vilniaus Simono Daukanto gimnazija)*
- (f) *VV (Vilniaus verslo kolegija)*

5.4.3. Fonetiniai akronimai

Kaip ir inicialinėms, fonetinėms abreviatūroms būdingi dviejų (4a), trijų (4b), keturių (4c), penkių (4d) pirmųjų oficialiojo urbanonimo raidžių akronimai. Kiekybiškai dažnesni yra fonetiniai akronimai, atsiradę iš pirmųjų trijų OP raidžių. Jie sudaro 71 % (17 iš 24 NU) visų fonetinių neoficialiųjų abreviatūrų. Rečiau daromi neoficialieji akronimai iš pirmųjų dviejų, keturių ir penkių oficialiojo urbanonimo raidžių. Dviraidžiai akronimai apima 17 % (4 iš 24 NU), keturraidžiai – 8 % (2 iš 24 NU), penkieraidžiai – 4 % (1 iš 24 NU) šios grupės pavadinimų. Fonetiniai akronimai sudaromi pagal tą patį modelį kaip ir inicialinės abreviatūros bei priklauso nuo OP leksemų skaičiaus.

4. (a) *Ūmas (Ūkio ministerija)*
- (b) *Kamas (Lietuvos Respublikos Krašto apsaugos ministerija)*
- (c) *Vtekas (Vyriausioji tarnybinės etikos komisija)*
- (d) *Lnobtas (Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras)*

Fonetinės abreviatūros yra pritaikytos prie lietuvių kalbos. Šio tipo pavadinimai turi galūnę, dėl to gali būti linksniuojami (žr. Marcinkevičienė 2003, 90). Akroniminių NU tarimo perteikimas priklauso nuo jų raidžių komplekso pobūdžio (4a–d). Dėsningai prie fonetinių abreviatūrų jungiama fleksinės klasės galūnė *-as*, kuri taip pat būdinga adaptaciniams NU (žr. 5.1.). Kaip minėta, galūnės *-as* produktyvumas sietinas su fleksinės klasės dažnumu lietuvių kalboje.

5.4.4. Skiemeniniai akronimai

Skiemeninių akronimų pagrindu dažniausiai tampa determinanto ar determinantinio junginio nario ir determinato pirmieji skiemenys (5a–d). Rečiau NU daromi iš akronimo ir determinato pirmojo skiemens (6a), determinantinio junginio komponento kamieno ir determinanto pirmojo skiemens (6b) (6 iš 20 NU). Šiuo būdu sudaromi akroniminiai mokslo įstaigų ir ministerijų pavadinimai (14 iš 20 NU).

5. (a) *Chemfakas (Vilniaus universiteto Chemijos ir geomokslų fakultetas)*
 (b) *Filfakas (Vilniaus universiteto Filosofijos fakultetas)*
 (c) *Finminas (Lietuvos Respublikos finansų ministerija)*
 (d) *Socminas (Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija)*
6. (a) *Vėunas || Vėūnas || Vunas (Vilniaus universitetas)*
 (b) *Gamtafakas (Vilniaus universiteto Gamtos mokslų fakultetas)*

Rūta Marcinkevičienė (2003, 90) pastebi, kad lietuvių kalbotyroje skiemeninės santrumpos nėra priskiriamos akronimams, nors tarptautinių žodžių žodynai akronimus apibrėžia kaip žodžius, o LKE (553) nurodoma, kad ilgainiui iš akronimų gali atsirasti tikrų žodžių, akivaizdžiai nesusijusių su pirmykščiais sudėtiniais pavadinimais.

5.4.5. Kiti akroniminiai NU

Užfiksuotos retesnės struktūros iš oficialiųjų urbanonimų padarytos abreviatūros. Šių pavadinimų pamatą sudaro OP pirmosios raidės ir skaičius (7a), OP pirmosios raidės, prie kurių prijunta priesaga (7b), vienažodžio choronomo priebalsės (7c) ar pradinės kelianario oficialiojo ergonimo raidės (7d). Kaip matyti, dažniausiai NU pamatu tampa reikšminių OP komponentų pirmosios raidės dėl pavadinamo objekto ar vietos atpažįstamumo komunikuojant.

7. (a) *G9 (Gedimino 9, prek. c.)*
 (b) *VGTuškė || Vėgėtuškė || VGTU'škė (Vilniaus Gedimino technikos universitetas)*
 (c) *Sltk (Saulėtekis, mikr.)*
 (d) *Šbks (Šešioliakaaukščių bendrabučių kompleksas Saulėtekyje)*

Kaip pastebi Marcinkevičienė (2003, 91), dažnai vartojami akronimai yra morfologiškai adaptuoti, o pats akronimas virsta šaknine morfema. Šis argumentas suteikia pagrindą manyti, kad linkstama akronimus *sužodinti*. NU, atsiradę abreviatūrizacijos būdu, rodo, kad tam tikrus akronimus galima laikyti potencialiais žodžiais (žr. Marcinkevičienė 2003, 92), plg. akronimus su prijungta priesaga *-uškė* (8a–c). Užfiksuoti keturi pavadinimai, atsiradę antrinės toponimizacijos būdu, pvz., *VU'ške ← VU ← Vilniaus universitetas*. Jie atsirado iš pirmųjų OP raidžių, prie kurių pridėtos priesagos *-uškė* (8a), (8b), (8c) ir *-iukai* (8d). Kai akronimai kalboje pradeda funkcionuoti kaip

atskiri žodžiai, jie gali būti struktūriškai-darybiškai modifikuoti (Fradych 2008, 110⁴¹).

8. (a) *MRUŠKĖ* (*Mykolo Romerio universitetas*)
- (b) *VGTuškė* || *Vėgėtuškė* || *VGTU'škė* (*Vilniaus Gedimino technikos universitetas*)
- (c) *VU'ske* (*Vilniaus universitetas*)
- (d) *Visiukai* (*Vilniaus inžinerijos ir Statybos institutas*)

Pirmu atveju (8a–c), priesaga *-uškė* greičiausiai prijungta dėl poreikio perteikti šnekamosios kalbos pobūdį. Tipiškai ji pridedama prie akronimų, pavadinančių universitetus. Kitas akronimas (8d) laikytinas istoriniu variantu. Pamatinis akronimas išplėstas deminutyvine priesaga *-iukai* pagal analogiją su perimta *pluralia tantum* forma. Tokie atvejai yra pavieniai, nes iš bendrinių žodžių padarytiems akronimams nebūdingi darybos afiksai (Urbutis 2009, 352).

5.4.6. Akroniminių NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis ir jų dažnumo polinkiai

Akroniminės formos dažniausiai vartojamos pavadinant mokslo įstaigas (mokyklos, universitetai, gimnazijos, akademijos) (žr. 17 lentelę). Šis dėsningumas pastebimas ir tarp dažniausiai užrašytų akroniminių NU (žr. 18 lentelę). Rečiau sudaromi akronimai, pavadinantys mikrorajonus, kavines, skverus, aikštes, teatrus, bendrabučius, prekybos centrus, parduotuves. Šių NU produktyvumas susijęs su tradicija vartoti mokslo ir valstybinių įstaigų abreviatūras.

17 lentelė. Akroniminiai NU pagal pavadinamas vietas ir objektus

Objektų grupė	Skaičius	Procentai
Gyvenamosios ir lankytinos vietos	8	6 %
Mokslo įstaigos	91	63 %
Apsipirkimo vietos	3	2 %

⁴¹ Akronimai sudaro sudėtinių frazių dalį, pvz., ang. *CD-Rom joint venture*, kontaminacinių pavadinimų dalį, pvz., ang. *InteracTv*, prie jų jungiami priešdėliai, pvz., ang. *Un-PC*, ar priesagos, pvz., ang. *OK-ness* (Fradych 2008, 110). Ši tendencija pastebima ir sudarant jaunimo kalbos NU, pvz., *LEU stotkė* (*Stotelė „Lietuvos edukologijos universitetas“*), *Mėreūnas* (*Mykolo Romerio universitetas*).

Objektų grupė	Skaičius	Procentai
Maitinimosi ir laisvalaikio praleidimo vietos	9	6 %
Kiti objektai	34	23 %
Iš viso	145	100 %

Iš dažniausiai užrašytų akroniminių NU matyti, kad linkstama vartoti inicialines abreviatūras (žr. 18 lentelę). Produktyvumu pasižymi vienas skiemeninis akronimas (Nr. 6), atsiradęs iš pirmojo žodžio pirmųjų dviejų raidžių ir antrojo žodžio pirmojo skiemens.

18 lentelė. Dažniausi akroniminiai NU

Nr.	Neoficialusis urbanonimas	Oficialusis urbanonimas	Dažnumas
1.	<i>VU</i>	<i>Vilniaus universitetas</i>	219
2.	<i>VGTU</i>	<i>Vilniaus Gedimino technikos universitetas</i>	210
3.	<i>LEU</i>	<i>Lietuvos edukologijos universitetas</i>	149
4.	<i>MRU</i>	<i>Mykolo Romerio universitetas</i>	82
5.	<i>VTDK</i>	<i>Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija</i>	50
6.	<i>Viko</i>	<i>Vilniaus kolegija</i>	72
7.	<i>VKK</i>	<i>Vilniaus kooperacijos kolegija</i>	35
8.	<i>VVK</i>	<i>Vilniaus verslo kolegija</i>	30
9.	<i>VK</i>	<i>Vilniaus kolegija</i>	29
10.	<i>TVTM</i>	<i>Tarptautinė verslo ir teisės mokykla</i>	19

5.4.7. Apibendrinimas

Dažnai šnekamojoje kalboje vartojami NU, atsiradę abreviatūrizacijos būdu. Jie siekia 17 % visų motyvuotųjų urbanonimų. Jaunimo kalboje dažniausiai sudaromi akroniminiai NU iš pirmųjų OP raidžių. Ši tendencija matoma ir tarp dažniausiai užrašytų NU (žr. 18 lentelę). Greičiausiai šių formų produktyvumą galima sieti su rašytinės kalbos įtaka, nes akroniminių NU pamatas dėsningai sudaromas pagal modelį: *dvigrafemis NU* ← *dvileksemis OP*; *trigrafemis NU* ← *trileksemis OP*; *keturgrafemis NU* ← *keturleksemis OP*; *penkiagrafemis NU* ← *penkialeksemis OP*; *šešiagrafemis NU* ← *šešialeksemis OP*, kuris būdingas inicialiniams, fonetiniams pavadinimams. Retesnių skiemeninių akronimų pagrindu dažniausiai tampa determinanto ar determinantinio junginio nario ir determinato pirmieji skiemenys. Užfiksuoti retesnės struktūros iš oficialiųjų urbanonimų padarytos abreviatūrų pamatu tampa reikšminių OP komponentų pirmosios raidės. Taigi sudarant skirtingus

akroniminius NU atsižvelgta į formos trumpumą – pamatu tampa pirmosios OP raidės, funkcionalumą – sudaromi fonetiniai, skiemeniai akronimų variantai, pritaikyti prie šnekamosios lietuvių kalbos. Taip pat NU, atsiradę abreviatūrizacijos būdu, rodo, kad tam tikrus akronimus galima laikyti potenciniais žodžiais, plg. akronimus su prijungta priesaga *-uškė*: *MRUŠKĖ* (*Mykolo Romerio universitetas*), *VUŠKĖ* (*Vilniaus universitetas*). Šie NU suteikia pagrindą manyti, kad linkstama akronimus sužodinti. Vis dėlto, tokie atvejai yra pavieniai, nes iš bendrinių žodžių padarytiems akronimams nebūdingi darybos afiksai.

5.5. Mišrieji NU

Šiame poskyryje supažindinta su NU, kurie sudaryti mišriuoju būdu, fonetiškai, morfologiškai, struktūriškai keičiant iš pamato perimtą determinantą, determinatą ar du pamatinius žodžius. Pirmiausia supažindinta su mišriųjų NU samprata ir pagrindiniais jų bruožais, toliau analizuoti dviem ir keliais OP žodžiais besiremiančių mišriųjų NU sudarymo būdai. Pabaigoje pristatytas mišriųjų NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis ir jų dažnumo polinkiai.

5.5.1. Mišriųjų NU samprata ir pagrindiniai bruožai

Darybiškai analizuojant lietuvių kalbos žodžius, mišriaisiais laikomi žodžiai, kuriems būdingi du skirtingi darybos būdai (Urbutis 2009, 340–342). Šių darinių formantai irgi yra sudėtiniai – viena dalis rodo vieną, o kita – kitą darybos būdą. Kadangi keli OP dėmenys sudaro skirtingais būdais padaryto naujo pavadinimo pamatą, šie urbanonimai vadinami mišriaisiais NU⁴². Mišrieji NU⁴³ – tai dviejų (retai – trijų, keturių) žodžių junginiai, kurių iš keliažodžio OP perimti determinantas (1a), determinatas (1b) ar du pamatiniai žodžiai (1c) yra darybiškai-struktūriškai modifikuoti. Šie urbanonimai apima 17 % (138 iš 849 NU) visų motyvuotųjų NU. Dviejų žodžių junginiai sudaro daugumą pavadinimų (1a–c) – 96 % (133 iš 138), o iš trijų (2a) (4 iš 138 NU) ar keturių (2b) (1 iš 138 NU) žodžių sudaryti NU yra pavieniai. Dvižodžiai NU vyrauja dėl kalbos ekonomijos – siekiama vartoti trumpus, patogius pavadinimus. Kita jų sudarymo priežastis – pavadinimo informatyvumas, kadangi pirmasis dėmuo yra reikšminis – tikslina, apibūdina antrąjį.

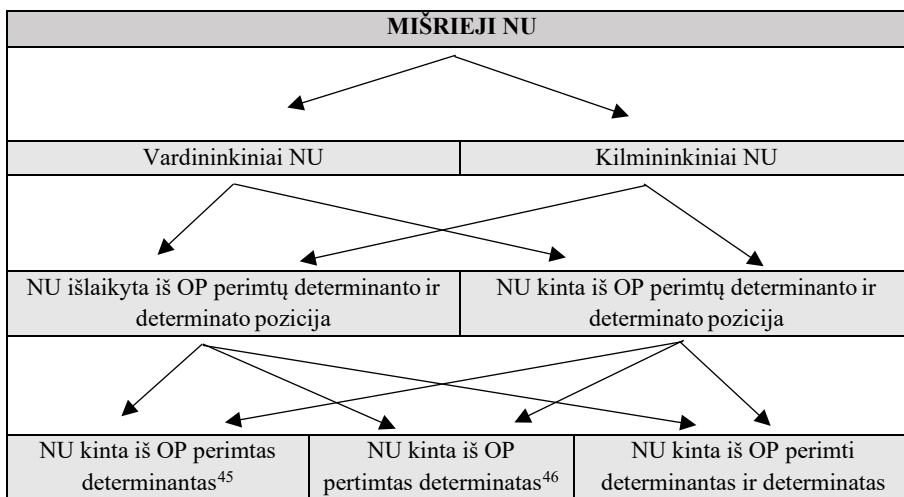
⁴² Darybiškai tiriant toponimus sudėtiniai vietovardžiai traktuojami kaip vienas sintaksinis junginys, atliekantis vietovardžio funkcijas (Vanagas 1970, 258).

⁴³ Daugiau šio tipo NU žr. 4 priede.

1. (a) *Gabės gimnazija (Vilniaus „Gabijos“ gimnazija)*
 (b) *Technikos univeras (Vilniaus Gedimino technikos universitetas)*
 (c) *Baltupkos bendrikas (Baltupių bendrabutis)*
2. (a) *Čiurlionkės menų gimnazija (Vilniaus Mikalojaus Konstantino Čiurlionio menų gimnazija)*
 (b) *VU Med. f. fak.⁴⁴ (Vilniaus universiteto Medicinos fakultetas)*

Mišriesiems NU būdinga pamatinių žodžių ir jų sudarymo būdų įvairovė. Pirmiausia šie urbanonimai pagal neoficialiojo pavadinimo dėmenų santykį išskirti į vardininkinius ir kilmininkinius (žr. 19 lentelę). Toliau mišrieji NU grupuoti į pavadinimus pagal pamato narių, perimtų iš OP, vietą: atskirti NU, išlaikę OP determinanto ir determinato poziciją, nuo NU, kurių iš OP perimto determinanto ir determinato pozicija pakito. Šiuose pogrupiuose NU skirti pagal jų narių – determinanto, determinato ar dviejų dėmenų – struktūros pokyčius. Į NU iš OP perimtiems pamatams būdingas heterogeniškumas, todėl tolesnė analizė priklauso nuo NU sudarymo ypatybių, pvz., priesagų, trumpinio skiemenų ir kt. Išskirti pavadinimų sudarymo būdai rodo ir kitiems lietuvių jaunimo NU būdingus sudarymo polinkius.

19 lentelė. Mišriųjų NU klasifikacija

⁴⁴ NU nelaikomas akroniminiu, kadangi jį sudaro akronimas ir formaliai sutrumpinti OP nariai, dar plg. *OB teatras (Lietuvos nacionalinis operos ir baletu teatras)* ir kt.

⁴⁵ Į grupę patenka ir determinantinio junginio nariai, pvz., *Vincuko paminklas (Paminklas Vincui Kudirkai)*.

⁴⁶ Į grupę patenka ir iš OP perimti determinantai, NU pakeitę poziciją, pvz., *Saulėtekio bendrikai* (1. *Šešioliakaaukščių bendrabučių kompleksas Saulėtekyje*; 2.

Lietuvių onomastikoje sudėtiniai toponimai pagal sintaksinius dėmenų ryšius skiriami į kvalifikacinius⁴⁷ (Vanagas 1970, 258–259) ir kilmininkinius (ten pat, 273–274). Tai – gramatiniu-sintaksiniu aspektu adekvatūs pavadinimai, kurių pirmasis narys apibrėžia, tikslina antrąjį (Vanagas 1970, 258; Razmukaitė 2003, 63). Kita vertus, klasifikuojant toponimus vartojamos derinamųjų ir nederinamųjų vietovardžių savokos (Savukynas 1963, 235–246). Anot Bronio Savukyno (1971, 167), derinamieji ir nederinamieji vietovardžiai sudaro vieną sudėtinių pavadinimų poskyrį. Taigi iš sudėtinių toponimų apibrėžčių matyti, kad skyrimo pagrindas – terminologinis. Atsižvelgus į Vanago (1970, 258) sudėtinių toponimų skirstymą, taikytą analizuojant ir kitus vietovardžius – oikonimus (Razmukaitė 2003, 63–80 ir kt.), helonimus (Bilkis 2008 ir kt.), oronimus (Vanagas 1973a, 209–219 ir kt.), dėl įsigalėjusios tradicijos taip skirstyti ir kelianariai toponimai. Pagal determinanto ir determinato sintaksinius ryšius NU skirti į vardininkinius ir kilmininkinius. Vardininkiniai NU – junginiai, kurių pirmasis komponentas yra apeliatyvo ar onimo vardininkas (3a), (3b). Kilmininkiniai NU – junginiai, kurių pirmasis komponentas yra apeliatyvo ar onimo kilmininkas (3c), (3d).

Iš mišriųjų NU matyti, kad kiekybiškai vyrauja kilmininkiniai NU, kurie apima didžiąją daugumą visų šio tipo pavadinimų – 90 % (124 iš 138 NU). Vardininkiniai sudaro 10 % (14 iš 138 NU) mišriųjų urbanonimų. Kilmininkinių NU produktyvumas sietinas su oficialiųjų urbanonimų forma, nes iš jų NU perima sintaksinį modelį. Kilmininkinės neoficialiosios formos dažniausiai vartojamos ir sudarant motyvuotuosius asociacinius (žr. 7.) ir pusiau oficialiuosius NU, kurie remiasi dviem pamatiniais žodžiais (žr. 11.2.).

3. (a) *Žalias tiltas* || *Žalias t.* (*Žaliojo tilto stotelė*)
- (b) *Mažas teatras* (*Valstybinis Lietuvos mažasis teatras*)
- (c) *Baltų bendrikas* (*Baltupių bendrabutis*)
- (d) *Kalvarkės turgus* (*Kalvarijų turgus*)

Vardininkiniai ir kilmininkiniai NU pagal iš OP perimto pamato sintaksinės struktūros pokyčius yra dvejopi. Vieni jų yra neoficialieji pavadinimai, kurie išlaiko iš OP perimtų determinanto ir determinato poziciją, o formos požiūriu turi modifikuotą determinantą (4a), determinatą (4b) ar abu narius (4c). Kiti yra pavadinimai, kurių iš OP perimtas determinantas NU

Penkiaaukščių bendrabučių kompleksas Saulėtekyje), nes NU jie užima determinato vietą.

⁴⁷ Disertacijoje vartojamas lietuvių kalbos terminas *vardininkiniai urbanonimai*.

užėmė determinato vietą (5a–c). Šių NU determinantas (5a), determinatas (5b) ar abu dėmenys yra darybiškai-struktūriškai modifikuoti (5c). Pavadinimai, kurie išlaiko iš OP perimto determinanto ir determinato poziciją, yra dažniausi. Jie apima 88 % (121 iš 138 NU) visų šio tipo pavadinimų. Kiti NU, kuriuose iš OP perimta determinanto vieta pakito, apima 12 % (17 iš 138 NU) pavadinimų. Greičiausiai šie NU atsirado dėl poreikio išskirti objektą, vietą iš kitų to paties tipo objektų, vietų grupės, taip vengiant galimų homonimų.

4. (a) *Bernardų* || *Bernardų sodas* (*Sereikiškių parko Bernardinų sodas*)
(b) *Filologijos fakas* (*Vilniaus universiteto Filologijos fakultetas*)
(c) *Baltušės bendrikas* (*Baltupių bendrabutis*)
5. (a) *Vilniaus komunalė* (*Vilniaus komunalinių paslaugų mokykla*)
(b) *Rusų dramkė* (*Lietuvos rusų dramos teatras*)
(c) *Čiurlionkės bendrikas* (*Čiurlionio gatvės bendrabučių kompleksas*)

NU, kurių determinantas ir determinatas išlaiko tą pačią poziciją kaip ir OP (6a), (6b), (6d), ir neoficialieji pavadinimai, turintys pakeistą iš OP perimto determinanto poziciją (6c), (6e), pagal NU determinantų (6a), determinatų (6b), (6d) ir dviejų narių (6e), (6d) modifikavimo būdus yra panašūs. NU dėmenys dažniausiai sudaromi trumpinant pamatinį žodį (6a), sutrumpintą pamatinį kamieną plečiant priesaga (6b), (6d), (6e) ar prie pamatinio kamieno jungiant priesagas (6c), (6d), (6e). Kiekybiškai trumpinio ir nepakitusio žodžio junginiai jaunimo kalboje vartojami dažniausiai (35 iš 138 NU), tikėtina, dėl poreikio trumpiau pavadinti nurodomą vietą ir tiksliai perteikti informaciją, nors trumpinamas tik vienas iš OP narių, rečiau – du nariai.

6. (a) *Mindės tiltas* || *Myndės tiltas* (*Karaliaus Mindaugo tiltas*)
(b) *Minties stotkė* (*Minties stotelė*)
(c) *Rusų dramkė* (*Lietuvos rusų dramos teatras*)
(d) *Baltušės bendrikas* (*Baltupių bendrabutis*)
(e) *Čiurlionkės bendrikas* (*Čiurlionio gatvės bendrabučių kompleksas*)

5.5.2. Dviem žodžiais besiremiantys mišrieji NU

Jaunimo kalboje dažniausiai linkstama struktūriškai keisti į NU iš OP perimtą determinantą, šie pavadinimai apima 53 % (70 iš 133 NU) dviem žodžiais besiremiančių mišriųjų urbanonimų. Kitais atvejais keičiamas iš OP perimtas determinatas (apima 26 % (35 iš 133 NU) pavadinimų), ir iš OP perimti determinantas ir determinatas, jie apima 21 % (28 iš 133 NU) pavadinimų.

Taigi sudarant dviem žodžiais besiremiančius mišriuosius NU struktūriškai-gramatiškai dažniausiai keičiamas reikšminis iš OP perimtas narys.

Didžiausios dviem žodžiais besiremiančios mišriųjų NU grupės determinantas sudaromas trumpinant iš OP perimtus memorialinės reikšmės antroponimus (7a), lokalinės reikšmės choronimus (7b), atributinės (7c), (7d) reikšmės apeliatyvus, rodančius skiriamąją ypatybę ar jos santykį su pavadinamu objektu ar vieta. Šie pavadinimai sudaro pusę visų urbanonimų, turinčių iš OP perimtą struktūriškai pakeistą determinantą – 50 % (35 iš 70 NU). Sutrumpėjusi NU dalis iš pamato perima pirmąjį skiemenį ir antrojo pradžią (7a), pirmuosius du skiemenis ir trečiojo pradžią (7b), pirmuosius tris skiemenis (7c), taip pat užfiksuotas NU, kurio sutrumpėjęs narys sudarytas iš deformuoto pirmojo skiemens pradžios ir ketvirtojo skiemens priebalsio (7e). Dažniausiai sutrumpėjusio NU nariu tampa iš OP perimto pirmasis skiemuo ir antrojo pradžia, rodantys polinkį vartoti trumpus pavadinimus (22 iš 35 NU).

7. (a) *Gabės gimnazija (Vilniaus „Gabijos“ gimnazija)*
(b) *Kalvarų turgus (Kalvarių turgus)*
(c) *Univero g. || Univiero g. (Universiteto gatvė)*
(d) *Baltas tiltas || Baltas t. (Baltasis tiltas)*
(e) *Giefos katedra (Lietuvos edukologijos universiteto Geografijos katedra)*

Dviem žodžiais besiremiančių mišriųjų NU kamienais tapę sutrumpėję iš pamatinio urbanonimo perimti determinantai plėsti ir priesagomis. Šie NU apima 21 % (15 iš 70 NU), turinčių iš OP perimtą struktūriškai pakeistą determinantą. Memorialinės reikšmės sutrumpinti antroponimų kamienai plėsti priesagomis *-kė(s)* (8a–d), *-eika* (8e), *-šė* (8f). Prie lokalinę (9a), (9b) reikšmę turinčių sutrumpintų determinantai jungtos priesagos *-kės (-kių)* (9a) ir *-uša* (9b). Taigi prie sutrumpinto pamato dažniausiai pridėta priebalsinė priesaga *-k-* (10 iš 15 NU), kitos priesagos – retos.

8. (a) *Basanaškės gimnazija || Basanavkės (Vilniaus Jono Basanavičiaus gimnazija)*
(b) *Geckos⁴⁸ kalnas (Gedimino kalnas)*
(c) *Gedckos (Paminklas LDK didžiajam kunigaikščiui Gediminui)*
(d) *Gedskos prospektas (Gedimino prospektas)*
(e) *Gabeikos || Gabeikos gimnazija (Vilniaus „Gabijos“ gimnazija)*

⁴⁸ NU (7b–d) užrašymo variantai rodo, kad asimiliuotas asmenvardžio *Gediminas* pirmojo sando pabaigos priebalsis ir pridėta priesaga, plg. formą *Gecka* su priebalsine priesaga *-ka* (Sinkevičiūtė 2002, 328).

- (f) *Gabšės gimnazija (Vilniaus „Gabijos“ gimnazija)*
- 9. (a) *Kalvarkės turgus (Kalvarijų turgus)*
- (b) *Baltušos (Baltupių bendrabutis)*

Kiti šio tipo NU turi priesagomis išplėstus nesutrumpintus iš OP perimtus determinantus. Jie sudaro 20 % (14 iš 70 NU) pavadinimų, turinčių iš OP perimtą struktūriškai pakeistą determinantą. Dažniau pasitaikė vedinių su priebalsine priesaga *-k-* (9 iš 14 NU), kuri būdinga ir dezintegraciniams priesaginiams trumpiniams (žr. 5.2.2.) bei priesaginiams derivatams (žr. 5.6.1.). Prie iš OP perimtų antroponiminių determinantų, turinčių memorialinę reikšmę (10a–c), pridėtos priesagos *-kė* (10a), *-ėlis* (10b), *-ukas* (10c). Iš OP perimtas lokalinės reikšmės choronimas išplėstas priesaga *-ka* (10d), atributinės reikšmės ergonimas – priesaga *-iakas* (10e), apeliatyvai – priesagomis *-kė* (10f), *-ėlė* (10g).

- 10. (a) *Gediminkės (Vilniaus Gedimino technikos universitetas)*
- (b) *Mindaugėlio (Karaliaus Mindaugo tiltas)*
- (c) *Vincuko paminklas (Paminklas Vincui Kudirkai)*
- (d) *Užupkos (Užupio tiltas)*
- (e) *Čiliako (Čili pica, pic.)*
- (f) *Jaunymkės teatras (Valstybinis jaunimo teatras)*
- (g) *Pasakėlės (Pasakų parkas)*

Rečiau sudaromi dviem žodžiais besiremiantys mišrieji NU, kurių determinantas yra akronimas, sudarytas iš pirmųjų dviejų OP determinantų raidžių (11a), iš OP pirmųjų trijų raidžių (11b) ar sujungus iš OP perimtų determinanto ir determinato pradines dalis (11c). Šie NU sudaro 6 % (4 iš 70 NU) pavadinimų, turinčių iš OP perimtą struktūriškai pakeistą determinantą. Iš jų išsiskiria NU, kuriuose dubliuojami oficialiojo pavadinimo dėmenys: akronimą sudaro dvi iš OP žodžių perimtos pradžios, o antrasis NU dėmuo yra pakartotas OP determinatas (11c). Gali būti, kad šis NU atsirado paveikus užrašytam OP.

- 11. (a) *OB teatras (Lietuvos nacionalinis operos ir baletų teatras)*
- (b) *LEU st. || LEU stotelė (Stotelė „Lietuvos edukologijos universitetas“)*
- (c) *Socminio ministerija (Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerija)*

Dar fiksuoti du NU, kurie turi iš OP perimtus antroponiminius memorialinės reikšmės determinantus, kurie yra galūnės vediniai (12a), (12b). Jie apima 3 % (2 iš 70 NU) šio tipo urbanonimų. Vienas NU (12a) sudarytas

pagal *-(i)us*, kitas NU (12b) – pagal *-as* grupės daiktavardžių būdingiausių vyriškosios giminės reprezentantus.

12. (a) *Bekešiaus (Bekešo kalnas)*
- (b) *Biržiško (Vilniaus Mykolo Biržiškos gimnazija)*

Retesnių NU, išlaikiusių iš OP perimto determinanto ir determinato pozicijas, determinatas dažniausiai modifikuotas trumpinant pamatinį kamieną (13a–c). Tokių pavadinimų užfiksuota 43 % (15 iš 35 NU). Šių NU sutrumpintu kamieniu tapo pirmasis pamato skiemuo ir antrojo pradžia (13a), pirmieji trys pamato skiemenys (13b). Fiksuotas iš OP į NU perimtas determinatas, susidaręs sinkopės būdu iš pirmojo pamato skiemens ir ketvirtojo skiemens inicialės (13c).

13. (a) *Filologijos fakas (Vilniaus universiteto Filologijos fakultetas)*
- (b) *Technikos univeras (Vilniaus Gedimino technikos universitetas)*
- (c) *Mickevičiaus gimzė (Vilniaus Adomo Mickevičiaus gimnazija)*

Rečiau sutrumpintas iš OP perimtas determinatas plečiamas priesagomis *-kė (-a)* (14a), (14b), *-ikas* (14c). Jos jungiamos prie sutrumpėjusio kamieno, padaryti iš pirmojo pamato skiemens (14b) ar pirmojo pamato skiemens ir antrojo pradžios (14a), (14c). Šie NU apima 37 % (13 iš 35 NU) pavadinimų, turinčių modifikuotą determinatą.

14. (a) *Minties stotkė (Minties stotelė)*
- (b) *Basanavičiaus gimka (Vilniaus Jono Basanavičiaus gimnazija)*
- (c) *Riomerio unikas (Mykolo Romerio universitetas)*

Taip pat fiksuoti pavieniai NU, turintys pakitusį iš OP perimtą determinatą ir sudarantys 20 % (7 iš 35 NU) pavadinimų, pvz., pamatas NU išplėstas priesaga *-elis* (15a), pamatu tapęs narys adaptuotas (15b), sudarytas jungiant jį su OP determinantu (15c).

15. (a) *Kalvarijų turgelis (Kalvarijų turgus)*
- (b) *Brodvėjus Pub'as (Brodvėjus Pub, bar.)*
- (c) *Nacionalinis dramteatris (Lietuvos nacionalinis dramos teatras)*

Trečios grupės NU, kurių iš OP perimti determinantas ir determinatas yra darybiškai-struktūriškai modifikuoti, pasižymi sudarymo būdų įvairove. Šiuos NU sudaro: 1) determinanto kamieno, išplėsto priesaga *-ka*, ir sutrumpinto

determinato, išplėsto priesaga *-ikas*, junginys (16a); 2) sutrumpinto determinanto ir adaptuoto determinato junginys (16b); 3) sutrumpinto determinanto, išplėsto priesaga *-ikas*, ir adaptuoto determinato junginys (16c); 4) sutrumpintų determinanto ir determinato junginys (16d); 5) sutrumpintų determinanto ir determinato, išplėstų priesaga *-ka*, junginys (16e); 6) sutrumpintų determinanto, išplėsto priesaga *-ikas*, ir determinato junginys (16f); 7) akronimo ir sutrumpėjusio determinato junginys (16g); 8) akronimo ir priesagos *-kė* trumpinys (16h); 9) determinanto, išplėsto priesaga *-kė*, ir trumpinio junginys (16i). Iš jų kiek dažniau linkstama sudaryti akronimo ir sutrumpinto determinato (7 iš 35 NU), sutrumpintų determinanto ir determinato (3 iš 17 NU), priesaginio determinanto ir sutrumpinto priesaginio determinato junginius (2 iš 13 NU). Šie pavadinimai rodo NU sudarymo būdų įvairovę, norint išreikšti ekspresiją.

16. (a) *Baltupkos bendrikas (Baltupių bendrabutis)*
- (b) *Univero pabas || Univero (pubas) || Univero Pub'as || Univero pubas || Univero pubas || Univero pub'as (Universiteto Pub, bar.)*
- (c) *Uniko pabas (Universiteto Pub, bar.)*
- (d) *Gedo prospas (Gedimino prospektas)*
- (e) *Gabkos gimka (Vilniaus „Gabijos“ gimnazija)*
- (f) *Chemikų fakas (Vilniaus universiteto Chemijos ir geomokslų fakultetas)*
- (g) *VGTU univeras (Vilniaus Gedimino technikos universitetas)*
- (h) *LEU stotkė (Stotelė „Lietuvos edukologijos universitetas“)*
- (i) *Čiurlionkės butai (Čiurlionio gatvės bendrabučių kompleksas)*

Mišrieji NU, kurių OP esantis determinantas NU užima determinato poziciją sudaromi retai ir pagal sudarymo būdus yra labai įvairūs: šiuos NU sudaro determinanto kamieno, išplėsto priesaga *-kė*, ir pakitusio determinato junginiai (17a); nepakitusio determinanto ir determinato, išplėsto priesaga *-kė*, junginiai (17b); determinanto ir sutrumpėjusio determinato, išplėsto priesaga *-kė*, junginiai (17c); determinanto ir sutrumpėjusio determinato, išplėsto priesaga *-ikai*, junginiai (17d); determinanto kamieno, išplėsto priesaga *-kė*, ir sutrumpėjusio determinato, išplėsto priesaga *-ikas*, junginiai (17e). Kaip jau minėta, determinanto pozicijos kaita sietina su poreikiu išskirti objektą ar vietą iš kitų to paties tipo objektų ar vietų grupės.

17. (a) *Čiurlionkės bendrabučiai (Čiurlionio gatvės bendrabučių kompleksas)*
- (b) *Rusų dramkė (Lietuvos rusų dramos teatras)*
- (c) *Vilniaus komunalkė (Vilniaus komunalinių paslaugų mokykla)*
- (d) *Saulėtekio bendrikai (1. Šešiolikaaukščių bendrabučių kompleksas Saulėtekyje; 2. Penkiaaukščių bendrabučių kompleksas Saulėtekyje)*
- (e) *Čiurlionkės bendrikas (Čiurlionio gatvės bendrabučių kompleksas)*

5.5.3. Trimis ar keturiais žodžiais besiremiantys NU

Iš trijų ar keturių žodžių sudaryti NU yra reti. Jie yra pavadinimai, kurių determinantas (-ai) išlaiko OP žodžių struktūrą. Užfiksuoti 5 pavadinimai, kurių determinanto ar determinato modifikavimo būdai yra skirtingi. Sudėtinių NU modifikuoti nariai sudaryti abreviatūrizacijos būdu (18a), prie pamatinio žodžio (18b) ar sutrumpėjusios kamieno prijungtos priesagos (18c), sutrumpintas pamatas ir prie sutrumpėjusio žodžio pridėta priesaga (18d). Į NU iš OP perimtų žodžio pokyčiai yra įvairūs, bet NU sudarymo būdai rodo vienodus reikšminių žodžių vartojimo polinkius, pvz., NU dėmuo *Čiurlionkė*, perimtas iš OP *Vilniaus Mikalojaus Konstantino Čiurlionio menų gimnazija*, dėsnigai sudarytas jo pamatą išplėtus priesaga *-kė*. Šis priesagos vedinys yra ir kitų NU narys, plg. *Čiurlionkės bendrabutis* (*Čiurlionio gatvės bendrabučių kompleksas*). Vis dėlto šios grupės NU yra pavieniai, retai sudaromi ir vartojami dėl kalbinio pertekliaus.

18. (a) *LEU Geo. Katedra (Lietuvos edukologijos universiteto Geografijos katedra)*
- (b) *Čiurlionkės menų gimnazija (Vilniaus Mikalojaus Konstantino Čiurlionio menų gimnazija)*
- (c) *Jono Basankės gimnazija (Vilniaus Jono Basanavičiaus gimnazija)*
- (d) *Simkos Daukos gimnazija (Vilniaus Simono Daukanto gimnazija)*

5.5.4. Mišriųjų NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis ir jų dažnumo polinkiai

Dažniausiai mišriaisiais NU pavadinamos mokslo įstaigos – mokyklos, gimnazijos, universitetai (žr. 20 lentelę). Šis reiškinys susijęs su pamato pasirinkimo polinkiais. NU pamatu tampa memorialinę reikšmę turintys onimai (dažniausiai – antroponimai), užimantys determinanto, ir nomenklatūrinis žodis, užimantis determinato pozicijas. Rečiau šiuo būdu daromi bendrabučių, teatrų, tiltų ir kitų objektų ar vietų (stotelių, mikrorajonų, prospektų, bokšto, klinikos, turgaus, gatvės) pavadinimai.

20 lentelė. *Mišrieji NU pagal pavadinamas vietas ir objektus*

Objektų grupė	Skaičius	Procentai
Memorialiniai statiniai	11	8 %
Gyvenamosios ir lankytinos vietos	8	6 %
Mokslo įstaigos	50	36 %
Apsipirkimo vietos	6	4 %

Objektų grupė	Skaičius	Procentai
Maitinimosi ir laisvalaikio praleidimo vietos	4	3 %
Kiti objektai	59	43 %
Iš viso	138	100 %

Kalbos ekonomijos svarba matyti ir iš dažniausių mišriųjų NU (žr. 21 lentelę). Dažniausi yra NU, kurių memorialinės reikšmės determinantai sudaryti sutrumpinus pamatą. Du jų sutrumpinti ortografiškai, anketose dėsningai nenurodžius jų determinato (Nr. 2, 3). Taigi linkstama vartoti mišriuosius NU, besiremiančius dviem pamatiniais žodžiais, trumpąsias neoficialiosios ir rašytinės kalbos formas. Kiti lentelėje pateikti NU yra retesni. Jų modifikuotas narys prie sutrumpinto iš OP perimto determinantinio (Nr. 9), determinantinio (Nr. 7, 10) pamato sudarytas jungiant priesagas *-ikas*, *-kės*. Pavieniais atvejais NU atsirado sutrumpinus (Nr. 8), adaptavus (Nr. 6) iš OP perimtą determinatą ar prie determinanto prijungus priesagą *-kės* (Nr. 7). Dažniausi mišrieji NU atspindi grupės specifiką – juos sudarant, vienas ar du iš OP perimtų narių yra sutrumpinti.

21 lentelė. *Dažniausi mišrieji NU*

Nr.	Neoficialusis urbanonimas	Oficialusis urbanonimas	Dažnumas
1.	<i>Gedo prospektas</i>	<i>Gedimino prospektas</i>	125
2.	<i>Gedo</i>	<i>Gedimino prospektas</i>	27
3.	<i>Mindės</i>	<i>Karaliaus Mindaugo tiltas</i>	16
4.	<i>Gedo bokštas</i>	<i>Gedimino pilies bokštas</i>	14
5.	<i>Mindės tiltas</i>	<i>Karaliaus Mindaugo tiltas</i>	11
6.	<i>Gedo paminklas</i>	<i>Paminklas LDK didžiajam kunigaikščiui Gediminui</i>	6
7.	<i>Universiteto pubas</i>	<i>Universiteto Pub</i>	5
8.	<i>Čiurlionkės bendrikas</i>	<i>Čiurlionio gatvės bendrabučių kompleksas</i>	5
9.	<i>Edukologijos univeras</i>	<i>Lietuvos edukologijos universitetas</i>	5
10.	<i>Kalvarkių turgus</i>	<i>Kalvarijų turgus</i>	5

5.5.5. Apibendrinimas

Dažnai jaunimas vartoja mišriuosius NU, atsiradusius fonetiškai, morfologiškai, struktūriškai pakeitus iš pamato perimtą determinatą, determinatą ar du pamatinius žodžius. Mišrieji NU apima 17 % motyvuotųjų

urbanonimų. Šie NU atsirado iš kelianarių pavadinimų ir pagal iš OP perimto pamato sintaksinės struktūros pokyčius yra dvejopi. Pavadinimai, kurie išlaiko iš OP perimto determinanto ir determinato poziciją, yra dažniausi. Jie apima 88 % (121 iš 138 NU) visų šio tipo pavadinimų, rodantys bendrą NU polinkį remtis reikšminiu OP nariu ir determinatu. Kiti NU, kuriuose iš OP perimta determinanto vieta pakito, apima 12 % (17 iš 138 NU) pavadinimų. Greičiausiai šie NU atsirado dėl poreikio išskirti objektą, vietą iš kitų to paties tipo objektų, vietų grupės, tokiu būdu vengiant homonimų.

Pagal determinanto, determinato ir dviejų narių modifikavimo būdus kiekybiškai dažnesni yra NU, turintys sutrumpėjusį determinantą ar/ir determinatą. Jie sudaro 36 % (50 iš 138 NU) mišriųjų urbanonimų. Priesaginiai determinanto ar determinato trumpiniai apima 20 % (28 iš 138 NU), priesaginiai determinantai ar determinatai – 12 % (17 iš 138 NU) mišriųjų urbanonimų. Kiti mišriųjų NU sudarymo būdai yra įvairūs. Taigi būdingiausias mišriųjų NU bruožas – pamatinio kamieno trumpinimas, tai vyksta susidarant daugiau nei pusei visų mišriųjų NU. Šis polinkis pastebėtas ir tarp dažniausių mišriųjų NU: daugiau nei pusės šio tipo pavadinimų OP determinatas yra sutrumpintas (6 iš 10 NU) (žr. 21 lentelę).

5.6. Elipsiniai NU

Šiame poskyryje aptarti gramatiškai pakitę vienažodžiai pavadinimai, atsiradę iš keliažodžių OP, supažindinta su jų samprata, pamato pasirinkimo dėsniniais bei vartosenos ypatumais. Pabaigoje pristatytas elipsinių NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis, išskirti dažnumo polinkiai.

5.6.1. Elipsinių NU samprata ir pagrindiniai bruožai

Elipsiniai NU⁴⁹ – gramatiškai pakitę vieno žodžio pavadinimai, perimti iš keliažodžio OP (Handke 1994, 222; Padalak 1997, 92; Ignatowicz-Skowrońska 2003, 296–297; Jaracz 2004; 242–243; Umińska-Tytoń 2007, 116; Sędziak 2007, 43; Balode, Doniņa 2011, 84; Groblińska 2020, 151 ir kt.). Sudarant elipsinius NU, trumpinama kelianario oficialiojo pavadinimo struktūra praleidus determinatą (Ignatowicz-Skowrońska 2003, 296–297). Kaip pastebi Ignatowicz-Skowrońska (2003, 296–297), antrinės toponimizacijos, transtoponimizacijos ar transonimizacijos metu iš OP atsiradusių elipsinių NU pamatinė forma kinta – linkstama pridėti galūnę, kuri

⁴⁹ Daugiau šio tipo NU žr. 5 priede.

skiriasi nuo pamato galūnės skaičiaus (1c) ir paradigmos (1a–c) raiška⁵⁰. Esant elipsei, pamatinės OP lekšemos tampa vienaskaitiniais arba daugiskaitiniais vardininko linksnio pavadinimais. Šis nominatyvizacijos procesas pastebimas toponimų daryboje (Savukynas 1963, 240), būdingas ir sudėtiniais OP komponentams. Kaip pastebi Bronys Savukynas (1963, 240), šį procesą veikia nominatyvinių vietovardžių ir jų vardo kilmininko vartojimo analogija, plg. *Palanga/Palangos miestas*. Abi šios formos neoficialiojoje ir rašytinėje kalboje gali laisvai keisti viena kitą (Vanagas 1970, 28). Elipsiniai pavadinimai šnekamojoje kalboje plačiai vartojami ir yra universalūs, o jų atsiradimas siejamas su kalbos ekonomija (Umińska-Tytoń 2007, 116; Majkowski 2010, 149).

1. (a) *Skonis (Skonio sala, kav.)*
(b) *Mintis (Vilniaus „Minties“ gimnazija)*
(c) *Keistuolis (Vilniaus keistuolių teatras)*

Elipsiniai NU apima 13 % (114 iš 849 NU) visų motyvuotųjų NU. Elipsinių NU daugumą sudaro pavadinimai, atsiradę iš OP determinanto (2a), apimantys 90 % (103 iš 114 NU) visų elipsinių NU. Taip pat užfiksuoti NU, kurių pamatą sudaro determinantinio junginio narys, turintis atributinę (2b), memorialinę reikšmę (2c). Tokie pavadinimai reti, jie apima 10 % šios grupės urbanonimų (11 iš 114 NU). Taigi elipsinių NU pamatu dėsningai tampa OP determinantas – skiriamasis OP narys, diferencijuojantis objektą iš kitų vienodų objektų ar vietų.

Pagal pamatinio determinanto reikšmę galima išskirti keturias elipsinių NU grupes: atributinius, memorialinius, lokalinius ir posesyvinius urbanonimus. Iš jų dažniausi atributinės reikšmės elipsiniai NU, kurie sudaro 54 % (62 iš 114 NU) pavadinimų. Rečiau daromi memorialinės reikšmės pavadinimai, apimantys 28 % (32 iš 114 NU), ir lokalinės, siekiantys 14 % (32 iš 114 NU) pavadinimų. Reti yra posesyvinės reikšmės elipsiniai NU, jie sudaro – 4 % (4 iš 114 NU). Taigi sudarant elipsinius NU dažniausiai remiamasi determinantais, kurie išskiria objektą ar vietą iš kitų to paties tipo pavadinimų.

2. (a) *Tauras (Tauro kalnas)*
(b) *Sveikata (Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija)*
(c) *Vincas (Paminklas Vincui Kudirkai)*

⁵⁰ Plg. lat. *Francis (Rīgas Franču licejs)* (Balode, Doniņa 2011, 84), lenk. *Getto (ulica Bohaterów Getta Warszawskiego w Szczecinie)* (Ignatowicz-Skowrońska 2003, 297).

Dažniausiai NU padaromi iš atributinę reikšmę turinčių pamatinių apeliatyvų, nusakančių vietos ypatybę pagal abstraktumą (3a), daikto (3b), gėrimo (3c), pastato (3d), vietos (3e) ir vandens telkinio (3f) tipą. Kiekybiškai dažniausiai elipsinių pamatu tampa abstrakčias ypatybes (16 iš 57 NU), požymius (11 iš 57 NU), vietas (11 iš 57 NU) ar daiktų tipus (7 iš 57 NU) žymintys pamatiniai apeliatyvai.

3. (a) *Laisve* || *Laisvė* (1. *Laisvės prospektas*; 2. *Vilniaus „Laisvės“ gimnazija*)
- (b) *Centas* (*Iki Cento*, pard.)
- (c) *Absentas* (*Absento Fėjos*, bar.)
- (d) *Fortas* (*Forto dvaras*, kav.)
- (e) *Rotuše* || *Rotušė* (*Vilniaus rotušės aikštė*)
- (f) *Ežerai* (*Žaliųjų ežerų gatvė*)

Kituose NU atributinę reikšmę gali turėti pamatiniai determinantai, atsiradę iš žodžio, žyminčio asmenis (4a), (4b); šie NU yra retesni (5 iš 62 NU). Juose atspindėtas ne objekto ar vietos priklausymas pamatiniu žodžiu įvardytiems asmenims, o nurodytas objekto tipas (4a), tikslinė auditorija (4b).

4. (a) *Amatininkai* (*Amatininkų užėiga*)
- (b) *Jaunimas* (*Valstybinis jaunimo teatras*)

Užfiksuoti atributinės reikšmės elipsiniai NU, sudaryti iš dešifruoto akronimo, kurio pamatas – skirtingas (5a–d). Tokie NU sudaromi retai, jie apima (5 iš 62 NU) pavadinimų. Vienu atveju NU tapo determinantinio junginio skirtingi dėmenys. Šių pavadinimų formos nenusistovėjusios, variantiškos pagal giminės raišką (5a), (5b) ir pamatinį kamieną (5c), (5d). Šių NU pamatu pasirinktas reikšminiu laikomas OP dėmuo.

5. (a) *Universalinė* (*VCUP*, prek. c.)
- (b) *Universalinis* (*VCUP*, prek. c.)
- (c) *Centrinė* (*VCUP*, prek. c.)
- (d) *Centralinė* (*VCUP*, prek. c.)

NU daromi iš memorialinę reikšmę turinčių pamatinių antroponimų – pavardžių (6a), rečiau vardų (6b). Tas pačias istorines asmenybes įvardijantys antroponimai (6c), (6d) fiksuoti skirtinguose OP. Dėl to susidaro homoniminių formų.

6. (a) *Basanavičius* (*Vilniaus Jono Basanavičiaus gimnazija*)
- (b) *Vincas* (*Paminklas Vincui Kudirkai*)

(c) *Kudirka* (1. *Stotelė „Vincio Kudirkos aikštė“*; 2. *Paminklas Vincui Kudirkai*; 3. *Vincio Kudirkos aikštė*)

(d) *Mindaugas* (1. *Paminklas karaliui Mindaugui*; 2. *Karaliaus Mindaugo stotelė*)

Rečiau elipsinių NU, kurie remiasi viena pamatine leksema, memorialinė reikšmė gali būti žymima iš OP perimtu apeliatyvu (7a), (7b) (7 iš 32 NU). Šių pavadinimų pagrindą sudaro žodžiai, nurodantys asmenų grupę, susijusią su pavadinama vieta. Determinantas nurodo asmenų titulą (7a), etninę grupę (7b).

7. (a) *Valdovai* (*Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai*)

(b) *Vokiečiai* (*Vokiečių gatvė*)

Iš OP perimtas determinantas, turintis lokalinę reikšmę, rodo objekto buvimo vietą Vilniuje (8a), (8b). Determinanto poziciją užima OP esantis choronimas. Pasitaikė vienas homonimijos atvejis, kai tuo pačiu choronimu pavadinti du objektai (8b).

8. (a) *Baltupiai* (*Baltupių bendrabutis*)

(b) *Užupis* (1. *Užupio tiltas*; 2. *Vilniaus Užupio gimnazija*)

(c) *Centras* (*Centro pasažas*, prek. c.)

Taip pat užfiksuotas vienas urbanonimas, kurio lokalinė reikšmė pažymėta pamatiniu apeliatyvu (8c). Šis iš OP perimtas determinantas nurodo prekybos centro lokalizaciją Vilniuje.

Elipsiniai NU gali būti sudaryti ir iš posesyvinę reikšmę turinčio pamatinio žodžio. Determinantas žymi objekto priklausymą pamatiniu žodžiu pavadintai asmenų grupei (9a), (9b).

9. (a) *Matematikai* (*Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos fakultetas*)

(b) *Jezuitai* || *Jėzuitai* (*Vilniaus jėzuitų gimnazija*)

Elipsiniams NU būdingos vienaskaitinės (10a) ir daugiskaitinės (10b) lytys. Pasitaikę atvejai, kai variantiškos dvi to paties pavadinimo formos, yra pavieniai (10c). Vienaskaitos ar daugiskaitos forma priklauso nuo OP, pvz., pavadinimai, priskirti prie asmenų leksinės grupės, dažniausiai turi *pluralia tantum* formas, perimtas iš OP determinantų (9b), (9b), (10b).

10. (a) *Žara (Vilniaus „Žaros“ gimnazija)*
 (b) *Bernardinai (Sereikiškių parko Bernardinų sodas)*
 (c) *Savanoris || Savanoriai (Savanorių prospektas)*

5.6.2. Elipsinių NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis ir jų dažnumo polinkiai

Dažniausiai elipsiniais NU vadinamos mokslo įstaigos, gyvenamosios ir lankytinos vietos (žr. 22 lentelę). NU būdinga pavadinamų objektų grupių įvairovė. Šių urbanonimų pamatą sudaro iš OP perimtos lekšemos, pavadinančios memorialinius statinius, apsipirkimo, maitinimosi, laisvalaikio praleidimo vietas ir kitus objektus ir vietas (pvz., teatrus, gatves, bokštą, stoteles, rūmus, ministerijas) ir kiekybiškai sudaro didžiąją dalį visų pavadinimų. Šioms objektų grupėms suteikiami emociškai neutralūs pavadinimai. Taigi pagal pavadinamas vietas ir objektus elipsiniai NU pasižymi universalumu.

22 lentelė. *Elipsiniai NU pagal pavadinamas vietas ir objektus*

Objektų grupė	Skaičius	Procentai
Memorialiniai statiniai	5	4 %
Gyvenamosios ir lankytinos vietos	19	17 %
Mokslo įstaigos	22	19 %
Apsipirkimo vietos	8	7 %
Maitinimosi ir laisvalaikio praleidimo vietos	12	11 %
Kiti objektai	48	42 %
Iš viso	114	100 %

Elipsiniai NU dažnai vartojami Vilniaus jaunimo kalboje: tai atskleidžia pavadinimų užrašymo dažnumas (žr. 23 lentelę). Dažniausi elipsiniai NU yra padaryti iš atributinės reikšmės apeliatyvo (Nr. 2, 3, 7, 8, 10), rečiau – memorialinės reikšmės antroponimų (Nr. 5–6, 9), fiksuotas lokalinės reikšmės choronimas (Nr. 1), kuris kiekybiškai dažniausiai užrašytas anketose. Taigi dėsningai NU pamatu tampa žodžiai, išskiriantys objektą ar vietą iš kitų to paties tipo objektų ar vietų.

23 lentelė. *Dažniausi elipsiniai NU*

Nr.	Neoficialusis urbanonimas	Oficialusis urbanonimas	Dažnumas
1.	<i>Gariūnai</i>	<i>Gariūnų turgus</i>	137

Nr.	Neoficialusis urbanonimas	Oficialusis urbanonimas	Dažnumas
2.	<i>Rotušė</i>	<i>Vilniaus rotušės aikštė</i>	134
3.	<i>Vingis</i>	<i>Vingio parkas</i>	99
4.	<i>Biržiška</i>	<i>Vilniaus Mykolo Biržiškos gimnazija</i>	65
5.	<i>Romeris</i>	<i>Mykolo Romerio universitetas</i>	65
6.	<i>Kudirka</i>	<i>Vinco Kudirkos aikštė</i>	63
7.	<i>Savanoriai</i>	<i>Savanorių prospektas</i>	62
8.	<i>Halė</i>	<i>Halės turgus</i>	51
9.	<i>Daukša</i>	<i>Vilniaus Mikalojaus Daukšos vidurinė mokykla</i>	32
10.	<i>Fortas</i>	<i>Forto dvaras</i>	20

5.6.3. Apibendrinimas

Jaunimo kalboje rečiau vartojami gramatiškai pakitę vienažodžiai pavadinimai, susidarę perėmus keliažodžio OP narį. Tai – elipsiniai NU, kurie apima 13 % motyvuotųjų urbanonimų. Jų daugumą sudaro pavadinimai, atsiradę iš OP determinanto; apima 90 % (103 iš 114 NU) elipsinių NU. Taip pat užfiksuoti NU, kurių pamatą sudaro determinantinio junginio narys. Tokie pavadinimai reti, jie siekia 10 % elipsnių urbanonimų (11 iš 114 NU). Taigi elipsinių NU pamatu dėsningai tampa OP determinantas – skiriamasis OP narys, nominatyvizacijos metu įgijęs kitą galūnę nei turi pamatinis žodis.

Iš perimto pamatinio determinanto reikšmės matyti, kad dažniausi yra atributinės reikšmės elipsiniai NU, sudarantys 54 % (62 iš 114 NU) pavadinimų. Rečiau daromi memorialinės reikšmės pavadinimai, apimantys 28 % (32 iš 114 NU). Reti yra lokalinės ir posesyvinės reikšmės elipsiniai NU. Polinkis sudaryti atributinės reikšmės elipsiniai NU yra pastebimas ir tarp dažniausių NU (5 iš 10 NU). Taigi sudarant elipsinius NU dažniausiai remiamasi determinantais, kurie išskiria objekto ar vietos ypatybę.

5.7. Derivaciniai NU

Šiame poskyryje aptarti NU, įgiję darybinių požymių – priesagą, galūnę, taip pat iš dviejų pamatinių žodžių padaryti pavadinimai, supažindinta su jų samprata, pamato pasirinkimo dėsningumais bei vartosenos ypatumais. Pirmiausia pristatyta derivacinių NU samprata ir pagrindiniai bruožai, tada analizuota NU, kurie remiasi viena ir dviem leksemomis, sudarymo specifika.

Pabaigoje pristatytas derivacinių NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis ir jų dažnumo polinkiai.

5.7.1. Derivacinių NU samprata ir pagrindiniai bruožai

Motyvuotieji derivaciniai NU⁵¹ – pavadinimai, kurių pamatas – oficialusis (-ieji) urbanonimas (-ai) yra įgiję darybos požymių. Kiekybiškai derivacija nėra dažnas NU sudarymo būdas. Derivaciniai NU siekia 12 % (103 iš 849 NU) visų motyvuotųjų pavadinimų. Pagal pamatinių formų skaičių derivaciniai NU yra dvejopi. Vieni jų remiasi viena leksema, pagal darybos būdą tai yra priesaginiai (1a) ir galūniniai pavadinimai (1b). Kiti remiasi keliais žodžiais ir yra sudurtiniai pavadinimai (1c). Didžiąją dalį derivacinių pavadinimų sudaro priesagų vediniai – 83 % (86 iš 103 NU), pavieniai – galūnių vediniai – 4 % (4 iš 103) NU. Sudurtiniai NU taip pat nėra dažni, apima 13 % (13 iš 103 NU) derivacinių pavadinimų.

1. (a) *Bernardinkė (Sereikiškių parko Bernardinų sodas)*
- (b) *Kudirkė (Paminklas Vincui Kudirkai)*
- (c) *Laikratis (Laiko ratas, kav.)*

Lietuvių vietovardžiai dažniausiai yra priesagų vediniai (Vanagas 1970, 70; Razmukaitė 1983, 146 ir kt.). Anot Marijos Razmukaitės (1989b, 138), „sufiksacija oikonimijoje yra lemiama tam tikrų ekstralingvistinių faktorių (istorinių, socialinių, psichologinių ir kt.), kartu nulėmusių ir vienos ar kitos priesagos išivyravimą vediniuose“. Pagal vyraujančius lietuvių oikonimų priesaginės darybos modelius Razmukaitė (1981, 199–206; 1983, 146–153; 1988, 88–104; 1989b, 138–147; 1994, 152–162) nustatė, kad priesagų vartoseną suponuoja pamatinis kamienas. Oikonimų, kurių pamatas – hidronimai, dariausios yra priesagos *-ėnai*, *-išk-*, *-ininkai* (*-ninkai*) (Razmukaitė 1981, 199, 205). Apeliatyvinio pamato oikonimai dažniausiai sudaromi su priesagomis *-išk-*, *-inė*, *-ėnai* (Razmukaitė 1988, 101), asmenvardinio – su *-išk-* (Razmukaitė 1983, 152–153), oikoniminio – su *-al-*, *-ėl-*, *-el-* (1989, 145). Razmukaitė (1989b, 139) taip pat pastebėjo, kad universalumu pasižymi priesagos *-išk-*, *-inė*, *-ynė*, *-ka*. Priesaga *-ka* yra retesnė, jos derivatai sporadiškai paplitę Vidurio bei Rytų Lietuvoje (Razmukaitė 1983, 153; 1989b, 141). Ši priesaga pridedama prie nesuslavinto pamatinio lietuvių hidronimų kamieno (Vanagas 1970, 181).

⁵¹ Daugiau šio tipo NU žr. 6 priede.

Tiriant suomių priesaginius NU nustatyta, kad jie sudaromi su priesagomis *-ari, -is, -tsa, -tsi, -ski, -sku, -sa* ir *-de*, iš kurių *-tsa, -tsi, -ski* ir *-sku* – slavų kilmės (Ainiala 2009, 68; 2010, 105). Su slavų kilmės priesagomis *-ik-, -nik-, -čik-* daromi ir latvių NU (Balode 2011, 3–4; 2014a, 64). Pastebėta, kad NU plečiami tomis pačiomis priesagomis kaip ir slengo žodžiai, kad priartintų pavadinimą prie šnekamosios kalbos ir suteiktų slengo kalbos atspalvį (Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2012, 106). Palyginus su lietuvių šnekamąja kalba, pastebėtas polinkis priesaginius dvikamienius vardų trumpinius plėsti priesaga *-k-* (Sinkevičiūtė 2002, 331; 2006, 175–176). Šis dėsningumas būdingas ir priesaginiams NU (žr. toliau).

5.7.2. Viena leksema besiremiantys derivaciniai NU

Vienu žodžiu besiremiančių derivacinių NU pamatu dažniausiai tampa keliažodžio OP atributinės (2a), memorialinės (2b) reikšmės apeliatyvo, memorialinės reikšmės antroponimo (2c), lokalinės reikšmės choronimo (2d) ir hodonimo (2e) determinantas ar determinantinio junginio komponentas (2f). Tokie NU sudaro 88 % (79 iš 90 NU) visų viena leksema besiremiančių derivacinių urbanonimų. Rečiau derivacinių NU pagrindu tampa vienažodžiai OP (3), apimantys 9 % (8 iš 90 NU), ir keliažodžių OP determinatai (4), siekiantys 3 % (3 iš 90 NU) pavadinimų. Taigi darybiškai linkstama modifikuoti OP reikšminius narius, iš kurių į NU perimtos leksemos tiksliai nurodo pavadinamą vietą ar objektą.

2. (a) *Dizainkė (Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija)*
(b) *Vokietynas (Vokiečių gatvė)*
(c) *Kristoforkė (Vilniaus Šv. Kristoforo gimnazija)*
(d) *Gariunkė (Gariūnų turgus)*
(e) *Žalgirynas (Vilniaus universiteto Žalgirio klinika)*
(f) *Karaliukas (Karaliaus Mindaugo tiltas)*
3. *Lazdinkė (Lazdynai, mikr.)*
4. *Angeliukas (Užupio angelas, sklpt.)*

Priesaginiai NU yra pavadinimai, atsiradę iš pamatinio urbanonimo su darybos formantu – priesaga⁵². Priesagos jungiamos prie OP esančių

⁵² Priesaginiais NU nelaikomi pavadinimai, atsiradę iš priesaginių apeliatyvų be papildomų darybos priemonių, išsamiau žr. Bilkio (2008, 31) teikiamą šio tipo helonimų sampratą.

memorialinės reikšmės antroponimų (5a), atributinės (5b) ir memorialinės reikšmės apeliatyvų (5c), lokalinės reikšmės choronimų (5d) ir hodonimų, OP užimančių determinanto (5e) ir determinantinio junginio poziciją (5f). Šie pavadinimai sudaro 83 % (72 iš 86 NU) visų priesaginių NU. Vienažodžiai pamatiniai urbanonimai tampa pamatu rečiau (6), jie sudaro 9 % (8 iš 86 NU) pavadinimų. Priesaga dėsningai plečiami oficialieji choronimai. Užfiksuoti trys NU, kurių pamatas – determinatas (7). Greičiausiai šio pamato priesaginiai NU sudaryti siekiant išvengti tą patį objektą pavadinančių leksemų homonimijos.

5. (a) *Mažvydovkė (Nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka)*
- (b) *Centrūškė (Centro pasažas, prek. c.)*
- (c) *Vokietynas (Vokiečių gatvė)*
- (d) *Tuskulėnkė (Tuskulėnų gatvė)*
- (e) *Kalvarijkė (Kalvarijų turgus)*
- (f) *Rusynas (Lietuvos rusų dramos teatras)*
6. *Šeškinkė (Šeškinė, mikr.)*
7. *Aikštelė (Vilniaus rotušės aikštė)*

Derivaciniai NU, kurių pamatas – determinantas, dažniausiai daromi iš memorialinės reikšmės antroponimų, kurie apima pusę šio tipo pavadinimų – 50 % (34 iš 72 NU). Priesagos *-k-a/-ė(s)* (8a), *-ovk-ė* (8b), *-in-ė* (8c), *-iuk-as* (8d), *-yn-ė* (8e) jungiamos prie iš OP perimtų determinantų (jie yra pavardės), priesagos *-k-a/-ė(s)* (9a), *-in-ė* (9b), *-ėl-is* (9c), *-yn-ės* (9d), *-uk-as* (9e) pridedamos prie iš OP perimto determinantinio junginio nario. NU pamatu tampa determinantinio junginio narys – vardas (9b), (9d), (9e), kuris OP gali būti vartojamas kartu su pavarde (9a), (9c). Kiekybiškai dažniausiai NU turi priesagą *-k-a/-ė(s)* (18 iš 72 NU).

8. (a) *Dvarionkė (Balio Dvariono dešimtmetė muzikos mokykla)*
- (b) *Mažvydovkė (Nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka)*
- (c) *Daukantinė (Vilniaus Simono Daukanto gimnazija)*
- (d) *Cvirkiukas (1. Petro Cvirkos skveras; 2. Paminklas Petrui Cvirkai)*
- (e) *Daukantynė (Vilniaus Simono Daukanto gimnazija)*
9. (a) *Adomke || Adomkė (Vilniaus Adomo Mickevičiaus gimnazija)*
- (b) *Mindauginė (Vilniaus Mindaugo vidurinė mokykla)*
- (c) *Mindaugėlis (Karaliaus Mindaugo tiltas)*
- (d) *Mindaugynės (Mindaugo gatvė)*
- (e) *Vincukas (Paminklas Vincui Kudirkai)*

Kadangi NU pamatu tampa memorialinės reikšmės determinantai, perimti iš OP, atsiranda homoniminių formų, kurias lemia tradicija žymių žmonių vardais ir pavardėmis pavadinti kelis objektus ar vietas, plg. NU (8d).

Dar užfiksuoti du NU, atsiradę iš OP esančių memorialinės reikšmės apeliatyvų, prie kurių prijungta priesaga *-ynas*. Pirmasis NU padarytas iš determinantinio jungtinio dėmens (10a), antrasis – iš determinanto (10b). Pamatu tapę žodžiai rodo ne priklausymą etninei grupei, bet žymi istorines sąsajas su pavadinama vieta ir objektu.

10. (a) *Rusynas (Lietuvos rusų dramos teatras)*
- (b) *Vokietynas (Vokiečių gatvė)*

NU, kurie remiasi atributinės reikšmės determinantais, sudaro 27 % (20 iš 72 NU) visų priesaginių NU. Vediniai padaromi su priesagomis *-k-a/-ė(s)* (11a), *-in-ė/-is* (11b), *-(i)uk-as* (11c), *-iovk-ė* (11d), *-ūšk-a* (11e), *-ik-ė* (11f), *-ak-as* (11g), *-iošk-ė* (11h). Išvestiniams NU būdinga priesagų įvairovė liudija nenusistovėjusias jaunimo kalbos urbanonimų priesagas. Dažnesni yra vediniai su priesagomis *-k-a/-ė(s)* (5 iš 20 NU) ir *-in-ė/-is* (3 iš 20 NU), *-(i)uk-as* (3 iš 20 NU).

11. (a) *Medicinkė (Vilniaus universiteto Medicinos fakultetas)*
- (b) *Baletinis (Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras)*
- (c) *Karaliuks (Karaliaus Mindaugo tiltas)*
- (d) *Piliofkė || Piliovkė (Pilies gatvė)*
- (e) *Operūška (Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras)*
- (f) *Katedrikė (Katedros aikštė)*
- (g) *Alakas (Alaus namai, bar.)*
- (h) *Dailioškė (Vilniaus dailės akademija)*

NU, atsiradę iš OP esančio lokalinės reikšmės choronimo (12a), hodonimo (12b), sudaro 23 % (16 iš 72 NU) visų priesaginių NU. Pamatinis kamienas dėsningai plečiamas priesaga *-k-a/-ė(s)* (12 iš 13 NU) (12a), (12b). Užfiksuota viena neoficialioji forma su priesaga *-ski* (12c), greičiausiai atsiradusi dėl kalbų kontaktų, pvz., rusų *Гарюнский рынок*, kurio pamatu tapo sudėtinio pavadinimo determinantas.

12. (a) *Baltupkė (Baltupiai, mikr.)*
- (b) *Kalvarijkė (Kalvarijų turgus)*
- (c) *Gariunski (Gariūnų turgus)*

Galūniniai NU yra pavadinimai, atsiradę iš pamatinės leksemos su darybos formantu – galūne. Užfiksuoti keturi šio tipo NU. Galūninių neoficialiųjų pavadinimų pamatu tapo keliažodžio OP atributinės (13a), (13b) ir lokalinės (13c) reikšmės determinantai, kurie gavo galūnę -ė (13a–c), užfiksuotas vienas determinatas su baigmeniu -o (13d).

13. (a) *Dizainė (Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija)*
- (b) *Kudirkė (Paminklas Vincui Kudirkai)*
- (c) *Užupė (Užupio tiltas)*
- (d) *Katedro (Vilniaus Šv. Vysk. Stanislovo ir Šv. Vladislovo katedra bazilika)*

5.7.3. Dviem leksemomis besiremiantys derivaciniai NU

Sudurtiniais NU vadinami iš dviejų OP žodžių padaryti pavadinimai. Dėsningai NU pamatu tampa atributinės reikšmės determinantas ir determinatas (14a), (14b), perimti iš keliažodžio OP. Vieniems jų būdinga kelianario OP dėmenų trumpinimas (14a), o kitų pamatu tampa sudurti abu dvižodžio OP nariai (14b), (14c), rodantys polinkį vartoti vienažodžius pavadinimus. Šie NU apima 77 % (10 iš 13 NU) visų sudurtinių pavadinimų. Rečiau NU pamatą sudaro atributinės reikšmės determinantų dūriniai (15a), (15b), siekiantys 23 % (3 iš 13 NU) visų sudurtinių neoficialiųjų pavadinimų.

14. (a) *Jaunimteatris || Jaunymteatris (Valstybinis jaunimo teatras)*
- (b) *Alunamis (Alaus namai, bar.)*
- (c) *Laikratis (Laiko ratas, kav.)*
15. (a) *Rusdramis (Lietuvos rusų dramos teatras)*
- (b) *Operbaletis (Lietuvos nacionalinis operos ir baletų teatras)*

Sudurtinių NU jungiamųjų balsių vartojimo polinkiai rodo, kad linkstama sudaryti pavadinimus su nuline sandūra (14a), (14c) (11 iš 13 NU), o dūriniai su jungiamaisiais balsiais – reti (14b) (2 iš 13 NU).

5.7.4. Derivacinių NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis ir jų dažnumo polinkiai

Priesaginė, galūninė daryba ir dūryba yra būdinga mokslo įstaigų, gyvenamųjų ir lankytinų, apsipirkimo vietų ir memorialinių statinių, bei kitų vietų ir įstaigų pavadinimams (žr. 24 lentelę). Vis dėlto priesaginė daryba dažniau būdinga mokslo įstaigų (20 iš 20 NU), gyvenamųjų ir lankytinų (10 iš 10 NU), apsipirkimo vietų (11 iš 11 NU) ir memorialinių statinių (10 iš 12)

pavadinimams, kurių pamatą sudaro žymių asmenų vardai ir pavardės, nurodoma objekto buvimo vieta. Sudurtiniais NU dažniau linkstama pavadinti teatrus (5 iš 13 NU). Taigi konkretus šios grupės urbanonimų sudarymo būdas priklauso nuo pavadinamos vietos ir objekto.

24 lentelė. *Priesaginiai NU pagal pavadinamas vietas ir objektus*

Objektų grupė	Skaičius	Procentai
Memorialiniai statiniai	12	12 %
Gyvenamosios ir lankytinos vietos	18	17 %
Mokslo įstaigos	20	29 %
Apsipirkimo vietos	11	11 %
Kiti objektai	42	41 %
Iš viso	103	100 %

Pagal užrašymo dažnumą išskirti priesaginiai NU atspindi homonimijos problemą (žr. 25 lentelę). NU pamatu tampa vienas pamatinio urbanonimo žodis, pavadinantis kelis objektus, pvz., NU *Čiurlionkė* (1. *Vilniaus Mikalojaus Konstantino Čiurlionio menų gimnazija*; 2. *Čiurlionio gatvės bendrabučių kompleksas* 3. *Mikalojaus Konstantino Čiurlionio gatvė*; 4. *Mikalojaus Konstantino Čiurlionio stotelė*), *Gediminkė* (1. *Gedimino prospektas*; 2. *Gedimino pilies bokštas*). Jaunimo kalboje NU *Čiurlionkė* 134x dažniausiai nurodo *Vilniaus Mikalojaus Konstantino Čiurlionio menų gimnazija*), *Gediminkė* 36x – *Gedimino prospektą*. Užrašytų NU pamatą sudaro determinantas (Nr. 2, 4–9) arba determinantinio junginio reikšminis narys (Nr. 1, 3, 10), atspindintys priesaginių NU pamato pasirinkimo dėsningumus.

25 lentelė. *Dažniausi priesaginiai NU*

Nr.	Neoficialusis urbanonimas	Oficialusis urbanonimas	Dažnumas
1.	<i>Čiurlionkė</i>	<i>Vilniaus Mikalojaus Konstantino Čiurlionio menų gimnazija</i>	134
2.	<i>Gediminkė</i>	<i>Gedimino prospektas</i>	36
3.	<i>Čiurlionkė</i>	<i>Čiurlionio gatvės bendrabučių kompleksas</i>	
4.	<i>Čiurlionkė</i>	<i>Mikalojaus Konstantino Čiurlionio gatvė</i>	27

Nr.	Neoficialusis urbanonimas	Oficialusis urbanonimas	Dažnumas
5.	<i>Jėzuitkė</i> ⁵³	<i>Vilniaus jėzuitų gimnazija</i>	13
6.	<i>Čiurlionkė</i>	<i>Mikalojaus Konstantino Čiurlionio stotelė</i>	11
7.	<i>Gariūnkė</i>	<i>Gariūnų turgus</i>	10
8.	<i>Gariunkė</i>	<i>Gariūnų turgus</i>	9
9.	<i>Jaunimkė</i>	<i>Valstybinis jaunimo teatras</i>	8
10.	<i>Gediminkė</i>	<i>Gedimino pilies bokštas</i>	6

Dūryba yra būdinga teatrų (5 iš 13 NU), kalno, kavinės, mikrorajono ir parko pavadinimams. Kiekybiškai tai yra neproduktyvus sudarymo būdas (13 iš 103 NU). Vis dėlto užrašymų dažnumas (žr. 26 lentelę) rodo, kad atskiri pavadinimai išplitę jaunimo kalboje.

26 lentelė. Dažniausi sudurtiniai NU

Nr.	Neoficialusis urbanonimas	Oficialusis urbanonimas	Dažnumas
1.	<i>Dramteatris</i>	<i>Lietuvos nacionalinis dramos teatras</i>	19
2.	<i>Dramtetris</i> ⁵⁴	<i>Lietuvos nacionalinis dramos teatras</i>	14
3.	<i>Alunamis</i>	<i>Alaus namai</i>	11
4.	<i>Vingiaparkis</i>	<i>Vingio parkas</i>	7
5.	<i>Jaunimteatris</i>	<i>Valstybinis jaunimo teatras</i>	6
6.	<i>Rusdramis</i>	<i>Lietuvos rusų dramos teatras</i>	5
7.	<i>Kryžkalnis</i>	<i>Trijų kryžių kalnas</i>	3

5.7.5. Apibendrinimas

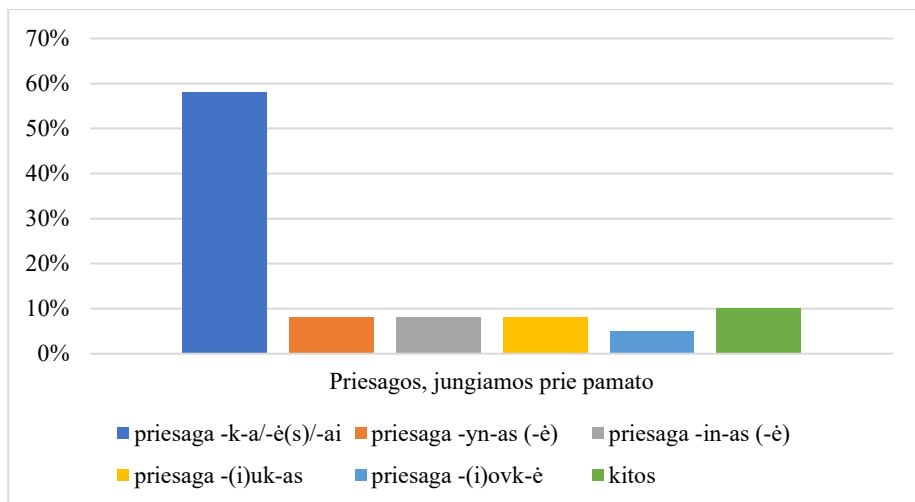
Iš motyvuotųjų pavadinimų derivaciniai NU sudaromi rečiausiai, jie apima 12 % motyvuotųjų urbanonimų. Dažniausias derivacinių NU pamatas –

⁵³ Analizuojant NU, kuriuos pateikė respondentai, Vilniuje gyvenantys daugiau nei penkeris metus, rasti NU, kurių iš OP *Kauno jėzuitų gimnazija* perimta pamatinė determinanto forma yra kitokia negu sudarant NU iš OP *Vilniaus jėzuitų gimnazija*, pvz., *Jazankė* || *Jėzankė* (*Kauno jėzuitų gimnazija*). Tai rodo, kad kituose miestuose gali būti produktyvūs kiti sudarymo būdai negu yra būdingi Vilniaus jaunimo kalbai.

⁵⁴ NU *Dramtetris* forma su niveliuotais antrojo kamieno balsiais pasitaiko kituose NU pvz., *Jaunimtetris* (*Valstybinis jaunimo teatras*), *Dramos tetras*, *Dramtetris* (*Lietuvos nacionalinis dramos teatras*), *Dramos tetro paminklas*, *Prie tetro Gedo pr.* (*Trys mūzos*, sklpt.) ir kt.

keliažodžio OP determinantas ar determinantinio junginio komponentas; sudaro 88 % (79 iš 90 NU) vedinių. Rečiau derivacinių NU pagrindu tampa vienažodžiai OP ir keliažodžio OP determinatai. Sudurtinių NU pamatu dėsningai tampa determinantas ir determinatas, perimti iš keliažodžio OP. Šie NU apima 77 % (10 iš 13 NU) visų sudurtinių pavadinimų. Tai rodo, kad darybiškai linkstama dažniausiai modifikuoti kelianarių OP reikšminius narius, nurodančius pavadinamą vietą ar objektą.

Didžiąją dalį derivacinių pavadinimų sudaro priesagų vediniai, pasižymintys priesagų įvairove (žr. 1 paveikslą). Dažniausiai prie pamato, perimto iš OP, jungiama priesaga *-k-a/-ė(s)/-ai* (50 iš 83 NU). Antros pagal produktyvumą yra priesagos *-(i)uk-as(-ė)* (7 iš 83 NU), *-in-as(-ė)* (7 iš 83 NU) ir *-yn-as* (7 iš 83 NU), retesnė – priesaga *-(i)ovk-ė* (5 iš 83 NU). Priesagos *-ak-as*, *-el-ė*, *-ėl-is*, *-ik-ė*, *-iošk-ė*, *-sk-i*, *-ušk-ė* išvestiniuose NU yra retos. Dėsningai priesaginiai NU sudaromi su dominuojančia priesaga *-k-a/-ė(s)*. Šį polinkį rodo ir dažniausi priesaginiai NU, kurių kamienai dėsningai išplėsti priesaga *-kė* (žr. 25 lentelę). Taigi priesaginiams NU būdingas kitas sudarymo modelis nei lietuvių toponimams ir oikonimams, kuris taip pat priklauso nuo vietos, kur jie vartojami. NU su šia priesaga atspindi šnekamosios kalbos tendencijas, kadangi dėsningai lietuvių kalbos žargono daiktavardžių skoliniai ir hibridai sudaromi su slaviškos kilmės priesagomis *-ka*, *-kė* (Kudirka 2022, 10). Galūniniai ir sudurtiniai NU sudaromi retai, nors atskiri sudurtiniai pavadinimai yra dažni jaunimo kalboje (dar žr. 26 lentelę).

1 paveikslas. Priesaginiai NU pagal priesagas

5.8. Motyvuotųjų NU sudarymo dėsningumai ir jų paplitimas

1. Motyvuotieji NU yra sudaryti *adaptaciniu, dezintegraciniu, akroniminiu, mišriuoju, elipsiniu, derivaciniu* būdais. Šių grupių kiekybinio tyrimo rezultatai yra orientacinio pobūdžio, nes tiesiogiai priklauso nuo duomenų skaičiaus, skaičiavimo sistemos bei tyrimo pobūdžio. Lentelėje (žr. 27 lentelę) pateikti NU skaičiai be ir su užrašymo variantais bei procentinė jų išraiška taip pat rodo, kad sudarymo būdų produktyvumas kinta priklausomai nuo to, kaip skiriamos paralelios formos. Pagrindinės NU grupės išskirtos siekiant išvengti to paties pamato NU pasikartojimo, dėlto remtasi formomis be užrašymo variantų.

Pagal kiekybinius duomenis matyti, kad lietuvių jaunimo kalboje apylygiai vartojami adaptaciniai ir dezintegraciniai NU, panašiai išplitę šiek tiek retesni mišrieji ir akroniminiai NU (žr. 27 lentelę), o rečiau sudaromi elipsiniai ir derivaciniai NU. Tai rodo, kad Vilniaus jaunimas linksta vartoti komunikacijos akte patogius vartoti neoficialiuosius pavadinimus, kurie perima iš OP svarbiausiais laikomus elementus.

27 lentelė. *Motyvuotieji NU pagal sudarymo būdus*

Nr.	Motyvuotieji neoficialieji urbanimai	Skaičius be variantų	Procentai	Skaičius su variantais	Procentai
1.	Adaptaciniai NU	182	21 %	266	25 %
2.	Dezintegraciniai NU	167	20 %	180	17 %
3.	Akroniminiai NU	145	17 %	174	15 %
4.	Mišrieji NU	138	17 %	142	13 %
5.	Elipsiniai NU	114	13 %	208	20 %
6.	Derivaciniai NU	103	12 %	112	10 %
Iš viso		849	100 %	1089	100 %

2. Labiausiai išplitę NU rodo trumpų formų vartojimo polinkius (žr. 28 lentelę). Iš pateiktų urbanimų dažnumo matyti, kad produktyvumu pasižymi dezintegraciniu (Nr. 1, 2, 5, 10) ir akroniminiu (Nr. 3, 4, 6) būdais atsiradę NU. Du elipsiniai (Nr. 7, 8) ir vienas priesaginis (Nr. 9) neoficialieji pavadinimai Vilniaus jaunimo kalboje yra retesni. Iš lentelės matyti, kad lietuvių jaunimas dėsningai vartoja choronimų (Nr. 1, 5, 10), ergonimų (Nr. 2) trumpinius ir mokslo įstaigų (Nr. 3, 4, 6) akronimus, būtinus jų kasdienėje komunikacijoje.

28 lentelė. Dažniausi motyvuotieji NU

Nr.	Neoficialusis urbanonimas	Oficialusis urbanonimas	Dažnumas
1.	<i>Fabai</i>	<i>Fabijoniškės</i>	249
2.	<i>Akras</i>	<i>Akropolis</i>	235
3.	<i>VU</i>	<i>Vilniaus universitetas</i>	219
4.	<i>VGTU</i>	<i>Vilniaus Gedimino technikos universitetas</i>	210
5.	<i>Pašilai</i>	<i>Pašilaičiai</i>	191
6.	<i>LEU</i>	<i>Lietuvos edukologijos universitetas</i>	149
7.	<i>Gariūnai</i>	<i>Gariūnų turgus</i>	137
8.	<i>Rotušė</i>	<i>Vilniaus rotušės aikštė</i>	134
9.	<i>Čiurlionkė</i>	<i>Vilniaus Mikalojaus Konstantino Čiurlionio menų gimnazija</i>	134
10.	<i>Naujanai</i>	<i>Naujininkai</i>	117

3. Motyvuotųjų NU pamato pasirinkimas nepriklauso nuo žodžių skaičiaus oficialiojoje formoje. Motyvuotųjų NU pamatu gali tapti vienažodis OP, keliažodžio OP determinantas ar determinatas, abu OP nariai (determinantas ir determinatas), OP determinantas, NU užimantis determinato poziciją, ir determinatas. Pamato pasirinkimas priklauso nuo NU sudarymo būdo, OP struktūros, kalbos ekonomijos ir atpažįstamumo. Sudarant motyvuotuosius NU linkstama remtis leksema, kuri aprašo, apibūdina, apibrėžia ir išskiria patį objektą ar vietą iš kitų. Jos pasirinkimą veikia ir komunikacinė situacija. Tiriant motyvuotųjų NU sudarymą nustatyta:

3.1. Adaptacinių NU pamatu dažniausiai tampa vienažodžiai OP urbanonimai.

3.2. Jaunimo kalboje yra dažnesni trumpiniai, padaryti iš vienažodžio OP. Už juos retesnius priesaginius trumpinius dažniausiai linkstama daryti iš keliažodžio OP determinanto.

3.3. Mišrieji NU perima OP determinantą arba determinantinio junginio narį ir determinatą.

3.4. Daugiau nei pusę visų akroniminių pavadinimų yra inicialinės abreviatūros, atsiradusios iš pirmųjų OP raidžių.

3.5. Elipsinių NU pamatą dėsningai sudaro OP determinantas.

3.6. Derivacinių NU pamatu dažniausiai tampa keliažodžio OP determinantas ar determinantinio junginio narys.

4. NU sudarymo būdai jaunimo kalboje priklauso nuo urbanonimo poklasio:

4.1. gyvenamųjų vietų (mikrorajonų, rajonų) pavadinimai dėsningai yra trumpinami;

4.2. maitinimo įstaigų ir apsipirkimo vietų neoficialieji pavadinimai dažniausiai sudaromi adaptaciniu būdu, nes nurodytų objektų pagrindas – iš kitų kalbų (dažniausiai – iš anglų) skolinta leksika;

4.3. palyginus su kitų objektų ir vietų grupėmis, labiausiai varijuoja mokslo įstaigų sudarymo būdai: fiksuoti akroniminiai, mišrieji, priesaginiai trumpiniai, priesaginiai NU;

4.4. pastebėta tradicija neoficialiojoje ir rašomojoje kalboje vartoti mokslo įstaigų akronimus.

6. ASOCIACINIAI NU

Šiame skyriuje aptarti NU, kurie su pamatiniais žodžiais neturi formalaus ryšio ir yra atsiradę asociaciniu būdu. Pirmiausia supažindinta su asociacinių NU samprata ir pagrindiniais jų bruožais, tada pateikti tiesioginiu ir perkeltiniu būdais atsiradę NU. Analizuojant asociacinius NU, dėmesys kreiptas į jų sudarymo motyvaciją, motyvacinių grupių dažnumą. Pabaigoje pristatytas adaptacinių NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis ir jų dažnumo polinkiai.

6.1. Asociacinių NU samprata ir pagrindiniai bruožai

Asociaciniai NU⁵⁵ yra pavadinimai, su pamatiniais žodžiais neturintys formalaus darybinio ryšio, ir dažniausiai toponimizacijos⁵⁶ (1a), transtoponimizacijos⁵⁷ (1b) būdais atsiradę iš apeliatyvų ar tikrinių žodžių. Taip pat užfiksuoti pavieniai transtoponimizacijos⁵⁸ ir antrinės toponimizacijos⁵⁹ atvejai. Tai gali grįsti mintį, kad kai kurie pavadinimai traktuojami kaip oficialieji, pvz., *Šešiolikaaukščių bendrabučių kompleksas Saulėtekyje* → *Niujorkas* ir *Šešiolikaaukščių bendrabučių kompleksas Saulėtekyje* → *Niujorkas* → *Saulėtekis*. Šie pavadinimai sudaro 25 % (351 iš 1391 NU) visų užfiksuotų neoficialiųjų pavadinimų. Asociacinių NU atsiranda dėl asociacijų, kilusių dėl objekto ar vietos išvaizdos, su objektais ar vieta susijusių asmenų, poreikio susiorientuoti aplinkoje ar socialinio, istorinio, kultūrinio konteksto. Bendra asociacinių NU sudarymo schema: *objekto ar vietos ypatybė* → *NU*. Tai – sferos, į kurias atsižvelgia lietuvių jaunimas, suteikdamas naujus pavadinimus Vilniaus objektams ir vietoms. Emocinis-ekspresinis asociacinių NU vertinimas nustatomas pagal pamatinio žodžio stilistinę žymėtumą. Pamatas atspindi objektų ar vietų ypatybes ir jaunimo požiūrį į juos.

1. (a) *Kabl̃ys* (*Krantinės arka*, sklpt.): *kabl̃ys* (‘skulptūros forma panaši į kablį’)
(b) *Hon Kongas* (*Šeškinė*, mikr.): *Honkongas* (‘mikrorajonas išoriškai panašus į Honkongą’)

⁵⁵ Daugiau šio tipo NU žr. 7 priede.

⁵⁶ *Apeliatyvas* → *neoficialusis urbanonimas*.

⁵⁷ *Toponimas* → *neoficialusis urbanonimas*.

⁵⁸ *Antroponimas* → *neoficialusis urbanonimas*.

⁵⁹ *Toponimas* → *oficialusis urbanonimas* → *neoficialusis urbanonimas*.

Pagal atsiradimo būdą asociaciniai NU yra tiesioginiai (1a) ir perkeltiniai (1b). Tiesioginiais asociaciniais NU laikomi pavadinimai, atsiradę iš asociatyvių apeliatyvų, susijusių su nurodytais objektais ir vietomis. Perkeltiniai asociaciniai NU – perkelti (ne)vietinių objektų ar vietų OP Vilniaus objektams ar vietoms pavadinti (dėl termino žr. Vanagas 1988, 14; Bartkutė 2008, 10). Tiesioginiai asociaciniai NU sudaro daugumą šio tipo pavadinimų – 83 % (293 iš 351 NU) – greičiausiai dėl poreikio suteikti emociškai ir ekspresyviai (ne)konotuotą pavadinimą. Perkeltiniai NU apima 17 % (58 iš 351 NU) visų asociacinių pavadinimų.

Asociaciniai NU pagal atsiradimo motyvus skirti į kontekstinius NU (2a–d), orientacinius NU (3a–c), pavadinimus, susijusius su asmenimis (4a–c), ir vizualinius NU (5a–c). Šias grupes nulėmė miesto realijos ir jaunimui svarbūs Vilniaus objektai ir vietų ypatybės ar jaunimo požiūris. Išskirtos motyvacinės grupės atlieka identifikacinę, informavimo, praktinę ir afektinę funkcijas.

Kontekstiniai NU nurodo miesto, vietos ar su objektu susijusias realijas. Kontekstiniai NU yra istorinio (2a), kultūrinio (2b), socialinio (2c) pobūdžio pavadinimai.

2. (a) *Kalėjimas (Lukiškių aikštė): kalėjimas* ('netoli Lukiškių aikštės buvo Lukiškių kalėjimas [uždarytas 2019 m.]')
- (b) *Geltonų plytų kelias (Ozas, prek. c.): geltonų plytų kelias* ('siejama su F. L. Baumo pasaka *Nuostabusis Ozo šalies burtininkas*, pagal kurį pastatytas spektaklis')
- (c) *Sostinė (Akropolis, prek. c.): sostinė* ('pavadinimas motyvuotas reklama *Akropolis – prekybos ir pramogų sostinė*')

Orientaciniai NU yra pavadinimai, padedantys susiorientuoti miesto erdvėje pagal tam tikrą atskaitos tašką. Pavadinimai skirti į pogrupius, atsiradusius pagal pastatus (3a), objekto vietą (3b), netolimus objektus (3c).

3. (a) *Barakynas (Saulėtekis, mikr.): barakynas* ('bendrabučiai susiję su *barakynu* (LŽŽ 26; LKŽŽ 63)')
- (b) *Užmiestis (Pilaitė, mikr.): užmiestis* ('Vilniaus atžvilgiu *Pilaitė* yra miesto pakraštyje')
- (c) *Dailės galerija (Paminklas karaliui Mindaugui): dailės galerija* ('paminklas yra netoli *Nacionalinės dailės galerijos*')

Pavadinimai, susiję su asmenimis, atspindi žmogaus santykį su įvardijamais objektais ar vietomis. NU skirti į pogrupius pagal asmens pavadinimą (4a), asmens išorines savybes (4b), veiklą (4c).

4. (a) *Bobos* (*Trys mūzos*, sklpt.): *bobos* ('skulptūros figūros yra moterys, vadinamos bobomis')
- (b) *Čiurka* (*In Japan*, nakt. kl.): *čiurka* ('išryškinta japonams, vadinamiems *čiurkomis* (LŽŽ 40), būdinga išvaizdos savybė')
- (c) *Uostukas* (*Cocainn*, nakt. kl.): *uostukas* ('klubo pavadinimas susietas su narkotinių medžiagų uostymu')

Vizualiniai NU yra pavadinimai, kurių atsiradimo motyvai susiję su objektu, vietos išvaizda ar sudaromu įspūdžiu. Pavadinimai skirti į pogrupius, atsiradusius pagal objekto formą (5a), objekto kokybę (5b) ir objekto panašumą į kitą miestą (5c).

5. (a) *Trūba* (*Krantinės arka*, sklpt.): *trūba* ('skulptūros forma panaši į vamzdį, vadinamą *trūba* (DRLKŽ II, 1063)')
- (b) *Chujnia* (*Krantinės arka*, sklpt.): *chujnia* ('skulptūra vertinama neigiamai, vulgariai vadinama *chujnia* (LŽBe; LŽŽ 36; LKŽŽ 111–112)')
- (c) *Šanchajus* || *Šanxajus* (*Šnipiškės*, mikr.): *Šanchajus* ('modernūs pastatai, esantys šalia namų, kuriuose nėra kanalizacijos, elektros ir kt. patogumų, panašūs į Šanchajų')

Tiriant asociacinius NU pasitaikė atvejų, kai naujas pavadinimas atsirado veikiant keliems motyvams (6a), (6b). Siekiant juos atskleisti, pavadinimų susidarymo priežastys aptartos prie pagrindine laikytos grupės.

6. (a) *Geležinis vilkas* (*Paminklas LDK didžiajam kunigaikščiui Gediminui*): *geležinis vilkas* ('pavadinimas susijęs su Vilniaus įkūrimo legenda; paminklo, skirto kunigaikščiui Gediminui, šone pavaizduotas geležinis vilkas')
- (b) *Murr... (Cat cafe, kav.)*: *mur* ('garsažodžiu nurodoma, kad kavinėje gyvena katės; gali būti susijęs su maloniu įspūdžiu')

Struktūriškai asociaciniai NU yra vieno (7a) ir kelių žodžių (7b) pavadinimai. Vienažodžiai asociaciniu būdu atsiradę urbanonimai – gausiausiai užfiksuoti analizuotų vietų ir objektų pavadinimai, kurie sudaro 65 % (229 iš 351 NU) asociacinių NU. Iš kelių žodžių sudaryti neoficialieji pavadinimai apima 35 % (122 iš 351 NU) asociacinių pavadinimų. Nors šie pavadinimai struktūriškai skiriasi, jų sudarymo motyvai yra vienodi.

Keliažodžiai asociaciniai NU skirstyti į motyvazines grupes atsižvelgus į abiejų narių reikšminę visumą, nes svarbi ne vieno atskiro dėmens reikšmė, bet abiejų narių reikšmių suma, pvz., NU *Dailės galerija* vadinamas *Paminklas karaliui Mindaugui*, kuris yra orientacinio pobūdžio pavadinimas, suteiktas pagal netolimą objektą, kurio motyvacijos pagrindas – dviejų narių reikšminė visuma.

7. (a) *Vienuolynas (Vilniaus universitetas)*: *vienuolynas* ('universitete yra daug merginų kaip ir moterų vienuolynuose')
- (b) *Lenkų namai (Naujoji Vilnia, mikr.)*: *lenkas, namas* ('gyvena lenkų tautybės asmenys')

Morfologiniu-leksiniu požiūriu asociacinių NU pamatas yra skirtingas. Vienažodžio pavadinimo ir keliažodžių NU determinanto ir determinato pozicijoje gali būti nepakitę (8a) ar sutrumpinti (8b) žodžiai, priesaginė (8c), priešdėlinė (8d) leksika, sudurtiniai (8e), sudėtiniai (8f) pavadinimai; fiksuota kontaminacijos būdu atsiradusi pamatinė leksema (8g). Pamatas gali būti skolintas, dažniausiai iš anglų kalbos (9a), pavadinimų pagrindu gali tapti ir žargoninė leksika (9b), (9c). Ši pamato įvairovė sietina su noru ekspresyviai ar emocionaliai išreikšti nuostatas (Ainiala 2008, 15).

8. (a) *Burbulas (Margutis, sklpt.)*: *burbulas* ('margutis yra apvalus, panašus į burbulą')
 - (b) *Save* || *Savė* (1. *Vinco Kudirkos aikštė*; 2. *Paminklas Vincui Kudirkai*): *savė* ('1989–2007 m. Vinco Kudirkos aikštė vadinta *Savivaldybės aikšte*')
 - (c) *Taborynas (Kirtimai, mikr.)*: *taborynas* ('romų tautybės žmonių gyvenamoji vieta')
 - (d) *Užmiestis (Pilaitė, mikr.)*: *užmiestis* ('Vilniaus atžvilgiu *Pilaitė* yra miesto pakraštyje')
 - (e) *Prancūzparkis (Konstantino Sirvydo skveras)*: *prancūzparkis* ('skveras yra netoli *Prancūzijos Respublikos ambasados*')
 - (f) *Dramteatrio figūros (Trys mūzos, sklpt.)*: *dramteatris, figūra* ('skulptūra, vaizduojanti figūras, yra virš *Lietuvos nacionalinio dramos teatro*')
 - (g) *Studmestis (Saulėtekis, mikr.)*: *studmestis* ('Saulėtekis laikomas studentų miesteliu')
9. (a) *Chicken (KFC, gr. m. r.)*: *chicken* ('pardavinėjami vištienos gaminiai')
 - (b) *Zona (Vilniaus Senvagės gimnazija)*: *zona* ('mokykla panaši į kalėjimą, vadinamą zona (LŽBe)')

(c) *Ruskių tūšas (Carskoje Selo, kav.): ruskis* ('kavinėje linksminasi, arba tūsinasi (LŽBe; LŽŽ 165; LKŽŽ 613), rusų tautybės žmonės, vadinami *ruskiais* (LŽBe; LKŽŽ 504)')

6.2. Tiesioginiai asociaciniai NU

Tiesioginiai asociaciniai NU – vieno ar dviejų (rečiau – trijų, keturių) žodžių pavadinimai, tiesioginės asociacijos būdu atsiradę iš apeliatyvų. Šie NU su pamatiniu žodžiu neturi jokių darybinių ryšių. NU, kurie remiasi viena leksema (1a), sudaromi dažniau už keliais žodžiais (1b) besiremiančius pavadinimus: pirmieji siekia 68 % (198 iš 293 NU), antrieji – 32 % (96 iš 293 NU) visų asociacinių NU. Šios tendencijos rodo poreikį jaunimo kalboje dažniau vartoti trumpas pavadinimų formas

1. (a) *Bomžynas (Naujininkai, mikr.): bomžynas* ('gyvena neturtingi žmonės, vadinami *bomžais* (LŽBe; LKŽŽ 2012, 90)')
(b) *Policijos akademija (Mykolo Romerio universitetas): policija, akademija* ('universitete galima *baigti Policijos veiklos ar Teisės ir policijos veiklos studijas*; 1990–1997 m. universitetas vadintas *Lietuvos policijos akademija*')

Iš kiekybinio NU motyvacinių grupių pasiskirstymo matyti, kad dažniausia asociacinių pavadinimų sudarymo priežastis – sąsajos, atsiradusios dėl nurodomo objekto ar vietos išvaizdos ir kokybės. Tai – vizualinės grupės pavadinimai (2a), sudarantys 37 % (110 iš 293 NU) tiesioginių asociacinių urbanomimų. Šiek tiek retesni yra orientaciniai NU (2b), kurie apima 28 % (83 iš 293 NU), ir pavadinimai, susiję su asmenimis (2c), siekiantys 26 % (72 iš 293) urbanomimų. Rečiausi yra kontekstiniai pavadinimai (2d), sudarantys 9 % (28 iš 293 NU) visų šios grupės tiesioginių asociacinių pavadinimų. Šie NU sudarymo polinkiai rodo, kad jaunimas linksta kurti naujus pavadinimus pagal objektų ir vietų išvaizdą, jų keliamą įspūdį. Kuriant NU, kasdieniai ar istoriniai įvykiai jaunimui yra nesvarbūs.

2. (a) *Žvakė (Užupio angelas, sklpt.): žvakė* ('skulptūra yra vertikali, panaši į žvakę')
(b) *Aikštė (Paminklas LDK didžiajam kunigaikščiui Gediminui): aikštė* ('paminklas stovi Katedros aikštėje')
(c) *Laumės (Trys mūzos, sklpt.): laumė* ('skulptūros figūros panašios į laumes')
(d) *Komunistkė (Vilniaus Salomėjos Neries gimnazija): komunistkė* ('Salomėja Nėris yra siejama su komunistine veikla')

6.2.1. Vizualiniai pavadinimai atsirado dėl objekto formos ir vietos kokybės. Pirmieji sudaro 40 % (45 iš 110 NU), antrieji – 60 % (65 iš 110 NU) vizualinių pavadinimų. Toks jų kiekybinis pasiskirstymas rodo, kad kuriant naują pavadinimą atsižvelgiama ne tik į formos panašumą, bet taip pat atspindimas ironiškas, sarkastiškas santykis į nurodomą objektą ar vietą.

Dėl formos atsiradę objektai įvardijami pagal rūšinį panašumą (3a), horizontalią (3b), vertikalią (3c) padėtį ar išorinį tapatumą su pavadinamais objektais (3d).

3. (a) *Barbas (Vilniaus gynybinės sienos bastėja): barbas < barbakanas* ('bastėja pagal formą panaši į barbakaną')
- (b) *Lyguma (Katedros aikštė): lyguma* ('Katedros aikštė yra lygi')
- (c) *Fakelas (Užupio angelas, sklpt.):* ('skulptūros forma kaip fakelo')
- (d) *Kanalizacija (Krantinės arka, sklpt.): kanalizacija* ('skulptūra panaši į kanalizacijos vamzdį')

Vilniaus objektai ir vietos pavadinami pagal kokybės keliamas asociacijas, lyginant su prastesne vieta (4a), kreipiant dėmesį į tvyrantį kvapą (4b), perteikiant neigiamas (4c), (4d) ar teigiamas (4e) emocijas. Sudėtinųjų pavadinimų atributinės reikšmės determinantai tikslina, aiškina determinatus (4f). Pirmieji keliažodžių pavadinimų dėmenys stiprina ironišką, sarkastišką objektų vertinimą. Užfiksuotas NU, kai apibūdinimas nurodytas po subjekto (4g). Greičiausiai inversija taikyta siekiant ekspresyvaus efekto.

4. (a) *Kazarma (Baltupių bendrabutis): kazarma* ('bendrabutis primena kareivines, vadinamas *kazarma* (LŽBe; LKŽŽ 258)')
- (b) *Smirdalynė (Norfa, pard.): smirdalynė* ('parduotuvėje tvyro nemalonus kvapas')
- (c) *Chujnia (Krantinės arka, sklpt.): chuinia* ('skulptūra vertinama neigiamai, vulgariai vadinama *chuinia* (LŽBe; LŽŽ 36; LKŽŽ 111 – 112)')
- (d) *Šūdų krūva (Vilniaus „Žemynos“ gimnazija): šūdas, krūva* ('gimnazija vertinama neigiamai')
- (e) *Svajonė (Vilniaus universitetas): svajonė* ('studijos *Vilniaus universitete* vertinamos teigiamai')
- (f) *Išmatų vamzdis (Krantinės arka, sklpt.): išmatos, vamzdis* ('skulptūra yra vertikali, panaši į vamzdį, kuriuo šalinamos išmatos')
- (g) *Truba surūdijus (Krantinės arka, sklpt.): truba, rūdyti* ('skulptūra panaši į surūdijusį vamzdį, vadinamą *trūba* (DRLKŽ II, 1063)')

Iš vizualinių NU matyti, kad jaunimo kalboje neigiamai vertinami *Pasakų parkas* (5a), baras *Universiteto Pub* (5b), mikrorajonas *Šnipiškės* (5c), parduotuvės *Norfa* (4b), *Iki* (5d), prekybos centrai *Akropolis* (5e), *CUP* (5f) ir kt. Perteiktu emociniu krūviu ir variantų gausa (21 leksemų) iš visų NU išsiskiria skulptūra *Krantinės arka*, kurios išorė lyginama su *čiuožykla*, *kranu*, *šlanga*, (*išmatų*, *srutų*, *nuotekų*) *vamzdžiu* ir kitais objektais (pvz., 13f, daugiau šio tipo pavadinimų žr. 7 priede). Teigiamai vertinamas mikrorajonas *Senamiestis* (6a), *Vilniaus universitetas* (4e), baras *7 Fridays* (6b). Tai – pavieniai pavadinimai, nes sudarant NU pirmiausia perteikiamas neigiamas požiūris, nes viskas, kas yra gerai, priimama kaip norma, o ypatingų emocijų dėl normalių dalykų žmonės nereiškia, tai todėl visa, kas negera, laikoma nukrypimu nuo normos ir vertinama neigiamos konotacijos leksika (Jakaitienė 1988, 51; Gudavičius 2000, 130–131).

5. (a) *Pavojinga* (*Pasakų parkas*): *pavojinga* ('parkas yra nesaugus')
- (b) *Arklidės* (*Universiteto Pub*, bar.): *arklidės* ('baras yra prastas, netvarkingas, panašus į arklides')
- (c) *Lušnynas* (*Šnipiškės*, mikr.): *lūšnynas* ('prastai vertinama mikrorajono pastatų, siejamų su lūšnomis, būklė')
- (d) *Grybas* (*Iki*, pard.): *grybas* ('parduotuvė vertinama neigiamai, todėl vadinama *grybu* (LŽBe)')
- (e) *Hopeless place* (*Akropolis*, prek. c.): *hopeless, place* ('vieta kelia beviltiškumo jausmą, daug žmonių, sunku rasti reikiamą daiktą')
- (f) *Viešas tualetas* (*CUP*, prek. c.): *viešas, tualetas* ('žmonės eina į prekybos centrą dėl tualetų')
6. (a) *Šaknys* (*Senamiestis*, mikr.): *šaknis* ('senamiestis siejamas su (protėvių) šaknimis (DLKŽe; LKŽe)')
- (b) *Šauni vietelė* (*7 Fridays*, bar.): *šaunus, vietelė* ('baras yra šauni vieta pasisėdėti; baras vertinamas teigiamai')

Tarp vizualinių NU pasitaiko ir homonimų. Šių NU motyvacija – objekto forma (7a), kokybė (7b). Pagal duomenų bazę, šie pavadinimai pateikti trijų respondentų, todėl greičiausiai šie pavadinimai perteikia nuomonę arba atspindi tam tikrą niveliaciją: nurodyti rajonai, skulptūros, maitinimosi, apsipirkimo įstaigos respondentams nebuvo svarbūs, todėl pavadinamų objektų pagrindą sudaro nomenklatūriniai ar emociškai konotuoti žodžiai.

7. (a) *Stulpas* (1. *Užupio angelas*, sklpt.; 2. *Krantinės arka*, sklpt.; 3. *Paminklas LDK didžiajam kunigaikščiui Gediminui*; 4. *Paminklas Adomui Mickevičiui*) *stulpas* ('skulptūra ar paminklas panašus į stulpą dėl vertikalios padėties')

- (b) *Mėšlas* (1. *Maxima*, pard.; 2. *Norfa*, pard.; 3. *Hesburger*, greit. m. r.; 4. *KFC*, greit. m. r.; 5. *McDonald's*, greit. m. r.): *mėšlas* ('parduotuvė ar restoranas vertinama neigiamai')

6.2.2. Orientacinių NU atsiradimo priežastys – asociacijos, kilusios dėl įvardijamo objekto buvimo vietos. Jų funkcija – susiorientuoti mieste, atsižvelgus į pasirinktą atspirties tašką. Šie pavadinimai suteikti pagal pastatus (8a), (8b), netolimus objektus (8c), (8d), objekto vietą (8e), (8f). Tarp orientacinių pavadinimų vyrauja NU, atsiradę dėl objekto lokacijos. Tokie pavadinimai sudaro daugiau nei pusę šios grupės reprezentantų – 65 % (54 iš 83 NU). Rečiau NU kūrimo pagrindu tampa netoliese esantys objektai, šie pavadinimai siekia 21 % (17 iš 83 NU), ir pastatai, apimantys 14 % (12 iš 83 NU) visų šio tipo pavadinimų. Iš pogrupio pavadinimų matyti, kad jaunimo kalboje tikslinės susitikimo vietos ar objektai dažniausiai nurodomi pagal netolimus orientyrus.

8. (a) *Barakynas* (*Saulėtekis*, mikr.): *barakynas* ('rajonas vadinamas *barakynu* (LŽŽ 26; LKŽŽ 63)')
- (b) *Dailės muziejus* (*Paminklas karaliui Mindaugui*): *dailė, muziejus* ('paminklas yra prie Nacionalinės dailės galerijos')
- (c) *Prezidentūra* (*Simono Daukanto aikštė*): *prezidentūra* ('šalia aikštės yra *Lietuvos Respublikos prezidentūra*')
- (d) *Valdovų rūmai* (*Paminklas karaliui Mindaugui*): *valdovas, rūmai* ('Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės muziejus yra prie paminklo karaliui Mindaugui')
- (e) *Pakrantė* (*Užupis*, mikr.): *pakrantė* ('Užupyje teka upė, kurios pakrantės yra rajono teritorijoje')
- (f) *Dramos teatro paminklas* (*Trys mūzos*, sklpt.): *drama, teatras, paminklas* ('skulptūra yra virš *Lietuvos nacionalinio dramos teatro*')

Orientaciniai NU rodo objektų ir vietų išsidėstymą miesto žemėlapyje. Centrai dažniausiai priskirti *Senamiestyje* esantys paminklai, prospektai, aikštė, bazilika ir mikrorajonai (9a). Vidurį sudaro *Šiaurės miestelis* (9b), užmiestį – *Pilaitės* mikrorajonas (9c). Anot Ignatowicz-Skowroŋskos (2003, 294), dažniausiai centras yra vertinamas teigiamai, o periferija – neigiamai. Tai rodo ir lietuvių jaunimo kalbos pavadinimai – miestu laikomas *Senamiestis* (10a) – Vilniaus centras, o kiti mikrorajonai – rajonais (10b).

9. (a) *Centras* (1. *Vilniaus Šv. Vysk. Stanislovo ir Šv. Vladislovo arkikatedra bazilika*; 2. *Naujamiestis*, mikr.; 3. *Senamiestis*, mikr.; 4. *Gedimino*

prospektas; 5. *Konstitucijos prospektas*; 6. *Laisvės prospektas*⁶⁰; 7. *Paminklas LDK didžiajam kunigaikščiui Gediminui*; 8. *Paminklas Adomui Mickevičiui*; 9. *Paminklas karaliui Mindaugui*; 10. *Paminklas Vincui Kudirkai*): *centras* (‘objektai yra Vilniaus centre’)

(b) *Užmiestis (Pilaitė, mikr.): užmiestis* (‘*Pilaitė* yra Vilniaus pakraštyje’)

(c) *Viduriukas (Šiaurės miestelis, mikr.): viduriukas* (‘*Šiaurės miestelis* yra Vilniaus viduryje’)

10. (a) *Miestas (Senamiestis, mikr.): miestas* (‘mikrorajonas yra Vilniaus centre, todėl vadinamas miestu’)

(b) *Rajonas* (1. *Žirmūnai, mikr.*; 2. *Lazdynai, mikr.*; 3. *Antakalnis, mikr.*; 4. *Saulėtekis, mikr.*; 5. *Saulėtekio alėja*; 6. *Šiaurės miestelis, mikr.*): *rajonas* (‘mikrorajonai, alėja yra toli nuo miesto centro, todėl vadinami rajonu’)

Žargoninė leksika vartojama Vilniaus bendrabučiams pavadinti – fiksuotos vienaskaitinės (11b) ir daugiskaitinės (11a) formos. Homonimiški NU padaryti iš bendrabučių OP. Šie NU užrašyti panašiu dažnumu, pvz., *Barakas* 6x (*Baltupių bendrabutis*), *Barakai* 5x (*Baltupių bendrabutis*), *Barakas* 5x (*Čiurlionio gatvės bendrabučių kompleksas*), *Barakas* 4x (*Penkiaaukščių bendrabučių kompleksas Saulėtekyje*), *Barakai* 4x (*Čiurlionio gatvės bendrabučių kompleksas*) ir kiti. NU *Barakas (-ai)*, kurio pamatas – slengo žodis *barakas* (LŽBe; LŽŽ 26; LKŽŽ 63), linkstama vadinti įvairius bendrabučius. Greičiausiai tai susiję su prastu bendrabučių vertinimu, nes ir taip vadina ir prastai vertinamą rajoną (11b), kurie yra atsiradę perkėlus bendrabučių pavadinimus mikrorajonams pavadinti.

11. (a) *Barakai* (1. *Baltupių bendrabutis*; 2. *Čiurlionio gatvės bendrabučių kompleksas*; 3. *Penkiaaukščių bendrabučių kompleksas Saulėtekyje*): *barakas* (‘rajono bendrabučiai vadinami *barakais* (LŽBe; LŽŽ 26; LKŽŽ 63)’)

(b) *Barakas* (1. *Baltupių bendrabutis*; 2. *Čiurlionio gatvės bendrabučių kompleksas*; 3. *Penkiaaukščių bendrabučių kompleksas Saulėtekyje*; 4. *Šešioliukai bendrabučių kompleksas Saulėtekyje*; 5. *Naujamiestis, mikr.*): *barakas* (‘rajono bendrabutis vadinami *barakais* (LŽBe; LŽŽ 26; LKŽŽ 63)’)

Dažniausiai minėti skulptūros *Trys mūzos* neoficialieji pavadinimai (15 72 NU). Orientaciniai NU nurodo objekto buvimo vietą (12a), (12b), sudėtinių

⁶⁰ *Centru* (1. *Naujamiestis, mikr.*; 2. *Laisvės prospektas*) vadinamos teritorijos, kurios Vilniaus atžvilgiu nėra Senamiestyje, todėl greičiausiai respondentai nurodė vietas pagal savo gyvenamąją vietą ar egocentrinį miesto matymą.

NU determinantas žymi skulptūrų buvimo vietą, o determinatas tris mūzas sieja su moteriškos lyties atstovėmis (12d) ar jų išvaizdos detalėmis (12c). Nors orientaciniam NU būdingas stilistinis neutralumas, šias skulptūras įvardijantys determinatai pasižymi ekspresyvumu ir perteikiamu požiūriu, kuris gali būti teigiamas (12d) arba neigiamas (12e).

12. (a) *Dramkė* (*Trys mūzos*, sklpt.): *dramkė* ('skulptūra yra virš Lietuvos nacionalinio dramos teatro')
- (b) *Dramteatris* || *Dramtetris* (*Trys mūzos*, sklpt.): *dramteatris* ('skulptūra yra virš Lietuvos nacionalinio dramos teatro')
- (c) *Teatro kaukės* (*Trys mūzos*, sklpt.): *teatras, kaukė* ('skulptūra yra virš Lietuvos nacionalinio dramos teatro; mūzos dėvi kaukes')
- (d) *Dramos panelės* (*Trys mūzos*, sklpt.): *drama, panelė* ('skulptūra yra virš Lietuvos nacionalinio dramos teatro; mūzos panašios į merginas')
- (e) *Teatro juodukės* (*Trys mūzos*, sklpt.): *teatras, juodukė* ('skulptūra yra virš Lietuvos nacionalinio dramos teatro; mūzos apsigobusios juodais apsiaustais, todėl vadinamos *juodukėmis* (DLKŽe; LKŽe)')

6.2.3. NU, susiję su asmenimis, dažniausiai suteikti pagal asmenų pavadinimus (13a). Jie sudaro didžiąją dalį visų šios grupės urbanonimų – 80 % (58 iš 72 NU). Rečiau NU atsiradimu motyvu tampa su objektu ar vieta susijusi vykdoma veikla (13b). Šie pavadinimai siekia 13 % (9 iš 72 NU) šios grupės urbanonimų. Sudarant naujus pavadinimus rečiausiai dėmesys kreipiamas į objekto išvaizdą (13c), jie apima 7 % (5 iš 72 NU) pavadinimų. Taigi iš NU, sietinų su asmenimis, matyti, kad jauni žmonės duodami pavadinimus dažniausiai diferencijuoja vietas ar objektus pagal išskirtines asmenų grupes.

13. (a) *Zombis* (*Paminklas LDK didžiajam kunigaikščiui Gediminui*): *zombis* ('Kunigaikštis Gediminas stovi ištiesęs rankas į priekį; tuo panašus į zombį')
- (b) *Pinigų plovykla* (*Krantinės arka*, sklpt.): *pinigai, plovykla* ('veltui investuoti pinigai į skulptūrą')
- (c) *Geros žopos* (*Vilniaus Simono Daukanto gimnazija*): *geras, žopa* ('kreipiamas dėmesys į merginų, besimokančių gimnazijoje, patrauklias užpakalines kūno dalis')

Kuriant naują pavadinimą kreipiamas dėmesys į objekto lytį (14a), etninę (14b), (14c) ar socialinę (14d), (14e) grupę, giminystės ryšį (14f), mitiškumą (14g), tikėjimą (14h), amžių (14i). NU pagrindu tampa skiriamoji objekto ar vietos ypatybė, asociatyviai tapatinta su žmonėmis ir mitinėmis būtybėmis.

14. (a) *Mergos (Vilniaus universiteto Filologijos fakultetas): merga* (‘Vilniaus universiteto Filologijos fakultete studijuoja merginos, vadinamos *mergomis* (DLKŽe; LKŽe)’)
 - (b) *Lenkynas (Vilniaus Jono Pauliaus II gimnazija): lenkynas* (‘lenkų tautybės asmenų mokykla’)
 - (c) *Lenkų šulė (Vilniaus Adomo Mickevičiaus gimnazija): lenkas, šulė* (‘Mickevičiaus tautybė – lenkas, mokykloje, vadinamoje *šule* (LŽŽ 158; LKŽŽ 585), mokosi lenkų tautybės vaikai’)
 - (d) *Prievartautojai (Pasakų parkas): prievartautojas* (‘parke pasitaiko prievartautojų’)
 - (e) *Pedofilų miškas (Pasakų parkas): pedofilas, miškas* (‘parke lankosi pedofilai’)
 - (f) *Tetulė (Maxima, pard.): tetulė* (‘teigiamam vertinimui išreikšti pasitelkta giminystės ryšių analogija’)
 - (g) *Laumės (Trys mūzos, sklpt.): laumė* (‘trys mūzos panašios į laumes’)
 - (h) *Krikščionys (Vilniaus Jono Pauliaus II gimnazija): krikščionis* (‘Jonas Paulius II – katalikų popiežius’)
 - (i) *Senis (Paminklas Adomui Mickevičiui): senis* (‘skulptūros asmuo panašus į senyvą žmogų’)

NU, kurių atsiradimo pagrindas yra su objektu ar vieta susiję asmenys, taip pat kuriami dėl vietoje vykdomos veiklos (15a), (15b) ar su ja susijusių rezultatų (15c), (15d).

15. (a) *Praktika (Žemieji Paneriai, mikr.): praktika* (‘rajone atliekama mokslo praktika’)
- (b) *Verslo dylerių kalvė (Tarptautinė verslo ir teisės mokykla): verslas, dylėris, kalvė* (‘studijuoja būsimi verslininkai, vadinami *dyleriais* (LŽBe; LKŽŽ 143)’)
 - (c) *Ligos (Santariškės, mikr.): liga* (‘rajonas siejamas su ligomis, nes ten yra Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikos’)
 - (d) *Višta (KFC, greit. m. r.): višta* (‘pardavinėjami vištienos gaminiai’)

Kita NU kūrimo priežastis – išskirta objektų išvaizda (16a), (16b) – yra reta.

16. (a) *Murzos (Trys mūzos, sklpt.): murza* (‘skulptūros figūros atrodo išsitepusios, todėl vadinama *murzomis* (DLKŽe; LKŽe)’) ⁶¹
 - (b) *Auksaveidės (Trys mūzos, sklpt.): auksaveidė* (‘figūrų veidai yra geltoni, panašūs į auksą’)

⁶¹ Asociacinis NU galėjo atsirasti ir dėl žodžių žaismo, sutapus tapačioms pamatinių žodžių dalims.

NU, kurie atsiradimo pagrindas yra asmenys, esantys pavadinamoje vietoje, ar siejami su objektu, yra stilistiškai žymėti. Neoficialieji pavadinimai atspindi teigiamą (17a) ar neigiamą (17b), (17c) požiūrį. Iš šio tipo NU matyti, kad prasčiausiai vertinama skulptūra *Trys mūzos* (15 iš 72 NU), kurioje vaizduojamos moterys lyginamos su mitinėmis būtybėmis (17b), asocialiais asmenimis (17d), ryškinamas priklausymas moteriškai lyčiai (17e). Prastai vertinami mikrorajonai *Naujininkai* (17f), *Kirtimai* (17g), *Naujoji Vilnia* (17h), taip pat *Vilniaus universiteto Filologijos fakultetas* (17i), *Pasakų parkas* (17j), *Vilniaus verslo kolegija* (17k), *Universiteto Pub* (17l) ir kt. Šie NU atlieka afekcinę funkciją. Pastebimas poreikis paveikti adresantą, jį perspėti; atspindėti respondentų santykiai su pavadinama vieta ar objektu.

17. (a) *Riteris (Paminklas LDK didžiajam kunigaikščiui Gediminui): riteris* ('Kunigaikštis Gediminas panašus į riterį')
- (b) *Samurajus (Paminklas LDK didžiajam kunigaikščiui Gediminui): samurajus* ('Kunigaikštis Gediminas panašus į samurajų')
- (c) *Raganos (Trys mūzos, sklpt.): ragana* ('mūzos panašios į mitines būtybes')
- (d) *Dalbajobai (Trys mūzos, sklpt.): dalbajobas* ('mūzos siejamos su asocialiais asmenimis, vadinamais *dalbajobais*')
- (e) *Bobos (Trys mūzos, sklpt.): boba* ('mūzos panašios į senyvas, bjauraus būdo moteris')
- (f) *Bomžynas (Naujininkai, mikr.): bomžynas* ('gyvena neturtingi žmonės, vadinami *bomžais* (LŽBe; LŽŽK 90)')
- (g) *Čigonynas (Kirtimai, mikr.): čigonynas* ('gyvena romų tautybės žmonės, vadinami *čigonais* (DLKŽe; LKŽe)')
- (h) *Marozynas (Naujoji Vilnia, mikr.): marozynas* ('vieta, kurioje renkasi žemos kultūros asmenys, vadinami *marozais* (LŽBe)')
- (i) *Lachudrynas (Vilniaus universiteto Filologijos fakultetas): lachudrynas* ('vieta, kurioje studijuoja pasileidusio elgesio moterys, vadinami *lachudromis*')
- (j) *Pedofilų miškas (Pasakų parkas): pedofilų miškas* ('parke lankosi pedofilai')
- (k) *Spekulantų gužta (Vilniaus verslo kolegija): spekuliantas, gužta* ('verslininkai, vadinami *spekuliantais* (DLKŽe; LKŽe), užsiima prekyba, kuria siekiama lengvai pasipelnyti')
- (l) *Landynė (Universiteto Pub, bar.): landynė* ('baras panašus į landynę')

6.2.4. Kontekstiniai pavadinimai atsirado pagal istorinį (18a), socialinį (18b), kultūrinį (18c) kontekstą. Dažnesnė šio tipo NU atsiradimo priežastis sietina su istorija. Šie NU sudaro 75 % (21 iš 28 NU) šios grupės pavadinimų. Tai yra istoriniai variantai, paraleliai funkcionuojantys jaunimo kalboje, nors

jų OP išnyko. Rečiau kuriant naujus pavadinimus atsižvelgiama į kultūrinį ir socialinį kontekstą. Pirmieji NU apima 11 % (3 iš 28 NU), antrieji – 14 % (4 iš 28 NU) šios grupės urbanonimų.

18. (a) *Morgas (Vilniaus universiteto kavinė): morgas* ('pastate buvo morgas (LŽBe)')
(b) *Sostinė (Akropolis, prek. c.): sostinė* ('pavadinimas motyvuotas reklama *Akropolis – prekybos ir pramogų sostinė*')
(c) *Geltonų plytų kelias (Ozas, prek. c.): geltonas, plyta, kelias* ('siejama su F. L. Baumo pasaka *Nuostabusis Ozo šalies burtininkas*, pagal kurį pastatytas spektaklis')

Homoniminių NU *Krasnūcha* (19a–c) sudarymo motyvai skiriasi. NU, kurio pirminė sudarymo motyvacija sietina su istoriniu kontekstu (19a), visuomenės vertinamas neigiamai⁶². Dėl antrinės toponimizacijos šis NU (19b), (19c) perkeltas kitoms vietoms pavadinti – iš choronimų minėtina *Karoliniškės, Kirtimai, Naujininkai, Naujamiestis*, iš hodonimų – *Gedimino, Konstitucijos, Laisvės prospektai*. Šis NU (19a) įgijo OP ypatybių – plačiai žinomas ir vartojamas, todėl perkeltas kitoms vietoms pavadinti pagal schemą *apeliatyvas* → *neoficialusis hodonimas* → *neoficialusis choronimas/hodonimas*. Perkėlimo pagrindas – neigiamas požiūris į rajonus. Iš hodonimų atsiradusiais neoficialiasiais pavadinimais vadinami tos pačios urbanonimų klasės objektai.

19. (a) *Krasnucha* || *Krasnuha* || *Krasnuxa* || *Krasnūha* || *Krasnūcha*⁶³ (*Savanorių prospektas*): *krasnij* ('*Savanorių prospektas* anksčiau vadintas *Raudonosios armijos prospektu* (*Проспект Красной Армии, krasnyj*) (DRLKŽ I, 956)')
(b) *Chrasnūcha (Naujamiestis, mikr.): krasnyj* ('*Savanorių prospektas* anksčiau vadintas *Raudonosios armijos prospektu* (*Проспект Красной Армии, krasnyj*) (DRLKŽ I, 956)')

⁶² Žr. pavadinimo vertinimą internete: „*Krasnūcha* – ypatingas Vilniaus rajonas. Dievo ir miesto valdžios apleistas, narkomanų, buvusių kalinių, prostitučių ir girtuoklių atmiestas. Labai kosmopolitinis. Kalbų ir žmonių kokteilis. Vietinis slengas, kažkoks kalėjimo žargonas ir tuteišių šnektos mišinys“ (<https://www.lrytas.lt/lietuvsodiena/aktualijos/2015/03/20/news/krasnucha-ne-bronksas-bet-po-ja-merai-pesti-nevaiksto-4158374>).

⁶³ NU *Krasnūcha* užrašymai varijuoja, dažniausios formos yra *Krasnūcha* 18x, *Krasnucha* 15x. Dėl panašaus dažnumo neaišku, kurią formą laikyti pagrindine.

(c) *Krasnucha* (1. *Naujamiestis*, mikr.; 2. *Karoliniškės*, mikr.; 3. *Konstitucijos prospektas*; 4. *Gedimino prospektas*): *krasnyj* ('*Savanorių prospektas* anksčiau vadintas *Raudonosios armijos prospektu* (*Проект Красной Армии, krasnyj*) (DRLKŽ I, 956)')

NU *Savė* (20) gali būti priskirtas ir prie kontekstinių pavadinimų, suteiktų pagal istorinį kontekstą, nes Vinco Kudirkos aikštė 1989–2007 m. vadinta *Savivaldybės aikšte*. Šiuo atveju istorinis aikštės pavadinimas priskirtas paminklui, todėl NU laikytinas orientaciniu ir juo įvardijama vieta, kurioje stovi objektas.

20. *Savė* (1. *Vinco Kudirkos aikštė*; 2. *Paminklas Vincui Kudirkai*): *savė* ('1989–2007 m. Vinco Kudirkos aikštė vadinta *Savivaldybės aikšte*')

6.2.5. Atsižvelgus į objektų, kuriems suteiktas neoficialusis pavadinimas, gausą, išsiskiria dviejų memorialinių statinių – *Tryjų mūzų* (20 iš 293 NU) ir *Krantinės arkos* (16 iš 293 NU) pavadinimai. Jų pagrindas – neigiamai konotuotos lekšemos, vartojamos pagal objektų panašumą į tam tikrus asmenis, išvaizdą (*Trys mūzos*), arba objekto formą, kokybę (*Krantinės arka*). Šie NU išreiškia neigiamą menkinamąjį, niekinamąją, vulgarųjį, ironišką, sarkastišką jaunimo požiūrį į šiuos objektus. Vilniaus lietuvių jaunimas skulptūras *Krantinės arka* ir *Trys mūzos* vertina prasčiausiai.

Emocinis krūvis matomas ir iš kitų NU, iš kurių galima išskirti neigiamai vertinamus objektus ir vietas: iš mikrorajonų prasčiausiai vertinami *Kirtimai* (7 iš 293 NU), pvz., *Narkomanynas*, *Šnipiškės* (2 iš 293 NU), pvz., *Lušnynas*, iš parkų – *Pasakų parkas* (2 iš 293 NU), pvz., *Prievartautojai*, iš kavinių-barų – *Universiteto Pub* (3 iš 293 NU), pvz., *Landynė*, iš paminklų – *Paminklas LDK didžiajam kunigaikščiui Gediminui* (13 iš 293 NU), pvz., *Zombis* (nors pastebėtas ir teigiamas požiūris į šią skulptūrą, pvz., *Riteris*, *Samurajus*). Ši ypatybė rodo bendrą tendenciją, būdingą jaunimo kalbai, išreikšti neigiamą nuomonę apie supančios aplinkos objektus (Ainiala 2008, 15; Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2012, 109, 121–123).

6.3. Perkeltiniai asociaciniai NU

Neoficialieji pavadinimai, atsiradę transtoponimizacijos, antrinės transtoponimizacijos būdu iš pamatinių choronimų (1a), oikonimų (1b), hodonimų (1c), ergonimų (1d) ar onimizacijos būdu iš antroponimų (1e), yra perkeltiniai pavadinimai. Perkeltiniai vietovardžiai gali būti vartojami lygiagrečiai su OP ir žinomi tik ribotam žmonių skaičiui. Kaip pastebi

Balodė (2022, 172), perkeltinių vietovardžių atsiranda dėl įvairių priežasčių, pvz., panašumo į pavadinamą objektą, gyventojų etninės priklausomybės, kultūrinių-istorinių asociacijų, vietos atokumo, žemės derlingumo ir kt. Pagal pavadinimo lokalizaciją onomastikos literatūroje linkstama šiuos pavadinimus skirti į perkeltinius vietinius vietovardžius (Bartkutė 2008, 10) ir perkeltinius egzotiškuosius vietovardžius (Vanagas 1988, 14; Bartkutė 2008, 10; Balode 2022, 161). Žodis *egzotiškas* apibrėžia pavadinimus kaip bruožų visumą, būdingą svetimiems, tolimiems, ypač atogrąžų kraštams, kurie kitų (pavyzdžiui, šiaurės) šalių žmonių požiūriu atrodo keisti ir neįprasti (LKŽe, DLKŽe), todėl yra semantiškai konotuotas. Dėl stilistinio neutralumo NU pagal atsiradimo būdą grupuoti į vietinius ir nevietinius neoficialiuosius perkeltinius pavadinimus. Perkeltiniai vietiniai NU – tai perkelti vienu Vilniaus objektų ar vietų pavadinimai kitiems miesto objektams ar vietoms pavadinti. Perkeltiniai nevietiniai NU – perkelti kitų šalių ar vietų vietovardžiai Vilniaus objektams ar vietoms pavadinti. Perkeltiniai vietiniai NU sudaro daugumą šio tipo pavadinimų – 83 % (48 iš 58 NU), nevietiniai apima 17 % (10 iš 58 NU) perkeltinių asociacinių NU. Toks NU paplitimas rodo, kad esminis pamatinių pavadinimų perkėlimo pagrindas yra susijęs su poreikiu lokalizuoti vietą mieste, todėl pirmiausia remiamasi vietiniais objektais ir Vilniaus vietomis.

1. (a) *Lukiškės (Juozo Tumo Vaižganto stotelė): Lukiškės* ('stotelė yra prie Lukiškių aikštės')
- (b) *Hon Kongas (Šeškinė, mikr.): Honkongas* ('išorinis panašumas į nurodytą miestą')
- (c) *Didlaukis (Baltupių bendrabutis): Didlaukis* ('bendrabutis yra Didlaukio gatvėje')
- (d) *Skalvija (Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras): Skalvija* ('netoli yra kino teatras *Skalvija*')
- (e) *Vytautas (Paminklas Adomui Mickevičiui): Vytautas* ('manoma, kad Adomas Mickevičius yra LDK kunigaikštis Vytautas Didysis')

Struktūriškai perkeltiniai NU yra vienažodžiai (2a) ir keliažodžiai (2b) pavadinimai, kadangi remiasi vienu ar keliais OP žodžiais. Jų pasidaroma apylygiai: vienaleksemiai pavadinimai sudaro 53 % (31 iš 58 NU), kelialeksemiai – 47 % (27 iš 58 NU) visų šios grupės NU. Taigi sudarant perkeltinius pavadinimus kreipiamas dėmesys į formą – sudaromi trumpi urbanonimai.

2. (a) *Mada* (*Viršuliškės*, mikr.): *Mada* ('mikrorajone esančio prekybos centro pavadinimas')
- (b) *Gedo pr.* (*Trys mūzos*, sklpt.): *Gedo prospektas* ('skulptūra yra Gedimino prospekte')

Iš NU įvairovės matyti, kad dažniausias pavadinimų sudarymo motyvas yra susijęs su poreikiu susiorientuoti aplinkoje (3a). Orientaciniai pavadinimai apima daugiau nei pusę visų perkeltinių neoficialiųjų pavadinimų – 55 % (32 iš 58 NU). Rečiau daromi vizualiniai pavadinimai (3b), kurie siekia 26 % (15 iš 58 NU), taip pat pavadinimai, susiję su asmenimis (3c), sudarantys 14 % (8 iš 58 NU) pavadinimų. Rečiausiai NU kuriami pagal kontekstą (3d), jie apima 5 % (3 iš 58 NU) šios grupės urbanonimų. Taigi jaunimo kalboje linkstama perkelti egzistuojančius pavadinimus, kai įvardijama susitikimo vieta.

3. (a) *Senukai* (*Banginis*, prek. c.): *Senukai* ('netoli *Banginio* yra prekybos centras *Senukai*')
- (b) *Šanchajus* || *Šanxajus* (*Šnipiškės*, mikr.): *Šanchajus* ('modernūs pastatai, esantys šalia namų, kuriuose nėra kanalizacijos, elektros ir kt. patogumų, panašūs į Šanchajų')
- (c) *Gediminas* (*Paminklas karaliui Mindaugui*): *Gediminas* ('manoma, kad LDK kunigaikštis Gediminas yra karalius Mindaugas')
- (d) *Šventaragio slėnis* (*Katedros aikštė*): *Šventaragio slėnis* ('slėnis Vilniuje prie Neries ir Vilnios santakos, kur po mirties sudegintas lietuvių mitologinis kunigaikštis Šventaragis')

Vietiniai perkeltiniai orientaciniai NU sudaromi pagal netolimus objektus (4a) ar jų buvimo vietą (4b). Produktyvumu pasižymi NU, nusakantys objekto buvimo vietą: apima 85 % (27 iš 32 NU) visų šio tipo pavadinimų. Pagal netolimus objektus pavadinimai suteikiami retai. Jie sudaro 15 % (5 iš 32 NU) urbanonimų. Taigi dėsningai objektas ar vieta pavadinami pagal šalia esantį atspirties tašką. Tai – neutralūs pavadinimai, padedantys lokalizuoti vietą mieste.

4. (a) *Onos bažnyčia* (*Paminklas Adomui Mickevičiui*): *Onos bažnyčia* ('Paminklas yra netoli Vilniaus Šv. Onos bažnyčios')
- (b) *Ogmia* || *Ogmija* (*Šiaurės miestelis*, mikr.): *Ogmia* ('rajone esančio prekybos centrų komplekso pavadinimas')

Homoniminės *Kamčiatka* ir *Niujorkas* formos išskirtos pagal pavadinimo suteikimo motyvą. Vieni NU (5a), (5b) perkelti pagal panašumą, tai – transtoponimizacijos būdu atsiradę pavadinimai. Kiti NU (5c), (5d) yra

antrinės transtoponimizacijos būdu perkelti mikrorajono pavadinimams pagal schemą: *oficialusis oikonimas* → *neoficialusis ergonimas* → *neoficialusis choronimas*. Vieni NU (5a), (5b) laikyti nevietiniais perkeltiniais pavadinimais, kiti NU (5c) (5d) – vietiniais, nes bendrabučių pavadinimai perkelti mikrorajonui pavadinti. Šie NU įgijo OP bruožų – dažnai vartojami, plačiai paplitę⁶⁴, todėl pagal juos pavadinti kiti objektai.

5. (a) *Kamčiatka* || *Kamčatka*⁶⁵ (*Penkiaaukščių bendrabučių kompleksas Saulėtekyje*): *Kamčiatka* ('Vilniaus atžvilgiu bendrabučiai yra toli')
- (b) *Niujorkas* (*Šešiolikaaukščių bendrabučių kompleksas Saulėtekyje*): *Niujorkas* ('bendrabutis vadinamas *Niujorku* dėl pastato aukščio')
- (c) *Kamčiatka* (*Saulėtekis*, mikr.): *Kamčiatka* ('rajone yra bendrabutis, vadinamas *Kamčiatka*')
- (d) *Niujorkas* || *New York'as* || *Newyorkas* (*Saulėtekis*, mikr.): *Niujorkas* ('rajone yra bendrabutis, vadinamas *Niujorku*')

Vietinių perkeltinių NU, susijusių su asmenimis, atsiradimo motyvas – asmenų pavadinimai. Priešingai nei tiesioginių asociacinių NU, atsiradusių iš kilusių asociacijų su išskirtine asmenų grupe, esančių ar susijusių su pavadinamu objektu ar vieta, perkeltinių neoficialiųjų pavadinimų pagrindas – konkrečių asmenybių vardai (6a), pavardės (6b) ar slapyvardžiai (6c). Iš šių pavadinimų matyti, kad skulptūros ir paminklai, įamžinantys žymius asmenis, gali būti pavadinti kitų žmonių asmenvardžiais. Tai grindžia mintį, kad oficialieji mnemonimai gali būti nežinomi, nebūtinai kasdienei komunikacijai.

6. (a) *Vytautas* (*Paminklas Adomui Mickevičiui*): *Vytautas* ('manoma, kad Adomas Mickevičius yra LDK kunigaikštis *Vytautas Didysis*')
- (b) *Puškinovkė* (*Markučių kraštovaizdžio draustinis*): *Puškinovkė* ('draustinyje yra *Literatūrinis Aleksandro Puškino muziejus*')
- (c) *Maironis* (*Paminklas Adomui Mickevičiui*): *Maironis* ('manoma, kad Adomas Mickevičius yra *Maironis*')

Vizualinių vietinių NU atsiradimo pagrindas – perkeltas oniminio pagrindo pavadinimas pagal formą (7a) ir kokybę (7b) kitai vietai ar objektui

⁶⁴ Neoficialiosios formos *Niujorkas* ir *Kamčiatka* vartojamos oficialiame VU puslapyje. Internetinė prieiga: <https://www.vu.lt/gyvenimas-universitete/studentams/universiteto-miesteliai>.

⁶⁵ Studentų miestelis Saulėtekyje – vėlyvojo sovietmečio projektas, kuriuo siekta akademinius centrus iš Vilniaus senamiesčio perkelti už miesto ribų.

pavadinti. Iš NU matyti, kad pagal objekto kokybę prasčiausiai vertinama skulptūra *Krantinės arka* (7b) (3 iš 5 NU).

7. (a) *Velykų kiaušinis* (*Margutis*, sklpt.): *Velykų kiaušinis* (‘sinoniminis margučio pavadinimas’)
- (b) *Vilniaus puošmena* (*Krantinės arka*, sklpt.): *Vilniaus puošmena* (‘skulptūra ironiškai lyginama su puošmena’)

Užfiksuoti trys perkeltiniai vietiniai NU, kurių atsiradimo motyvai – istorinis (8a), kultūrinis (8b) kontekstas.

8. (a) *Šventaragio slėnis* (*Katedros aikštė*): *Šventaragio slėnis* (‘slėnis Vilniuje prie Neries ir Vilnios santakos, kur po mirties sudegintas lietuvių mitologinis kunigaikštis Šventaragis’)
- (b) „*Tuminais dink*“ (*Valstybinis Vilniaus mažasis teatras*): *Tuminais dink* (‘režisierius Rimas Tuminas yra nepageidaujamas teatre’)

Nevietiniai NU sudaromi perkeliant kitos šalies ar vietos pavadinimą kitai Vilniaus vietai ar objektui pavadinti pagal panašumą (9a) ar formą (9–d). Perkeltiniai nevietiniai NU remiasi numanomomis asociacijomis su kitomis šalimis ar objektais ir perteikia ironišką požiūrį. Taigi vietiniai ir nevietiniai perkeltiniai NU skiriasi stilistiniu žymėtu. Perkeltiniai vietiniai NU vartojami siekiant susiorientuoti aplinkoje, jie yra neutralūs, išskyrus vizualinius NU, kurių atsiradimo pagrindas – kokybė.

9. (a) *Šanchajus* || *Šanxajus* (1. *Šnipiškės*, mikr.; 2. *Kalvarijų gatvė*): *Šanchajus* (‘modernūs pastatai, esantys šalia namų, kuriuose nėra kanalizacijos, elektros ir kt. patogumų, panašūs į Šanchajų’)
- (b) *Hon Kongas* (*Šeškinė*, mikr.): *Honkongas* (‘išorinis panašumas į nurodytą miestą’)
- (c) *Titanikas* (*Kardiolitos klinikos*): *Titanikas* (‘klinikų pastato bokštas primena laivo *Titanikas* priekinę dalį’)
- (d) *Big Benas* (*Vilniaus Šv. Vysk. Stanislovo ir Šv. Vladislovo arkikatedros bazilikos varpinė*): *Bigbenas* (‘varpinė panaši į *Bigbeno* bokštą’)

Jaunimo kalboje linkstama perkelti egzistuojančius pavadinimus, kai įvardijama susitikimo vieta. Orientaciniai pavadinimai apima daugiau nei pusę visų perkeltinių neoficialiųjų pavadinimų – 55 % (32 iš 58 NU). Rečiau daromi vizualiniai pavadinimai, siekiantys 26 % (15 iš 58 NU), taip pat pavadinimai, susiję su asmenimis, sudarantys 14 % (8 iš 58 NU) pavadinimų. Rečiausiai NU kuriami pagal kontekstą, jie apima 5 % (3 iš 58 NU) šios grupės

urbanonimų. Šie NU rodo, kad visuomenės istoriniai, socialiniai, kultūriniai reiškiniai jaunimui nėra svarbūs.

Iš perkeltinių asociacinių NU matyti, kad *Kamčiatka 65x*, *Niujorkas 60x* yra išplitę ir prigiję jaunimo kalbos pavadinimai. Jų produktyvumas pastebimas ir viešojoje erdvėje, pvz., internetiniuose puslapiuose supažindinta, kaip atsirado NU *Kamčiatka*, *Niujorkas*⁶⁶, nurodyta studentų miestelio buvimo vieta ir sandara⁶⁷. Tokia vartoseną grindžia mintį, kad visuomenės šie NU traktuojami kaip oficialieji pavadinimai.

6.4. Asociacinių NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis ir jų dažnumo polinkiai

Asociaciniu būdu dažniausiai nurodomi memorialinių statinių pavadinimai (žr. 29 lentelę). Jie sudaro beveik pusę visų šio tipų NU (157 iš 351 NU). Pavadinimai suteikti pagal pačių objektų sukeltas asociacijas, manytina, dėl dviejų priežasčių: viena vertus, OP yra ilgi ir nepatogūs vartoti, kita vertus, kasdienėje komunikacijoje nebūtina žinoti paminklų ir skulptūrų pavadinimus, todėl suteikti asociatyvūs pavadinimai. Rečiau asociatyviai pavadinamos gyvenamosios ir lankytinos vietos. Apylygiai asociatyviai nurodyta mokslo įstaigų, maitinimo ir pasilinksminimo ir apsipirkimo vietų. Kitų pavadinimų objektų ir vietų grupei (pvz., varpinė, bazilika, bastėja, ministerijos ir kt.) priklausantys NU vartojami retai, dar žr. 29 lentelę. Šie objektai ir vietos gerai žinomi jaunimui, todėl pagal tam tikrą požymį kuriami aktualūs NU.

29 lentelė. Asociaciniai NU pagal pavadinamas vietas ir objektus

Objektų grupė	Skaičius	Procentai
Memorialiniai statiniai	157	45 %
Gyvenamosios ir lankytinos vietos	65	18 %
Mokslo įstaigos	31	9 %
Apsipirkimo vietos	26	7 %
Maitinimosi ir laisvalaikio praleidimo vietos	31	9 %
Kiti objektai	41	12 %
Iš viso	351	100 %

Iš dešimties dažniausiai minėtų NU – devyni remiasi vienu žodžiu; jie yra tiesioginiai (Nr. 1, 2, 3, 7, 8, 9, 10) ir perkeltiniai (Nr. 4, 5) pavadinimai (žr.

⁶⁶ Prieiga internete: <https://neakivaizdinisvilnius.lt/studijos/sauletekis/>.

⁶⁷ Prieiga internete: [https://lt.wikipedia.org/wiki/Saul%C4%97tekis_\(Vilnius\)](https://lt.wikipedia.org/wiki/Saul%C4%97tekis_(Vilnius)).

30 lentelę). Užfiksuotas vienas sudurtinis pavadinimas (Nr. 6). Pagal NU dažnumą manytina, kad šie neoficialieji pavadinimai jaunimo kalboje gali būti traktuojami kaip oficialūs. Šią mintį remia tos pačios pamatinės lekšemos struktūros pokyčiai, pvz., *Kiaušas (Margutis, sklpt.)*, ar kitoms Vilniaus vietoms pavadinti perkelti NU, pvz., *Kamčiatka (Saulėtekis, mikr.)*. Dažniausiai linkstama sudaryti pavadinimus tiesioginiu būdu (Nr. 1, 2, 6–10), rečiau – perkeltiniu būdu (Nr. 4, 5).

30 lentelė. Dažniausi asociaciniai NU

Nr.	Neoficialusis urbanonimas	Oficialusis urbanonimas	Dažnumas
1.	<i>Kiaušinis</i>	<i>Margutis</i>	126
2.	<i>Vamzdis</i>	<i>Krantinės arka</i>	116
3.	<i>Barbakanas</i>	<i>Vilniaus gynybinės sienos bastėja</i>	91
4.	<i>Kamčiatka</i>	<i>Penkiaaukščių bendrabučių kompleksas Saulėtekyje</i>	65
5.	<i>Niujorkas</i>	<i>Šešioliakaaukščių bendrabučių kompleksas Saulėtekyje</i>	60
6.	<i>Prancūzparkis</i>	<i>Konstantino Sirvydo skveras</i>	52
7.	<i>Centras</i>	<i>Senamiestis</i>	41
8.	<i>Taboras</i>	<i>Kirtimai</i>	24
9.	<i>Krasnūcha</i>	<i>Savanorių prospektas</i>	18
10.	<i>Krasnucha</i> ⁶⁸	<i>Savanorių prospektas</i>	15

6.5. Apibendrinimas

1. Asociacinių NU motyvacinių grupių pasiskirstymas išryškino Vilniaus lietuvių jaunimui svarbius požymius ir ypatumus (žr. 2 paveikslą). Asociaciniai NU – jaunimo pasaulėvaizdžio atspindys.

1.1. Vizualiniai pavadinimai sudaro beveik pusę visų asociacinių NU – 46 % (162 iš 351 NU). Pagrindinė šių NU suteikimo priežastis – objekto ar vietos ypatybės. Pavadinimai suteikiami pagal objekto ar vietos formą, kokybę, panašumą su kitais miestais.

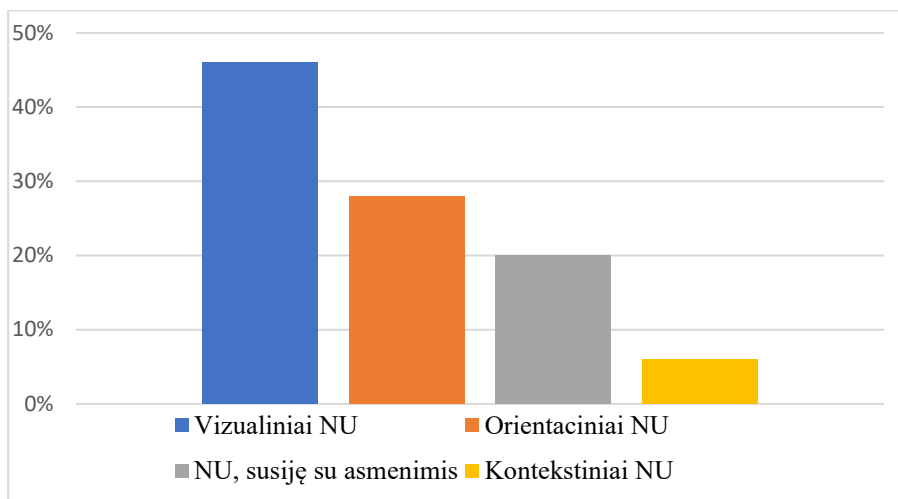
1.2. Orientacinių NU užfiksuota 28 % (98 iš 351 NU) asociacinių pavadinimų. Nustatyta, kad objektų ir vietų erdvinė padėtis Vilniuje nusakoma pagal pastatus, netolimus objektus, ar buvimo vietą.

⁶⁸ Dažniausiai užraštos NU formos *Krasnucha* ir *Krasnūcha (Savanorių prospektas)* parodė, kad jaunimo kalboje yra produktyvūs abu variantai.

1.3. Pavadinimai, susiję su asmenimis, apima 20 % (70 iš 351 NU) visų asociacinių NU. Objektų ir vietų santykis su asmenimis nusakomas pagal asmenų pavadinimus (etninę, socialinę, amžiaus, lyties grupę bei kitas), veiklą ir išvaizdą.

1.4. Kontekstiniai NU sudaro 6 % (21 iš 351 NU) pavadinimų. Jų pagrindas – istorinis, kultūrinis ir socialinis kontekstas. Taigi jaunimui nėra svarbūs ekonominiai, politiniai, socialiniai, kultūriniai reiškiniai.

1.5. Nustatytos neoficialiųjų pavadinimų suteikimo priežastys panašios į sudurtinių (Sviderskienė 2016, 243–273), sudėtinių (Sviderskienė 2017, 78–102), priesaginių (Sviderskienė 2019, 108–138) helonimų davimo priežastis. Šių pavadinimų suteikimo kriterijai yra hidroobjektų ypatybės, užimama padėtis erdvėje ir santykis su asmenimis. Taigi NU motyvacija atspindi bendras įvardijimo tendencijas, būdingas ir nusistovėjusiai, ir greitai kintančiai pavadinimų sistemoms.

2 paveikslas. *Asociaciniai NU pagal motyvacines grupes*

2. Ekspresyvumas, emocionalumas – asociacinių NU ypatybės. Afektingą funkciją atlieka vizualiniai NU, pavadinimai, susiję su asmenimis, ir kontekstiniai NU. Orientacinio pobūdžio pavadinimai dėl poreikio perteikti tikslią buvimo ar susitikimo vietą yra stilistiškai neutralūs.

2.1. Kiekybiškai iš visų NU grupių objektų pagal emocinį krūvį išsiskiria dviejų memorialinių statinių *Krantinės arkos* (43 NU) ir *Trijų mūzų* (48 NU) pavadinimai, nes šie objektai Vilniuje vertinami prasčiausiai. Skulptūros *Krantinės arka* asociacinių pavadinimų pagrindas – objekto forma. Pagal panašumą (žr. 30 lentelę, Nr. 2) dažniausiai skulptūra vadinama *Vamzdžiu*,

nurodoma jos paskirtis – *šūdu, nuotekų, kanalizacijos, išmatų vamzdis*, ar apibūdinama išorė – *surūdijęs, baises, didelis vamzdis* ir kt. Skulptūros *Trys mūzos* neoficialiųjų pavadinimų suteikimo priežastys – asociacijos su asmenimis pagal lytį, socialinę grupę, mitiškumą, skaičių. Tai yra emociškai konotuoti pavadinimai. Kitas šios skulptūros pavadinimų pagrindas – orientacinis – nurodoma vieta, kurioje yra skulptūra.

2.2. Neigiamai vertinami mikrorajonai *Kirtimai* (7 NU), pvz., *Narkomanynas, Šnipiškės* (2 NU), pvz., *Lušnynas*, iš parkų – *Pasakų parkas* (2 NU), pvz., *Prievartautojai*, iš kavinių-barų – *Universiteto Pub* (3 NU), pvz., *Landynė*, iš paminklų – *Paminklas LDK didžiajam kunigaikščiui Gediminui* (13 NU), pvz., *Zombis* (nors pastebėtas ir teigiamas požiūris į šią skulptūrą, pvz., *Riteris, Samurajus*). Dėsningsai sudaromi neigiamos konotacijos, turintys menkinamąjį, niekinamąją, vulgarųjį, ironišką, sarkastišką atspalvį, pavadinimai, perteikia jaunimo santykį su pavadinama vieta ar objektu.

3. Kiekybinis asociacinių NU pasiskirstymas pagal leksemų skaičių ir sudarymo būdą rodo, kad objektų ir vietų pavadinimams daro įtaką kalbos ekonomija. Gausiausią grupę sudaro tiesioginiai ir perkeltiniai pavadinimai (žr. 31 lentelę), kurie remiasi viena leksema. NU užrašymo dažnumas pagal anketas atspindi tas pačias tendencijas (žr. 30 lentelę).

31 lentelė. *Asociaciniai NU pagal leksemų skaičių*

Asociaciniai NU	Skaičius	Procentai
Vienažodžiai NU	229	65 %
Keliažodžiai NU	122	35 %
Iš viso	351	100 %

7. MOTYVUOTIEJI-ASOCIACINIAI NU

Šiame skyriuje pristatyti NU, atsiradę iš OP nario ir asociaciniu būdu atsiradusios leksemos, išryškinti jų pamato pasirinkimo dėsningumai bei vartosenos ypatumai. Pabaigoje pristatytas motyvuotųjų-asociacinių NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis.

7.1. Motyvuotųjų-asociacinių NU samprata ir pagrindiniai bruožai

Motyvuotieji-asociaciniai NU⁶⁹ – iš OP esančio pamatinio žodžio ir asociaciniu būdu atsiradusios leksemos sudaryti pavadinimai. Kadangi OP dalis (-ys) ir dėmenys, susiję su pavadinamu objektu asociaciniu būdu, sudaro naujo pavadinimo pamatą, jie vadinami motyvuotaisiais-asociaciniais pavadinimais. Šie NU apima 7 % (102 iš 1391 NU) visų neoficialiųjų pavadinimų. Jie yra skirtingos sandaros. Dažniausi yra NU, sudaryti iš dviejų žodžių (1a). Jie apima 85 % (85 iš 102 NU) visų šios grupės pavadinimų. Trižodžiai NU (1b) sudaro 10 % (10 iš 102 NU), kiti NU (1c) – 5 % (5 iš 102 NU) visų šios grupės pavadinimų. Didesnis dvinarių NU dažnumas sietinas su jų struktūra – linkstama vartoti trumpesnius pavadinimus, kurie nusako objektą ir jo požymį.

1. (a) *Trys damos (Trys mūzos, sklpt.): trys, dama* ('skulptūros figūros panašios į tris damas')
- (b) *Laisvo elgesio universitetas (Lietuvos edukologijos universitetas): laisvas, elgesys, universitetas* ('universitete studijuoja netinkamo elgesio asmenys')
- (c) *Nacionalinio dramos teatro mūzos (Trys mūzos, sklpt.): nacionalinis, drama, teatras, mūza* ('skulptūra yra virš Lietuvos nacionalinio dramos teatro')

Motyvuotieji-asociaciniai NU pagal sintaksinius dėmenų ryšius yra vardininkiniai ir kilmininkiniai pavadinimai⁷⁰. Kiekybiškai daugiausia yra kilmininkinių NU (2a), jie apima 73 % (74 iš 102 NU) šios grupės pavadinimų. Vardininkiniai NU (2b) vartojami rečiau, jie sudaro 27 % (28 iš 102 NU) urbanonimų. Kilmininkinių sudėtinių pavadinimų produktyvumas

⁶⁹ Daugiau šio tipo NU žr. 8 priede.

⁷⁰ Dėl terminų vardininkinis urbanonimas, kilmininkinis urbanonimas žr. 5.5.

yra būdingas ir pusiau oficialiesiems NU, kurie remiasi dviem pamatiniais žodžiais (žr. 11.1.2.), bei mišrieji NU (žr. 5.5.).

2. (a) *3 venuolės (Trys mūzos, sklpt.): trys, vienuolė* ('skulptūros figūros panašios į tris vienuoles')
- (b) *Čiuvakų teatras (Valstybinis jaunimo teatras): čiuvakas, teatras* ('keistuolių, vadinamų čiuvakais (LKŽŽ 127; LŽŽ 40), teatras')

Neoficialieji kilmininkiniai ir vardininkiniai urbanonimai pagal tai, kuris OP dėmuo tapo naujo pavadinimo pamatu, yra skirtingi. Nustatyta, kad daugiau nei pusę visų motyvuotųjų-asociacinių pavadinimų, tai yra 53 % (54 iš 102 NU), sudaro urbanonimai, perėmę OP determinantą ir turintys asociacinę leksemą (3a). Rečiau NU išlaikytas iš OP perimtas determinatas (3b) ir pridėta asociatyvinė leksema; šie urbanonimai apima 30 % (31 iš 102 NU) pavadinimų. NU, kurių iš OP perimto pamato, prie kurio pridėta asociacijos būdu atsiradusi leksema, pozicija NU pakito (3c), sudaro 17 % (17 iš 102 NU) urbanonimų. Taigi motyvuotųjų-asociacinių NU pagrindu dažniausiai tampa reikšminis OP narys, išskiriantis įvardijamą objektą ar vietą, ir pridėta asociatyvi leksema.

3. (a) *Gabijos šulė (Vilniaus „Gabijos“ gimnazija): Gabija, šulė* ('Gabijos gimnazija, kuri vadinama šule (LKŽŽ 585; LŽŽ 158)')
- (b) *Vidurio prospektas (Gedimino prospektas): vidurys, prospektas* ('prospektas yra *Senamiestyje*, pagal Vilniaus teritoriją – viduryje')
- (c) *Angelių alėja (Užupio angelas, sklpt.): angelas, alėja* ('skulptūra yra Užupio gatvės plačiausioje vietoje')

7.1.1. Iš NU, kurių pamatas – iš OP perimtas determinantas, matyti, kad jų pagrindu gali tapti skirtingos reikšmės žodžiai. Šių NU pamatą sudaro atributinės reikšmės apeliatyvai (4a), memorialinės reikšmės antroponimai (4b), lokalinės reikšmės choronimai (4c). Atributinės ir memorialinės reikšmės pavadinimai yra paplitę apylygiai – pirmieji NU apima 46 % (25 iš 54 NU), antrieji – 41 % (22 iš 54 NU) motyvuotųjų-asociacinių NU. Retai vartojami NU, padaryti iš lokalinės reikšmės choronimų, jie sudaro 13 % (7 iš 54 NU). Taigi sudarant kilmininkinius motyvuotuosius-asociacinius NU šalia asociatyviai pridėtos leksemos dažniausiai išlaikomi tie reikšminiai pamato žodžiai, kurie nusako, aiškina determinantą arba tikslina, kokio žymaus asmens vardu ar pavarde pavadintas objektas ar vieta.

4. (a) *Krantinės vamzdis (Krantinės arka, sklpt.): krantinė, vamzdis* ('krantinės skulptūra panaši į vamzdį')

- (b) *Gedimino skulptūra (Paminklas LDK didžiajam kunigaikščiui Gediminui): Gediminas, skulptūra* ('Gedimino paminklas vadinamas skulptūra, kuria vaizduojama žmogaus figūra')
- (c) *Užupio statula (Užupio angelas, sklpt.): Užupis, statula* ('Užupio skulptūra vadinama statula, kuria vaizduojamas angelas')

Iš motyvuotųjų-asociacinių NU, kurie perėmė OP determinantą, matyti, kad stilistiškai jie yra neutralūs (5a) arba turi neigiamą (5b), retai – teigiamą (5c), konotaciją. Reikšminis NU narys išskiria, tikslina, aiškina determinantą, nurodantį objektą ar vietą, kuris keičiamas artimos reikšmės žodžiais, plg. NU (4b), (4c). Dažniausiai šie pavadinimai yra neutralūs, išskyrus du emociškai konotuotus neoficialiuosius skulptūrų pavadinimus – *Krantinės arką* (4a) ir *Tris mūzas* (5b). Šios skulptūros jaunimo kalboje vertinamos neigiamai – *Krantinės arka* vadinama *Krantinės vamzdžiu*, o *Trys mūzos* pagal kylančias asociacijas siejamos su *maniakėmis* (5d), *bobomis*, *vienuolėmis*, *duchėmis*, *duromis*, *raganomis* (dar plg. asociacijos būdu atsiradusius šio tipo pavadinimus, žr. 6.1.). Pasitaikė ir NU, atspindinčių teigiamą požiūrį į šią skulptūrą, jos figūras siejant su *sesėmis* (5d), *damomis*, *nimfomis*, *moterimis*.

5. (a) *Mickevičiaus statulos (Paminklas Adomui Mickevičiui): Mickevičius, statula* ('Adomo Mickevičiaus paminklas vadinamas statula, kuria vaizduojama žmogaus figūra')
- (b) *Trys maniakės (Trys mūzos, sklpt.): trys, mūza* ('skulptūros figūros panašios į tris manijos apimtas moteris')
- (c) *Gedučio statula (Paminklas LDK didžiajam kunigaikščiui Gediminui): Gedutis* (← *Gedas* < *Gediminas*), *statula* (Paminklas Gediminui, pavadintam *Gedučiu*, vadinamas statula, kuria vaizduojama žmogaus figūra')
- (d) *Trys sesės (Trys mūzos, sklpt.): trys, sesuo* ('visos trys skulptūros figūros yra panašios')

7.1.2. Neoficialiuosiuose pavadinimuose OP determinantai keičiami atributinės (6a) arba lokalinės (6b) reikšmės apeliatyvais, choronimais (6c). Daugelio šio tipo motyvuotųjų-asociacinių NU pamatas yra iš OP perimti atributinės reikšmės apeliatyvai, siekiantys 84 % (26 iš 31 NU) pavadinimų. Lokalinės reikšmės pavadinimai retesni, jie apima 16 % (5 iš 31 NU) urbanonimų. Iš šių pavadinimų matyti polinkis keisti OP atributinės reikšmės determinantą kitu žodžiu, kuris išreiškia jaunimo neigiamą (7a), arba rečiau – teigiamą (7b), požiūrį į įvardijamus objektus ar vietas. Kiti pavadinimai yra stilistiškai neutralūs (7c), nurodo objekto, vietos lokalizaciją Vilniuje.

6. (a) *Debilų teatras (Vilniaus keistuolių teatras)*: *debilas, teatras* ('keistuolių, vadinamų *debilais* (LKŽŽ 134; LŽŽ 43), teatras')
- (b) *Centro bokštas (Gedimino pilies bokštas)*: *centras, bokštas* ('bokštas yra *Senamiestyje*, pagal Vilniaus teritoriją – centre')
- (c) *Koralų parkas (Pasakų parkas)*: *Karoliniškės, parkas* ('parkas yra Karoliniškėse, vadinamose Koralais')
7. (a) *Pydarų prospektas (Gedimino prospektas)*: *pydaras, prospektas* ('prospektu vaikšto homoseksualūs žmonės, vadinami *pydarais* (LKŽŽ 439)')
- (b) *Savi namai (Alaus namai, bar.)*: *savas, namas* ('baras lyginamas su namais greičiausia dėl svarbaus ryšio su alumi')
- (c) *Centro teatras (Lietuvos nacionalinis dramos teatras)*: *centras, teatras* (teatras yra *Senamiestyje*, pagal Vilniaus teritoriją – centre')

7.1.3. Motyvuotieji-asociaciniai pavadinimai pagal OP sintaksinės struktūros pokyčius yra įvairūs. Vienuose neoficialiųjų pavadinimų junginiuose OP determinatas gali užimti determinanto poziciją (8a), o OP determinantas – determinato vietą (8b). Kiti NU išlaiko OP determinantinio junginio determinantą (8c). Užfiksuotas trižodis NU su perimtu oficialiojo urbanonimo determinantu ir determinatu (8d). Pasitaikė motyvuotųjų asociacinių NU, kurių pamatas išplėstas atributinės (8e) ar lokalinės (8f) reikšmės determinantais. Nustatyta, kad dažnesni yra dvižodžiai neoficialieji pavadinimai, išlaikantys OP determinantinio junginio narį, jie apima 47 % (8 iš 17 NU) visų šio tipo urbanonimų. NU, kurių pamatas yra struktūriškai išplėstas, siekia 24 % (4 iš 17 NU) pavadinimų. Kiti šio tipo pavadinimai yra reti – kartu sudaro 30 % (5 iš 17 NU) visų grupės urbanonimų.

8. (a) *Angelo statula (Užupio angelas, sklpt.)*: *angelas, statula* ('*angelo* skulptūra vadinama statula, kuria vaizduojama angelas')
- (b) *Senoji siena (Vilniaus gynybinės sienos bastėja)*: *senas, siena* ('bastėja pastatyta XVII amžiuje, todėl vadinama senąja')
- (c) *Penkiaaukščiai barakai (Penkiaaukščių bendrabučių kompleksas Saulėtekyje)*: *penkiaaukštis, barakas* ('penkiaaukščiai bendrabučiai vadinami *barakais* (LŽBe; LŽŽ 26; LKŽŽ 63)')
- (d) *Valstybinis dramos teatras (Lietuvos nacionalinis dramos teatras)*: *valstybė, drama, teatras* ('vadinant valstybiniu pabrėžiama teatro svarba')
- (e) *Velykinis margutis (Margutis, sklpt.)*: *Velykinis, kiaušinis* ('kiaušinis yra išmargintas')
- (f) *Mindaugo Maxima (Maxima, pard.)*: *Mindaugas, Maxima* ('parduotuvė yra Mindaugo g.')

Motyvuotieji–asociaciniai NU yra labai įvairūs, bet yra pavieniai ir neišplitę kalboje. Jie dažniausiai vartojami mažo sociumo arba parodo vieno asmens požiūrį ir pasižymi stilistiniu neutralumu. Pasitaikė pavienių NU, kuriems būdinga neigiama (9a) arba teigiama konotacija (9b). Taigi dažniausia šių pavadinimų sudarymo motyvacija greičiausiai yra susijusi su poreikiu kitaip nurodyti objektą ar vietą, neperteikiant požiūrio į ją.

9. (a) *Vilniaus debilų teatras (Vilniaus keistuolių teatras): Vilnius, debilas, teatras* ('keistuolių, vadinamų *debilais* (LKŽŽ 134; LŽŽ 43), teatras')
 (b) *Iki mažytė (Iki, pard.): Iki, mažytė* ('nedidelė parduotuvė')

7.2. Motyvuotųjų–asociacinių NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis

Atsižvelgus į pavadinamo objekto ir sudėtinių NU santykį matyti, kad dažniausiai motyvuotieji–asociaciniai pavadinimai vartojami pavadinant memorialinius statinius (žr. 32 lentelę), rečiau – nurodant bendrabučių, teatrų, mokslo įstaigų, lankytinų vietų pavadinimus. Polinkis suteikti motyvuotuosius asociacinius pavadinimus memorialiniams statiniams susijęs su poreikiu perteikti požiūrį ir kalbos ekonomija – oficialieji pavadinimai susideda iš kelių narių ir nepatogūs vartoti kasdienėje komunikacijoje. Kita sudarymo priežastis – oficialieji urbanonimai gali būti nežinomi.

32 lentelė. *Motyvuotieji–asociaciniai NU pagal pavadinamas vietas ir objektus*

Objektų grupė	Skaičius	Procentai
Memorialiniai statiniai	44	43 %
Gyvenamosios ir lankytinos vietos	5	5 %
Mokslo įstaigos	7	7 %
Kiti objektai	46	45 %
Iš viso	102	100 %

7.3. Apibendrinimas

Pavadinimai, sudaryti iš OP nario ir asociaciniu būdu atsiradusios leksemos, yra reti; apima 7 % tirtų neoficialiųjų urbanonimų. Daugiau nei pusę motyvuotųjų–asociacinių pavadinimų – 53 % (54 iš 102 NU) – sudaro urbanonimai, perėmę OP determinantą, prie kurio pridėta asociacinė leksema. Rečiau NU išlaikytas iš OP perimtas determinatas, NU turintis pridėtą asociacinę leksemą; jie apima 30 % (31 iš 102 NU) šios grupės pavadinimų. NU, kurių iš OP perimto pamato pozicija NU pakito, sudaro 17 % (17 iš 102

NU) urbanonimų. Dažniausiai pagal sintaksinius ryšius šie pavadinimai yra kilmininkiniai NU ir sudaro 73 % (74 iš 102 NU) motyvuotųjų-asociacinių pavadinimų. Vardininkiniai NU vartojami rečiau, jie sudaro 27 % (28 iš 102 NU) urbanonimų. Taigi dėsningai sudaromi pavadinimai, turintys tapačią struktūrą kaip ir NU, besiremiantys OP (dar plg. mišriųjų NU sandarą, žr. 5.5.) ir pusiau oficialieji urbanonimai (žr. toliau 12.), išlaikę OP struktūrą.

Pagal iš OP perimto determinanto reikšmes matyti, kad atributinės ir memorialinės reikšmės vardininkiniai, kilmininkiniai pavadinimai yra paplitę apylygiai. Atributinės reikšmės NU apima 46 % (25 iš 54 NU), memorialinės – 41 % (22 iš 55 NU) motyvuotųjų-asociacinių NU. Retai vartojami NU, padaryti iš lokalinės reikšmės choronimų, jie sudaro 13 % (7 iš 54 NU). Šie NU rodo, kad sudarant motyvuotuosius-asociacinius NU šalia asociatyviai pridėtos leksemos dažniausiai išlaikomi tie reikšminiai pamato žodžiai, kurie nusako, aiškina determinatą arba tikslina, kokio žymaus asmens vardu ar pavarde pavadintas objektas ar vieta. Ši ypatybė taip pat būdinga mišriesiems NU (žr. 5.5.) ir pusiau oficialiesiems urbanonimams (žr. 12.).

8. ŽODŽIŲ ŽAISMO NU

Šiame skyriuje aptarti NU, kurių pamatu tapo reikšminis OP narys, asociatyviai susietas su apeliatyvine leksema, pateikta šių NU samprata, pamato pasirinkimo dėsningumai bei vartosenos ypatumai. Pabaigoje pristatytas žodžių žaismo NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis.

8.1. Žodžių žaismo NU samprata ir pagrindiniai bruožai

Darbuose apie NU skiriami *žodžių žaismo*⁷¹ (Klimenko 2011, 8; Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2012, 107; Balode 2014a, 65; 2014b, 76; Zujeva 2014, 154–155; Balode, Doniņa 2015, 88; Klimenko, Rut 2018, 212), *semantinės reinterpretacijos* (Ignatowicz-Skowrońska 2003, 296), *semantinių kitimų* (Achmetova 2010, 62–67), *paronomazijos* (Balode 2014b, 76) pavadinimai. Šių NU pagrindas – fonetinis dviejų žodžių (pamatinio žodžio ir apeliatyvo; pastarojo atsiradimą siejant su asociacine leksema) sąskambis (Zujeva 2014, 254), kuriuo siekiama oficialiosioms formoms suteikti neoficialiosios kalbos pobūdį (Klimenko 2011, 8). Pavadinimai, sudaryti žodžių žaismo pagrindu, perteikia jaunimo kūrybiškumą (Klimenko 2011, 8) ir nuomonę apie nurodomus objektus ar vietas (Klimenko, Rut 2018, 212). Šios formos dažniausiai yra jaunimo kalbos, ypač slengo, ypatybė (Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2012, 107).

Dėl žodžių žaismo atsiradę pavadinimai sudaro 5 % (64 iš 1391 NU) visų urbanonimų. Neoficialiųjų pavadinimų, kurie remiasi vienu ar dviem žodžiais, santykis skiriasi – pirmojo tipo NU užfiksuota 63 % (40 iš 64 NU), antrojo – 37 % (24 iš 64 NU) pavadinimų. Pamatiniai urbanonimai asociatyviai siejami su panašaus sąskambio žodžiais, kurie tampa NU pagrindu ar jo dalimi, o atsiradimo priežastys yra morfologiškai arba semantiškai pamatuotos. Bendrą pavadinimų sudarymo modelį galima apibrėžti schema: *motyvuotasis ir asociacinis žodis* → NU.

Vienanarių žodžių žaismo pavadinimų pamatu dažniausiai tampa vienažodis OP (1a). Tokie urbanonimai sudaro daugiau nei pusę visų vienanarių žodžių žaismo NU – 68 % (27 iš 40 NU). Rečiau šios grupės pavadinimų pagrindą sudaro OP determinantas (1b) – jie apima 32 % (13 iš 40 NU) urbanonimų. Sudarant pavadinimus, atsižvelgiama į reikšminį OP narį, kuris išskiria objektą iš bendros grupės. Šis komponentas asociatyviai siejamas su apeliatyvine leksema (1a), (1b).

⁷¹ Daugiau šio tipo NU žr. 9 priede.

1. (a) *Tarantulai* (*Tarantino*, nakt. kl.): **Tarantino** : **tarantulas** ('voras')
- (b) *Fakas* (*Fokus pica*, pic.): **Focus** : **fuck** liet. ('pistis, lytiškai santykiuoti (DALKŽ 369)')

Vienažodžio pamato ergonimai (2a), (2c–e), akronimai (2f) pagal žodžių skambesį siejami su asociacinėmis leksemomis – apeliatyvais – lietuvių (1a), (2d), anglų (1b), (2a) kalbų žodžiais, antroponimais (2b), (2c). Dviejų žodžių pavadinimų pagrindas – du apeliatyvai (3a) arba antroponimas ir apeliatyvas (3b), o vienas iš pamatinių žodžių gretinamas su asociatyviais apeliatyvais (3a), (3b). Taigi pamatu tampa žodis, kuris potencialiai yra perdirbtas siekiant pavadinimui suteikti naują prasmę.

2. (a) *Mc'Dick* (*McDonald's*, gr. m. r.): *McDonald's* → **McDakas** || **Mcdakas** || **Mcduckas** : **dick** liet. ('vyro varpa (DALKŽ 252)')
- (b) *Antanai* (*Antakalnis*, mikr.): **Antakalnis** : **Antanai** ('Antanas, avd.')
- (c) *Rimiškė* || *Rimiškis* (*Rimi*, pard.): **Rimi** : **Rimiškis** (-ė) ('Andrius Rimiškis – dainų atlikėjas')
- (d) *Nekropolis* (*Akropolis*, prek. c.): **Akropolis** : **nekropolis** ('senovinis laidojimo kompleksas')
- (e) *Iki* (*Rimi*, pard.): **Rimi** : **Iki** ('parduotuvė')
- (f) *Sadamas* (*Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija*): **SADM** : **Sadamas** ('Sadamas Huseinas – Irako prezidentas')
3. (a) *Pelėnų g.* (*Pelynų gatvė*): **Pelynų** : **pelėnų** ('graužikas')
- (b) *Gedimino pokštas* (*Gedimino pilies bokštas*): **bokštas** : **pokštas** ('juokas, išdaiga, triukas')

Dvinarių NU, atsiradusių dėl žodžių žaismo, pamatas yra įvairus: pagrindą sudaro determinantas (3a) (9 iš 22 NU), determinantinio junginio narys (4a) (3 iš 22 NU), OP determinatas (4b) (6 iš 22 NU), OP determinantas, NU užimantis determinato poziciją (4c) (1 iš 22 NU), determinantas ir determinatas (4d), kurių vienas gali būti išplėstas asociacine leksema (4e) (2 iš 22 NU), bei vienažodis NU, kurio pamatas – išskaidytas į du dėmenis (4f) (1 iš 22 NU). Kiekybiškai dažnesni NU, kurių iš OP perimtas determinantas arba determinatas yra struktūriškai pakeisti. Pirmieji sudaro 41 % (9 iš 22 NU), antrieji – 27 % (6 iš 22 NU), o kito pamato NU yra pavieniai ir kartu apima 32 % (7 iš 22 NU) visų dvinarių pavadinimų, atsiradusių kalbinio žaidimo būdu. Sudarant pavadinimus, kurie remiasi pamatinės leksemos ir asociacinės leksemos reikšmės žaismu, svarbus atpažįstamumas, todėl keičiamas dėmuo, kuris apibūdina, apibrėžia determinatą.

4. (a) *Čiurkaus gimnazija (Vilniaus Mikalojaus Konstantino Čiurlionio menų gimnazija): Čiur(ionis): čiurka* ‘siauraakis, azijietis (LKŽŽ 127)’
- (b) *Gedimino pokštas (Gedimino pilies bokštas): bokštas : pokštas* ‘juokas, išdaiga, triukas’
- (c) *Trijų ryžių [...] (Trijų kryžių kalnas): kryžiai : ryžiai* ‘kruopos’
- (d) *Prostitucijos konspektas (Konstitucijos prospektas): konstitucija : prostitutija* ‘sekso paslaugų teikimas už atlygį’; *prospektas : konspektas* ‘santrauka’
- (e) *Fokus pokus boom (Fokus pica, pic.): Fokus : fokus pokus bum* ‘burtažodis’
- (f) *Antanų kalnas (Antakalnis, mikr.): Anta-kalnis : Antanų* ‘Antanas, avd.) + *kalnas* ‘aukšta geografinė vietovė’

NU, kurie remiasi vienu ar dviem OP žodžiais, sudarymo pagrindas vienodas: tapačios pradinės dalys (2b) (5), kamienų segmentai (1b), (2a), (3a). Dažnai sudaromi pavadinimai, kurių pamatinio urbanonimo pradinė dalis (2d) pakeista antrosios lekšemos pradine dalimi. Keitimas vyksta sutapus pirmojo ir antrojo žodžio kamieno daliai ir pabaigai. Kiekybiškai gausiausia grupė – NU, kurių pamatinių urbanonimų motyvuotoji leksema ir asociacinio žodžio kamienų segmentai sutampa (14 iš 50 NU).

5. *Rimiškė || Rimiškis (Rimi, pard.): Rimi : Rimiškis (-ė)* ‘Andrius Rimiškis – dainų atlikėjas’

Retesni dėl žodžių žaismo atsiradusių pavadinimų sudarymo modeliai yra būdingi NU, kurių pamatinio urbanonimo pradinė dalis yra praleista (4c) arba įterpta (6) į pamatinį kamieną, tai – garsažodinio pamato NU. Vieno tokių pavadinimo (7a) sudarymo motyvacija sietina su akronimu ir LNK televizijos laidos personažo Budulio fraze, kitas pavadinimas (7b) remiasi OP leksema ir per Loretos Graužinienės interviu tinkamai neištartu žodžiu *konstitucija*⁷² ir garsažodžiu *tuti*.

6. *Kikea (Ikea, pard.): Ikea + k* ‘raidė; gali būti siejama su parduotuve Kika’
7. (a) *Liau liauliau (Lietuvos edukologijos universitetas): LEU : liau* ‘iš LNK televizijos laidos personažo Budulio frazės’
- (b) *Tutita || Tuti tuti || Tuti-tuti-ta || Tuti tuti tuti tq (Konstitucijos prospektas): konstitucija : tuti* ‘Loreta Graužinienė duodama interviu neištarė žodžio *konstitucija*’

⁷² Įrašą galima pažiūrėti internete: <https://www.youtube.com/watch?v=HBieAW1fT9s>.

Retesnė struktūra būdinga trims NU. Vienu atveju NU (8) dėl analogijos su kitais choronimais (*Justiniškės, Fabijoniškės*) prie dėmens *daun-* prijungta priesaga *-iškės*. Kito NU (4e) antrą pamatinį žodį pagal kylančias asociacijas su pirmąja leksema *Fokus* sudaro žodžių junginys, reiškiantis magišką užkalbėjimą, burtąžodį. Trečio NU pagrindas – sudurtinio pamatinio žodžio *Antakalnis* dezintegracija (4f).

8. *Dauniškės (Vilniaus Mikalojaus Daukšos vidurinė mokykla): **Daukša** : **daunas** + *-iškės* ('mokykloje besimokantys vaikai yra kvaili')*

Minėtini ir permutacijos būdu atsiradę pavadinimai (9a) bei anagrama (9b). Kitu atveju kalbinių žaidimų pagrindas – kirtis, perteiktas grafiškai (9c). Šie pavadinimai pasižymi vaizdingumu ir emociniu turiniu. Pasirinktų formų ir jungimo būdų įvairovė atspindi bendrą tendenciją – poreikį perteikti norimą mintį, pasaulėjautą ir pasaulėvaizdį, suteikti pavadinimui ekspresyvumo ir emocionalumo.

9. (a) *Paronama (Panorama, prek. c.): Pano↔rama*
 (b) *Siloporka (Akropolis, prek. c.): Siloporka←Akropolis*
 (c) *Užupis (Užupis, mikr.): **Užupis** : **užpi's**[ti] ('atsibosti (LŽBe)')*

Kai kurie NU (10a), (10b) traktuoti kaip žodžių žaismo pavadinimai, nes jų sudarymo pagrindas – asociacijos, kurias sukelia žodžių skambesys. Kita vertus, dalis formų (11a), (11b) gali būti interpretuotos kaip kontaminacijos būdu atsiradę pavadinimai, kadangi šie maišiniai – tai nauji leksikos vienetai, atsiradę susiliejus dviem žodžiams (morfeminėms dalims) (KTŽ 180; LKE 328; Murmulaitytė 2018, 61).

10. (a) *Kakas (Can Can Pizza, pic.): **Ca**[n]**Ca**[n] : **kakas** ('išmatos')*
 (b) *Bardakas (Vilniaus gynybinės sienos bastėja) : **barbakanas** : (**bardakas**) ('netvarka, chaosas (LŽBe)')*
 11. (a) *Kakanas (Can Can Pizza, pic.): **Ca**[n]**Can** + **kakas** ('išmatos')*
 (b) *Bardakanas (Vilniaus gynybinės sienos bastėja): **Bar**[b]**akanas** + **bardaka**[s] ('netvarka, chaosas (LŽBe)')*

Palyginus su NU, kurių žodžių žaismo pagrindas – sutapę pamatinio urbanonimo ir asociacinės leksemos segmentai fonetiniu ir morfologiniu lygmenimis, retesni yra pavadinimai, paremti pamatinės leksemos ir asociacinės leksemos reikšmės žaismu (7 iš 50 NU). Užfiksuoti antoniminio

pobūdžio NU (12a–c), sinoniminio pagrindo (13), skaičių permutacijos (14), asociatyvinis (15) pavadinimai ir neiginys (16). Pasitaiko NU (17), kuriuose ne visai aiški motyvacija, nes pavadinimas gali būti sietinas su posakiu *pagauk kampą* ar improvizacijų šou *Pagauk kampą*. Šie pavadinimai – žaismingi, remiasi dviejų reiškinių lyginimu.

12. (a) *Juodas (Baltasis tiltas): baltas[is]: juodas* ‘spalva’
 (b) *Rusija (Europa, pard.): Europa : Rusija* ‘valstybė’
 (c) *Mojito Day (Mojito Nights, bar.): Night : Day* liet. ‘diena’
13. *Mini teatras (Valstybinis Vilniaus mažasis teatras): Mažasis teatras : Mini teatras* ‘mažas teatras’
14. *Būsi antras (Būsi trečias, bar.): trečias : antras* ‘skaičius’
15. *Antrasis pasaulinis (Antrasis troleibusų parkas): Antrasis pasaulinis : antrasis parkas* ‘skaičius’
16. *Baltas, ne Baltas (Baltasis tiltas)* ‘spalva’
17. *Trečias kampas (Būsi trečias, bar.): Trečias kampas : Būsi trečias* ‘skaičius’

8.2. Žodžių žaismo NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis

Žodžių žaismo NU pavadintos apsipirkimo, maitinimosi, pasilinksminimų, gyvenamosios ir lankytinos vietos, mokslo įstaigos ir kt. (žr. 33 lentelę). Apylygiai užfiksuota pavadinimų, įvardijančių maitinimosi, pasilinksminimų bei apsipirkimo vietas – jie sudaro beveik pusę visų žodžių žaismo pavadinimų. Rečiau nurodomos gyvenamosios ir lankytinos vietos, bei mokslo įstaigos. Tai rodo, kad žaismingi pavadinimai dažniausiai suteikti vietoms, kuriose valgoma, susitinkama su draugais bei apsiperkama.

33 lentelė. Žodžių žaismo NU pagal pavadinamus objektus ir vietas

Objektų grupė	Skaičius	Procentai
Gyvenamosios ir lankytinos vietos	18	28 %
Mokslo įstaigos	4	6 %
Apsipirkimo vietas	12	19 %
Maitinimosi ir laisvalaikio praleidimo vietas	15	23 %
Kiti objektai	15	24 %
Iš viso	64	100 %

8.3. Apibendrinimas

NU, kurių pamatu tampa reikšminis OP narys, asociatyviai susietas su apeliatyvine leksema, sudaromi retai. Jie apima 5 % tirtų NU. Žodžių žaismo NU remiasi vienu ar dviem OP žodžiais. Vienanarių žodžių žaismo pavadinimų pamatu dažniausiai tampa vienažodis OP. Tokie urbanonimai sudaro daugiau nei pusę visų vienanarių žodžių žaismo NU – 68 % (27 iš 40 NU). Dvinarių NU, atsiradusių dėl žodžių žaismo, pamatas yra įvairus. Kiekvibiškai dažnesni NU, kurių iš OP perimtas determinantas arba determinatas yra struktūriškai pakeisti, jie sudaro 41 % (9 iš 22 NU), antrieji – 27 % (6 iš 22 NU), o kito pamato dvinariai NU yra pavieniai. Taigi žodžių žaismo NU būdinga pamatinių formų pasirinkimo įvairovė, atsiradusi dėl poreikio perteikti emocinį santykį su pavadinama vieta ir objektu, suteikti pavadinimui žaismingumo, gyvybingumo, ekspresijos. Kaip ir motyvuotieji-asociaciniai NU, žodžių žaismo NU, yra pavienės formos, neišplitusios kalboje, dažniausiai vartojamos mažo kolektyvo arba atspindi vieno asmens raišką.

9. KONTAMINACINIAI NU

Šiame skyriuje supažindinta su NU, atsiradusiais su(si)maišant dviem ar keliems žodžiams ar jų morfeminėms dalims, pristatyta jų samprata, pamato pasirinkimo dėsningumai bei vartosenos ypatumai. Pabaigoje aptartas kontaminacinių NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis.

9.1. Kontaminacinių NU samprata ir pagrindiniai bruožai

*Kontaminantų*⁷³ (Murmulaitytė 2018, 61) arba *maišinių* (Kabašinskaitė 1998, 63; Urbutis 2009, 355; Miliūnaitė 2014, 250; Murmulaitytė 2018, 63) pagrindas – sujungtų dviejų (retai – trijų) leksemų junginys, pasižymintis fonologine arba/ir grafinė kaita (Mattiello 2019, 3; Gorica 2019, 5) bei pamatinių žodžių trumpinimu (Fradin 2015, 387). *Kontaminacija* apibrėžiama kaip „naujo žodžio atsiradimas su(si)maišant (susiliejančiant, susilydant, susikryžiuojant) dviem ar keliems žodžiams (morfeminėms dalims)“ (KTŽ 180; Murmulaitytė 2018, 61). Kontaminacijos rezultatas – naujas pavadinimas, kuriam būdingas kūrybiškumas, žodžių žaismas, sistemos nenuspėjamumas ir heterogeniškumas, pastebimas sudarant ir kitų kalbų kontaminantus (Mattiello 2013, 4; Fradin 2015, 387; Beliaeva 2019, 3; Gorica 2019, 2).

Maišymas nepriskiriamas darybai (Urbutis 2009, 355; Fradin 2015, 387; Jörg-Schmid 2015, 6 ir kt.), nes maišiniai – darybiškai nemotyvuotos leksemos (Urbutis 2009, 355). Šio tipo pavadinimai yra panašūs į dūrinius (Ronneberger-Sibold 2006, 155; Fradin 2015, 387; Mikić Čolić 2018, 26; Gorica 2019, 2, 4; Mattiello 2019, 3 ir kt.), akronimus, trumpinius (Beliaeva 2019, 6; Mattiello 2019, 3), analoginius darinius (ang. *combained forms*) (Miliūnaitė 2014, 259; Murmulaitytė 2018, 66; Mattiello 2019, 4; Beliaeva 2019, 8–13). Žodžių darybos veikaluose linkstama kontaminantus analizuoti kaip sąmoningos kalbinės veiklos rezultatus (Gries 2012, 145; Miliūnaitė 2014, 261; Murmulaitytė 2018, 68; Mikić Čolić 2018, 26), kuriems būdingas kūrybiškumas (Beliaeva 2019, 1; Mattiello 2019, 5), žodžių žaismas (Fradych 2008, 111; Mikić Čolić 2018, 26; Beliaeva 2019, 1), sistemos nenuspėjamumas ir heterogeniškumas (Mattiello 2013, 4; Fradin 2015, 387; Beliaeva 2019, 3; Gorica 2019, 2).

Tipiškais kontaminaciniais pavadinimais laikomi žodžiai, atsiradę pagal formulę $A B + C D \rightarrow A D$ bei pasižymintys fonemine ar ortografinė sankloda

⁷³ Daugiau šio tipo NU žr. 10 priede.

(ang. *overlap*) (Fradin 2015, 390; Beliaeva 2019, 5; Matiello 2019, 4). Šioms leksemoms būdingas nepastovumas ir nenuspėjamumas (Mattiello 2013, 3), todėl kalboje funkcionuoja ir iš trijų ar daugiau žodžių atsiradę kontaminantai, vartojamos formos su interkaliacijomis (ang. *intercalation*), jungiamos pamatinių žodžių pabaigos dalys ir kt. (Beliaeva 2019, 1). Kontaminacija – žodžių jungimas, pasitelkus kūrybinius ir darybinius resursus (Beliaeva 2019, 2).

Stefano Grieso (2004, 639–667), Bernardo Fradino (2015, 394–395), Natalios Beliaevos (2019, 5) kontaminacinių žodžių skirstymu remiasi lietuvių kontaminantų klasifikacija, parengta Miliūnaitės (2014, 253–254), plėtota Aleksaitės (2022, 175–177). Populiariausias lietuvių kontaminacinių darinių sąmaišos būdas – sulieti du žodžiai, turintys tapačių arba panašių foneminių derinių, imant pirmojo žodžio pradžią ir antrojo pabaigą arba $A B + C D \rightarrow A D$ (Miliūnaitė 2014, 259; Aleksaitė 2022, 175).

Šios grupės kontaminaciniai pavadinimai apima 1 % (13 iš 1391 NU) visų neoficialiųjų pavadinimų. Pagal santykį su OP, kontaminaciniai NU yra trejopi. Vienų pavadinimų pamatas – vienažodis OP ar jo dalis (1a), kitų urbanonimų pamatą sudaro determinantas (1b).

1. (a) *Pašikai* (*Pašilaičiai*, mikr.): *Pašilaičiai* → **Paši**[l][ai] + **pašiki** ('tuštintis')
(b) *Kakanas* (*Can Can Pizza*, pic.): **Ca**[n]**Can** + **kakas** ('išmatos')

Pagal užfiksuotus kontaminacinius NU matyti, kad jie dažniausiai sudaromi keičiamuoju būdu, t. y. *keičiamieji kontaminantai* (ang. *Replacement Blends*) (Beliaeva 2019, 5). Sudarant šio tipo kontaminacinius NU, antrojo pamatinio žodžio segmentas ar fonema įterpiama į pirmojo struktūrą. NU, turinčio tapačių arba panašių foneminių derinių, antrojo žodžio fonema keičiama pirmosios leksemos fonema⁷⁴ (2a), (2b) arba segmentu⁷⁵ (3). Pasitaikė atvejų, kai į pirmąją leksemą buvo įterpta antrojo pamatinio žodžio fonema (3), (4). Vis dėlto šio pavadinimo (3) antrasis dėmuo nurodytas sąlygiškai, nes nėra aiškūs sudarymo motyvai, pažeistas atpažįstamumo principas (dėl to žr. Gries 2004, 661; Beliaeva 2019, 6).

2. (a) *Pašikai* (*Pašilaičiai*, mikr.): *Pašilaičiai* → **Paši**[l][ai] + **pašik**[ti] ('tuštintis')
(b) *Seilėtekis* (*Saulėtekis*, mikr.): **S**[au]**lėtekis** + **seilė** (liaukų gaminamas burnoje skystis)

⁷⁴ Pvz., ang. *cadazy*: *crazy* + *mad* (Gorica 2019, 8).

⁷⁵ Pvz., liet. *postkapitalipsė*: *postapokalipsė* + *kapitalizmas* (Aleksaitė 2022, 177).

3. *Fabibiškės (Fabijoniškės, mikr.): Fabi[jon]iškės + bibi[s]* ('penis (LŽBe)')
4. *Užupis (Užupis, mikr.): Užup[is] + užp[aka]lis* ('pasturgalis')

Pasitaikė kontaminacinių NU, sudarytų iš pirmojo nepakitusios žodžio ir antrojo dalies, kurių jungimo pagrindas – tapačių leksemų sąmaiša⁷⁶ (5a), (5b). Fiksuotas kontaminacinis NU, sudarytas antrinės toponimizacijos būdu ir turintis tapačių segmentų, išlaikytą pamatinę struktūrą⁷⁷ (6). Trijų pamatinių žodžių kontaminaciniai pavadinimai – reti (5a), (7) (dėl jų žr. Beliaeva 2019, 5), kaip ir NU, kurių pirmoji pamatinė leksema sutraukta ir išlaikyta antroji (8).

5. (a) *Balionkė (Balio Dvariono menų mokykla): Balys + (Dvar)ion-as + balionas* ('lankstus maišelis, pripildytas dujų') + *-kė*
(b) *Šudapolis (Akropolis, prek. c.): [Akro]polis + šūdas* ('išmatos')
6. *Maksimanija⁷⁸ (Maxima, pard.): Maxima + manija* ('apsėdimas')
7. *Visušulai (Viršuliškės, mikr.): Viršuliškės → Vi[r]šulai + visu + šulai* ('viršininkas')
8. *Kakanas (Can Can Pizza, pic.): Ca[n]Can + kakas* ('išmatos')

9.2. Kontaminacinių NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis

Kontaminaciniais NU dažniausiai pavadinamos gyvenamosios vietos, apsipirkimo vietos, rečiau mokslo įstaigos, maitinimosi ir laisvalaikio praleidimo vietos (žr. 34 lentelę). Taigi žaismingi pavadinimai dažniausiai suteikti vietoms, kuriose gyvenama ir lankomasi, susitinkama su draugais bei apsiperkama.

34 lentelė. *Kontaminaciniai NU pagal pavadinamus objektus ir vietas*

Objektų grupė	Skaičius	Procentai
Gyvenamosios ir lankytinos vietos	5	38 %
Mokslo įstaigos	1	8 %
Apsipirkimo vietos	4	31 %
Maitinimosi ir laisvalaikio praleidimo vietos	1	8 %
Kiti objektai	2	15 %
Iš viso	13	100 %

⁷⁶ Pvz., ang. *jerkitude: jerk + attidute* (Gorica 2019, 7).

⁷⁷ Pvz., ang. *alcoholiday: alcohol + holiday* (Beliaeva 2019, 5).

⁷⁸ Buvusi LNK televizijos laida.

9.3. Apibendrinimas

Kontaminaciniai NU sudaromi retai, jie apima 1 % visų neoficialiųjų urbanonimų. Kontaminacinių NU pamatas – vienažodžio OP ar OP determinanto, determinantinio junginio nario segmentas, asociatyviai susietas su panašaus sąskambio žodžiais ar jų dalimis. Kontaminacinius NU dažniau linkstama sudaryti keičiamuoju būdu, kai antrojo pamatinio žodžio segmentas ar fonema įterpiami į pirmojo struktūrą. Retai į pirmąją leksemą įterpiama antrojo pamatinio žodžio fonema, pasitaikė kontaminacinių NU, sudarytų iš pirmojo nepakitusios žodžio ir antrojo dalies, kurių jungimo pagrindas – tapačių leksemų sąmaiša ir kt. Kontaminacinių NU pamato pasirinkimo įvairovė perteikia jaunimo kūrybinį potencialą ir atspindi asmens ar mažo kolektyvo nuomonę, požiūrį į pavadinamą vietą ar objektą.

10. VERSTINIAI NU

Šiame skyriuje aptarti NU, kurių OP ar jo dalis yra išversta iš vienos kalbos į kitą. Pabaigoje pristatytas verstinių NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis ir jų dažnumo polinkiai.

10.1. Verstinių NU samprata ir pagrindiniai bruožai

Verstiniais NU⁷⁹ laikomi pavadinimai, kurių OP ar jo dalis yra išversta iš vienos kalbos į kitą. Pavadinimų vertimas kitų tyrėjų darbuose nėra minimas⁸⁰, o jie netiriami greičiausiai dėl sudarymo būdo retumo. Verstiniai NU sudaro 1 % (12 iš 1391 NU) visų neoficialiųjų Vilniaus pavadinimų. Šis skaičius rodo, kad tai nėra produktyvus sudarymo būdas. NU, sudaryti verčiant iš kitų kalbų į lietuvių, apima 25 % (3 iš 12 NU) (1a), o pavadinimai, sudaryti verčiant iš lietuvių į kitas kalbas – 75 % (3 iš 12 NU) (1b) visų verstinių NU.

1. (a) *Kačių kavinė* (*Cat cafe*, kav.): ang. *Cat* ‘katė’ (DALKŽ 141), ang. *café* ‘kavinė’ (DALKŽ 128)
- (b) *Greenbridgas* (*Žaliasis tiltas*): ang. *Green* ‘žalias’ (DALKŽ 398), ang. *Bridge* ‘tiltas’ (DALKŽ 114)

Ergonimams priklausančių maitinimo įstaigų (parduotuvių, barų, klubų, kavinių, užkeigų, valgyklų ir kt.) pavadinimų pamatas yra skolinta leksika iš anglų kalbos, nes ji laikoma prestižine (Rzetelska-Feleszko 1994, 137; Siwec 2003, 549; Saucius 2006, 269). Šie pavadinimai ar jų dalys, kurie skiriasi pamatine forma, verčiami iš anglų kalbos į lietuvių kalbą. Verstinių NU pagrindu tapo sudėtinio OP determinantas, išplėstas priesaga *-inė* (2a), determinatas (2b) ar abu dvižodžio OP nariai (1a).

2. (a) *Katininė* (*Cat cafe*, kav.): ang. *Cat* ‘katinas’ (DALKŽ 141)
- (b) *Mochito Naktys* || *Mojito naktys* (*Mojito Nights*, bar.): ang. *Night* ‘naktis’ (DALKŽ 600)

NU, atsiradę išvertus OP leksemą (*-as*) iš lietuvių į kitas kalbas, pamatiniai žodžiai dažniausiai versti iš lietuvių kalbos į anglų (3a), (3b), taip

⁷⁹ Daugiau šio tipo NU žr. 11 priede.

⁸⁰ Birutė Sinočkina (2022, 80–95), nagrinėdama Vilniaus intramiestinių topografinių objektų pavadinimus ir jų perteikimą į kitas kalbas.

pat vokiečių (3c), rusų (3d), lenkų (3e) kalbas. Vieni NU atsirado iš vienažodžio OP (3a). NU (3a) pamatas asociatyviai susietas su *apelsinu* pagal rūšinį panašumą. Kitų NU pagrindu tapo du kelianario OP dėmenys (3b), (3c). Iš lietuvių į rusų kalbą versto urbanonimų pamatas – determinatas (3d). Šio NU pamatas – dezintegruotas, prijungta slavų kilmės priesaga *-ka* (-ė). Iš lietuvių į lenkų kalbą versto NU pamatas – sudurtinio vienažodžio pamatinio urbanonimo pirmasis dėmuo, išplėstas priesaga *-ovkė* OP determinantas (3e).

3. (a) *Orendž* (*Mandarin*, prek. c.): ang. *mandarin(e)* ‘mandarinas’ (DALKŽ 407)
- (b) *Greenbridgas* (*Žaliasis tiltas*): ang. *Green* ‘žalias’ (DALKŽ 398), ang. *Bridge* ‘tiltas’ (DALKŽ 114)
- (c) *Operhausas* || *Oberhauzas* || *Operhauzas* || „*Operhauzas*“ (*Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras*), *Operhauzas* (*Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras* stot.): vok. *Opernhaus* ‘Operos teatras’ (DVLKŽ 114)
- (d) *Kafidralka* || *Kafidralkė* (*Vilniaus Šv. Vysk. Stanislovo ir Šv. Vladislovo arkikatedra bazilika* baz.): rus. *кафедральный, -ая, -ое* ‘katedros’ (DRLKŽ 854)
- (e) *Lipovkė* (*Liepkalnis*, r.): lenk. *lipa* ‘liepa’ (LLKŽ 241)

10.2. Verstinių NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis ir jų dažnumo polinkiai

Dažniausiai verstiniiais NU nurodomos gyvenamosios ir lankytinos, apsipirkimo ir laisvalaikio praleidimo vietos, rečiau pavadinama bazilika, teatras (žr. 35 lentelę). Taigi iš verstinių NU matyti, kad skolinta leksika, sudaranti OP, verčiama į/iš kitas (-ų) kalbas (-ų) – retai. Iš visų analizuotų NU matyti, kad iš skolintos leksikos atsiradusį OP linkstama adaptuoti (žr. 5.1.).

35 lentelė. *Verstiniai NU pagal pavadinamus objektus ir vietas*

Objektų grupė	Skaičius	Procentai
Gyvenamosios ir lankytinos vietos	3	25 %
Maitinimosi ir laisvalaikio praleidimo vietos	3	25 %
Kiti objektai	6	50 %
Iš viso	12	100 %

Išskirti trys NU pagal užrašymo dažnumą (žr. 36 lentelę). Du NU (Nr. 1, 2) – to paties OP užrašymo variantai, laikyti verstais į vokiečių kalbą pavadinimais. Kitas NU (Nr. 3) atsirado iš sudurtinio urbanonimo pirmojo

dėmens ir išplėstas priesaga *-ovkė*. Tai rodo, kad verčiant NU urbanonimų atsiranda nedažnai, tačiau pavieniai verstiniai NU yra prigiję.

36 lentelė. *Dažniausi verstiniai NU*

Nr.	Neoficialusis urbanonimas	Oficialusis urbanonimas	Dažnumas
1.	<i>Operhauzas</i>	<i>Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras</i>	21
2.	<i>Operhausas</i>	<i>Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras</i>	13
3.	<i>Lipovkė</i>	<i>Liepkalnis</i>	2

10.3. Apibendrinimas

OP ar jo dalys iš vienos kalbos į kitą verčiami retai. Verstiniai pavadinimai siekia 1 % tirtų urbanonimų. Sudarant verstinius NU, dažniau verčiama iš lietuvių kalbos į anglų kalbą. Iš lietuvių kalbos į anglų ir kitas kalbas išversta NU pamatinė leksika rodo, kad sudaromus NU linkstama individualizuoti pridėdant priesagas, dezintegruojant pamatus ar verčiant asociatyviai. Tokie patys polinkiai matyti ir į lietuvių kalbą išverstų NU pamatų atvejais. Tai rodo, kad verstiniai NU atlieka ne tik identifikavimo, bet ir afektinę funkciją – yra emociškai-ekspresyviai konotuoti. Tokį polinkį rodo ir dažniau užrašyti verstiniai NU (žr. 36 lentelę). Šie NU turi žodžių žaismui būdingų ypatybių, nes NU pagrindas – dviejų žodžių (pamatinio žodžio ir vertinio) sąskambis, kuriuo siekiama neoficialumo.

11. APRAŠOMIEJI NU

Šiame skyriuje aptarti pavadinimai, kurių pamatą sudaro išlaikytas OP narys arba su objektu ar vieta susijęs žodis, atsiradęs asociatyviu būdu, bei nurodantys išskirtines objekto, vietos ypatybes. Pirmiausia pristatyta aprašomųjų NU samprata ir pagrindiniai bruožai, tada analizuota šių NU santykis su pamatiniais žodžiais, stilistinis žymėtumas. Pabaigoje išryškintas aprašomųjų NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis.

11.1. Aprašomųjų NU samprata ir pagrindiniai bruožai

Aprašomaisiais⁸¹ laikomi NU, turintys tiesioginį ar asociacinį ryšį su pavadinama vieta ar objektu, o jų denotacinė reikšmė nusakyta žodžių junginiu, išreiškiančiu esminius objekto ar vietos požymius. Šio tipo pavadinimai sudaro 16 % (182 iš 1722 NU) visų darbe analizuotų pavadinimų. Aprašomieji NU yra analizuotų urbanonimų paribyje (plačiau šios grupės prieskyros problematika aptarta skyriuje 4.2).

Aprašomųjų NU atsiranda dėl toponimizacijos proceso. Miesto erdvėje greičiausiai įvardijami tie objektai, kurie miestiečių gyvenime yra reikšmingiausi (Ainiala 2008, 2; 2016b, 1). Nelabai svarbūs objektai nuo atsiradimo pradžios gali neturėti pavadinimo. Kaip pabrėžia Handkė (1994, 446), miesto objektai įvardijami dviem būdais: vieni pavadinimai atsiranda labai greitai ir yra teisiškai patvirtinami, o kiti ilgą laiką neturi pavadinimo ir įvardijami aprašomuoju būdu.

Aprašomuoju būdu nurodytos vietos ir objektai turi OP, todėl jų kūrimo priežastys yra kitos nei išskirtos Handkės (1994, 446). Tiriant Vilniaus NU tokių pavadinimų fiksuota, nes respondentai, nurodydami objektus ir vietas, galėjo nežinoti OP (1a–c), norėjo tiksliai pasakyti, kur yra apibūdinamas objektas (2a–c), susitikimo vieta (2d), ar išreikšti požiūrį (3a–c). Tokia vietų ar objektų įvardijimo strategija priklauso nuo konkretaus žmogaus, konteksto ir komunikacinių intencijų, kadangi aprašomiesiems NU būdinga individuali vartoseną – užfiksuoti NU užrašyti po vieną, rečiau – du kartus

1. (a) *Sėdintis vyras prie Katedros muziejaus (Paminklas karaliui Mindaugui)*
(b) *Senamiestyje randasi šis paminklas (Užupio angelas, sklpt.)*
(c) *Stovintis, atrodo meldžiantis vyras (Paminklas Adomui Mickevičiui)*
2. (a) *Kiaušinis, kuris yra prie stoties (Margutis, sklpt.)*
(b) *Kiaušinis, važiuojant link stoties (Margutis, sklpt.)*

⁸¹ Daugiau šio tipo NU žr. 12 priede.

- (c) *Sėdintis Mindaugas prie Dailės muziejaus (Paminklas karaliui Mindaugui)*
 - (d) *Prie taikomosios dailės muziejaus iš Vrublevskio gatvės pusės, kur stovi paminklas... (Paminklas karaliui Mindaugui)*
3. (a) *Prie vamzdžio, kurio nepavadinti paminklu (Krantinės arka, sklpt.)*
 (b) *Kanalizacijos vamzdis išsikišęs (Krantinės arka, sklpt.)*
 (c) *Ten kur telefonai dingsta (Naujininkai, mikr.)*

Aprašomųjų NU pamatas – išlaikytas OP narys (4a) arba su objektu ar vieta susijęs žodis, atsiradęs asociaciniu būdu (4b). Kiekybinę daugumą sudaro aprašomieji NU, kurių pagrindas – asociacinis žodis. Šie pavadinimai siekia pusę visų aprašomųjų NU – 64 % (117 iš 182 NU). Rečiau kuriami oficialiuoju dėmeniu besiremiantys urbanonimai – 36 % (65 iš 182 NU) aprašomųjų pavadinimų. Taigi aprašomuoju būdu apibūdinant Vilniaus objektus ir vietas daugiausia atsižvelgta į išorės sukeltas asociacijas.

4. (a) *Gediminas prie arklio (Paminklas LDK didžiajam kunigaikščiui Gediminui)*
 (b) *Vamzdis prie Neries (Krantinės arka, sklpt.)*

Aprašomieji NU, besiremiantys OP nariu, pasižymi stilistiniu neutralumu (5a–c). Dalis šių NU paveikė šnekamoji kalba (5d). Emocinė-ekspresinė konotacija būdinga aprašomiesiems NU, kurių pamatas – asociacinė leksema (5a–d). Iš NU pavartotos leksikos matyti, kad prasčiausiai vertinamos skulptūros – *Krantinės arka* (28 iš 182 NU) (6b–c) ir *Trys mūzos* (11 iš 182 NU) (6a), dar fiksuotas ir neigiamas *Paminklo LDK didžiajam kunigaikščiui Gediminui* vertinimas (6e) (1 iš 182).

5. (a) *Mickevičius prie Onos bažnyčios (Paminklas Adomui Mickevičiui)*
 (b) *Prie Mindaugo paminklo, kuris sėdi (Paminklas karaliui Mindaugui)*
 (c) *Angelas su dūda (Užupio angelas, sklpt.)*
 (d) *Mindės statula prie Mindės tilto (Paminklas karaliui Mindaugui)*
6. (a) *Bobų statulos prie teatro (Trys mūzos, sklpt.)*
 (b) *Tas keistas vamzdis prie upės (Krantinės arka, sklpt.)*
 (c) *Kanalizacijos vamzdis išsikišęs (Krantinės arka, sklpt.)*
 (d) *Aprūdijęs vamzdis kur atseit menas (Krantinės arka, sklpt.)*
 (e) *Tas zombis prie Katedros (Paminklas LDK didžiajam kunigaikščiui Gediminui)*

Aprašomasis NU sudarymo būdas yra paplitęs tarp skirtingų etninių grupių. Šio tipo pavadinimai užfiksuoti rusų (7a), (7b) ir lenkų (8a–f) jaunimo

kalboje. Tai rodo aprašomojo būdo universalumą ir jo vartojimą jaunimo kalboje.

7. (a) *Возле зеленого моста возле трубы* (*Krantinės arka*, sklpt.) (liet. ‘*Prie Žaliojo tilto, prie vamzdžio*’)
- (b) *На ужюнке возле статуи* (*Užupio angelas*, sklpt.) (liet. ‘*Užupyje, prie statulos*’)
8. (a) *Malowane, wielkie jajko* (*Kiaušinis*, sklpt.) (liet. ‘*Dažytas, didelis kiaušinis*’)
- (b) *Pomnik w formie jaja* (*Kiaušinis*, sklpt.) (liet. ‘*Kiaušinio formos paminklas*’)
- (c) *Pomnik koło sw. Anny* (*Paminklas Adomui Mickevičiui*) (liet. ‘*Paminklas šalia Šv. Onos*’)
- (d) *Do Śnipyśkės* (*Šnipiškės*, mikr.) (liet. ‘*Į Šnipyškes*’)
- (e) *Kolo bylego wiezienia* (*Vilniaus gynybinės sienos bastėja*) (liet. ‘*Šalia buvusio kalėjimo*’)
- (f) *Kolo dworca* (*Vilniaus gynybinės sienos bastėja*) (liet. ‘*Šalia stoties*’)

11.2. Aprašomųjų NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis

Aprašomasis NU sudarymo būdas dažniausiai taikomas tuomet, kai pavadinami memorialiniai statiniai (žr. 41 lentelę). Tokie NU sudaro didžiąją dalį visų šio tipo pavadinimų. Kitos Vilniaus miesto objektų ir vietų grupės aprašomuoju būdu įvardijamos retai. Tai rodo, kad paminklų ir skulptūrų OP gali būti nežinomi kasdienėje komunikacijoje, todėl nusakomi aprašomuoju būdu.

37 lentelė. Aprašomieji NU pagal pavadinamas vietas ir objektus

Objektų grupė	Skaičius	Procentai
Memorialiniai statiniai	112	62 %
Gyvenamosios ir lankytinos vietos	15	8 %
Mokslo įstaigos	2	1 %
Apsipirkimo vietos	3	1 %
Maitinimosi ir laisvalaikio praleidimo vietos	7	4 %
Kiti objektai	43	24 %
Iš viso	182	100 %

11.3. Apibendrinimas

Aprašomieji NU – pavieniai, neišplitę pavadinimai, pasižymintys didele įvairove, kuriuos vartoja mažas sociumas ar atskiri asmenys. Šie NU apima 11 % tirtų pavadinimų. Aprašomųjų NU kiekybinę daugumą sudaro pavadinimai, kurių pagrindas – asociacinis žodis. Šie pavadinimai siekia daugiau nei pusę visų aprašomųjų NU – 64 % (117 iš 182 NU). Rečiau kuriami oficialiuoju dėmeniu besiremiantys pavadinimai – 36 % (65 iš 182 NU) šios grupės pavadinimų. Tai rodo, kad aprašomuoju būdu apibūdinant Vilniaus objektus ir vietas daugiausia atsižvelgta į išorės sukeltas asociacijas. Aprašomieji NU, besiremiantys OP nariu, pasižymi stilistiniu neutralumu. Emocinė-ekspresinė konotacija būdinga aprašomiesiems NU, kurių pamatas – asociacinė leksema. Šie NU atspindi požiūrį į pavadinamas vietas ir objektus, kuris dažniau yra neigiamas nei teigiamas, o aplinka dažniausiai nusakoma pagal pavadinamos vietos ar objekto išorines ir vidines ypatybes.

12. PUSIAU OFICIALIEJI URBANONIMAI

Šiame skyriuje pristatyti pavadinimai, kuriuos sudaro vienažodžiai ar keliažodžiai urbanonimai, turintys fonetiškai, morfologiškai ar struktūriškai nepakitusių iš OP perimtą pamatą. Pirmiausia pristatyta pusiau oficialiųjų NU samprata ir pagrindiniai bruožai, tada analizuotas pusiau oficialiųjų urbanonimų pamatas, jų dėmenų sintaksinis santykis. Pabaigoje išryškintas pusiau oficialiųjų urbanonimų NU ryšys su pavadinamais objektais, vietomis ir jų dažnumo polinkiai.

12.1. Pusiau oficialiųjų urbanonimų samprata ir pagrindiniai bruožai

Pusiau oficialieji urbanonimai⁸² – fonetiškai, morfologiškai, leksiškai ar struktūriškai nepakitę vieno (1a), dviejų (1b), trijų (1c) ar keturių (1d) žodžių junginiai, perimti iš keliažodžio OP⁸³. Pusiau oficialieji urbanonimai sudaro 9 % (149 iš 1722) visų analizuotų jaunimo kalbos urbanonimų. Dvižodžiai urbanonimai sudaro šio tipo pavadinimų daugumą – 56 % (83 iš 149). Rečiau vartojami vienažodžiai urbanonimai – jie siekia 26 % (39 iš 149) urbanonimų. Užfiksuoti trijų žodžių junginiai sudaro 16 % (24 iš 149), keturių – 2 % (3 iš 149) visų pusiau oficialiųjų urbanonimų. Taigi jaunimo kalboje linkstama vartoti iš OP perimtus dvižodžius pavadinimus, kurių antrasis dėmuo nurodo objektą ar vietą, pirmasis – jį tikslina, aiškina, arba iš OP perimtus vienažodžius pavadinimus, įvardinjančius objektą ar vietą. Kitos struktūros pusiau oficialieji urbanonimai yra reti.

1. (a) *Kryžius* (*Čiulbantis kryžius*, sklpt.)
(b) *Menų gimnazija* (*Vilniaus Mikalojaus Konstantino Čiurlionio menų gimnazija*)
(c) *Nacionalinis dramos* || *Nacionalinis dramos teatras* (*Lietuvos nacionalinis dramos teatras*)
(d) *Vilniaus Pauliaus II gimnazija* (*Vilniaus Jono Pauliaus II gimnazija*)

Pusiau oficialieji urbanonimai, kuriuos sudaro dvi ir daugiau leksemų, iš kitų NU grupių išsiskiria variantiškumu – urbanonimo determinatas gali būti nenurodytas (2a) arba ortografiškai sutrumpintas (2b). Be užrašymo variantų, pusiau oficialiųjų urbanonimų užfiksuota 149, su užrašymo variantais – 236 pavadinimai. Ortografiškai trumpinant urbanonimus siekiama ekonomiškai

⁸² Daugiau šio tipo NU žr. 13 priede.

⁸³ Šios grupės prieskyros problematika aptarta 4.2.

perteikti informaciją. Dėl to kartais atsiranda trūktina sudėtinio pavadinimo dalis, kurią nurodo determinantas. Šių urbanonimų antrasis dėmuo numanomas remiantis kitais to paties objekto užrašymais ar OP.

2. (a) *Užsienio (Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerija)*
(b) *Romerio un. (Mykolo Romerio universitetas)*

Iš dviejų žodžių sudarytus pusiau oficialiuosius urbanonimus pagal determinanto ir determinato sintaksinius ryšius sudaro vardininkiniai ir kilmininkiniai pavadinimai. Kiekybiškai daugiausia yra kilmininkinių urbanonimų (3a), jie apima 99 % (81 iš 83) šių pavadinimų. Vardininkiniai urbanonimai (3b) yra reti, jie sudaro 1 % (2 iš 83) pusiau oficialiųjų pavadinimų. Šis reiškinys susijęs su pamatinių urbanonimų sandara, kadangi pusiau oficialieji perima OP struktūrą ir formą. Kita vertus, tai rodo polinkį dažniau kalboje vartoti kilmininkinius pavadinimus (dar žr. 5.5, 7.).

3. (a) *Baleto teatr. || Baleto teatras (Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras)*
(b) *Privati gimnazija (Vilniaus privati gimnazija)*

Pusiau oficialiųjų kilmininkinių ir vardininkinių urbanonimų pamatu tampa OP determinantas ir determinatas (4a), (4b). Šie pavadinimai sudaro 87 % (72 iš 83) šios grupės urbanonimų. Gerokai rečiau pamatą gali sudaryti ilgesnio OP determinantinio junginio komponentas, turintis atributinę (4c), (4d) ar memorialinę reikšmę (4e), kartu su determinatu; šie pavadinimai apima 13 % (11 iš 83) pusiau oficialiųjų urbanonimų.

4. (a) *Dizaino || Dizaino kolegija (Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija)*
(b) *Basanavičiaus || Basanavičiaus gim. || Basanavičiaus gimnazija (Vilniaus Jono Basanavičiaus gimnazija)*
(c) *Krašto || Krašto ministerija (Lietuvos Respublikos Krašto apsaugos ministerija)*
(d) *Nacionalinis teatras (Lietuvos nacionalinis dramos teatras)*
(e) *Adomo gimnazija (Vilniaus Adomo Mickevičiaus gimnazija)*

Pusiau oficialieji kilmininkiniai urbanonimai dažniausiai atsirado iš memorialinę reikšmę turinčių determinantinių antroponimų (5a) ir determinato; sudaro 47 % (39 iš 83) visų šio tipo pavadinimų. Užfiksuoti du sudėtiniai pavadinimai, kurių memorialinę reikšmę nurodo apeliatyvas (5b) ir determinantas.

5. (a) *Mickevičiaus* || *Mickevičiaus g.* || *Mickevičiaus gim.* || *Mickevičiaus gimnazija (Vilniaus Adomo Mickevičiaus gimnazija)*
(b) *Valdovų rūmai (Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai)*

Dažni yra kilmininkiniai junginiai, atsiradę iš atributinę reikšmę turinčių apeliatyvo ir determinato. Jie apima 41 % (34 iš 83) visų šio tipo pavadinimų. Pusiau oficialiųjų urbanonimų determinantas nurodo išskirtinę objekto ar vietos ypatybę, pvz., paskirtį (6a), pastato (6b) ar vietos tipą (6c).

6. (a) *Dizaino* || *Dizaino kolegija (Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija)*
(b) *Dramos* || *Dramos t.* || *Dramos teatras (Lietuvos nacionalinis dramos teatras)*
(c) *Rotušės* || *Rotušės a.* || *Rotušės aikštė (Vilniaus rotušės aikštė)*

Urbanonimų, padarytų iš lokalinę reikšmę turinčių kilmininkinių determinantų, užfiksuota mažiai – 7% (6 iš 83) šios grupės pavadinimų. Choronomas (7a), užimantis determinanto poziciją, žymi mikrorajoną, kuriame yra nurodytas objektas (7a). Apeliatyvas iš OP nurodo objekto buvimo vietą Vilniuje (7b).

7. (a) *Žirmūnų gimnazija (Vilniaus Žirmūnų gimnazija)*
(b) *Centro (Centro poliklinika)*

Posesyvinės reikšmės determinantai pamatu tampa retai, jie siekia 5 % (4 iš 83 NU) visų kilmininkinių pusiau oficialiųjų urbanonimų. Determinantą sudaro apeliatyvas, atskleidžiantis vietos, objekto priklausymą religinei bendruomenei (8a), (8b).

8. (a) *Bernardinų (Sereikiškių parko Bernardinų sodas)*
(b) *Jezuitu* || *Jėzuitų* || *Jėzuitų gim.* || *Jėzuitų gimnazija (Vilniaus jėzuitų gimnazija)*

Vienažodžiai pusiau oficialieji urbanonimai išlaiko iš OP perimtą nepakitusį determinatą. Determinato pasirinkimas atskleidžia komunikacijos konteksto svarbą, kadangi nomenklatūrinis žodis nenurodo, kuri konkreti įstaiga yra minima (9a). Homonimų atsiranda, nes tas pats žodis vartojamas dviejuose (ar daugiau) skirtinguose OP. Determinatas, tapęs elipsinio NU pamatu, nurodo objekto – pastato (9a-c) ar vietos (9d) – tipą, o rečiau NU pamatą gali sudaryti būtybę (9e), gyvūną (9f), daiktą (9g) ar skaičių (9h)

žymintys OP žodžiai. Dažniausiai pusiau oficialieji urbanonimai nurodomi pagal pastato tipą (21 iš 39).

9. (a) *Teatras* (1. *Lietuvos nacionalinis dramos teatras*; 2. *Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras*; 3. *Valstybinis jaunimo teatras*; 4. *Valstybinis Vilniaus mažasis teatras*; 5. *Valstybinis keistuolių teatras*)
- (b) *Kolegija* (*Vilniaus kolegija*)
- (c) *Konservatorija* (*Juozo Tallat-Kelpšos konservatorija*)
- (d) *Miestelis* (*Šiaurės miestelis*, mikr.)
- (e) *Mūzos* (*Trys mūzos*, sklpt.)
- (f) *Drambliai* (*Balti Drambliai*, kav.)
- (g) *Kryžius* (*Čiulbantis kryžius*, sklpt.)
- (h) *Trečias* (*Būsi Trečias*, bar.)

Vieno choroniminio elipsinio NU pagrindas – determinatas (10). Jo antrasis OP narys yra reikšminis, nurodantis vietą.

10. *Paneriai* (*Žemieji Paneriai*, mikr.)

Iš trijų OP dėmenų sudaryti pusiau oficialieji urbanonimai pagal sintaksinę ryšį yra skirtingi. Trijų žodžių urbanonimai atsirado iš atributinę reikšmę turinčių determinantų, kurie apibrėžia, tikslina objektą ar vietą. Vienus pavadinimus sudaro iš OP perimti du kilmininkiniai determinantai ir determinatas (11a) (11b), o kitų urbanonimų dėmuo turi kilmininko-vardininko (11c), ar vardininko-kilmininko (11d) linksnius. Užfiksuotas pusiau oficialusis urbanonimas, kuris turi variantiškų užrašymų su grafinais ženklais ir iš OP perėmęs kilmininkinius determinantus ir determinatą (11e). Šie pavadinimai, kaip ir vardininkiniai pavadinimai, nėra dažni ir vartojami retai dėl kalbinio pertekliaus.

11. (a) *Rusų* || *Rusų dramos* || *Rusų dramos t.* || *Rusų dramos teatras* (*Lietuvos rusų dramos teatras*)
- (b) *Simono Daukanto* || *Simono Daukanto gimnazija* (*Vilniaus Simono Daukanto gimnazija*)
- (c) *Vilniaus mažasis teatras* (*Valstybinis Vilniaus mažasis teatras*)
- (d) *Nacionalinis dramos* || *Nacionalinis dramos teatras* (*Lietuvos nacionalinis dramos teatras*)
- (e) *Operos ir baleto t.* || *Operos ir baleto teatras* || *Operos ir baleto teatrą* || *Operos, baleto* || *Operos, baleto teatras* || *Operos/baleto teatras* || *Operos-baleto* (*Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras*)

Pusiau oficialieji urbanonimai, kuriuos sudaro keturių žodžių junginiai, yra pavieniai (12a), (12b). Tai – kilmininkiniai pavadinimai, kurių pamatas – memorialinės reikšmės žodžiai.

12. (a) *Jono Pauliaus II || Jono P. II gimnazija (Vilniaus Jono Pauliaus II gimnazija)*
 (b) *Vilniaus Pauliaus II gimnazija (Vilniaus Jono Pauliaus II gimnazija)*

12.2. Pusiau oficialiųjų urbanonimų ryšys su pavadinamais objektais, vietomis ir jų dažnumo polinkiai

Iš pusiau oficialiųjų urbanonimų matyti, kad dažniausiai jais pavadintos mokslo įstaigos (žr. 38 lentelę). Rečiau pusiau oficialieji urbanonimai vartojami, kai įvardijami memorialiniai statiniai, mokslo, maitinimo įstaigos, apsipirkimo vietos. Pusiau oficialieji urbanonimai taip pat suteikiami kitiems objektams, vietoms – stotelėms, bendrabučiams, gatvėms, teatrams, ligoninėms, klinikoms, ministerijoms, bastėjai. Tai rodo, kad šie pavadinimai – universalūs ir plačiai vartojami, nes jie yra emociškai neutralūs.

38 lentelė. *Pusiau oficialieji urbanonimai pagal pavadinamas vietas ir objektus*

Objektų grupė	Skaičius	Procentai
Memorialiniai statiniai	12	8 %
Gyvenamosios ir lankytinos vietos	12	8 %
Mokslo įstaigos	50	34 %
Apsipirkimo vietos	4	3 %
Maitinimosi ir laisvalaikio praleidimo vietos	9	6 %
Kiti objektai	62	42 %
Iš viso	149	100 %

Pusiau oficialieji urbanonimai yra dažni Vilniaus jaunimo kalboje: tai rodo jų užrašymo dažnumas (žr. 39 lentelę). Šių NU pamatą dažniausiai sudaro iš OP perimti memorialinės reikšmės determinantas ir determinatas (Nr. 3, 4, 7–10), rečiau – atributinės reikšmės determinantas ir determinatas (Nr. 1, 2, 6), atributinės reikšmės determinantinis junginys ir determinatas (Nr. 4). Taigi pusiau oficialieji urbanonimai išlaiko reikšminį OP narį ir determinatą.

39 lentelė. Dažniausi pusiau oficialieji urbanonimai

Nr.	Neoficialusis urbanonimas	Oficialusis urbanonimas	Dažnumas
1.	<i>Dramos teatras</i>	<i>Lietuvos nacionalinis dramos teatras</i>	74
2.	<i>Mažasis teatras</i>	<i>Valstybinis Vilniaus mažasis teatras</i>	66
3.	<i>Gedimino bokštas</i>	<i>Gedimino pilies bokštas</i>	42
4.	<i>Rusų dramos teatras</i>	<i>Lietuvos rusų dramos teatras</i>	41
5.	<i>Kudirkos aikštė</i>	<i>Vinco Kudirkos aikštė</i>	36
6.	<i>Rusų teatras</i>	<i>Lietuvos rusų dramos teatras</i>	27
7.	<i>Basanavičiaus gimnazija</i>	<i>Vilniaus Jono Basanavičiaus gimnazija</i>	14
8.	<i>Mindaugo tiltas</i>	<i>Karaliaus Mindaugo tiltas</i>	12
9.	<i>Mickevičiaus gimnazija</i>	<i>Vilniaus Adomo Mickevičiaus gimnazija</i>	12
10.	<i>Gabijos gimnazija</i>	<i>Vilniaus Gabijos gimnazija</i>	12

12.3. Apibendrinimas

Pusiau oficialieji urbanonimai apima 9 % tirtų pavadinimų. Jie atsirado siekiant suteikti trumpesnius pavadinimus vietoms, įstaigoms ar memorialiniams statiniams, kurių pavadinimai yra ilgi ir nepatogūs vartoti. Dažniausiai pusiau oficialiųjų urbanonimų pamatą sudaro iš OP perimti dvižodžiai urbanonimai – 56 % (83 iš 149). Šį polinkį atspindi ir dažniausi pusiau oficialieji NU (žr. 39 lentelę). Rečiau vartojami vienažodžiai urbanonimai – jie siekia 26 % (39 iš 149) pavadinimų. Daugiau narių turintys pusiau oficialieji urbanonimai yra reti.

Kalboje linkstama išlaikyti iš OP perimtus dviejų žodžių junginius – determinantą ir determinatą. Šie pavadinimai sudaro 87 % (72 iš 83) šios grupės urbanonimų, rečiau pamatą gali sudaryti ilgesnio OP determinantinio junginio komponentas ir determinatas. Taigi dėsningai sudaromi pavadinimai, išlaikantys determinantą, turintį memorialinę reikšmę, jie apima 47 % (39 iš 83) visų šio tipo pavadinimų, ir determinatą. Tokią tendenciją liudija ir dažniausi pusiau oficialieji NU (6 iš 10). Tai rodo, kad determinantas atlieka diferencinę funkciją – išskiria panašaus tipo objektus, vietas iš kitų (pvz., gimnazijų, mokyklų ir kt.).

IŠVADOS

1. NU – permainingas ir nepastovus pavadinimų sluoksnius, atskleidžiantis gyventojų kalbinę kultūrą, požiūrį į miesto objektus ir vietas, urbanonimų raidą ir kaitą. Vilniaus lietuvių jaunimo šnekamojoje kalboje funkcionuoja skirtingoms vartojimo sferoms priklausantys urbanonimai: kelių kartų vartojami neutralūs pavadinimai, atsiradę sutrumpinus keliažodžius OP jų struktūriškai nekeitus, dažnai ekspresyvūs ir konotuoti jaunimo šnekamajai kalbai būdingi urbanonimai bei individualią raišką liudijantys pavadinimai, kuriuose šalia iš OP perimtos ar asociatyvios leksemos nurodomos papildomos objekto ar vietos ypatybės.
 - 1.1. Dažniausi jaunimo kalboje yra pavadinimai, kuriems būdingas formų variantiškumas, ekspresyvumas, emocionalumas, miesto realių individualizavimas ir/ar nestandartiškumo siekis. Tai – šnekamojoje lietuvių kalboje, skirtingo dydžio kolektyvų ir konkrečiose teritorijose vartojami neoficialieji pavadinimai, apėmę 80 % tirtų urbanonimų.
 - 1.2. Jaunimas vartoja ir urbanonimus, kuriais papildomai nori nurodyti išskirtines objekto, vietos ypatybes. Šie NU yra galima protesto ir neigimo išraiška prieš vyraujančios kalbos kultūrą, jos taisyklingumą ir kalbos standartus, poreikio individualizuoti miesto aplinką išraiška. Tai – neišplitę aprašomieji pavadinimai, pasižymintys įvairove, vartojami mažo sociumo ar konkretaus asmens, sudarę 11 % tirtų pavadinimų.
 - 1.3. Kaip ir kitų kartų atstovai, jaunimas trumpina keliažodžius oficialiuosius pavadinimus ir iš jų sudaro vienažodžius ar keliažodžius urbanonimus, turinčius fonetiškai, morfologiškai, leksiškai ar struktūriškai nepakitusių pamatą. Šie pavadinimai atsirado dėl poreikio trumpiau pavadinti vietas, įstaigas ar memorialinius statinius, kurių pavadinimai yra ilgi ir nepatogūs vartoti. Tai – pusiau oficialieji urbanonimai, apėmę 9 % tirtų pavadinimų.
2. Įvertinus NU santykį su jų pamatiniais pavadinimais nustatyta, kad produktyviausi yra urbanonimai, sudaryti perėmus leksemas ar jų dalis iš OP. Jaunimas linksta vartoti šio pamato NU, nes nurodant vietą ar objektą svarbus urbanonimų atpažįstamumas ir funkcionalumas. Sudarymo būdų įvairovė rodo, kad jais siekiama individualumo ir ekspresyvumo. Tai – motyvuotieji NU, sudarę 61 % visų tirtų pavadinimų.

- 2.1. Iš jų dažniausi yra adaptaciniai NU (21 % motyvuotųjų urbanonimų), kurių pamatas – skolinta leksika. Iš OP perimtų žodžių adaptacijos strategija – prie pamato jungti ar keisti iš pamato perimtus baigmenis.
- 2.2. Dažni yra dezintegraciniai pavadinimai (20 % motyvuotųjų urbanonimų), atsiradę trumpinant OP ar jo narių arba sutrumpintus iš OP perimtus pamatus praplėtus priesagomis. Dėsningai trumpinių pagrindą sudaro pradinė pamatinio žodžio dalis, sutrumpinti kamienai dažniausiai plečiami priesaga *-k-a/-ė(s)*.
- 2.3. Dažnai sudaromi akroniminiai NU (17 % motyvuotųjų urbanonimų), atsiradę iš pirmųjų OP raidžių ar reikšminio ir nomeklatūrinio žodžio pirmųjų skiemenų ar jų dalių. Būdingiausi yra inicialiniai akronimai, atsiradę iš pirmųjų OP raidžių.
- 2.4. Nereti yra mišrieji NU (17 % motyvuotųjų urbanonimų), atsiradę fonetiškai, morfologiškai, struktūriškai pakeitus iš pamato perimtą determinantą, determinatą ar du pamatinius žodžius. Dažniausi yra mišrieji NU, turintys sutrumpintus vieną ar abu iš OP perimtus dėmenis.
- 2.5. Retesni yra elipsiniai NU (13 % motyvuotųjų urbanonimų), kurie yra gramatiškai pakitę vienažodžiai pavadinimai, atsiradę juos perėmus iš keliažodžio OP. Dažniausiai iš OP atsiradusių elipsinių NU pamatinė forma kinta – pridedama kitokia nei pamato galūnė.
- 2.6. Rečiausiai sudaromi derivaciniai NU (12 % motyvuotųjų urbanonimų), atsiradę priesaginės, galūninės ar dūrybos būdais iš OP ar jų narių. Didžiąją dalį derivacinių pavadinimų sudaro priesaginiai NU, dėsningai padaryti su priesaga *-k-a/-ė(s)*.
3. Jaunimas dažnai vartoja asociacinius urbanonimus, kurie su OP neturi formalaus ryšio. Tai – iš apeliatyvų ar tikrinių žodžių dėl asociacijų su vietos ar objekto ypatybėmis atsiradę pavadinimai, sudarantys 25 % visų NU. Jie parodė, kad lietuvių jaunimas Vilniaus vietas ir objektus dažniau vertina neigiamai negu teigiamai.
 - 3.1. Kuriant asociacinius NU, jaunimui labai svarbūs aplinkos požymiai – objektų, vietų išorinės ar vidinės ypatybės, o visuomenės ekonominiai, politiniai, socialiniai, kultūriniai reiškiniai nėra aktualūs:
 - svarbiausia yra objektų ir vietų išorė – jų forma, kokybė, panašumas į kitus objektus (rodo vizualiniai NU, sudarantys 46 % asociacinių pavadinimų);
 - aktualus orientacinis poreikis: objektų ir vietų erdvinė padėtis Vilniuje nusakoma pagal netolimus pastatus, kitus objektus ar

jų buvimo vietą (matyti iš orientacinių NU, apimančių 28 % asociacinių pavadinimų);

- dažnai kreipiamas dėmesys į vietoje esančius ar gyvenančius asmenis; svarbios asmenų etninės, socialinės, amžiaus, lyties grupės, išvaizda ir veikla (liudija pavadinimai, susiję su asmenimis, siekiantys 20 % asociacinių pavadinimų);
- nepaisoma visuomenės istorinio, socialinio ir kultūrinio konteksto (atspindi kontekstiniai NU, sudarantys 6 % asociacinių pavadinimų).

3.2. Emociniu krūviu išsiskiria dviejų memorialinių statinių pavadinimai

– *Krantinės arka* ir *Trys mūzos*, kurie yra prasčiausiai vertinami Vilniaus objektai. Skulptūros *Krantinės arka* pavadinimų pagrindas – objekto forma, pagal kurią skulptūra dažniausiai vadinama *vamzdžiu*, o dvižodžiuose NU nurodoma paskirtis – *šūdų, nuotekų, kanalizacijos, išmatų vamzdis*, ar apibūdinama išorė – *surūdijęs, baisus, didelis vamzdis* ir kiti. Viena skulptūros *Trys mūzos* neoficialiųjų pavadinimų suteikimo priežastis – asociacijos su asmenimis pagal lytį, socialinę grupę, mitiškumą, skaičių, kitas pavadinimų pagrindas – orientacinis: nurodoma vieta, kurioje yra skulptūra.

4. Kitiems NU, atsiradusiems iš vienažodžio OP ar kelianario OP nario (arba jo dalies) ir/ar asociacinės leksemos, būdinga fonetinių, morfologinių, leksinių, struktūrinių pamato pokyčių įvairovė. Šie pavadinimai ryškiai perteikia jaunimo polinkį žaisti kalba ir lietuvių kalbos kūrybos, darybos išgales, išreiškia nuomonę apie objektus ar vietas, kuri dažniau yra neigiama nei teigiama. Šie urbanonimai dažnai yra pavienės formos, neišplitusios kalboje, daugiausiai vartojamos mažų kolektyvų, liudijančios atskirų asmenų individualią raišką. Tai – gerokai retesniais būdais nei motyvuotieji ar asociaciniai pavadinimai sudaryti NU:

4.1. Vartojami motyvuotieji-asociaciniai NU (7 % tirtų urbanonimų), sudaryti iš OP nario ir asociaciniu būdu atsiradusios leksemos. Šie NU dažnai perima reikšminį OP narį, išskiriantį objektą ar vietą, o OP nomenklatūrinis žodis keičiamas asociatyviai atsiradusia leksema.

4.2. Sudaromi žodžių žaismo NU (5 % tirtų urbanonimų), kurių pamatu tampa reikšminis OP narys, asociatyviai susietas su apeliatyvine leksema. Žodžių žaismo NU dažniausiai sudaromi iš OP ir asociacinės leksemos tapačių pradinių dalių ar kamienų segmentų.

4.3. Pasitaiko kontaminacinių NU (1% tirtų urbanonimų), atsiradusių vienažodžiui OP (ar jo daliai) arba kelianario OP determinantui

sumišus su apeliatyvine leksika. Jie dažniausiai sudaromi keičiamuoju būdu, kai antrojo pamatinio žodžio segmentas ar fonema įterpiama į pirmojo struktūrą.

- 4.4. Fiksuoti verstiniai NU (1 % tirtų urbanonimų), atsiradę OP ar jo dalis išvertus iš vienos kalbos į kitą. Dažniausiai OP žodžiai verčiami iš lietuvių kalbos į anglų kalbą.
5. Tiriant NU nustatyta jų sudarymo būdų priklausomybė nuo OP struktūros. Naujų urbanonimų pamatu dažniausiai tampa iš OP perimta reikšminė dalis, o vienažodžiai NU dažniausiai perima pradinę pamato dalį. NU rodo poreikį šnekamojoje kalboje vartoti trumpąsias formas: jaunimas mėgsta pavadinimus, atsiradusius sutrumpinus kelianarių ar vienažodį OP.
 - 5.1. dažniausiai iš vienažodžių OP daromi trumpiniai, adaptaciniai ir verstiniai NU;
 - 5.2. kelianarių OP determinantas ar determinantinio junginio narys dėsningai tampa priesaginių trumpinių, elipsinių ir derivacinių NU pamatu;
 - 5.3. OP determinantą ar determinantinio OP dėmenį ir determinantą dažniausiai perima mišrieji NU;
 - 5.4. pirmosios OP raidės dažniausia sudaro akroniminius NU;
 - 5.5. asociaciniai NU su pamatiniais žodžiais neturi formalaus ryšio, o jų pamatu tampa įvairios sandaros, kilmės ir vartosenos leksika;
 - 5.6. OP determinantas ar determinantinio junginio narys ir asociaciniu būdu atsiradusi leksema sudaro motyvuotuosius-asociacinius NU;
 - 5.7. vienažodis OP ar OP determinanto, determinantinio junginio nario segmentas, asociatyviai susietas su panašaus sąskambio žodžiais ar jų dalimis, tampa žodžių žaismo, kontaminacinių NU pamatu.
6. NU sudarymo būdai ir jų struktūriniai, fonetiniai, morfologiniai ir leksiniai pokyčiai Vilniaus lietuvių jaunimo kalboje priklauso nuo urbanonimų poklasių:
 - 6.1. memorialiniai statiniai dažniausiai pavadinami asociaciniu ir aprašomuoju būdais, rodančiais poreikį ekspresyviai, emocionaliai pavadinti jaunimui aktualias susitikimo, buvimo vietas ar objektus. Dėl šiais būdais sudarytų memorialinių statinių pavadinimų manytina, kad oficialieji paminklų ir skulptūrų pavadinimai gali būti nežinomi Vilniaus jaunimui. Kita vertus, paminklų, skulptūrų pavadinimai nebūtinai kasdienei komunikacijai, todėl kuriami nauji urbanonimai;

- 6.2. mokslo įstaigas pavadinančių NU pamatas – oficialiųjų urbanonimų išlaikyti reikšminiai OP nariai ar jų dalys, turinčios sutrumpintus kamienus;
- 6.3. valstybinių įstaigų pavadinimai dažnai sudaromi abreviatūrizacijos būdu, nes OP yra per ilgi kasdienei komunikacijai;
- 6.4. gyvenamųjų ir lankytinų vietų pavadinimus linkstama trumpinti ar (ne)sutrumpintus kamienus plėsti priesagomis. Sutrumpinti choronimai pasižymi produktyvumu ir intensyviai vartojami jaunimo kalboje dėl kalbos ekonomijos ir šnekamosios kalbos įtakos (rodo dažnai užrašytos jų formos, žr. 14 priedą);
- 6.5. kavinių, barų, klubų pavadinimai dėsningai adaptuojami, nes šių pavadinimų pagrindas dažniausiai yra skolinta leksika.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Achmetova 2010 – Ахметова Мария Вячеславовна 2010, Заметки о неофициальной русской урбонимии, *Вопросы ономастики* 2 (9), 53–68. Prieiga internete: https://elar.urfu.ru/bitstream/10995/81975/1/vopon_2010_9_005.pdf (žiūrėta 2022-05-21).
2. Achmetova 2015 – Ахметова Мария Вячеславовна 2015, *От А-Аты до Ярска: словарь неофициальных названий населенных пунктов*, Москва: ФОРУМ.
3. Afeltowicz Beata 2007, Nieoficjalne nazwy miejscowe na Pomorzu Zachodnim, w Aleksandra Cieślikowa, Barbara Czopek-Kopciuch, Katarzyna Skowronek (red.): *Nowe nazwy własne – nowe tendencje badacze*, Kraków: Wydawnictwo PANDIT, 439–448.
4. Ainiala Terhi 2005, Urban name in use, In *XXII Congresso Internazionale di Scienze Onomastiche Pisa, 28 agosto-4 settembre 2005*, AU 2, 271–278.
5. Ainiala Terhi 2008, Socio-onomastics, In Jan-Ola Östman & Jef Verschueren in collaboration with Eline Versluys (eds.), *Handbook of Pragmatics*, Nr. 12. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 1–18.
6. Ainiala Terhi 2009, Place Names in the Construction of Social Identities: The Uses of Names of Helsinki, In Wolfgang Ahrens, Sheila Embleton, André Lapierre with the assistance of Grant Smith, Maria Figueredo (eds.), *Names in Multi-Lingual, Multi-Cultural and Multi-Ethnic Contact*. Proceedings of 23rd International Congress of Onomastic Sciences, York University, Toronto, Canada, 67–75. Prieiga internete: https://yorkspace.library.yorku.ca/xmlui/bitstream/handle/10315/2924/icos23_67.pdf?sequence=1&isAllowed=y (žiūrėta 2022-05-21).
7. Ainiala Terhi 2010, Use of slang toponyms in Helsinki, In Nicolas Pepin & Elwys De Stefani (eds), *Eigennamen in der gesprochenen Sprache*, Tübingen: Francke Verlag, 101–125. Prieiga internete: https://www.researchgate.net/profile/Terhi-Ainiala/publication/309406614_Use_of_slang_toponyms_in_Helsinki/links/580eec4608ae47535247bbbf/Use-of-slang-toponyms-in-Helsinki.pdf?origin=publication_detail (žiūrėta 2022-05-21).
8. Ainiala Terhi, Halonen Mia 2011, Somalialaistaustaiset nuoret nimistönkäyttäjänä Itä-Helsingissä, *Virittäjä* 115, 193–220.
9. Ainiala Terhi 2012, Place names and identities: the uses of names of Helsinki, *Names and Identities. Oslo Studies in Language* 4(2), 7–15.

- Prieiga internete: <https://journals.uio.no/osla/article/view/306/430> (žiūrėta 2022-05-21).
10. Ainiala Terhi, Saarelma Minna, Sjöblom Paula 2012, *Names in focus: an introduction to Finnish onomastics*. Helsinki: Finnish Literature Society. Prieiga internete: <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/32120/617174.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [žiūrėta 2022-05-21].
 11. Ainiala Terhi 2016a, Attitudes to Street Names in Helsinki, In Guy Puzey, Laura Konstanski (eds.), *Names and Naming. People, Places, Perceptions and Power*, Bristol, Multilingual Matters: 163, 106–119.
 12. Ainiala Terhi 2016b, Names in Society. In Carole Hough (eds.), *The Oxford Handbook of Names and Naming*, Oxford University Press, 1–11.
 13. Ainiala Terhi, Halonen Mia 2017, The perception on Somali place names among immigrant Somali youth in Helsinki. In Terhi Ainiala & Jan-Ola Östman (eds.), *Socio-onomastics: The pragmatics of names*, Amsterdam: John Benjamins (Pragmatics & Beyond New Series; vol. 275), 203–226.
 14. Ainiala Terhi, Östman Jan-Ola 2017, Introduction: Socio-onomastics and pragmatics. In Terhi Ainiala & Jan-Ola Östman (eds.), *Socio-onomastics: The pragmatics of names*, Amsterdam: John Benjamins (Pragmatics & Beyond New Series; vol. 275), 1–18.
 15. Aleksaitė Agnė 2022, Lietuvių kalbos naujažodžių daryba (2011–2019 m. naujažodžių duomenyno pagrindu), *Daktaro disertacija*, Vilnius: Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuvių kalbos institutas.
 16. Alderman Derek H. 2003, Street names and the scaling of memory: the politics of commemorating Martin Luther King, Jr within African community, *Area* 35, 2, 163–173.
 17. Azaryahu Maoz 1996, The power of commemorative street names, *Environment and Planning D: Society and Space* 14, 311–330.
 18. Balčiūnas Andrius 2014, Interaktyvių interneto žemėlapių funkcionalumo tyrimų metodologija, *Dakaro disertacija*, Vilnius: Vilniaus universitetas. Prieiga internete: https://virtualibiblioteka.vu.lt/prim-explore/fulldisplay?docid=ELABAETD6079158&vid=VU&lang=en_US (žiūrėta 2023-01-21).
 19. Balode Laimute 2004, Slenga vietvārdi un to izpēte: Somijas pieredze, *Onomastica Lettica* 2, 232–238.

20. Balode Laimute, Bušs Ojars 2008, Latvijas urbanonīmija 20. gadsimtā: daži semantiski, sociolingvistiki un psiholongvistiki aspekti, *Linguistica Lettica* 18, 75–87.
21. Balode Laimute 2009, Slang Urbanonyms in Riga, Latvia. *Urban Place Names*, International symposium, Abstracts, Helsinki, 4.
22. Balode Laimute 2011, Sarunvalodas elementi urbanonīmijā, *Valodas elementu cilme un attīstība. Akadēmiķa Jāņa Endzelīna 138. dzimšanas dienas atceres straptautiskās zinātiskās konferences materiāli*, Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 3–5.
23. Balode Laimute 2014a, On slang urbanonyms in Latvia, Lithuania and Finland, Ona Pitrēnienė, Jurgita Trimonytė-Bikeliene (sud.), *Baltistikos centrai ir Lietuva: Baltistika pasaulio kontekste. Mokslo straipsnių rinkinys*, Vilnius: Baltijos kopija, 59–68.
24. Balode Laimute 2014b, Unofficial Urbanonyms of Latvia: Tendencies of Derivation. In Carole Hough, Daria Isdebska (eds.), *Names and Their Environment*, 25th International Congress of Onomastic Sciences. Volume 1: Keynote Lectures. Toponomastics I. August 2014 Glasgow, *Abstracts / Les Abrégés / Zusammenfassungen*, 69–79. Prieiga internete: [<https://docplayer.net/65734985-25-th-international-congress-of-onomastic-sciences.html>]
25. Balode Laimute, Doņiņa Sintija 2015, Ieksats Latvijas neoficiālajos urbanonīmos, *Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi. Populārzinātnisku rakstu krājums* 10, 77–91.
26. Balode Laimute 2022, Eksotiskie vietvārdi Latvijas kartē apie perkeltinius vārdus, *Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi* 17, 161–175
27. Banuševičienė Ksenija, 2019, Semantinė ir morfologinė daiktavardinių anglicizmų adaptacija daugiakalbystės aplinkoje: prancūzų ir lietuvių kalbos atvejis. *Sustainable multilingualism*, 5th international scientific conference of Intitute of Foreign Languages: conference abstracts, Kaunas: VDU.
28. Bartkutė Nerija 2008, Joniškio rajono teritorijos toponimija: daryba ir raidos polinkiai, *Daktaro disertacija*, Šiauliai: Vytauto Didžiojo universitetas.
29. Beliaeva Natalia 2019, Blending creativity and productivity: on the issue of delimiting the boundaries of blends as a type of word formation, *Lexis. Journal in English Lexicology*, 1–22. Prieiga internete: https://www.researchgate.net/publication/337986631_Blending_creativity_and_productivity_on_the_issue_of_delimiting_the_boundaries_of_blends_as_a_type_of_word_formation (žiūrėta 2023-02-02).

30. Berezkina Maimu 2016, Linguistic Landscape and Inhabitants' Attitudes to Place Names, In Guy Puzey, Laura Konstanski (eds.), *Names and Naming. People, Places, Perceptions and Power*, Bristol, Multilingual Matters: 163, 120–136.
31. Berg Lawrence D., Vuolteenaho Jani (eds) 2009, *Critical toponymies: The contested politics of place naming*, Farnham: Ashgate Publishing, Ltd.
32. Berkemer Sarah. J., Stadler Peter F. 2020, Street name data as a reflection of migration and settlement history, *Urban Science* 4, 74.
33. Bilkis Laimutis 1999, Lietuvių priesaginiai deminutyviniai helonimai, *Acta Linguistica Lithuanica / Lietuvių kalbotyros klausimai* 41, 51–95. Prieiga internete: <https://journals.lki.lt/actalinguisticalithuanica/article/view/1286/1365> (žiūrėta 2023-01-21).
34. Bilkis Laimutis 2008, *Lietuvių helonimų daryba: priesaginiai ir priesagėtieji helonimai*, Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla.
35. Bieńkowska Danuta 1992, Oficjalne i potoczne nazwy współczesnych dzielnic i osiedli mieszkaniowych w Łodzi, *Rozprawy Komisji Językowej XXXVI*, 5–9.
36. Biolik Maria 2010, Nazwy współczesnych ulic i placów w miastach Warmii i Mazur, *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Linguistica* V, 31–39.
37. Breza Edward 1998, Nazwy obiektów i instytucji związanych z nowoczesną cywilizacją (chrematonimy). W Ewa Rzetelska-Feleszko (ed.), *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, Warszawa–Kraków: Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego PAN, 343–361.
38. Breza Edward 2005, Nazwy obiektów i instytucji związanych z nowoczesną cywilizacją (chrematonimy), w Ewa Rzetelska-Feleszko (red.), *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, Kraków, 343–361.
39. Burkacka Iwona 2007, Nazwy firm we współczesnej polszczyźnie (wyniki sondażu), w Ewa Wolańska (ed.), *Polszczyzna publiczna początku XXI wieku*, Warszawa: Rada Języka Polskiego przy Prezydium PAN, 131–149.
40. Būga Kazimieras 1958, *Rinktiniai raštai* 1. Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla.
41. DALKŽ – Bronislovas Piesarskas 2004, *Didysis anglų-lietuvių kalbų žodynas*, Vilnius: Alma littera.
42. David Jaroslav 2013, Street names – between ideology and cultural heritage, *Acta onomastica* 54, 1, 53–61.

43. DLKŽe – Stasys Keinys (vyr. red.), *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas* 2021, 8-as patais. ir papild. leid., Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, elektroninis variantas. Prieiga internetu: <https://ekalba.lt/dabartines-lietuviu-kalbos-zodynas> (žiūrėta 2023-05-02).
44. DRLKŽ I – Jadvyga Kardelytė, Chackelis Lemchenas, Alina Nielsen, Jonas Macaitis (sud.) 2011, *Didysis rusų-lietuvių kalbų žodynas*, Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras, Vilnius.
45. DVLKŽ 2006 – Juozas Križinauskas 2006, *Didysis vokiečių-lietuvių kalbų žodynas*, Vilnius: Mokslų ir enciklopedijų leidybos institutas.
46. Endzelytė Renata 2005, Šiaurės Vidurio Lietuvos vietovardžiai, *Daktaro disertacija*, Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
47. Eskelinen Riika 2009, Functions of Usage of Urban Place Names, In Wolfgang Ahrens, Sheila Embleton, André Lapierre with the assistance of Grant Smith, Maria Figueredo (eds.), *Names in Multi-Lingual, Multi-Cultural and Multi-Ethnic Contact*. Proceedings of 23rd International Congress of Onomastic Sciences, York University, Toronto, Canada, 350–355. Prieiga internete: https://yorkspace.library.yorku.ca/xmlui/bitstream/handle/10315/3965/icos23_350.pdf?sequence=1&isAllowed=y (žiūrėta 2022-05-21).
48. Ernstson Vineta, Tidriķe Laura 2006, *Jauniešu valoda*, Rīga: Norden AB.
49. Fandrych Ingrid 2008, Submorphemic elements in the formation of acronyms, blends and clippings, *Lexis. Journal in English Lexicology* 2, 103–121. Prieiga internete: https://www.researchgate.net/publication/305849332_Submorphemic_elements_in_the_formation_of_acronyms_blends_and_clippings (žiūrėta 2023-04-05).
50. Fradin Bernard 2015, Blending, In Peter O. Müller, Ingeborg Ohnheiser, Susan Olsen, Franz Rainer (eds.), *Word formation. An International Handbook of the Languages of Europe*, De Gruyter Mouton, 386–413.
51. Gałkowski Artur 2011, Chrematonomastyka jako autonomizująca się subdyscyplina nauk onomastycznych, w Maria Biolik, Jerzy Duma (red.), *Chrematonimia jako fenomen współczesności*, Olsztyn: Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, 181–193. Prieiga internete: <http://onomastyka.uni.lodz.pl/subdyscypliny/chrematonomastyka> [žiūrėta 2022-05-21].
52. Gałkowski Artur 2018, Definicja i zakres chrematonimii, *Folia onomastica Croatica* 27, 1–14.
53. Gałkowski Artur 2021, Terminologiczne osobliwości wśród metanazw onomastycznych w obszarze francuzkim, angielskim i

- włoskim, *Onomastica* LXV, 55–74. Prieiga internete: <https://rcin.org.pl/Content/233724/353-Tekst%20artyku%C5%82u-1258-1-10-20211230.pdf> (žiūrėta 2023-07-15).
54. Gillham Bill 2000a, *Developing a questionnaire*, London: Continuum.
 55. Gillham Bill 2000b, *Case study research methods*, London: Continuum.
 56. Gillham Bill 2005, *Research Interviewing: The Range of Techniques*, Maidenhead: McGraw-Hill Education.
 57. Girčienė Jurgita, 2005, *Naujųjų skolinių atitikmenys: struktūra ir vartosena*, Vilnius: LKI.
 58. Girčienė Jurgita, 2012, *Naujoji lietuvių kalbos leksika: teorija ir praktika*, Vilnius: Edukologija.
 59. Győrffy Erzsebet 2016, Slang Toponyms in Hungary: a Survey of Attitudes Among Language Users, In Guy Puzey, Laura Konstanski (eds.), *Names and Naming. People, Places, Perceptions and Power*, Bristol, Multilingual Matters: 163, 153–161.
 60. Groblińska Justyna 2020, *Nieoficjalne nazewnictwo miejskie Łodzi*, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
 61. Gorica Tomić 2019, Headedness in contemporary English slang blends, *Lexis. Journal in English Lexicology*, 1–24. Prieiga internete: https://www.researchgate.net/publication/337978511_Headedness_in_contemporary_English_slang_blends (žiūrėta 2022-03-05).
 62. Gries Stefan Th. 2004, Shouldn't it be *breakfunch*? A quantitative analysis of blend structure in English, *Linguistics* 42–3, 639–667. Prieiga internete: https://www.researchgate.net/publication/239696669_Shouldnt_it_be_breakfunch_A_quantitative_analysis_of_blend_structure_in_English (žiūrėta 2023-03-15).
 63. Grumadienė Laima 1989, Ilgųjų ir trumpųjų balsių priešpriešos nykimas miestiečių lietuvių kalboje, *Baltistica* 3 (2 priedas), 292–296. Prieiga internete: <http://www.baltistica.lt/index.php/baltistica/article/view/847> (žiūrėta 2021-10-12).
 64. Gudavičius Aloyzas 2000, *Etnoligvistika*, Šiauliai: Šiaulių universitetas.
 65. Handke Kwiryna 1970, *Semantyczne i strukturalne typy nazw ulic Warszawy*, Wrocław-Warszawa-Kraków: Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk.
 66. Handke Kwiryna 1993, Nazewnictwo jako narzędzie ekspresji, *Onomastyka literacka*, 41–49.

67. Handke Kwiryna 1994, Stosunek użytkowników do nazewnictwa miejskiego, w Hanna Dalewska-Greń (red.), *Polszczyzna a/i Polacy u schyłku XX wieku*, Warszawa: Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy, 211–223.
68. Handke Kwiryna 1997, Stosunek użytkowników do nazewnictwa miejskiego, w Kwiryna Handke (ed.), *Rozważania i analizy językoznawcze. Wybór prac wydany z okazji 65. Urodzin Autorki*, Warszawa: Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy, 445–454.
69. Handke Kwiryna 1998a, Nazewnictwo miejskie, w Ewa Rzetelska-Feleszko (red.), *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, Warszawa-Kraków: Instytut Języka Polskiego PAN, 283–307.
70. Handke Kwiryna 1998b, *Słownik nazewnictwa Warszawy*, Warszawa: Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy.
71. Handke Kwiryna 2011, *Dzieje Warszawy nazwami pisane*, Warszawa: Argra.
72. Harvalík Milan 1996, Banskobystrické kolokvium o urbanonymech a urbanonymii, *Acta onomastica* 37, 244–248.
73. Harvalík Milan 2005, Towards a New Millennium – Towards a Common Onomastic Terminology? In Eva Brylla – Mats Wahlberg (eds.), *Proceedings of the 21st International Congress of Onomastic Sciences*. Uppsala 19–24 August 2002, 1, Uppsala: Uppsala Universitet, 161–171.
74. Harvalík 2007 – Гарвалик Милан 2007, К вопросу о современной ономастической терминологии, *Вопросы ономастики* 4, 5–13. Prieiga internete: <https://elar.ufrj.br/bitstream/10995/1997/1/VO-2007-04-01.pdf> (žiūrėta 2023-01-22).
75. HK 1 – Olovi Terho, Ake Granlund Terho, Itkonen Aulis, Oja Olavi Valpas, Leo A. Pesonen (sud.), *Helsingin kadunnimet* 1, 1970, Helsinki: Helsingin kaupunki. Prieiga internete: https://www.hel.fi/static/tieke/digitoidut_asiakirjat/helsingin_kadunnien_historia/pdf/Helsingin_kadunnimet_1.pdf (žiūrėta 2023-01-21).
76. HK 2 – Olovi Terho, Ake Granlund Terho, Itkonen Aulis, Oja Olavi Valpas, Leo A. Pesonen (sud.), *Helsingin kadunnimet* 2, 1979, Helsinki: Helsingin kaupunki. Prieiga internete: https://www.hel.fi/static/tieke/digitoidut_asiakirjat/helsingin_kadunnien_historia/pdf/Helsingin_kadunnimet_2.pdf (žiūrėta 2023-01-21).
77. HK 3 – Leena Arkio-Laine, Jyrki Lehikoinen, Matti Oja, Gunilla Harling-Kranck, Eeva Maria Närhi, Juhani Railo (sud.), *Helsingin kadunnimet* 3, 1999, Helsinki: Helsingin kaupunki. Prieiga internete:

- https://www.hel.fi/static/tieke/digitoidut_asiakirjat/helsingin_kadunni_mien_historia/pdf/Helsingin_kadunnimet_3.pdf (žiūrėta 2023-01-21)
78. Houtkoop-Steenstra Hanneke 2000, *Interaction and the standardized survey interview: the living questionnaire*. Cambridge: Cambridge University Press.
79. ICOSe – International Council of Onomastic Sciences. Prieiga internete: <http://icosweb.net/drupal/sites/default/files/ICOS-Terms-en.pdf> (žiūrėta 2022-05-21).
80. Ignatowicz-Skowrońska Jolanta 2003, Motywy i mechanizmy współczesnych toponimów potocznych, w Maria Biolik (red.), *Metodologia badań onomastycznych*, Olsztyn, 293–303.
81. Jakaitienė Evalda 1988, *Leksinė semantika*, Vilnius: Mokslas.
82. Jaracz Małgorzata 2004, Nieoficjalna warstwa nazewnictwa toponimii miejskiej Bydgoszczy, w Henryk Sędziak (red.), *Polszczyzna mówiona mieszkańców miast. Księga referatów z konferencji językoznawczej w Białymstoku*, Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu W Białymstoku, 237–247.
83. Jelonek Tomasz 2022, Nieoficjalne nazwy sklepów w środowisku wiejskim (na przykładzie gminy Wręczyca Wielka w powiecie kłobuckim), *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Linguistica* 17, 102–112. Prieiga internete: https://www.researchgate.net/publication/365970025_Nieoficjalne_nazwy_sklepow_w_srodowisku_wiejskim_na_przykladzie_gminy_Wreczyca_Wielka_w_powiecie_klobuckim (žiūrėta 2023-04-16).
84. Jörg-Schmid Hans 2015, The scope of word-formation research. In Peter O. Müller, Ingeborg Ohnheiser, Susan Olsen, Franz Rainer (eds.), *Word formation. An International Handbook of the Languages of Europe*, De Gruyter Mouton, 1–21.
85. Jurkštas Jonas 1973, Iš Vilniaus vietovardžių istorijos, *Mūsų kalba* 6, 13–24.
86. Jurkštas Jonas 1975a, Apie keletą senujų Vilniaus vietovardžių, *Kalbos kultūra* 29, 49–51.
87. Jurkštas Jonas 1975b, Vilniaus senamiesčio gatvėvardžiai senuose planuose, *Architektūros paminklai* 3, 207–211.
88. Jurkštas Jonas 1978, Senieji Vilniaus apylinkių vietovardžiai, *Lietuvos TSR Mokslų Akademijos darbai*, A serija, t. 2 (63), 63–101.
89. Jurkštas Jonas 1979a, Vilniaus senamiesčio gatvėvardžiai, *Lietuvos TSR Mokslų Akademijos darbai*, A serija, t. 2 (67), 67–122.

90. Jurkštas Jonas 1979b, *Vilniaus miesto vietovardžiai* (disertacijos rankraštis). Vilnius.
91. Jurkštas Jonas 1985, *Vilniaus vietovardžiai*, Vilnius: Mokslas.
92. Juszczak Bartosz 2018, Nieoficjalne urbanonimy Brna na tle podobnych nazw Poznania i Warszawy (rekonesans badawczy), *Bohemistyka* 1, 61–75. Prieiga internete: <https://repozytorium.amu.edu.pl/server/api/core/bitstreams/d9a552b8-db02-4d4e-86bc-cd378e0eebfc/content> (žiūrėta 2023-05-01).
93. Kabašinskaitė Birutė 1998, *Lietuvių kalbos liaudies etimologija ir artimi reiškiniai*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
94. Kačinėaitė Dalia 2008, Lietuvių sudurtinių oronimų darybos bruožai, *Baltistica* XLIII(2), 275–288. Prieiga internete: <http://www.baltistica.lt/index.php/baltistica/article/view/1242/1162> (žiūrėta 2022-05-24).
95. Kačinėaitė Dalia 2009, Priesaginės darybos lietuvių oronimai, *Daktaro disertacija*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.
96. Klimenka – Клименко Е. Н. 2011, Неофициальная ономастика современного города (на примере г. Екатеринбурга), *Научные ведомости, Серия Гуманитарные Науки* 6 (101). Выпуск 9, 5–12. Prieiga internete: <https://cyberleninka.ru/article/n/neofitsialnaya-onomastika-sovremennogo-goroda-na-primere-g-ekaterinburga/viewer> (žiūrėta 2020-07-12).
97. Klimenka, Rut 2018 – Клименко Е. Н., Рут М. Э. 2018, Неофициальные урбанонимы Екатеринбурга в социолингвистическом аспекте, *Вопросы ономастики* 15. № 2, 210–222. Prieiga internete http://onomastics.ru/sites/default/files/doi/10.15826/vopr_onom.2018.15.2.022.pdf (žiūrėta 2023-03-02).
98. Knappová Miloslava 2003, Urbanonyma, w Ewa Rzetelska-Feleszko, Aleksandra Cieślíkowa przy współudziale Jerzego Dumy (ed.), *Słowiańska onomastyka. Encyklopedia* T. II, Warszawa-Kraków: Towarzystwo Naukowe Warszawskie, 299–302.
99. Koivukoski Saija 2006, *Kokkolan epävirallisen paikannimistön muodostamista ja käyttöä*, Vaasa.
100. Kravchenko Liudmyla 2019, Renaming in modern Ukrainian urbanonymy (based on the Street Names of the city of Kyiv), *Acta onomastica* 60, 2, 240–252. Prieiga internete: <https://kramerius.lib.cas.cz/view/uuid:a9275105-e817-4149-b192-91af99df37e5?article=uuid:080e364a-fe81-421c-8d5f-29bd1e64302a> (žiūrėta 2023-02-14).

101. KTŽ – Gaivenis Kazimieras, Keinys Stasys 1990, *Kalbotyros terminų žodynas*, Kaunas: Šviesa.
102. Kudirka Robertas 2020, Lietuvių kalbos žargono priesaginiųrieveiksmių morfologinė adaptacija: priesagos *-ai* hibridiniai vediniai iš būdvardžių su priesaga *-iškas* ir nepriesaginių būdvardžių, *Taikomoji kalbotyra* 14, 21–32. Prieiga internete: <https://www.zurnalai.vu.lt/taikomojikalbotyra/article/view/18394> (žiūrėta 2023-03-03).
103. Kudirka Robertas 2021a, Lietuvių kalbos žargono priesaginiai būdvardžiai ir subūdvardėję dalyviai, *Respectus Philologicus* 40 (45), 35–47. Prieiga internete: <https://www.zurnalai.vu.lt/respectus-philologicus/article/view/22572> (žiūrėta 2023-03-03).
104. Kudirka Robertas 2021b, Hibridiniai anglų kalbos kilmės veiksmažodžiai su priesaga *-inti* lietuvių kalbos žargone: morfologija ir adaptacinės ypatybės, *Lietuvių kalba* 16, 25–50. Prieiga internete: <https://www.journals.vu.lt/taikomojikalbotyra/article/view/18394> (žiūrėta 2023-03-23).
105. Kudirka Robertas 2022, Lietuvių kalbos žargono daiktavardžiai su slaviškos kalbos priesagomis: skoliniai ir hibridai, *Verbum* 13, 1–15. Prieiga internete: <https://www.zurnalai.vu.lt/verbum/article/view/25365> (žiūrėta 2023-01-20).
106. Kudirka Robertas 2023, Univerbai su priesagomis *-ka*, *-kė* lietuvių kalbos žargone, *Prof. Arturo Ozolo 58-osios tarptautinės mokslinės konferencijos „Gramatika ir žodžių daryba“ pranešimų tezės*, Ryga, 38.
107. Lanza Maria Stefano 2011, Morfologinė italizmų adaptacija lietuvių kalboje, *Kalbos kultūra* 84, 202–213.
108. Light Duncan 2004, Street names in Bucharest, 1990–1997: exploring the modern historical geographies of post-socialist change, *Journal of Historical Geography* 30,1, 154–172.
109. LKE – Vytautas Ambrazas (red.), *Lietuvių kalbos enciklopedija*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
110. LLKŽ – Algis Kalėda, Barbara Kalėdienė, Marija Niedzviecka (sud.) 1991, *Lietuvių-lenkų kalbų žodynas*. Vilnius: Mokslo.
111. LKŽe – Gertrūda Naktinienė (red.), *Lietuvių kalbos žodynas*, 1–20 (1941–2002): elektroninis variantas, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas: <http://www.lkz.lt/> (žiūrėta 2022-05-27).
112. LKŽŽ – Robertas Kudirka 2012, *Lietuvių kalbos žargono ir nenorminės leksikos žodynas*, Kaunas: Technologija.

113. LŽBe – *Lietuvių žargono bazė* [interaktyvus]. Prieiga internete: <https://www.flf.vu.lt/mokslas/elektroniniai-istekliai#duomeniu-bazes> (žiūrėta 2022-05-29).
114. LŽŽ – Egidijus Zaikauskas 2007, *Kalbos paribiai ir užribiai. Lietuvių žargono žodynėlis*, Vilnius: Alma littera.
115. Maciejauskienė Vitalija 1973, Vilniaus miesto vietovardžiai, *Mūsų kalba* 6, 4–5.
116. Maciejauskienė Vitalija 2001, Dėl lietuvių pavardžių vertinimo darybos požiūriu, *Acta linguistica Lithuanica* 44, 167–187.
117. Majkowski Grzegorz 2010, Lokalność w słowie zakłeta. O nieoficjalnej warstwie nazewnictwa miejskiego w Częstochowie, *Prace naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Seria: Językoznawstwo VII*, 143–154. Prieiga internete: http://dlibra.bg.ajd.czest.pl:8080/Content/1070/filologia_polska_7.-143.pdf (žiūrėta 2022-05-21).
118. Majtán Mitán 1988, Onymia a urbanonymia, Pavol Žigo (ed.), *Onomastika a škola 2 – Urbanonymia*. Zborník prednášok z 2. celoštátneho seminára Modra-Piesky 8.–10. októbra 1988, Bratislava 1988, 6–9.
119. Majtán Milan 2003, Urbanonymia (mestské názvy), w Ewa Rzetelska-Feleszko, Aleksandra Cieślíkowa przy współdziałaniu Jerzego Dumy (ed.), *Słowiańska onomastyka. Encyklopedia T. II*, Warszawa-Kraków: Towarzystwo Naukowe Warszawskie, 303–305.
120. Malicki Jarosław 2005, Nieoficjalne nazwy miejscowe w języku czeskim i polskim, w Roman Łobodziński (red.), *Z najnowszych tendencji w polskim nazewnictwie*, Łask: Oficyna Wydawnicza LEKSEM, 33–41.
121. Marcinkevičienė Rūta 2003, Santrumpos – akronimai – nauji žodžiai, *Kalbos kultūra* 76, 89–93.
122. Mattiello Elisa 2019, A corpus-based analysis of new English blends, *Lexis. Journal in English Lexicology*, 1–28. Prieiga internete: <https://journals.openedition.org/lexis/3660> (žiūrėta 2023-05-02).
123. Mácha Přemysl, Horst Lassak, Krtička Luděk 2018, City divided: Place names and nationalism in the Czech-Polish borderland, *Annals of the Austrian Geographical Society* 160, 303–329. Prieiga internete: https://www.researchgate.net/publication/332865868_City_Divided_Place_Names_and_Nationalism_in_the_Czech-Polish_Borderlands (žiūrėta 2023-06-01).

124. Mácha Přemysl 2023, Urbanonymie malých sídel na příkladu Moravy – explorativní analýza, *Acta onomastica* LXIV/I, 88–103. Prieiga internete: <https://asjournals.lib.cas.cz/actaonomastica/article/uuid:666a6c0f-b488-4dea-837c-a7b7c2bf2056> (žiūrėta 2023-04-03).
125. Mickienė Ilona 2001, Telšių rajono toponimų daryba, *Daktaro disertacija*, Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
126. Mickienė Ilona, Bakauskaitė-Sereikienė Gabija 2012, Labūnavos krašto toponimija: lingvistinės įžvalgos, *Lituanistica* 58, 2 (88), 161–179. Prieiga internete: <https://www.lmaleidykla.lt/ojs/index.php/lituanistica/article/view/2298> (žiūrėta 2022-10-10).
127. Mickienė Ilona, Baranauskienė Rita 2019, Pietų Aukštaitijos regiono toponimai, kilę iš asmenų pavadinimų, *Respectus philologicus* 36 (41), 60–72. Prieiga internete: <https://www.zurnalai.vu.lt/respectus-philologicus/article/view/14628> (žiūrėta 2023-04-05).
128. Miliūnaitė Rita 2014, Naujieji kontaminaciniai dariniai lietuvių kalboje, *Acta Linguistica Lithuanica* 71, 246–264. Prieiga internete: <https://www.lituanistika.lt/content/59077> (žiūrėta 2022-05-05).
129. Mikić Čolić Ana 2015, Word formation of blends, *Mostariensia* 19/2, 21–36. Prieiga internete: https://www.researchgate.net/publication/327605690_WORD_FORMATION_OF_BLENDS (žiūrėta 2022-09-02).
130. Myszka Agnieszka 2013, Społeczne i kulturowe przyczyny powstawania paralelnych urbanonimów nieoficjalnych – na przykładzie nazw rzeszowskich (XVIII–XX w.), *SŁOWO. Studia językoznawcze* 4, 103–115.
131. Myszka Agnieszka 2016, *Urbanonimia Rzeszowa. Językowo-kulturowy obraz świata*, Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
132. Mrózek Robert 1998, Nazwy terenowe. W Ewa Rzetelska-Feleszko (red.). *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, Warszawa–Kraków: Wydaw. IJP PAN.
133. Mrózek Robert 2010, Synchroniczne i diachroniczne granice oraz pogranicza urbanonimii, w Magdalena Graf, Irena Sarnowska-Gieffing (red.), *Miasto w perspektywie onomastyki i historii*, Poznań: Wyd. PTPN, 31–38.
134. urmulaitytė Daiva 2018, Kontaminacija ir lietuvių kalbos naujadara, *Kalba ir kontekstai* VIII (1), 60–70. Prieiga internete: <https://talpykla.elaba.lt/elaba->

- fedora/objects/elaba:31651794/datastreams/MAIN/content (žiūrėta 2022-08-08).
135. Nyström Stefan 2009, Urban Name Environments in a Multicultural Perspective, In Wolfgang Ahrens, Sheila Embleton, André Lapierre with the assistance of Grant Smith, Maria Figueredo (eds.), *Names in Multi-Lingual, Multi-Cultural and Multi-Ethnic Contact*. Proceedings of 23rd International Congress of Onomastic Sciences, York University, Toronto, Canada, 772–776. Prieiga internete: https://yorkspace.library.yorku.ca/xmlui/bitstream/handle/10315/4520/icos23_772.pdf?sequence=1&isAllowed=y (žiūrėta 2022-05-21).
136. OLDe – *Oxford Learner's Dictionaries*. Prieiga internete: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> (žiūrėta 2023-07-12).
137. Ostash Liubov 2023, Nové reálie v urbanonymii Ukrajiny, *Acta onomastica* LXIV/I, 112–130. Prieiga internete: <https://asjournals.lib.cas.cz/actaonomastica/article/uuid:e1600f70-a8d5-484a-98d5-f4c01a4f9c5f> (2023-06-06).
138. Padalak Janusz 1997, Potoczne nazewnictwo miejskie Poznania, w Monika Gruchmanowa, Bogdan Walczak (red.), *Słownik gwary miejskiej Poznania*, Warszawa-Poznań: Wydawnictwo Naukowe PWN, 92–102.
139. Pakerys Jurgis 2014, Naujųjų skolinių duomenų bazės veiksmažodžių morfologija, *Taikomoji kalbotyra* 3, 1–26. Prieiga internete: <https://www.zurnalai.vu.lt/taikomojikalbotyra/article/view/17480> (žiūrėta 2023-03-23).
140. Pakerys Jurgis 2016, Morphological adaptation of adjectival borrowings in modern Lithuanian, *Baltistica* LI(2), 236–269. Prieiga internete: http://web.vu.lt/flf/j.pakerys/wp-content/uploads/pakerys-2016_morphological-adaptation-of-adjectival-borrowings-in-modern-lithuanian.pdf (žiūrėta 2022-10-24).
141. Palonen Emilia 2008, The city-text in post-communist Budapest: street names, memorials, and the politics of commemoration, *GeoJournal*, 73, 3, 219–203.
142. Piotrowicz Anna, Witaszek-Samborska, Walczak Bogdan 2013, Potoczna onima poznańska w świadomości mieszkańców miasta, *Poznańskie Studia Polonistyczne, Seria Językoznawcza* 20 (40), 2, 173–181.
143. Podolskaja 1978 – Подольская Наталья В., 1978, *Словарь русской ономастической терминологии*, Москва: Наука.

144. Protassova Ekaterina, Reponen Anu 2011, Understanding Urban Spaces: How Speakers of Russian Talk about Helsinki, *Cultural Analysis* 10, 45–65.
145. Przybylska Renata 1996, Duch nowych czasów w nazwach firma na Podkarpaciu, w Halina Kurek, Franciszek Tereszkievicz (ed.), *Ziemia Krośnieńska w kulturze polskiej*, Kraków: Universitas, 115–123.
146. Pupkis Aldonas 1973, Keleivių transporto stotelių pavadinimai, *Mūsų kalba* 6, 9–12.
147. Razmukaitė Marija 1981, Priesaginės darybos Lietuvos TSR gyvenamųjų vietų vardai iš hidronimų, *Lietuvių kalbotyros klausimai* 21, 199–206.
148. Razmukaitė Marija 1983, Asmenvardiniai priesaginės darybos Lietuvos TSR oikonimai, *Lietuvos TSR mokslų akademijos darbai. A serija* 2 (83), 146–153.
149. Razmukaitė Marija 1988, Apeliatyviniai priesaginės darybos Lietuvos TSR oikonimai, *Lietuvos TSR mokslų akademijos darbai. A serija* 3 (104), 88–104.
150. Razmukaitė Marija 1989a, Gervėčių apylinkių gyvenamųjų vietų vardų leksiniai-struktūriniai bruožai, *Lietuvių kalbotyros klausymai* 28, 77–83.
151. Razmukaitė Marija 1989b, Būdingesnės Lietuvos TSR oikonimų darybos priesagos, *Lietuvos TSR mokslų akademijos darbai. A serija* 3 (108), 138–147.
152. Razmukaitė Marija 1993, Oikonimų, atsiradusių iš asmenvardžių su patroniminėmis priesagomis, paplitimas Lietuvoje, *Lietuvių kalbotyros klausymai* 32, 133–165.
153. Razmukaitė Marija 1994, Klaipėdos krašto oikonimija, *Lietuvių kalbotyros darbai* 31, 152–162.
154. Razmukaitė Marija 1998, *Lietuvos priesaginiai oikonimai, Daktaro disertacija*, Lietuvių kalbos institutas, Vytauto Didžiojo universitetas.
155. Razmukaitė Marija 2002, Lietuvos sudurtiniai oikonimų darybos bruožai, *Acta Linguistica Lithuanica* 46, 123–130.
156. Razmukaitė Marija 2003, Sudėtiniai Lietuvos oikonimai, *Baltu Filologija* 12 (2), 63–80.
157. Razmukaitė Marija 2008a, Jiezno valsčiaus gyvenamųjų vietų vardų kilmė ir daryba, *Elektroninis tekstas*. Prieiga internete: https://ilt.lt/pdf/jieznas_stakliskes/jieznas_vardai.pdf (žiūrėta 2022-07-20).

158. Razmukaitė Marija 2008b, Stakliškių valsčiaus gyvenamųjų vietų vardų kilmė ir daryba, *Elektroninis tekstas*. Prieiga internete: https://ilt.lt/pdf/jieznas_stakliskes/stakliskes_vardai.pdf (žiūrėta 2022-07-20).
159. Razmukaitė Marija 2009, Apie kai kuriuos vakarų Lietuvos priesaginius oikonimus, *Kalbos kultūra* 82, 34–40. Prieiga internete: <https://journals.lki.lt/bendrinekalba/article/view/303> (žiūrėta 2022-07-19).
160. Reponen Anu 2003, *Топонимические названия Хелсинки в речи носителей русского языка*, Helsinki: Helsingin yliopisto.
161. Room Adrian 2011, *Nicknames of Places: Origins and Meanings of the Alternate and Secondary Names, Sobriquets, Titles, Epithets and Slogans for 4600 Places Worldwide*, Jefferson, North Carolina: McFarland & Co.
162. Ronneberger-Sibold Elke 2015, Word-creation, In Peter O. Müller, Ingeborg Ohnheiser, Susan Olsen, Franz Rainer (eds.), *Word formation. An International Handbook of the Languages of Europe*, Monton: De Gruyter, 485–500.
163. Rzetelska-Feleszko Ewa 1994, Najnowsze nazwy sklepów, w Elżbieta Wrocławiecka (ed.), *Uwarunkowania i przyczyny zmian językowych*, Sławistyczny ośrodek wydawniczy: Warszawa, 133–134.
164. Salys Antanas 1983, *Raštai* 2, Roma: Lietuvių katalikų mokslo akademija.
165. Saucius Gabriela 2006, Borrowings – a source of innovation in the class of interjection, *Revue Roumaine de Linguistique* 2, 267–300. Prieiga internete: https://lingv.ro/RRL_%20%202006_%20Sauciuc.pdf (žiūrėta 2022-07-19).
166. Savukynas Bronys 1963, Kilmininkiniai lietuvių vietovardžiai, *Lietuvių kalbotyros klausimai* 6, 235–246. Prieiga internete: <https://journals.lki.lt/actalinguisticalithuanica/article/view/1926/2027> (žiūrėta 2023-01-21).
167. Savukynas Bronys 1971, Kaip padaryti vandenų vardai, *Pergalė* 12, 166–169.
168. Sędziak Henryka 2007, Nieoficjalne nazewnictwo Łomży, w Małgorzata Dajnowicz, Henryka Sędziak (red.), *Polszczyzna Mazowska i Podlasia. Nazwy terenowe i nazewnictwo miejskie Mazowska i Podlasia XI*, Łomża: Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wagów Łomża, 35–45.

169. Sidaravičienė Veslava 2018, Multilingualism and Unofficial Urban Place Names of Vilnius in the Languages of Lithuanian and Polish Youth, *Onomastica Uralica* 10, 85–96. Prieiga internete: <https://mnytud.arts.unideb.hu/onomural/kotetek/ou10/08.pdf> (žiūrėta 2020-05-03).
170. Sidaravičienė Veslava 2019, Dwujęzyczność i nieoficjalne urbanonimy w języku młodzieży polskiego pochodzenia w Wilnie, w Piotr Cichoracki, Krzysztof Łagojda (red.), *Kresy Wschodnie Rzeczypospolitej – ludzie stamtąd*, Łomianki: LTW, 183–198.
171. Sidaravičienė Veslava 2023, Neoficialieji Vilniaus choronimai – jaunimo kalbos atspindys, *Respectus Philologicus*, 44 (49), priimta spausdinti.
172. Sąvadas – Veslava Sidaravičienė (sud.), *Vilniaus lietuvių jaunimo kalboje vartojamų NU sąvadas*. Prieiga internete: <https://www.midas.lt/public-app.html#/research/overview?resourceId=209009&uuid=ccfla697-6fef-4bbd-8281-347ac59f0ea2&lang=lt> (žiūrėta 2023-08-11).
173. Sideravičiūtė-Mickienė Ilona 2006, Dėl agoronimų darybos, *Kalbų studijos* 8, 27–30.
174. Siegfried Inga 2017, Inoffizielle Ortsnamen, *Namenkundliche Informationen* 109/110, 538–547. Prieiga internete <https://ul.qucosa.de/api/qucosa%3A31728/attachment/ATT-0/> (žiūrėta 2023-07-03).
175. Sinkevičiūtė Daiva 2002, Lietuvių dvikamienių vardų trumpinimo tendencijos šnekamojoje kalboje, *Baltistica* XXXVII (2), 317–341. Prieiga internete <http://www.baltistica.lt/index.php/baltistica/article/view/728> (žiūrėta 2022-05-21).
176. Sinkevičiūtė Daiva 2006, *Lietuvių dvikamienių asmenvardžių trumpiniai ir jų kilmės pavardės*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
177. Sinočkina 2022 – Синочкина Бируте 2022, Микропонимия в межъязыковом пространстве: названия вильнюсских внутригородских объектов, *Slavistica Vilnensis* 67(2), 80–95. Prieiga internete: <https://www.zurnalai.vu.lt/slavistica-vilnensis/article/view/29575> (žiūrėta 2023-05-02).
178. Siwiec Adam 2003, Nazwy sklepów i firm handlowych jako przedmiot badań onomastycznych, w Roma Łobodziński (ed.), *Przeszłość, teraźniejszość i przyszłość polskiej onomastyki*, Wrocław: Wydawnictwo WTN, 261–270.

179. SM 1 – Paunonen Heikki, Paunonen Marjatta 2010, *Stadin mestat: ikkunoita Helsingin ja sen asukkaiden historiaan ja nykyisyyteen*, Osa 1, Helsinki: Edico.
180. SM 2 – Paunonen Heikki, Paunonen Marjatta 2010, *Stadin mestat: ikkunoita Helsingin ja sen asukkaiden historiaan ja nykyisyyteen*, Osa 2, Helsinki: Edico.
181. Steinhauer Anja 2015, Clipping, in Peter O. Müller, Ingeborg Ohnheiser, Susan Olsen, Franz Rainer (eds.), *Word formation. An International Handbook of the Languages of Europe*, De Gruyter Mouton, 352–363.
182. Stelcova 2011 – Стрельцова Мария Юрьевна 2011, Неофициальные названия внутригородских объектов в аспекте соотношения языка и культуры, *Вестник ЦМО МГУ*, 26–29. Prieiga internete: <http://portfolio.vvsu.ru/files/26ECA7E8-8DA4-4508-B5CE-F26DC2C04E76.pdf> (žiūrėta 2022-05-21).
183. Supranowicz Elżbieta 1995, *Nazwy ulic Krakowa*, Kraków: Instytut Języka Polskiego. Polska Akademia Nauk.
184. Sviderskienė Dalia 2006a, Marijampolės apskrities drimonimų darybos ir kilmės polinkiai, *Acta Linguistica Lithuanica* 54, 49–62. Prieiga internete: <https://www.lituanistika.lt/content/5529> (žiūrėta 2021-05-10).
185. Sviderskienė Dalia 2006b, Marijampolės apskrities sudurtiniai oronimai, *Acta Linguistica Lithuanica* 68 (4), 47–59. Prieiga internete: <https://www.lituanistika.lt/content/2698> (žiūrėta 2021-11-02).
186. Sviderskienė Dalia 2007, Marijampolės apskrities gyvenamųjų vietų vardai, *Acta Linguistica Lithuanica / Lietuvių kalbotyros klausimai* 57, 99–122. Prieiga internete: <https://www.lituanistika.lt/content/16406> (žiūrėta 2021-12-01).
187. Sviderskienė Dalia 2010, Marijampolės apskrities asmenvardinės kilmės agronimų darybos bruožai, *Acta Linguistica Lithuanica* 62–63, 97–127. Prieiga internete: <https://www.lituanistika.lt/content/33534> (žiūrėta 2021-12-01).
188. Sviderskienė Dalia 2012, Marijampolės apskrities priesaginiai ir priesagėtieji oronimai, *Lituanistica* 2 (88), 180–197. Prieiga internete: <https://www.lmaleidykla.lt/ojs/index.php/lituanistica/article/view/2299> (žiūrėta 2021-10-01).
189. Sviderskienė Dalia 2016, Sudurtinių Marijampolės apskrities helonimų motyvacija, *Acta Linguistica Lithuanica* 75, 243–273. Prieiga internete: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB->

- [0001:J.04~2016~1496590077335/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content](https://www.researchgate.net/publication/263325413_Urbanonymie_v_ybranych_mest_Moravy_a_Slezska_jeji_vznik_vyvoj_system_a_klasifikace) (žiūrėta 2022-02-02).
190. Sviderskienė Dalia 2017, Sudėtinių Marijampolės apskrities helonimų motyvacija, *Acta Linguistica Lithuanica* 77, 78–102. Prieiga internete: <https://www.lituanistika.lt/content/73039> (žiūrėta 2021-12-01).
191. Sviderskienė Dalia 2019, Priesaginių Marijampolės apskrities helonimų motyvacija, *Acta Linguistica Lithuanica* 81, 108–138. Prieiga internete: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2019~1585407232575/J.04~2019~1585407232575.pdf> (žiūrėta 2022-01-10).
192. Sviderskienė Dalia 2022, Utenos apskrities Anykščių valsčiaus (1935–1937) helonimų motyvacija, *Lituanistica* 68, 1(127), 43–65. Prieiga internete: <https://www.lmaleidykla.lt/ojs/index.php/lituanistica/article/view/4688/3916> (žiūrėta 2022-07-20).
193. Šaripova 2012 – Шарипова Ольга Александровна 2012, Неофициальные топонимы как подсистема языка города, *Ярославский педагогический вестник* 4, 1 (Гуманитарные науки), 203–206. Prieiga internete: http://vestnik.yspu.org/releases/2012_4g/45.pdf (žiūrėta 2022-05-21).
194. Šrámek Rudolf 1990, Urbanonymie a urbonymie, *Onomastický zpravodaj. Ústav pro jazyk český* 31, 65–77.
195. Šrámek Rudolf 2010, K problematyce typologie názvů (českých) měst, Magdalena Graf, Irena Sarnowska-Giefing, *Miasto w perspektywie onomastyki i historii*, Poznań: Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nuk, 39–49.
196. Urbutis Vincas 2009, *Žodžių darybos teorija*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
197. Umińska-Tytoń Elżbieta 2007, Nieoficjalne nazewnictwo miejskie, w Danuta Bieńkowska, Marek Cybulski, Elżbieta Umińska-Tytoń, *Słownik dwudziestowiecznej Łodzi (konteksty historyczne, społeczne, kulturowe)*, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 116–342.
198. Vaculík David 2014, Urbanonymie vybraných měst Moravy a Slezska (její vznik, vývoj, systém a klasifikace), *Daktaro disertacija*, BRNO: Masarykova univerzita. Prieiga internete: https://www.researchgate.net/publication/263325413_Urbanonymie_v_ybranych_mest_Moravy_a_Slezska_jeji_vznik_vyvoj_system_a_klasifikace (žiūrėta 2023-05-02).

199. Valeckienė Adelė 1967, Kitų kalbų kilmės žodžiai lietuvių kalbos morfologinėje sistemoje, Vytautas Ambrazas (red.), *Lietuvių kalba tarybiniais metais*, Vilnius: Mintis, 108–128.
200. Vanagas Aleksandras 1964, Dėl hidronimų darybos nagrinėjimo, *Lietuvių kalbotyros klausimai* 7, 207–220. Prieiga internete: <https://journals.lki.lt/actalinguisticalithuanica/article/view/1908> (žiūrėta 2022-07-19).
201. Vanagas Aleksandras 1970, *Lietuvos TSR hidronimų daryba*, Vilnius: Mokslas.
202. Vanagas Aleksandras 1973a, Структурно-словообразовательный анализ названий гор Литвы, *Lietuvos TSR mokslų akademijos darbai. A serija* 3 (44), 209–219.
203. Vanagas Aleksandras 1973b, Vilniaus miesto gatvių vardai. *Mūsų kalba* 6, 5–9.
204. VPSV – Valentīna Skujiņa (red.), *Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca* 2007, Rīga: Latviešu valodas institūts.
205. Vasiljeva 2011 – Васильева Татьяна Васильева 2011, Способы образования неофициальных урбанонимов: метафорические и метонимические наименования, *Известия вузов. Серия Гуманитарные науки* 4, 266–269. Prieiga internete: https://dit.isuct.ru/epubl/gum/sites/ru.epubl.gum/files/2011/t02n04/humscience_2011_t02n04_266.pdf (žiūrėta 2022-05-21).
206. Widawski Maciej, Kowalczyk Malgorzata 2011, *The Dictionary of City Names in American Slang*, Lodz-Warszawa: Peter Lang GmbH, Internationaler Verlag der Wissenschaften.
207. Zagórski Zygmunt 2002, W sprawie klasyfikowania urbanonimów (na materiale Poznańskim), w Władysława Książek-Bryłowa, Henryk Duda (red.), *Język Polski. Współczesna historia II*, Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 91–99.
208. Zagórski Zygmunt 2008, Nazvy części miasta (dzielnic, osiedli, wsi, osad miejskich), w Władysława Książek-Bryłowa, Henryk Duda, *Język polski. Współczesność. Historia V*, Lublin: UMCS, 121–129.
209. Zujeva 2014 – Зуева Татьяна Алексеевна 2014, Лингвокреативный потенциал неофициальных урбанонимов Екатеринбурга: от Буша до Черепахи, *Уральский филологический вестник. Серия: Психолингвистика в образовании* 2, 151–155. Prieiga internete: <http://elar.uspu.ru/bitstream/uspu/15578/1/ufv-2014-02-23.pdf> (žiūrėta 2022-05-26)

PADĖKOS ŽODIS

Pirmiausia noriu nuoširdžiai padėkoti savo darbo vadovei prof. dr. Daivai Sinkevičiūtei-Villanuevai Svensson už konsultacijas, mokslines diskusijas, man skirtą laiką ir kantrybę, esu dėkinga už nuolatinį skatinimą tobulėti ir plėsti galimybių ribas. Už patarimus dėkoju Vilniaus universiteto Baltijos kalbų ir kultūrų instituto Baltistikos katedros kolegoms: prof. habil. dr. Bonifacui Stundžiai, prof. habil. dr. Birutei Jasiūnaitei, doc. dr. Birutei Kabašinskaitei, prof. dr. Jurgiui Pakeriui, doc. dr. Vytautui Rinkevičiui, asist. dr. Ginai Holvoet, asist. dr. Ernestai Kazakėnaitei, lekt. Giedrei Junčytei. Filologijos fakulteto Doktorantūros komiteto paskirtų recenzentų prof. dr. Laimutės Balodės ir dr. Laimučio Bilkio pastabos ir pasiūlymai padėjo rengti ir tobulinti šį darbą.

UŽRAŠAMS

Vilniaus universiteto leidykla
Saulėtekio al. 9, III rūmai, LT-10222 Vilnius
El. p. info@leidykla.vu.lt, www.leidykla.vu.lt
bookshop.vu.lt, journals.vu.lt
Tiražas 15 egz.